

**T. C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**TÜKETİCİ SATIMINDA
GARANTİ BELGESİNİN
HUKUKİ NİTELİĞİ**

**ELİF BEYZA AKKANAT
2501170664**

**TEZ DANIŞMANI:
PROF. DR. BİLGEHAN ÇETİNER**

İSTANBUL-2019

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN;

Adı ve Soyadı : ELİF BEYZA AKKANAT Numarası : 2501170664
Anabilim Dalı / Anasanat Dalı / Programı : ÖZEL HUKUK Danışmanı : PROF. DR. BİLGEHAN ÇETİNER
Tez Savunma Tarihi : 23.01.2019 Saati : 11.00
Tez Başlığı : TÜKETİCİ SATIMINDA GARANTİ BELGESİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ

TEZ SAVUNMA SINAVI, İÜ Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 36. Maddesi uyarınca yapılmış, sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **KABULÜNE OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUĞUYLA** karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- PROF.DR. MEHMET TUFAN ÖĞÜZ		Kabul
2- PROF.DR. BİLGEHAN ÇETİNER		Kabul
3- DOÇ.DR. SEZER ÇABRİ		Kabul

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- PROF.DR. ZEKERİYA KURŞAT		
2- DOÇ.DR. MESUT SERDAR ÇEKİN		

Versiyon: 1.0.0.2-61559050-302.14.06

ÖZ

TÜKETİCİ SATIMINDA GARANTİ BELGESİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ

Elif Beyza AKKANAT

Her borca aykırılık bir sorumluluk tartışmasını beraberinde getirir. Hukuk sistemleri de bu tartışmaya dahil olur; aykırılığın hangi hal ve şartlar altında sorumluluğu beraberinde getireceğine ilişkin tercihler yapar. Bunun yanında aykırılıktan sorumlu olanın sorumluluğunun kapsamı ve aykırılıkla muhatap kalanın, sorumluya/sorumlulara yöneltebileceği talep/taleplerin çeşitliliği ve içeriği de hukukun düzenleme ihtiyacı duyduğu alanlardır. Bu düzenlemeler yardımıyla kurumlar belirginleşir ve kavrama hukuken bir isim verilir. (*hukuki nitelendirme*) Tarafların borca aykırılık rejimine şekil verme iradeleri de hukukun çizdiği sınırlar içerisinde geçerlidir. Borca aykırılığın tasnif edilmesi yahut edilmemesi, (*aykırılık türü dikkate alınmak suretiyle aykırılığın sonuçlarının ortaya konulması*) aykırılığa muhatap kalan alacaklının talepleri üzerinde doğrudan etki meydana getirir. Hukuk sistemlerinin borca aykırılığa ilişkin farklı düzenler öngörmesi yahut aynı aykırılık için gündeme gelecek talebe farklı yaklaşması ise olağandır. Bu çalışma kapsamında tüketici satışlarında zorunlu ve ihtiyari garanti belgelerinin muhatapları ile düzenleyeni arasında ne tür bir ilişki meydana getirdiği hukuken nitelendirilmeye çalışılmıştır. Aynı zamanda garanti belgeleri ile ayıptan sorumluluk arasındaki ilişki de ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: tüketici satışı, garanti belgesi, ayıptan doğan sorumluluk, garanti sözleşmesi, üretici/ithalatçı.

ABSTRACT

LEGAL CHARACTER OF WARRANTY DEED IN CONSUMER SALES

Elif Beyza AKKANAT

Every breach brings along a discussion of responsibility for somebody. Legal systems are also included in this discussion; makes choices regarding the circumstances under which the inconsistency will bring responsibility. However, the scope of responsibility of the person responsible for the breach and the variety and content of the request/requests that can be addressed to the responsible person/people are also areas where the law needs to anticipate the arrangement. With the help of these regulations, legal institutions become clear and the concept is given a legal name. (Legal characteristic) The will of the parties to shape the regime of non-compliance is also valid within the boundaries drawn by the law. Classifying or not classifying to the type of breach has a direct effect on the claims of the creditor who is subject to the breach. Foreseeing different arrangements for the concept of a breach or foreseeing different arrangements for the same breach is usual for different law systems. Within the scope of this study, it is tried to be considered legally what kind of a relationship between the addressee and the regulator in consumer sales, regardless of whether they (guarantee/warranty bills) are necessary or not. At the same time, the relationship between the guarantee/warranty bills and the liability is also revealed.

Key Words: consumer sales, warranty deed, liability from defects, contract of guaranty, producer/importer

ÖNSÖZ

Yüksek lisans tezi olarak hazırlanan bu çalışmada, tüketici satışlarında zorunlu ve ihtiyarı garanti belgelerinin muhatapları ile düzenleyeni arasında ne tür bir ilişki meydana getirdiği hukuken nitelendirilmiştir. Buna ek olarak garanti belgeleri ile ayıptan sorumluluk arasındaki ilişki de irdelenmiştir.

Bu tezin konusunun belirlenmesinden son noktasının konulmasına kadar geçene her aşamasında katkısını esirgemeyen ve fikirleriyle yolumu çizen tez danışmanım saygıdeğer hocam Prof. Dr. Bilgehan Çetiner'e, tezim hakkındaki fikirlerini benimle paylaşan kıymetli hocam Prof. Dr. Murat Atalı'ya, her zaman bana ve tezime vakit ayıran hayatımdaki en kıymetli ve yeri doldurulamaz hocalarım annem Av. Ayşe Akkanat ve babam Prof. Dr. Halil Akkanat'a, bu süreçte desteğini ve sabrını benden esirgemeyen eşim Yasir Talha Öztürk'e, tez sürecimi kolaylaştıran ve tezime mesaisini ayıran kardeşim Taha Berkay Akkanat'a ve manevi kardeşlerim Vildan Peksöz ve Emine Aslı Küçükaydın'a teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Elif Beyza AKKANAT

İstanbul, 2019

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	III
ABSTRACT.....	IV
ÖNSÖZ	V
İÇİNDEKİLER.....	VI
KISALTMALAR LİSTESİ.....	IX
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

SATIŞ SÖZLEŞMESİNDE GARANTİ KAVRAMININ YERİ

I. Borç İlişkilerini Sınıflandırmak	7
II. Güvence, Teminat ve Garanti Kavramlarının Karşılaştırılması	9
A. Güvence	9
B. Teminat	12
C. Garanti	12
III. Garanti Sorumluluğu ve Garanti Sözleşmesini Birbirinden Ayırmak ..	15
A. Garanti Sorumluluğu	15
B. Garanti Sözleşmesi	17
C. Garanti Sorumluluğu ve Garanti Sözleşmeleri Arasındaki İlişki	19
D. Garanti Belgesi Kavramı	22

İKİNCİ BÖLÜM

KANUNİ GARANTİLER

I. Alıcının-Tüketicinin Güvende Hissetmesi: Ayıptan Doğan Sorumluluğun Düzenlenme İhtiyacı	26
II. Kanuni Garanti: Ayıptan Sorumluluk ve Garanti Belgesi Düzenleme Zorunluluğu.....	29

A. Garanti Belgesi Düzenleme Zorunluluğu (TKHK m. 56)	33
B. TKHK m. 56' nın Gerekçesi.....	34
C. Zorunlu Garanti Belgesi Kapsamında Sorumlu Kişi/Kişiler	36
D. Zorunlu Garanti Belgesi ile Taahhüt Edilenler ve Ayıptan Sorumluluk 40	
E. Garanti Süresi ve Zamanaşımı Arasındaki İlişki	53
F. Yarışma Sorunu: Kanuni Garantiler Yarışabilir mi?	61
G. Garanti Belgesi Düzenlemesi ve İspat Yükü.....	62
1. Yönetmelik m. 11' in Anlamı	62
2. Yönetmelik m. 11' in İspat Yüküne Etkisi.....	66
3. Yönetmelik Madde 11' in Mevzuatta Yer Almadığı İhtimal.....	68
4. TKHK m. 10 Kapsamında Girmeyen Hallerde Tüketicinin Durumu 73	
5. Garanti Belgesinin Delil Niteliği.....	74
H. Hak Sahibi	77
1. Tüketicinin Satış Sözleşmesine Konu Ürünü Başkası İçin Alması.....	78
2. Tüketicinin Ürünü Bir Başkasına Devretmesi	84
I. Tüketici Satışlarında Satıcının Tespiti Sorunu.....	85

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İRADİ GARANTİLER

I. Tüketiciyi “Daha Çok” Korumak	88
A. Satıcının Beyanlarından Üretici/İthalatçının Kanuni Sorumluluğuna.....	89
B. Kanuni Garantinin Sınırlarını Aşmak	90
1. Satıcının Beyanları	90
2. Üreticinin Beyanları	93
II. Üreticinin/İthalatçının İhtiyari Garanti Belgesi Düzenlemesi: İhtiyari Garanti Belgesi.....	94
III. İvazlı Onarım Garantisi.....	102
A. İvazlı Onarım Garantisi ve Sigorta Sözleşmeleri	103
B. İvazlı Onarım Garantisi ve Saf Garanti Taahhütleri.....	105

SONUÇ	107
KAYNAKÇA.....	112

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
A.e.	: aynı eser
a.g.e.	: adı geçen eser
a.g.m.	: adı geçen makale
Art.	: Artikel (Madde)
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
A.y.	: Aynı yer
B/bkz.	: B/bakınız
BATİDER	: Bankacılık ve Ticaret Hukuku Dergisi
BGB	: Bürgerliches Gesetzbuch (Alman Borçlar Kanunu)
BGE	: İsviçre Federal Mahkemesi
DEÜHFD	: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
dn.	: dipnot
E.	: Esas
eBK	: 818 Sayılı Borçlar Kanunu
eTKHK	: 4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
GÜHFD	: Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
HD.	: (Yargıtay) Hukuk Dairesi
HGK.	: Hukuk Genel Kurul
İÜHFD	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
İBK	: İçtihadı Birleştirme Kararı
JdT	: Journal des Tribunaux
K.	: Karar
K./k.m.	: kilometre
m./M.	: madde
MÜHF-HAD	: Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi
OR	: Obligationenrecht (İsviçre Borçlar Kanunu)

R.G.	: Resmi Gazete
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
SBE	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TBK	: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu
TMK	: 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu
TKHK	: 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
Yarg.	: Yargıtay
Yönetmelik	: Garanti Belgesi Hakkında Yönetmelik (RG 13.06.2014, S. 29029)
1999/44/AT	: 25 Mayıs 1999 tarihli Tüketici Malları Satım Sözleşmeleri ve İlgili Garantilerin Bazı Yönleri Hakkında 1999/44/AT sayılı Avrupa Parlamento- su ve Konseyi Yönergesi

GİRİŞ

Bu çalışmanın konusu, TKHK m. 56 (*Garanti Belgesi*) ve 57. (*İhtiyari Garanti*) Maddelerinin TKHK m. 8-12 (*Ayıplı Mallar*) maddeleriyle ilişkileri de dikkate alınarak hukuki bir çerçeveye oturtulmasıdır. TKHK m. 56 tüketiciye sunulan mallar hakkında üreticilerin ve/veya ithalatçıların garanti belgesi düzenleme zorunluluğunu düzenlemektedir. TKHK m. 57 ise satıcının, ithalatçının yahut üreticinin tüketicinin yasal imkanları saklı kalmak kaydıyla vermeyi uygun bulduğu ek taahhütlerin akıbetini açıklığa kavuşturmak maksadıyla kanun kapsamında dahil edilmiştir.

İlgili maddelere tüketici tarafından bakıldığında m. 56 tüketicinin kanunen sahip olduğu (kanuni garanti) asgari korumayı ifade ederken, m. 57 tüketici için yasal imkanlardan **fazlasını** ihtiva etmelidir. Maddelere üretici/ithalatçı tarafından bakıldığında ise m. 56 TKHK, m. 8-12 ile birlikte üretilen/ithal edilen mala ilişkin temin etmeleri zorunlu asgari güvence demek iken; m. 57 aynı konuda kendi iradelerine bırakılan hususları (*iradi garanti*) ortaya koyar. Şu halde TKHK m. 56 ve 57 aynı olgunun birbirini tamamlayan iki yönünü düzenlemektedir. Bu iki yön, ikisi için de ortak “garanti” kavramıyla birlikte çalışmamızın da iki ana bölümünü oluşturacaktır. Birinci bölüm "**Satış Sözleşmelerinde Garanti Kavramının Yeri**", ikinci bölüm, "**Kanuni Garanti**", başlığını taşıırken üçüncü bölüm "**İradi Garantiler**" dir. İlgili başlıklar garanti belgesine ilişkin mevzuat ve uygulama dikkate alınarak belge içerisinde yer alan taahhütlerin hukuki nitelendirmesini yapmak maksadıyla kaleme alınmıştır. Bilindiği üzere bir kavramın hukuki nitelendirmesinin yapılması kurumun tabi olacağı rejim ve işlem hayatında taraflara bahşedeceği imkanlar üzerinde etki meydana getirecektir.

Bölüm başlıklarıyla ilgili açıklığa kavuşturulması gereken ilk husus başlıkların garanti belgesi ve ayıptan sorumluluğun kaynağına ilişkin

tartışmada alınmış pozisyona doğrudan işaret etmediğidir. Bu başlıklar kanunun öngördüğü düzen (kanuni dayanağı olma) ve tarafların bu düzene gönüllü (iradi/ihtiyari) katkılarının ayrı ele alınmasının isabetli olacağı düşünüldüğünden tercih edilmiştir. Bir diğer ifadeyle bölümler ve bölüm içerikleri vaadin/taahhüdün içeriğini belirleyen kişi dikkate alınarak oluşturulacaktır¹. Bu sebeple “**KANUNİ GARANTİ**” nin bölüm başlığı olarak tercih edilmesiyle murat edilen kanuni bir dayanağı olan garantilere işaret etmektir.

Çalışmamızda ağırlığın hissedilir şekilde ikinci bölüme kaydığı görülecektir. Bunun nedenini tüketiciye yasa koyucunun temin ettiği korumanın netleştirilmesinin aynı zamanda hangi hususların “iradi/ihtiyari” olarak nitelendirilebileceğinin de sınırını teşkil etmesidir. Tüketicinin korunması yönünde kanun koyucu tercihlerinin üreticinin/ithalatçının hareket alanını belirlediği aşıkardır. TKHK, üreticinin/ithalatçının ve satıcının tüketiciyle olan ilişkilerine maddi hukukun çizdiği bir sınırdır. Bu sebeple garanti kavramı müstakilen ve konuyla ilişkisi kapsamında ele alındıktan sonra iradi garantilerin, kanuni garantilerden sadece ayrıldığı/farklılaştığı yönleri irdelenecektir.

Bu çalışmada garanti belgesinin hukuki nitelendirmesinin yapılabilmesi için ayıp kavramına sıklıkla başvurulacaktır. Ancak tez boyunca özellikle işaret edilmediği sürece ayıp kavramı ürün sorumluluğunu² da kapsayacak şekilde

¹ İlgili başlıklandırma yapılırken AB içerisinde yer alan ülke hukuklarının birbiriyle uyumlu olmasını temin etmek adına gerçekleştirilen çalışmalar ve araştırmalar sonucu yayımlanmış *Green Paper* (Avrupa Birliği Komisyonu’ nun Garantiler ve satış sonrası hizmetler hakkında Yeşil Bildiri/Raporu)’ da yer alan sınıflandırmadan ilham alınmıştır.

² Ayıptan sorumluluk tüketiciye teslim edilen malın güvenli olup olmadığından bağımsız, malın sahip olması gereken niteliklerden (ekonomik, maddi yahut hukuki olarak) yoksun olması dolayısıyla tüketicinin ihlal edilen ifa menfaatinin korunmasına yöneliktir. Tüketiciye tanınan seçimlik haklar da bu amacın gerçekleşmesine, edim-karşı edim arasındaki dengenin sonradan da olsa kurulması amacına hizmet eder. Üreticinin sorumluluğundaysa tüketicinin bütünlük menfaatlerinin korunması hedef tutulur. Bu nevi menfaatlerinin korunması bakımından üretici-tüketici arasında bir sözleşme ilişkisinin varlığı ve

kullanılmayacaktır. Garanti belgesi uygulamasının çoğunlukla taşınır satışlarında görülmesi ve garanti belgesi düzenlenmesi zorunluluğu taşınır mallar için öngörülmüş olduğundan satış sözleşmesi taşınır satışlarına karşılık gelecek şekilde kullanılmıştır.

Bir kavram hukuki olarak temelde iki farklı açıdan ele alınabilir. Bunlardan ilki belli bir konunun “pozitif hukuk kuralları ve bunun uygulanmasına ilişkin sorunlardan bağımsız olarak³” bir diğer ifadeyle hukuk kuramı açısından ele alınmasıdır. İkinci yöntemle konuya ilişkin pozitif hukuk kuralları temel alınıp bu kuralların ne anlama geldiği, nasıl uygulandığı dikkate alınarak kuruma ilişkin sistematik açıklamalar getirmeye çalışır. Pozitif hukuk kurallarının nasıl uygulanması gerektiği sorusu da şüphesiz bu yöntemle cevaplanacak sorulardan biridir. Bu nevi çalışmalar ise “hukuk dogmatikliği⁴” alanına dahildir.

Bir kurumun hukuki niteliğinin irdelenmesi pozitif hukuk kuralları ve kuralın uygulamasıyla olan sıkı bağlantısı sebebiyle hukuk dogmatikliği içerisinde yer alan bir çalışmaya işaret eder. Zira TKHK uyarınca hüküm altına alınmış bir kurumun bu düzenlemeden kopuk ele alınması (*örneğin tüketicinin korunması-sosyal devlet yahut ekonomi hukuk ilişkisi-hukukun*

üreticinin sözleşmeden doğan yükümlülüğünü ihlal etmesi aranmaz. Ürün sorumluluğu üreticinin piyasaya sürdüğü ürünün hatalı olmasının, söz konusu hatanın ürünün muhtemel kullanıcılarının (tüketiciler) bütünlük menfaatlerini tehlikeye atıyor olması nedeniyle tartışma konusu edilecek sorumluktur. (bkz.: Çiğdem, Kırca, **Ürün Sorumluluğu**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırmaları Enstitüsü, 2007, s. 125). Ancak hatalı ürün için de doktrinde ayıp kavramının tercih edildiği görülmektedir. (Bkz.: Emrah Kulaklı, **Ürün Sorumluluğu ve Ayıp Kavramı**, İstanbul, XII Levha Yayıncılık, 2009; Tuba Akçura Karaman, **Üreticinin Ayıplı Ürününün Sebep Olduğu Zararlar Nedeniyle Üçüncü Kişilere Karşı Sorumluluğu**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2008). Bu tercihin (ayıp kavramının hem ürün sorumluluğunu gündeme getirecek ürünler hem de ayıptan sorumluluğa sebep olacak eksiklikler için ortak kavram olarak kullanılması) yerindeliği bir yana karışıklığa mahal verilmemesi için ayıp kavramı çalışmada ürün sorumluluğunu da kapsayacak şekilde kullanılmamıştır. Mal ve ürün de satım konusu şeyleri ifade etmek maksadıyla tezde eş anlamlı olarak kullanılmıştır.

³ Fazıl Sağlam, **Temel Hakların Sınırlandırılması ve Özü**, Ankara, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 1982, s. 5.

⁴ “Hukuk dogmatikliğini kısaca belli bir zaman ve yerde geçerli olan hukukun nasıl anlaşılacağı ve uygulanacağı sorusuna cevap arayan açıklamaların tümü olarak tanımlamak mümkündür” A.e., s. 6.

yeknesaklaştırılması eğilimi vb.) kendi içerisinde tutarlı ve tatmin edici olsa dahi yürürlükte hükümlerin eksik yönlerinin yahut hükmün uygulamayla ilişkisinin gözden kaçırılmasına neden olur ve ancak olması gereken hukuk (*de lege ferenda*) adına bir ölçüde anlam ifade eder.

Ekonomik faktörler, devletin sosyal tercihleri, dünyadaki gelişmeler ve yaşanan olaylar pozitif hukuk düzenlemelerine ışık tutar, onlara yön verir. Bu sebeple hukuk kuramından kopuk bir dogmatik çalışma da “*ya kendi kavram ve sistematigi içinde donuklaşır ya da karşısına çıkan her yeni ve somut soruna getireceği değişik çözümlerle bu çözümler her somut olay için doyurucu olsa bile tutarsızlıklara düşer*”⁵.” Bu çalışmada konuya ilişkin pozitif hukuk metinlerinden yola çıkılacak ve hukuk dogmatigine ağırlık verilecektir. Ancak çalışma kapsamında esas alınan pozitif hukuk metinleri Türk hukukunda hali hazırdaki yürürlükte olan metinlerle sınırlı kalmayacaktır. Konuyla ilgili ve yürürlükteki metinlerin yanında bu metinlerin daha iyi anlaşılabilmesi için Türk hukukunda bu konuda uygulanan ilk hükümler/esaslar göz önünde bulundurulacaktır⁶.

Tüketicinin korunmasına yönelik hareketler evrensel bir nitelik arz eder⁷. Garanti belgelerinin yabancı menşeli (ABD) bir kurum/kavram olduğu da dikkate alındığında tek başına Türk mevzuatı ve bu mevzuatın yaşadığı gelişim/değişimlerin irdelenmesi konunun izahının eksik kalmasına sebep olur ve tabiatıyla nitelendirmenin de hatalı/eksik yapılması tehlikesini barındırır. Bu yüzden garanti belgeleri sadece Türk hukuku özelinde değil, Türk hukukundaki gelişim ve değişime doğrudan yahut dolaylı olarak etki eden hukuk düzenleri ve bu düzenlerin kavrama ilişkin öngördükleri de Türk hukukunda yapılacak

⁵ Sağlam, **a.g.e.**, s. 10.

⁶ Bu yönüyle çalışmada tarihsel gelişimi içerisinde garanti belgelerinin ele alındığı ve garanti belgelerine ilişkin incelemenin “*kavram arkeolojisi*” çalışmalarına göz kırptığı ifade edilebilir. Böylece çalışmada kavramın sınırlı olarak hukuk kuramındaki yerine de işaret etmek amaçlanmıştır.

⁷ Christian Twigg-Flesner, Hans Micklitz, “Think Global: Towards International Consumer Law”, **Journal of Consumer Policy**, Springer Science, Business Media, LLC., 2010, s. 202.

nitelendirmeye katkısı nispetinde çalışma kapsamına dahil edilecektir. Böylece garanti belgelerinin hukuki nitelendirmesi: (1) konuya ilişkin pozitif hukuk metinleri ve gerekçeleri, (2) belgeyle borç altında giren kişi/kişiler, (3) belgede yer alan taahhütlerin içeriği, (4) ayıptan sorumlulukla bu taahhütlerin ilişkisi, (5) belgedeki haklara zamanın geçmesinin etkisi, (6) belgenin delil niteliği, (7) belgeye dayanarak hak iddia edebilecek kişi çevresi kriterleri dikkate alınarak yapılacaktır.

Tüketicinin korunmasına yönelik özel düzenlemeler isminden de anlaşıldığı üzere zayıf güçlü karşısında koruma, sözleşenler arasındaki eşitsizliğin zayıf üzerinde meydana getireceği baskıyı görece azaltma ihtiyacının bir sonucudur. Bununla beraber tüketicinin korunması ekonomik bir amaca da hizmet eder. Zira pazarda gerçekleştirilen alışverişte, pazarın (üreticinin/ithalatçının) hedef kitlesi tüketicidir. Tüketicinin korunduğuna ilişkin inancı onu daha rahat işlemlere taraf olmaya sevk eder ve nihayetinde tüketiciyi korumak ticari hayata da hizmet eder. Bu yönüyle hukukun yeknesaklaştırılması⁸ çabalarının tüketicinin işlem güvenliğini temin etmekten çok üreticiyi/ithalatçıyı belirsizlikten kurtarmayı hedef tuttuğu savunulur⁹.

⁸ Hukukun yerelliğinin özellikle ekonomik hayattaki olumsuz etkilerini bertaraf etmek için AB kapsamında yahut BM kapsamında üye ülkelerin tamamında uygulanacak normlar oluşturma çalışmaları yürütülmektedir. Bu düzenlemelerin üye devletler için bir standart (asgari standart) olduğuna işaret edilir. Özellikle AB bünyesinde tüketicinin korunması için birçok Yönerge yayımlanmaktadır. Üye devletler bu düzenlemeler ışığında iç hukuk normlarını gözden geçirmek zorundadır. İlgili düzenlemeler tüketici hukukunun da asgari kriterleri, tüketicinin korunması için takip edilmesi gereken yegane esaslar olarak ele alınmakta ve diğer ülke mevzuatlarının bu esaslara uygunluğu üzerinden tüketicinin yeterli koruyup korumadığı sonucuna varılmaktadır. Adeta Tüketici Hukuku için AB Yönergelerine uyum bir gelişmişlik kriteridir. Bu yönüyle *Ritzer*' in "The McDonaldisation of Society" tezinde kullandığı fast-food zincirleri yahut bir mağazada kredi kartı kullanma imkanının, gelişmişliğe işaret etmesi/medeniyete işaret etmesi gibi, AB kriterleri de bir gelişmişlik ölçütü haline bürünmüştür.

⁹ Örneğin: AB' nin garanti belgesi direktifleri hazırlanırken CISG gibi tacirler arasında uygulanan bir metnin esas alınması tüketiciyi koruma amacıyla bağdaşmadığı gerekçesiyle eleştirilmektedir. Bu sebeple tüketici hukuku-satış hukuk düzenlemelerinin tüketiciyi korumaya değil; daha çok AB ortak pazarında satıcı/üretici/ithalatçıyı güvende hissettirmeye matuf olduğu ifade edilmektedir. (bkz.: Christian Twigg Flesner, Robert Bradgate, "The E.C. Directive On Certain Aspects of the Sale of Consumer Goods and Associated Guarantees - All Talk and No Do?" **Web Journal of Current Legal Issues**, Issue 2, 2000, <http://webjcli.ncl.ac.uk/2000/issue2/flesner2.html>, s. 1-25).

Bu çalışmada garanti belgesinin tketicii koruma amacına ne ölçüde hizmet ettiğini belgenin hukuki niteliği ve garanti belgesi uygulaması dikkate alınarak cevaplandırmaya çalışacaktır. şu husus da atlanmamalıdır ki her hukuki nitelendirme sözleşme özgürlüğü prensibinin varlığını koruduğu özel hukuk alanında gün geçtikçe eksik kalmaya mahkumdur. Zira sözleşme serbestisi bir kuruma (kanunda düzenlenmiş olsun olmasın) taraf katkılarının kural olarak geçerlilik sorunu yaşamamasını temin eder. Bu aynı zamanda kurumun normatif çizgisinden uzaklaşması anlamına gelir. Böylece kuruma dair pozitif hukuk metni ele alınarak yapılan hukuki nitelendirmeler eksik kalma tehlikesiyle karşı karşıya kalır. Sözleşme serbestisinin ilkesel (*m. 26*) olarak kabul edildiği Türk hukuku açısında da her kavramın yeniden düşünülmesi ve tartışılması zorunludur. Özellikle hukuk sistemlerinin etkileşimi arttıķa kurumların-kavramların klasik yapılarında-çerçevelerinde köklü değişiklikler yaşanmıştır. Hukuk sistemleri kendine yabancı unsurlar ile tanışmaya başlamıştır. Bu sebeple yapılan her hukuki nitelendirme günün birinde eksik kalacaktır. Bir hukuki nitelendirmeyi konu edinen bu çalışmada da bu durum göz önüne alınacak; sadece pozitif hukuk düzenlemeleri ile yetinilmeyip, garanti belgesinin uygulaması, dn bugünü, gelişimi, değişimi de ele alınacaktır. Tüm bunlardan yola çıkılarak garanti belgesinde yer alan taahhütler katı tanımlarla bir kalıbın içerisine sokulmaya çalışmayacak, nitelendirmenin zamanın ve gelişmelerin getirdiklerine uyum sağlaması için gayret edilecektir. Fakat bugünün kavrayış sınırlarıyla ele alınan garanti belgelerine ilişkin bu çalışmadaki değerlendirmelerin de bir gün yetersiz kalacağı izahtan varestedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

SATIŞ SÖZLEŞMESİNDE GARANTİ KAVRAMININ YERİ

I. Borç İlişkilerini Sınıflandırmak

Borç ilişkileri farklı kriterler esas alınmak suretiyle birçok sınıflandırmaya tabi tutulup tanımlanabilir. Bu başlığa hizmet eden ayırım, ilişkinin içerdiği yükümlülüğün niteliği esas alınmak suretiyle yapılmış olan ayırımdır. Borç ilişkisi, ifa yükümlülüğü¹, giderim yükümlülüğü yahut bir iade yükümlülüğü içeren ilişkidir². Bir hukuki ilişki kapsamında, bu ilişkinin

¹ İfa yükümlülüğü tez kapsamında yükümlülük borç ilişkisi olarak adlandırılan ve edim konusunun ilk başta bir zararı giderme yükümlülüğü olmayan borç ilişkilerine karşılık gelmesi maksadıyla kullanılmıştır. Yoksa her borcun borçlusunu ifa yükümlülüğü altına soktuğu bir gerçektir. Burada ifa yükümlülüğü bu anlamı göz ardı edilerek değil; bir tasnifte tercih edilebilecek en uygun kelime olduğu düşünülerek kullanılmıştır.

² Bu yükümlülüklerin her biri ise “**borç**” teşkil eder. Münferit bir borcun ifa edilmesi, kural olarak borçlusunu sadece o borçtan kurtarır; hukuki ilişkiyi sona erdirmez. (Ayrıntısı için bkz. Hüseyin Hatemi, Emre Gökyayla, **Borçlar Hukuku Genel Bölüm**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 4. Bası, 2017, s. 7 vd.) Yazar, “Başlangıçta bir giderim borcu doğuran sorumluluk borç ilişkisinden farklı olarak: başlangıçta verme yapma ve yapmama borcu diğer bir değişle “*asli edim yükümlülükleri*” doğuran borç ilişkileri de” olduğu şeklinde açıklamaya yaparak borç ilişkilerini “edim yükümlülüğü, giderim yükümlülüğü ve iade yükümlülüğü” içeren ilişkiler olarak ayırmaktadır. (Hatemi, Gökyayla, **a.g.e.**, s. 11) Ancak bir hukuki ilişkinin edim yükümlülüğünü giderim yahut iade de oluşturabilir. Bir diğer ifadeyle edim yükümlülüğü giderim ve iade yükümlülüğünü de kapsayan bir kavramdır. Bu sebeple borç ilişkileri ifa, giderim ve iade yükümlülüğü içerebilecektir. Zira borç geniş anlamıyla bir kişinin “*yapmaya zorlanabileceği her şeydir*.” (Pierre Tercier, Pascal Pichonnaz, Murat Develioğlu, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, İstanbul, XII Levha Yayıncılık, 2015, s. 39) Edim ise kural olarak “*borcun konusunu*” oluşturur. (Konu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Necip, Kocayusufpaşaoğlu, **Borçlar Hukuku Genel Bölüm Birinci Cilt Borçlar Hukukuna Giriş Hukuki İşlem Sözleşme**, İstanbul, Filiz Kitapevi, 4. Basıdan Tıpkı 7. Bası, 2017, s. 34 vd.), (Bundan sonra “**Borçlar Genel**” olarak anılacaktır). Bilindiği üzere edim kişinin bir diğer kişi yararına gösterdiği bir davranıştır, “*ki bu davranışla, davranışta bulunan taraf diğerinin yararına bir harcamada*” bulunmuş olur. (Kocayusufpaşaoğlu, **Borçlar Genel**, s. 33). Bu

borçlusu bir şeyi iade etmek ile mükellef ise bu ilişkinin “iade borcu doğuran bir hukuki ilişki” olduğu kabul edilmelidir³. Bir şeyin verilmesi⁴, yapılması yahut yapılmaması üstlenildiği, ifa yükümlülüğü ihtiva eden borç ilişkisi ise “**yükümlülük borç ilişkisi**”⁵ olarak isimlendirilir. Zararı giderim borcu doğuran hukuki ilişkiler de “**sorumluluk borç ilişkisi**” olarak adlandırılır ve bu yükümlülük kanun gereği gündeme gelen⁶ bir zararı giderim yükümlülüğü şeklinde teşekkül edebilir. Aynı zamanda kanunun bir kimseyi herhangi bir zararın giderimi için sorumlu addetmemesine karşın bu kişinin kendi iradesiyle bir başkasının uğradığı zararı gidermeyi üstlenme iradesi de sorumluluk borç ilişkisi meydana getirir⁷. Bu tez kapsamında, Tüketici satışları özelinde tanzim edilmiş bulunan garanti belgelerinin kimler arasında hangi neviden bir borç ilişkisi meydana getirdiği, ayıptan ileri gelen sorumluluk hükümleri ile ilişkisi de ortaya konulmak suretiyle izah edilmeye çalışılacaktır. Öncelikle konunun aydınlatılması için hayati önem arz eden “*güvence, teminat, güvence ilişkisi, garanti, garanti sorumluluğu, garanti sözleşmesi ve garanti belgesi*” kavramlarının hukuken taşıdığı anlam irdelenecek ve tez kapsamında ne ifade ettiği açıklığa kavuşturulmaya çalışılacaktır.

durumda borcun konusu bir iade yahut giderim ise edimin konusunu bir iade borcu yahut bir giderim borcu da oluşturmuş olacaktır. Bu takdirde borç ilişkisindeki edim yükümlülükleri tasnif edilirken, birbirinin alternatifi olabilecek kavramlara yer verilmesi meramı izaha daha çok hizmet edecektir. Bu yüzden tez kapsamda borç ilişkisindeki edim yükümlülükleri: ifa, iade ve giderim olmak üzere tasnif edilmiş; borç ilişkileri ise sorumluluk (giderim ve iade) ve yükümlülük (ifa) borç ilişkileri olarak ayrıma tabi tutulmuştur.

³ Sebepsiz zenginleşme, gerçek vekaletsiz işgörme yahut gerçek olmayan vekaletsiz işgörmeye dayanan taleplerin iade borcu içeren bir borç ilişkisi olduğu kabul edilir. (Hatemi, Gökyayla, **a.g.e.**, s. 8).

⁴ Burada zikredilen “*verme yükümlülüğü*” başlangıçta bir zararı giderimden farklı bir borç teşkil eden edim yükümlülüklerine karşılık gelmektedir.

⁵ **A.e.**, s. 8.

⁶ Hatemi/Gökyayla, bu gruplandırmada haksız fiil sorumluluğunu, “**kanundan doğan sorumluluk borç ilişkisi**” olarak başlıklandırmayı tercih etmiştir. (bkz. **A.e.**, s. 7).

⁷ Bu tür ilişkiler Hatemi/Gökyayla tarafından “**iradi sorumluluk borç ilişkisi**” olarak adlandırılır. (**A.e.**, s. 7.)

II. Güvence, Teminat ve Garanti Kavramlarının Karşılaştırılması

A. Güvence

Güvence “*bir antlaşmada taraflardan birinin sorumluluğu üzerine alması*” olarak tanımlanmaktadır⁸. Bu takdirde güvencenin geniş anlamıyla kişinin gireceği yahut girmiş bulunduğu bir ilişkiden elde etmeyi beklediği menfaatler için kendisini güvende hissetmesini temin eden her şeydir. Güvence teşkil etmesi amacıyla bir taahhütte bulunulması, kişinin bir başkası için gündeme gelebilecek “*zarar tehlikesini*”^{9, 10} üstlenilmesi¹¹ yahut kanunen bu

⁸ Türk Dil Kurumu Büyük Sözlük (çevrimiçi, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5aed5a17b1d294.24677478 -09.08.2018).

⁹ Tehlike meydana geleceği şüpheli ancak “meydana gelmesinden çekinilen, ekonomik açıdan zarar verici bir olayın gerçekleşmesi yahut beklenen ve ekonomik bakımından yararlı bir olayın gerçekleşmemesi” ihtimalidir. Şu husus da gözden kaçırılmamalıdır ki şayet olayın gerçekleşmesi objektif bakımından imkansız yahut tam tersi muhakkak ise bir tehlikenin varlığından bahsedilemez. (ayrıntısı için bkz. Haluk Tandoğan, **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, Cilt: II, 3. Bası, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1987, s. 685), (Bundan sonra “**Cilt II**” olarak anılacaktır).

¹⁰ Güvence ilişkilerinin tanımlanmasında sıklıkla “riziko”, “risk” “tehlike”, kavramları kullanılmaktadır. Tehlike, “büyük zarar veya yok olmaya yol açabilecek durum” veya “gerçekleşme ihtimali bulunan fakat istenmeyen sakıncalı durum”dur. (çevrimiçi, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5bd8b94f33a2c7.99505169 -09.08.2018) Doğal afet ihtimali, ekonomik olumsuzluk ihtimali vb. tehlikeye örnek olarak verilebilir. Tehlike tek başına bir irade barınmaz; ancak tehlikeli olan bir işe kişinin bilinçli bir davranışla atılması “risk” teşkil eder. (Zafer Kahraman, **Saf Garanti Taahhütleri**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2017, s. 13). Örneğin enflasyonun artış riskine rağmen ticarete giren bir kişi risk almıştır. Riziko ise, gelecekte gerçekleşmesi şüpheli ve gerçekleştiği ihtimalde ekonomik açıdan zarara sebep olan olaylardır. (Sevgi Kayak, **Üçüncü Kişinin Fiilini Taahhüt**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2010, s. 148). Bu noktada riziko ve tehlike eş anlamlıymış gibi kullanılsa da aralarında büyük bir fark bulunmaktadır. Tehlike, korkulan olayın gerçekleşmesi olasılığı iken riziko bu olayın kendisine verilen isimdir. (Tekin Memiş, Yangın Sigortasında Riziko, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2001, s. 21). Bu sebeple tez kapsamında riski de kapsayan “tehlike” kavramı güvence ilişkisi kapsamında üstlenilen ve gerçekleşmesinden korkulan her türlü olumsuzluğu ifade etmek için riziko ise üstlenilen olumsuzluğun kendisini ifade etmek için kullanılmaya dikkate edilecektir.

¹¹ Tandoğan, **Cilt II**, s. 684 vd.; Kayak, **a.g.e.**, s. 24 vd.

tehlikenin kendisine yüklenmesi şeklinde kendisini gösterir¹². Üstlenilen tehlikenin kaynağı bizzat taahhütte bulunan kişinin eylemi/eylemsizliği, üçüncü bir kişinin eylemi/eylemsizliği, beklenmedik haller, yahut mücbir sebep olabilir¹³. Bir kimsenin bir başkasının karşılaşma ihtimali bulunan tehlikeyi üstlenmesi ise iki ana başlık altında incelenebilir:

- Güvence asıl edimleri teminat sağlamaktan başka olan bir sözleşmede (örneğin bir satış sözleşmesinde/yükümlülük borç ilişkisinde), bizzat borçlunun bu edimleri gereği gibi ve vaktinde yerine getirmesi için güvence vermesi biçiminde sözleşmeden doğan bir fe’ri (yan) yükümlülük olabilir. Bu nevi güvenceler satış sözleşmesindeki ayıba yahut zapta karşı tekeffül hükümleri, ödemezlik def’i gibi kanun koyucu tarafından sözleşenlerden biri lehine getirilmiş olabileceği gibi tarafların geç ifa haline ilişkin cezai şart kararlaştırması yahut kanuni yükümlülüklerin kapsam ve sınırlarının genişletilmesi şeklinde de ortaya çıkabilir.
- Zarar tehlikesi, söz konusu tehlikeden kanunen sorumlu olmayan bir kişi tarafından iradi olarak üstlenilmiş olabilir¹⁴. Bu hukuki ilişkiler kişisel/şahsi güvence, real¹⁵ (alacak ve diğer haklar üzerindeki teminatlar) güvence olmak üzere ikiye ayrılır. Söz konusu ayırım yapılırken esas alınan kriter ise alacaklıya sağlanan yetkidir. Real teminat/güvence, bir eşya üzerindeki mülkiyetin veya bir hakka

¹² Bilgehan Çetiner, **Taşınmaz Teminatı**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2015, s. 15.

¹³ Bu iki kavramın birbirinden farklı hususlara tekabül edip etmediği, etse bile söz konusu kavramların ne suretle birbirinden ayrılacağı tartışmalıdır. Kavramlar arasındaki farkın tespiti gerekli olup olmadığı gerekli ise bu kavramların ne şekilde birbirinden ayrılacağı noktasındaki tartışmasının ayrıntısı için bkz.: Hüseyin Avni Göktürk, “Türk Hususi Hukukunda Mücbir Kuvvet ve Fevkalade Haller”, **Adliye Ceridesi**, 1936, Sayı:17, s. 1162-1191.

¹⁴ Tandoğan’a göre bu tip sözleşmeler “*en geniş anlamıyla teminat sözleşmeleridir*”. (Tandoğan, **Cilt II**, s. 687).

¹⁵ Türk hukukunda real teminat kavramı yerine “ayni teminat” kavramı tercih edilmekteyse de mezkur kavram alacak hakkı üzerinde kurulan hukuki ilişkilerin dışarıda kalması sonucunu beraberinde getirmektedir. Bu sebeple Çetiner’in ayni teminat yerine Alman ve İsviçre hukukunda yaygın ve Türkçe karşılığı “real teminat” olan terimi kullanma tercihi ve görüşüne iştirak edilmiştir. Ayrıntısı için bkz. Çetiner, **a.g.e.**, s. 15 vd.

ilişkin hak sahipliğinin teminat/güvence alacaklısına devri anlamına gelebileceği gibi (inançlı temlikler) borcun ifa edilmediği ihtimalde teminat konusunun paraya çevrilmesi yetkisini (taşınır/taşınmaz/hak üzerinde kurulan rehin) de yine teminat alacaklısına bahsedebilir¹⁶. Kişisel güvence ise bir sözleşmesel ilişki kapsamında borçlunun borca aykırı davranması halinde, alacaklıya kişisel malvarlığıyla bu aykırılıktan sorumlu olmayı üstlenen bir başkasına başvurma imkanı verir¹⁷. Tehlikenin üstlenilmesi tek taraflı bir hukuki işlem¹⁸ vesilesiyle gerçekleştirilebileceği gibi bir sözleşmeyle de güvence/teminat alacaklısına bahsedilebilir. Bu takdirde zarar tehlikesinin üstlenilmesi sözleşme taraflarından birinin asli edim yükümlülüğü niteliğinde olur¹⁹ (kefalet, sigorta, garanti sözleşmeleri). Fakat şu husus atlanmamalıdır ki sözleşmenin asli edimi zararı gidermek olduğu takdirde burada yine bir sorumluluk borç ilişkisi olduğu kabul edilmelidir²⁰. Bu nevi hukuki ilişkilerin “*gerçek anlamda teminat/güvence*” olduğu ve güvence/teminat kavramının yalnız bu tür ilişkiler adına kullanılmasının icap edildiği de savunulur²¹.

¹⁶ Çetiner, **a.g.e.**, s. 17.

¹⁷ Ayrıma yönelik ayrıntılı bilgi için bkz. Tandoğan, **Cilt II**, s. 688 vd; Erden, Kuntalp, Teminat Kavramı, Teminat Türleri ve Bunlardan Doğan Sorumluluk, **Prof. Dr. Reha Poroy'a Armağan**, İstanbul, İÜHFD, 1995, s. 280 vd.; Feray Fırıncioğulları, **Tüketici İşlemlerinde Şahsi Teminatlar**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2018, s. 64 vd.; Haluk Nami Nomer, Serkan Ergüne, **Eşya Hukuku**, 5. Bası, İstanbul, XII Levha Yayınları, 2017, s. 211 vd.

¹⁸ Aval, tek taraflı bir güvence ilişkisidir. (Seza Reisoğlu, Türk Kefalet Hukuku, Ankara, 2013, s. 323; Hüseyin Ülgen vd., **Kıymetli Evrak Hukuku**, İstanbul, XII Levha Yayıncılık, 10. Bası, 2017, s. 162; Yarg. HGK., T. 24.05.2017, E. 2017/12-1125, K. 2017/1012 (çevrimiçi, Lexpera İçtihat Bilgi Bankası - 16.10.2018); Yarg. İBBGK., E. 2017/4 K. 2018/5 T. 20.04.2018, RG. 16.10.2018, S. 30567).

¹⁹ Tandoğan, **Cilt II**, s. 687.

²⁰ Hatemi, Gökyayla, **a.g.e.**, s. 7.

²¹ Kuntalp, **a.g.e.**, s. 266.

B. Teminat

Teminat kavramı sözlükte “*güvence*²²” olarak tanımlanır ve güvencenin karşılığı olarak sözlükte yer alan ifadeler²³ bu kelime için de kullanılır. Teminatın güvence ile eş anlamlı kullanılmasında da bir sakınca yoktur²⁴. Teminat bir hukuk kuralına dayanılmak suretiyle bir borcun ifası için güvence verilmesi yöntemi olarak tanımlanabilir²⁵. Bu takdirde güvence kavramının ifade ettiği her şey için “*geniş anlamda teminat*”; zarar giderim yükümlülüğünün bir sözleşme ile iradi olarak üstlenilmesini ise teminat sözleşmeleri²⁶ yahut dar anlamda teminat denilmesi uygun düşer²⁷.

C. Garanti

Garanti²⁸ de tıpkı teminat gibi sözlükte²⁹ güvence ile eş anlamlı bir kelime olarak tanımlanır. Garanti kelimesinin de tıpkı teminat kavramındaki gibi bir dar bir de geniş olmak üzere iki anlamı vardır³⁰:

²² Türk Dil Kurumu (çevrimiçi, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5aed5a1b5243c1.85586237 -09.08.2018).

²³ bkz.: bir üst başlık (I./B./1.)

²⁴ Aynı yönde bkz. Çetiner, *a.g.e.*, s. 14.

²⁵ Pierre André Gillieron, *Les garanties personnelles en matière bancaire*, Genève, 1969, s. 55, Naklen: Hüseyin Murat Develioğlu, *Kefalet Sözleşmesini Düzenleyen Hükümler Işığında Bağımsız Garanti Sözleşmeleri*, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2009 s. 9.

²⁶ Tandoğan’a göre feri teminat yükümlülükleri yahut cezai şart: “teminat sözleşmesi kategorisine **bağımsızlık ve borçlu dışında birinin temin etme özelliklerini taşımamaları** dolayısıyla dahil değildir. Zira bu kurumlar borçlunun borcunu genişletiyor olsa da sorumluluğunu (ile sorumluluk-alacaklının malvarlığına el koyma imkanını) genişletmez. (*farklı bir malvarlığına başvuru imkanı bahsetmez*)”. (Tandoğan, *Cilt II*, s. 687).

²⁷ Çetiner, *a.g.e.*, s. 14 vd.

²⁸ Türkçede garanti kelimesine denk gelen “guarantee” kelimesinin etimolojik kökeninin “açık/net olmaktan” geldiği iddia edilmektedir. Dilbilimcilere göre bu kelime eski Almanca’da “*Währ*” and “*Gewähr*” şeklinde ifade edilmekteyse de Ortaçağ Latincesinde bu kelimenin “*guarantda*”, “*guarandia*”, “*guarantia*”, “*warantia*”a evrildiğini tespit etmiştir. Böylece bu kelimenin diğer ülke dillerine de çeşitli şekillerde dahil olduğu iddia edilmektedir. Örneğin bu kelimenin Fransızcası *garantie* yahut *guaranda*, Gal dilinde *guarantie*, İtalyancası *guaranzia*, İngilizcesi *wary*, *warranty* and *guarantee*, Rusça karşılığı *garantija*, Almancası *Garantie*, Polonya dilinde *gwarancja*, Flemenkçe/Hollandacada–

- Garanti geniş anlamıyla bir zararın meydana gelmesini engelleyen her türlü aracı (hukuki vasıtayı) ifade etmektedir. Bu bakımından güvence (geniş anlamda teminat) ile eş anlamlı olduğu ifade edilebilir. Garanti bu anlamıyla asıl sözleşme içeriğinden kaynaklanan yükümlülükleri ifade ettiği gibi (sözleşme içindeki fer'i teminat yükümlülükleri), tek başına, ayrı bir taahhüt teşkil eden beyanları da (teminat sözleşmeleri) kapsar.
- Aynı zamanda (dar anlamıyla) teminat sözleşmelerinin bir türü olan garanti sözleşmelerine karşılık gelir³¹. Bu yönüyle garanti sözleşmesinin teminat sözleşmelerinden daha dar bir anlamı vardır.

İsviçre Federal Mahkemesi *teminatı*: “*alacaklıya alacağının ödeneceği konusunda garanti veren hukuki ilişkilerin tümü*”, “*bir alacaklının alacak hakkını normal alacaklılara nazaran daha elverişli hale getiren haklar bütünü*” ya da “*asıl borçlunun şahsından bağımsız olarak alacağa bağlı olan, elverişli ve alacağı güvence altına alan bütün haklar*” olarak ele alır³². Bu anlamda Mahkeme güvence, geniş anlamda teminat yahut garanti olarak ifade edilebilecek hususlara *teminat* başlığı altında inceler.

Yargıtay teminat kavramına “*bir borcun, bir eda mükellefiyetinin zamanında ve yerinde ödeneceği, yerine getirileceğini temine yarayan, onu*

garantie, Türkçede de “garanti” olarak karşılık bulduğu ifade edilmektedir. (Ayrıntılı bilgi için bkz. Aneta, Wiewiórowska Domagalska, **Consumer Sales Guarantees in the European Union**, Sellier European Law Publisher, 2013, s. 16, çevrimiçi, <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=2ahUKEwiwr5rHtbDeAhXtposKHVsxAJkQFjAAegQIABAC&url=https%3A%2F%2Fdspace.library.uu.nl%2Fbitstream%2Fhandle%2F1874%2F235592%2Fwiewiorowska.pdf%3Fsequence%3D2&usg=AOvVaw13tRm1vTxD2B6rihOzM9Ve-09.07.2018>)

²⁹ Türk Dil Kurumu Büyük Sözlük, (çevrimiçi, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5aed5a17b1d294.24677478 -09.08.2018).

³⁰ Develioğlu, **a.g.e.**, s. 9; Kayak, **a.g.e.**, s. 24 vd.

³¹ Seza Reisoğlu, **Garanti Mukavelesi**, Ankara, Ajans-Türk, 1963, s. 4; Kayak, **a.g.e.**, s. 27.

³² JdT, 1980 I 594-596.

garanti eden muamele” şeklinde tanımlamayı tercih eder³³. Doktrinde teminat ile garantiyi eş anlamlı kullanan³⁴, geniş anlamda teminat (garanti) ile teminat sözleşmeleri ayrımını benimseyen³⁵, garanti ile dar anlamda garanti ayrımını benimseyen³⁶, teminat ile güvenceyi aynı anlamda kullanan³⁷ ve teminat kavramına borçlu dışında üçüncü bir kişinin malvarlığına başvurma imkanı tanımayan hususları dahil etmeyen³⁸ görüşler bulunur.

Bu tez kapsamında teminat (geniş anlamıyla) ve güvence³⁹ kavramı eş anlamlı olarak kullanılacaktır. Bununla beraber garanti ise garanti sorumluluğu ve garanti taahhütleri ile karışmaması adına teminat yahut güvence kavramını karşılayacak şekilde kullanılmayacaktır.

³³ YİBK, T. 05.11.1969, E.1969/6, K.1969/7, RG. 31.12.1969, S. 13388.

³⁴ Ferit Hakkı Saymen, Halit Kemal Elbir, **Türk Borçlar Hukuku I: Umumi Hükümler**, İstanbul, Hak Kitabevi, 1958, s. 316.

³⁵ Tandoğan, **Cilt II**, s. 684 vd.; Çetiner, **a.g.e.**, s. 14-15;

³⁶ Kayak, **a.g.e.**, s. 28 ve mezkur sayfada zikredilen yazarlar; (Bu şematik açıklamanın Gillieron’dan geldiğine ilişkin ayrıntılı izahat için bkz.: Kayak, **a.g.e.**, s. 28).

³⁷ Fıncıoğulları, **a.g.e.**, s. 63.

³⁸ Kuntalp, **a.g.m.**, s. 266. Buna karşın isabetli olan kanunun alacaklıya kendisini güvende hissetmesini temin etmek adına getirmiş bulunduğu tüm hukuki imkanlar da dahil olmak üzere güvence yahut teminat bir zararın ya da kaybın meydana gelmesini engelleyen ve alacaklıya ek imkanlar bahşeden her türlü hukuki araç olduğu kabul etmektedir. Teminat kavramını sadece bir üçüncü kişinin malvarlığına başvurma imkanı bahşeden ilişkilerle sınırlı tutmak yerinde olmaz. Zira böyle bir sınırlama bir borca karşılık borçlunun kendi taşınmazı üzerinde ipotek tesis etmiş olmasının da teminat kavramı içerisinde yer almasını bir çelişki haline getirecektir. Nasıl ki ipotek alacaklıya alacağını tahsil için kolay bir yol (örneğin ayrı bir icra takibi usulü) sağlıyorsa, borca aykırılık için kararlaştırılmış bulunan cezai şart, ayıp halinde gündeme gelen ek hukuki imkanlar, yahut ödemezlik defii de alacaklıya alacağını tahsil adına kolaylık temin eder. Bu sebeple mezkur kurumların hepsinin güvence/teminat kavramına dahil olduğu kabul edilmelidir.

³⁹ Kanun koyucunun teminat kavramına eşdeğer olarak güvence ifadesine de TBK kapsamında yer vermiş olması sebebiyle (bkz. **TBK m. 603**) mezkur kavram tez kapsamında “geniş anlamda teminat” olarak adlandırılan her hususu kapsamına alacak şekilde kullanılacaktır.

III. Garanti Sorumluluğu ve Garanti Sözleşmesini Birbirinden Ayırmak

A. Garanti Sorumluluğu

Sözleşmeden doğan sorumluluk bakımından kusursuz sorumluluk ilkesinin benimsendiği sistemlerde, borçlunun ifasını üstlenmiş bulunduğu tüm edimler için bir **garanti taahhüdü** altında olduğu kabul edilmektedir⁴⁰. Mezkur hukuk sistemlerinde **kusur** sözleşmeye aykırılıktan ileri gelen sorumluluğun kurucu unsuru niteliğinde değildir. Bir diğer ifadeyle taraflardan biri sözleşme uyarınca yerine getirmek ile yükümlü olduğu edimi ifa etmediği takdirde, ifa etmemedeki kusur durumu araştırılmaksızın sorumlu olur⁴¹. Bu sorumluluk kapsamında kendisine yöneltilecek talep, örneğin Anglo-Amerikan hukuk sisteminde kural olarak⁴² borca aykırılık sebebiyle gündeme gelen **zararın tazminidir**. Zira Anglo-Amerikan sistemi sözleşmeye aykırılığın ilk

⁴⁰ Yeşim Atamer, “İfa Engelleri Hukukunu Yeniden Sistematize Etmeyi Düşünmek: Borca Aykırılık Türleri Yerine Yaptırımları Esas Alan Bir Sistematik”, **İstanbul, Prof. Dr. Rona Serozan’a Armağan**, Seçkin Yayıncılık, 2010, s. 235 vd. (Bundan sonra “İfa Engelleri” olarak anılacaktır).

⁴¹ Peter Hay, **Law of United States**, München Verlag C.H. Beck, oHG, 2. Edition, 2005, s. 140; Charles, Fried, **Contract as Promise: A Theory of Contractual Obligation**, Massachusetts, Harvard University Press, 1981, s.12; John Y. Gotanda, “Damages In Lieu of Performance Because of Breach of Contract”, **Villanova University School of Law: School of Law Working Paper Series**, Paper 53, 2006, s. 3. Borçlar hukuku alanında bir uluslararası mutabakat olarak nitelendirilebilecek CISG da borca aykırılıkta “garanti sisteminin” benimsendiği bir sorumluluk sistemi öngörmektedir. (Ayrıntılı bilgi için bkz. Atamer, “İfa Engelleri” s. 228 vd.).

⁴² Aynen ifanın talep edilebilmesi ancak tazminatın zararı gidermede yetersiz kalacağı ve sözleşme konusunun “eşsiz” olduğu hallerde istisnaen kabul edilir. Taşınmaz satışları “aynen ifa” taleplerine güzel bir örnek teşkil eder. Taşınmaz satışına ilişkin sözleşmelerde bu kuralın tersine döndüğü ve borca aykırılık halinde aynen ifa talebinin kural olduğu zira her taşınmazın eşsiz-tek (*unique*) olduğu kabul edilmektedir. Ayrıntısı için bkz. Hay, **a.g.e.**, s.142; Theodore Eisenberg, P. Geoffrey Miller, “Damages Versus Specific Performance: Lessons from Commercial Contracts”, **Journal of Empirical Legal Studies**, Volume 12, Issue 1, 29–69, March 2015, s. 29 vd.; Bu yaklaşıma örnek mahkeme kararları için bkz. Romero, Louis “Specific Performance of Contracts in Comparative Law: Some Preliminary Observations”, **27 C. de D.**, 1986, s. 787 vd.; Taşınmazlara ilişkin bu yaklaşımın eleştirisi için bkz. Nancy Perkins Spyke, “What’s Land Got to Do with It: Rhetoric and Indeterminacy in Land’s Favored Legal Status”, **52 Buff. Law Review.**, 2004, s. 387 vd. (çevrimiçi-HEINONLINE-07.08.2018).

yaptırımının tazminat olduğu kabulüne dayanan bir borca aykırılık rejimidir. Buna göre borcuna aykırı davranan borçlu, alacaklının uğradığı zararı tazmin⁴³ ile mükelleftir⁴⁴.

Borca aykırılık halinde borçlu kusurunun tazminat talebi için prensipte kurucu unsur olduğu sistemlerdeyse *garanti sorumluluğu*, borcuna aykırı davranan borçlu aleyhine bu genel kuraldan ayrılmış kanun hükümlerine karşılık gelir. Zira bu sistemlerde borca aykırılığın kusurdan ari tek sonucu kural olarak sözleşmedeki asli edim yükümlülüğünün (aynen ifa) varlığını sürdürmesidir. Alacaklı, borcuna aykırı davranan kusursuz da olsa borçludan her zaman ifanın mümkün olması⁴⁵ kaydıyla taraflar aksini kararlaştırmadığı yahut kanun aksine bir düzen öngörmediği sürece borca uygun ifayı talep edebilir⁴⁶. Ancak borca aykırılık halinde alacaklıya yönetilebilecek talepler kural olarak borçlunun kusurlu olup olmadığının irdelenmesini gerektirir. Türk hukuku da bu sistemlerden biridir. Bunun yanında Türk Borçlar Kanunu sisteminde satıcının ayıptan sorumluluğuna ilişkin “*kusur gerektirmeyen*

⁴³ Borçlunun kusur şartı aranmaksızın sorumlu tutulması, sorumluluğun sınırlandırılmadığı anlamına gelmez. Zararı tazmin yükümlülüğünün kusursuz olarak gündeme geldiği sistemlerde zarar miktarının **öngörülebilirlik kriteri** esas alınarak sınırlandırılması ise sistemin tamamlayıcısı olmaktadır. Öngörülebilirlik ile ifade edilmek istenen her sözleşme ihlalden kural olarak sorumlu tutulan borçlunun sadece sözleşmeyi akdederken öngörebileceği ve hesaba katabileceği zararlar için sorumlu olacağıdır. Ayrıntısı için bkz. Ayşe Elif Ulusu, **Milletlerarası Mal Satımına İlişkin BM Anlaşmasında ve Avrupa Borçlar Hukuku Prensiplerinde Tazminat Sorumluluğunun Sınırlandırılmasında Öngörülebilirlik İlkesi**, İstanbul, Beta Basım A. Ş., 2011, s. 45 vd; Hay, **a.g.e.**, s. 142; Hadley v. Baxendale, 9 Exch. 341, 156 Eng.Rep. 145, Court of Exchequer, 1854. (çevrimiçi, <http://mtweb.mtsu.edu/cewillis/Hadley%20v%20Baxendale.pdf> -12.08.2018).

⁴⁴ Hay, **a.g.e.**, s. 142; Jason S. Kirwan, “Appraising a Presumption: A Modern Look at the Doctrine of Specific Performance in Real Estate Contracts”, **47 Wm. & Mary Law Review**, 2005, s. 697; Theodore Eisenberg, Geoffrey P Miller, “Damages Versus Specific Performance: Lessons from Commercial Contracts”, **Journal of Empirical Legal Studies**, Volume 12, Issue 1, March 2015, s. 29 vd.

⁴⁵ Bir ifa imkansızlığı söz konusu ise borçlunun imkansızlıktan sorumlu tutulması kusurunun varlığına bağlı olduğu gibi borçlu borca aykırılığın niteliği gereği ancak tazminat talebine muhatap kılabilir. (Ayrıntısı için bkz. Haluk Nami Nomer, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, İstanbul, Beta Basım A.Ş., 16. Bası, 2018, s. 343 vd.; Fatih Gündoğdu, **Borca Aykırılık Hallerinden Kusurlu İfa İmkansızlığı ve Hukuki Sonuçları**, İstanbul, XII Levha Yayıncılık, 2014, s. 67).

⁴⁶ **A.e.**, s. 377 vd.

garanti sorumluluğu” esası benimsenmiştir. Satıcı ayıbın varlığını bilsin bilmesin, ayıbın meydana gelmesinde kusuru bulunsun bulunmasın sorumludur⁴⁷. Burada bahsi geçen garanti ayrı bir hukuki ilişki niteliğindeki garanti sözleşmesinden/taahhüdünden de kavramsal olarak ayrı tutulur. Keza bir alacak hakkı, ifa uğruna devredilmişse devreden “devir sırasında alacağın varlığını ve borçlunun ödeme gücüne sahip olduğunu garanti etmiş” olduğu kabul edilir. (TBK m. 190/1). O halde kusurun sorumluluğun varlığını tespit için bir unsur olmadığı haller garanti sorumluluğu sisteminin yapısına da uygun olarak (bu sistemi benimsemeyen ülke hukuklarında) **garanti sorumluluğu** ifadesiyle anılır.

B. Garanti Sözleşmesi

Garanti taahhüdü/sözleşmesi esaslı unsurları taraflarca oluşturulmuş⁴⁸ bir isimli sözleşmedir⁴⁹. Garanti, ya bir kimsenin bir başkasını belirli bir hareket tarzına yönlendirme amacıyla bu hareket tarzının yönlendirilen kişi için gündeme gelebilecek tehlikelerin kısmen veya tamamen üstlenildiği⁵⁰; yahut bir

⁴⁷ Rona Serozan, Başak Baysal, Kerem Cem Sanlı, **Borçlar Hukuku Özel Bölüm**, İstanbul, XII Levha Yayıncılık, 2018, s. 191.

⁴⁸ Sözleşme serbestisi kişilere hukuki işlemlerinin içeriklerini belirleme imkanı bahşeder. Sözleşme akdetmek için bir araya gelen taraflar “sözleşmenin konusunu, içeriğini ve tipini” kanunun emredici hükümlerine aykırı olmamak koşuluyla diledikleri gibi şekillendirebilir. Zira kanun koyucu “işlem hayatındaki önemi ve toplumun ihtiyaçlarını” dikkate alarak bir takım sözleşmeleri Borçlar Kanunu yahut özel kanunlarla düzenlemeyi tercih ederken; hukukun zamana ve tarafların ihtiyaçlarına cevap verebilirliğini koruması için “sözleşmenin tabi olacağı hükümleri-sözleşmenin içeriğini” belirleme iktidarını sözleşmelere bahşetmiştir. Böylece taraflar hukuki ilişkiler kurmak suretiyle, kanunda düzenlenmemiş sözleşme tipleri yaratabilmektedir. Kanun koyucu tarafından doğrudan düzenlenmeyip, tarafların iradeleri ile muhteviyatı şekillenen sözleşmelere “isimsiz sözleşmeler” adı verilmektedir. Ayrıntısı için bkz. Saibe, Oktay, “İsimsiz Sözleşmelerin Geçerliliği, Yorumu ve Boşlukların Tamamlanması”, **İÜHFM**, C. LV, 1996, s. 263 vd.

⁴⁹ Tandoğan, **Cilt II**, s. 890.

⁵⁰ Garanti sözleşmesinin zikredilen bu iki türünün de TBK 128 kapsamında yer alıp almadığı doktrinde tartışmalıdır. Tartışmaya ilişkin ayrıntılı değerlendirme için bkz. Sevgi, Kayak, “6098 Sayılı Kanunun Üçüncü Kişinin Fiilini Taahhüt ve Kefalet Sözleşmesine İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, **BATİDER**, Cilt XXXI, S. 4, 2015. Ancak şu husus atlanmamalıdır ki, her iki türün yahut birinin TBK m. 128 kapsamında yer aldığı kabul edilmesi halinde de mezkur hukuki

kişinin (garantör) teminat vermek maksadıyla temel ilişkideki alacaklıya karşı, “temel ilişkideki borçtan bağımsız olarak borçlunun edimi için sorumlu olmayı” üstlendiği sözleşmedir⁵¹. Bu sözleşme (her iki türü de) bir sonuç taahhüdü içerir ve ilgili sonucun gerçekleşmemesi halinde üstlenen kusursuz olarak sorumlu olur⁵². Tanımdan da anlaşılacağı üzere garanti sözleşmesi iki ayrı grupta incelenir.

TBK md. 128’deki düzenlemeye dâhil bulunan garanti sözleşmesi başlıca iki şekilde yapılmaktadır. İlki, saf garanti şeklinde olup, bununla garanti veren garanti alana belirli bir borç ilişkisinden bağımsız olarak bir sonucu garanti etmektedir. İkincisi ise, garanti taahhüdünün kendisine taahhütte bulunulana, yani garanti alana üçüncü şahsın edimini talep hakkı veren herhangi bir borç ilişkisine ilişkindir. Bununla birlikte söz konusu edim, fiilen borçlanılmış olup olmadığına bakılmaksızın garanti edilmektedir. Bu garanti üçüncü şahsın edimi doğmasa, sona ermiş olsa veya dava edilebilir olmasa dahi geçerliliğini korumaktadır. Uygulamada sıklıkla rastlanılan bu tip bir garanti ilişkisine, garanti verenin tazmin borcunun temel ilişkide garanti alanın borçlusu olan üçüncü şahsın davranışına bağlı olması dolayısıyla, kefalet benzeri garanti adı verilmektedir. Tıpkı kefalette olduğu gibi burada da üçlü bir ilişki bulunmakta, garanti alanla üçüncü şahıs arasındaki temel ilişkiyi teminat altına almak amacıyla garanti sözleşmesi akdedilmektedir^{53 54}. Her iki türü de bir kişiyi dahil olduğu ilişki yahut giriştiği iş sebebiyle meydana gelebilecek riskler/tehlikeler karşısında güvende hissettiren ayrı bir taahhüttür.

ilişki isimli sözleşme niteliğini haiz olamayacaktır. Zira bir sözleşmenin isimli olarak nitelendirilebilmesi için, kanunda doğrudan veya dolaylı adlandırılması yahut anılması kafi değildir; aksine söz konusu sözleşmenin hüküm ve sonuçlarının ayrıntısıyla düzenlenmiş olması icap etmektedir.

⁵¹ Tandoğan, **Cilt II**, s. 804; Alman, İsviçre ve Türk Hukukunda garanti sözleşmesinin yapılan alternatif tanımları için bkz. Kahraman, **a.g.e.**, s. 7 vd.

⁵² Kahraman, **a.g.e.**, s. 27 vd.

⁵³ Yavuz, **a.g.e.**, s. 795 vd., özellikle s. 797-798; Mustafa Alper Gümüş, **Borçlar Hukuku Özel Hükümler Ders Kitabı**, 3. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2015, s. 513 vd.

⁵⁴ Garanti sözleşmesinin zikredilen bu iki türünün de TBK 128 kapsamında yer alıp almadığı doktrinde tartışmalıdır. Tartışmaya ilişkin ayrıntılı değerlendirme için bkz. Kayak, **a.g.m.**, s. 15 vd.

C. Garanti Sorumluluğu ve Garanti Sözleşmeleri Arasındaki İlişki

Türk hukukunda borçlunun bir sözleşmesel ilişki kapsamında yerine getirmekle mükellef bulunduğu asli edim yükümlülüğünün kapsamı alacaklıya taahhüt ettikleri esas alınarak belirlenir. Bu taahhüdün yerine getirilmesi imkan dahilinde olduğu sürece alacaklısı tarafından kural olarak her zaman talep edilebilir. Buna karşın borca aykırılık rejimini garanti sorumluluğu esasları uyarınca şekillendiren sistemlerde (Anglo-Amerikan hukuk sistemi gibi) taahhüdüne aykırı davranan borçludan asli edim yükümlülüğünü yerine getirmesi talep edilemez. Talep edilebilecek olan ifanın gerçekleştirilmemesinin alacaklıda meydana getireceği borçlu tarafından öngörülebilir zararın tazmindir⁵⁵. Bir diğer ifadeyle borca aykırılık halinde borçlunun asli edim yükümlülüğü, alacaklının iradesi dışında giderim yükümlülüğüne dönüşecektir. Zararı giderim yükümlülüğünün kusurdan ari taahhüt edilmesi ise “**garanti**” kavramı ile ilişkilendirilerek izah edilir. Garanti sorumluluğunun bu şekilde isimlendirilmiş olması borçlunun taahhüt ettiği edimin garanti taahhüdüyle sonuçları bakımından yakınlığını/bağlantısını ortaya koymaya hizmet eder.

Türk hukukunda ise borca aykırılığın bir tazminat talebine dayanak teşkil edebilmesi için kusurun varlığı aranır. Bu sebeple borca aykırılık halinde borçludan asli edim yükümlülüğü dışında ve borçlunun kusurundan bağımsız

⁵⁵ Hatta bir adım ileri gidilerek sözleşme ile borç altına giren kişinin taahhüdü sözleşme konusunu edim yahut edimin ifa edilmemesinden ileri gelen zarara karşılık tazminatı şeklinde tanımlandığında; borçlu tazminat ödemediği hallerde de borca aykırı davranmış sayılmayacaktır. Zira borçlunun yerine getirmesi yahut **öngörülebilir zarar**ı tazmin etmesi, esasında sözleşmede bu şekliyle yer buluyor olmasa da sözleşme uyarınca üzerine düşeni yaptığı anlamına gelecektir. “...*You have not broken your promise, because what you promised (though that is not how the contract will have been worded) was either-or: not performance but either performance or compensation for the lost of non-performance to the other party to the contract.*” Ayrıntısı için bkz. A. Richard Posner, “Let Us Never Blame a Contract Breaker” **Fault In American Contract Law**, Cambridge University Press, Cambridge, 2010, s. 4.

talep edilebilen şeyleri, borçlunun **garanti ettiği**⁵⁶ böylece talep edilebildiği kabul edilir. Bu talepleri konu edinen hükümler de garanti sorumluluğu içeren düzenlemeler olarak anılır. Ancak bu ek talepler her zaman bir sorumluluk borç ilişkisine işaret etmez. Her garanti kelimesi gerek o ilişkinin gerekse bir başka ilişkinin asli edimine yönelik bir taahhüdü denk düşer. Örneğin satış sözleşmesinde satıcının ayıptan sorumluluğu bakımından, satıcı satım konusuna ilişkin bir açıklamada bulunsa da bulunmasa da malın objektif özellikleri için adeta bir **garanti** verilmiş varsayılır. Satıcı mala dair bir beyanda bulunduğu da bu beyanın içeriğine uygun bir malın⁵⁷ ifası gerekir. Zira satım konusu malın vasfına yönelik satıcı beyanları da ayıptan doğan sorumluluğun gündeme gelmesi için yeterlidir. (TBK m. 219, TKHK m. 8) Satıcının ayıptan doğan sorumluluğu garanti sorumluluğu olarak anılsa da alıcının ayıba dayanan hakları satış sözleşmesinde ayıbın varlığı ile satıcı lehine değişmiş edim dengesinin yeniden tesisine yöneliktir⁵⁸.

Satış sözleşmesinin konusundaki hasarın intikal ettiği andaki eksiklikler sözleşmeye aykırılığın ayıp olarak isimlendirildiği hallerdir. Bu eksiklik yüzünden alıcı, maldan beklediği menfaati elde edemez. Kanun koyucu da elde edilemeyen menfaatten kaynaklanan eksikliğin giderilmesine yönelik özel hükümler getirme ihtiyacı hissetmiştir. Ayıba ilişkin seçimlik hakların⁵⁹, ayıp sebebiyle bozulan karşılıklı edim dengesini (alıcı-satıcı arasındaki) yeniden

⁵⁶ Baki İlkey Engin, **Alacağı Temlik Edenin Garanti Sorumluluğu**, İstanbul, Seçkin Yayıncılık, 2002, s. 52; Ömer Arbek, **Satım Konusu Ayıplı Malın Tamir Edilmesi**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2005, s. 48; Haluk Tandoğan, **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, Cilt: I, 3. Bası, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1987, s. 163, (bundan sonra “Cilt I” olarak anılacaktır); Serozan, Baysal, Sanlı, **a.g.e.**, s. 184; Seyfullah Edis, **Türk Borçlar Hukukuna Göre Satıcının Ayıba Karşı Tekeffül Borcu**, Ankara, 1963, s. 7.

⁵⁷ Şüphesiz mal objektif olarak taşınması gereken özellikleri de barındırmalıdır.

⁵⁸ Keza, alacağı temlik edenin garanti sorumluluğu olarak ifadesini bulan ve TBK m. 191/I uyarınca hüküm altına alınmış hukuki düzenleme bakımından da durum aynıdır. Zira mezkur hüküm uyarınca sorumlu addedilen devreden alacaklı, esasında ifası uğruna temlikî gerçekleştirdiği borcuna aykırılık teşkil eden kişi olması sebebiyle sorumludur. Bu takdirde alacağına karşılık bir değer elde edemeyen alacaklı için alacağına kaynaklık teşkil eden hukuki ilişkide devri gerçekleştiren borçlu lehine bozulmuş olan edim dengesinin yeniden tesisi daha kolay hale getirilmiştir.

⁵⁹ TBK m. 227; TKHK m. 11.

tesis etmeye hizmet eder nitelikte oldukları göze çarpar⁶⁰. Bir diğer ifadeyle satıcının kusuru aranmaksızın alıcı tarafından kendisine yöneltilecek talepler “sözleşmedeki edim dengesizliğini bertaraf için” öngörülmüştür⁶¹. Ayrıca bu seçimlik hakların yanında (veya bu seçimlik haklar devreye sokulmaksızın) ayıptan ileri gelen zarar tazmin ettirilmek⁶² istendiğinde borçlunun kusurlu olması⁶³ (kusursuzluğunu ispat edememiş olması) icap eder. Bu sebeple garanti

⁶⁰ Cevdet Yavuz, “Satıcının Ayıba Karşı Tekeffül Borcunun Tanımı, Hukuki Niteliği, Özellikleri ve Bu Borcu Düzenleyen Kanun Hükümlerinin Uygulama Alanı” **Yaşar Karayalçın’ a 65. Yaş Armağanı**, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2005, s. 504.

⁶¹ Bu noktada gerek ayıp hükümleri uyarınca gerekse zapt hükümleri uyarınca alıcı **sözleşmeden döndüğünde** satış ilişkisinin akıbeti ve hakkın kullanımının sonuçları dönme beyanının işleme etkisinin ne olacağı doktrinde tartışmalıdır. Ancak dönme hakkının kullanımıyla birlikte edimin niteliğinde her halükarda bir değişiklik meydana geleceği aşıkardır. Şöyle ki: **(1)** Sözleşmeden dönme halinde sözleşme ilişkisinin geriye etkili olarak ortadan kalkacağı (bu etkinin tasarruf işlemi ve borçlandırıcı işlem bakımından aynı anda meydana gelip gelmeyeceği de tartışmalıdır ancak söz konusu tartışmaya borcun/edimin niteliğinde bir değişiklik meydana getirmediğinden ayrıca değinilmemiştir. Keza dönme beyanı ile ilişkinin geriye etkili olarak sona erdiğini kabul etmekle beraber iadenin hukuki sebebi de doktrinde tartışma konusu edilmiştir. Fakat bu tartışmaya da değinilmeyecektir.) ve taraflar arasında bir tasfiye/iade (geri verme) ilişkisinin kurulacağı kabul edilirse, satıcı ve alıcının ifa yükümlülükleri, iade yükümlülüğüne dönüşeceğinden taraflar arasında ilişki bir sorumluluk borç ilişkisi halini alır. (Yavuz, **Borçlar Özel** s. 183 vd.). **(2)** Buna karşın doktrinde dönme beyanıyla sözleşme ilişkisinin geriye etki değil; ileriye etkili olarak sona erdireceğini (yeni dönme teorisi) ve sözleşme ilişkisindeki edimin dönüşeceğini kabul eden bir görüş de bulunmaktadır. (Rona Serozan, **Sözleşmeden Dönme**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2. Bası, 2007, s. 83; Fikret Eren, **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, Ankara, Yetkin Yayıncılık, 6. Bası, 2018, s. 136). Ancak yine bu durumda da sözleşme ilişkisinin amacı değişerek ifa edilmiş edimlerin iadesi (iade yükümlülüğü) gündeme gelecektir.

⁶² Sözleşmeden dönme hakkını kullanan alıcının kusursuz satıcıdan talep etme imkânını haiz olduğu tazminatın (doğrudan zararları için) hangi zarar kalemlerini kapsadığı tartışmalıdır. Ancak burada da isabetli olan sözleşmeden dönme hakkını kullanan alıcının kanunun amacı ve diğer seçimlik haklara da uygun olarak “ayıp sebebiyle edim-karşı edim dengesinde sapma” meydana getiren zararlarından ibaret olduğunu kabul etmektir. Nitekim, TBK madde 217 ve 229’da sayılmış bulunan talebi mümkün kalemler (dava masrafı, sözleşme bedeli iadesi, ayıplı mal için yapılan harcamalar vs.) ayıplı malın alıcının malvarlığında meydana getirdiği olumsuz etkileri ortaya koymaktadır. Ayıplı mal sebebiyle doğrudan meydana gelen zarar olduğu kabul edilen bu değerlerin ortak noktası sözleşmeden beklenen faydanın elde edilemeyeşinin bir sonucu olmasıdır. Mezkur tartışmanın ayrıntısı ve muhtelif görüşler için bkz. Çiğdem Kırca, “Kaldırılması Gereken Bir Ayrım: Satım Sözleşmesinde Satılanın Zaptı ve Satılan Malın Ayıplı Olması Sebebiyle İstenebilecek Tazminat Açısından Yapılan Doğrudan Zarar-Dolaylı Zarar Ayrımı”, **Prof. Dr. Ali Naim İnan’a Armağan**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2009, s. 433-458.

⁶³ Ayıp sebebiyle uğranılan zararın tazminine yönelik talebin de kusurdan bağımsız bir talep olarak değerlendirilmesi gerektiği yönünde görüşler vardır. Fakat bu

sorumluluğu ifadesi Türk hukuku bakımından her zaman bir sorumluluk borç ilişkisine tekabül etmez.

D. Garanti Belgesi Kavramı

Bu tez kapsamında hukuki nitelendirmesi yapılmaya çalışılacak husus garanti belgesinin kendisi değildir. Zira belge hali hazırda hukuki bir nitelendirmeye işaret eder. HMK m. 199 hükmü uyarınca belge: “*Uyuşmazlık konusu vakıaları ispata elverişli yazılı veya basılı metin, senet, çizim, plan, kroki, fotoğraf, film, görüntü veya ses kaydı gibi veriler ile elektronik ortamdaki veriler ve bunlara benzer bilgi taşıyıcıların*” tamamı için kullanılır ve bir ispat aracıdır⁶⁴. Tez kapsamında ise garanti belgesi içerisinde yer alan taahhütlerin maddi hukuk açısından ne şekilde nitelendirilmesi gerektiği konusu irdelenecektir⁶⁵. Bunun yanında garanti belgesinin hangi hususları ispat

görüş tazminat talebini hüküm altına alan kanun hükmünün lafzına ve amacına uygun düşmez. Zira hükme göre “*alıcının genel hükümlere göre tazminat isteme hakkı saklıdır.*” (TBK m. 227/II) Bu takdirde tazminat talebi genel hükümlerin ihdas ettiği şartlar esas alınmak suretiyle değerlendirilmelidir. Keza maddenin getirilme amacı da ayıp halinde alıcının genel hükümlere başvurma imkanının sona erip ermediği tartışmasındaki kanun koyucunun tercihini göstermek olduğu da unutulmamalıdır. (Aynı yönde bkz. Yavuz, **Borçlar Özel**, s. 126 vd.; Eren, **a.g.e.**, s. 156; Fahrettin Aral, Hasan Ayrancı, **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, Ankara, 11. Bası, Yetkin Yayınları, 2018, s. 166; Hugo Oser, Wilhelm Schönerberger, **Zürcher Kommentar**, Bd. V, Obligationenrecht, Teil 1-3, Zürich, Schultheß, 1946, Art. 197, N. 6; Otto Palandt, **Bürgerliches Gesetzbuch**, München, C.H. Beck Verlag, 77. Auflage, 2018, N. 437.

⁶⁴ Hakan Pekcanıtez vd., **Medeni Usul Hukuku**, İstanbul, XII Levha Yayıncılık, 15. Bası, 2017, Dinamik Kitap, 2. Sürüm, § 15, I/A. (çevrimiçi, Lexpera - 25.10.2018).

⁶⁵ Doktrinde satışa konu ürüne ilişkin beyanları içeren belgelerin bu başlık altında incelemesi bir takım yazarlar tarafından eleştirilmektedir. Şöyle ki: “... ‘garanti belgesi’ olarak adlandırılan, standart olarak hazırlanmış metinlerde vücut bulması ve 4077 sayılı TKHK’nın (6502 sayılı kanunda da aynı kavram tercih edilmiştir) girişimcinin garanti taahhüdü yerine ‘garanti belgesi’ kavramını esas alması nedeniyle, literatürde bazı yazarların ürün garantisi kavramı yerine ‘garanti belgesi’ kavramını hareket noktası olarak kabul ettikleri ve hukukî değerlendirmelerini de garanti belgesi kavramını esas alarak yaptıkları görülmektedir. Ancak garanti belgesi, garanti verenin garanti taahhüdünün vücut bulduğu şekli ifade eder ve garanti taahhüdü garanti belgesi dışında, örneğin satım sözleşmesinin yazılı metninde bulunabilir veya satıcı sözlü olarak garanti taahhüdünde bulunabilir. Bu açıdan, fikrimizce, ürün garantisi kavramını incelerken, garanti belgesi kavramının esas alınması ve garanti belgesi ile

etmeye yaradığına veya ispat edebileceğine, uyuşmazlık halinde mahkemeye (hakem heyetine) sunulmasının ispat faaliyetine ne suretle katkıda bulunabileceğine de yeri geldiğinde, tez kapsamını aşmadığı oranda değinilecektir.

Türk mevzuatında **garanti belgesinin** ne anlama geldiği sorusuna cevap olabilecek bir tanım TKHK kapsamında yer almaz. Ancak TKHK m. 56 uyarınca çıkarılan Garanti Belgesi Yönetmeliğinde⁶⁶ garanti belgesi tanımlanır. İlgili yönetmelik “*garanti belgesi ile satılmak zorunda olan malları belirlemek ve garanti belgesine ilişkin usul ve esasları düzenlemek*” maksadıyla yürürlüğe konmuştur. Yönetmelik’ e göre garanti belgesi: “*üretici ve ithalatçılar tarafından, tüketiciye yönelik üretilen, ithal edilen veya satılan mallar için düzenlenen ve tüketicinin sahip olduğu hakları*” gösterir. Bu tanım garanti belgesini hukukten nitelendirebilmek için yeterli değildir. Zikredilen nitelendirme ileriki bölümlere bırakılacaksa da tüketicilerle akdedilen satış sözleşmeleri kapsamında **satış konusu şey** için verilen ve garanti belgesi başlığı altında yer alan taahhütler tez kapsamında iki başlık altında irdelenmeye çalışılacaktır. Bu sebeple tezde garanti belgesi tamlaması bu taahhütlerin tümüne karşılık gelecek şekilde kullanılacaktır.

Roma Hukukunda Klasik Döneme kadar satıcının satış konusu şeydeki eksiklikten sorumlu tutulabilmesi (ayıptan sorumluluk) ayrı bir taahhütte

örneğin satıcının ayıp sorumluluğunu düzenleyen hükümlerin karşılaştırılması doğru bir yaklaşım değildir.” (İlker Evren, **Türk Satım Hukukunda Onarım Garantisi**, Ankara, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi SBE, 2010, s. 20 çevrimiçi, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> -10.09.2018). Bu tez kapsamında gerek kanunun lafzına gerek doktrinde yerleşik adlandırmaya gerek uygulamada tüketicilerin muhatap kılındığı belgelerin başlığına uygun olarak mezkur taahhütler için garanti belgesi kavramı kullanılacaktır. Garanti belgesi ifadesinin tez kapsamında tercih edilmesinin sebeplerinden biri de ürün sorumluluğu ile karıştırılma ihtimalini bertarafır.

⁶⁶ RG. T. 13.06.2014, S. 29029, (çevrimiçi, <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspix?MevzuatKod=7.5.19782&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=garanti> -30.09.2018), (Bundan sonra “**Yönetmelik**” olarak anılacaktır).

bulunmasını gerektirirken⁶⁷ ayıptan sorumluluk klasik dönem ve sonrasında (*Justinianus Dönemi/Hukuku*) genel borca aykırılık rejiminden ayrı tutulmak suretiyle düzenlenmelere konu edilmiştir⁶⁸. Bunun yanında satış ilişkisine yabancı kişilerin taahhütleri yahut kanuni düzen içerisinde bir taahhüdün bulunmasa da sorumlu addedilmesi satış sözleşmenin yanında ek hukuki ilişkilerin tanımlanması zorunluluğunu beraberinde getirmiştir. Zira ekonomik ve sosyal gelişmelerle satış ilişkisinin dışındaki kişilerin satış konusu mala (üretici/ithalatçı) satıcıdan daha yakın hale gelmiştir. Bu durum ayıp

⁶⁷ “*Caveat emptor*” ifadesi alıcının satış konusu mala ilişkin uyanık olması gerektiği anlamına gelmektedir. Söz konusu ilke Anglo-Amerikan hukuk sisteminde de kendisine yer bulmuş ve uzun bir süre satış ilişkileri Anglo-Amerikan çevrelerinde bu ilke ekseninde değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Ayrıntısı için bkz. Friedrich Kessler, “The Protection of the Consumer Under Modern Sales Law” **Yale Law School Faculty Scholarship- Faculty Scholarship Series**, 1-1-1964, s. 266 vd. (çevrimiçi, HEINONLINE-13.07.2018).

⁶⁸ (1.) *Ius Civile* döneminde satıcının ayıptan sorumluluğunun gündeme gelebilmesi, satış konusu mala ilişkin satıcının özel olarak vaatte bulunmasına bağlıydı. Bir diğer ifadeyle satıcının ayıptan sorumlu olması bu konuya ilişkin özel bir “*teminat vermiş*” olması halinde mümkündü. Bu teminat ise: (1.1.) “*mancipatio*” yapılırken, (1.2.) “*mancipatio*” metnine ilave edilen “*dicta ve promissa*” ile verilmesi imkan dahilindeydi. (Mezkur vaadler *nuncipatio* olarak adlandırılırdı). Sonrasında mala ilişkin vaatlerin (*teminat*) “*stipulatio*” yoluyla sözlü olarak yapılması da geçerli kabul edilmeye başlandı. “*Stipulatio*” da yer alan hususlara aykırılık teşkil eden bir malın ifası halinde satış sözleşmesinden doğan hakların ileri sürülebildiği “*actio empti*” ayıp için de ileri sürülebilir hale geldi. Aynı şekilde satılanın ihtiva ettiği nitelik eksikliklerini bildiği halde susan satıcılar da hileli hareketlerinden dolayı aynı dava ile sorumlu tutulur hale geldiler. (2.) *Ius Honorarium* adı verilen dönemde ise “*aedilis curulis*” adı verilen ve pazarların kontrolünü gerçekleştiren görevlilerin “*edictum*” ismini taşıyan kuralları uyarınca köle ve hayvan satışlarında satıcılara sattıkları köle ve hayvanların ihtiva ettikleri ayıpları alıcıya bildirme yükümlülüğü yüklenmiştir. Mezkur yükümlülük yerine getirilmediği takdirde aedilis’ler satıcıların köle yahut hayvandaki ortaya çıkan ayıbı bilmeseler dahi sorumlu olmaları kabul edilmiştir. Bu takdirde alıcı “*actio redhibitoria*” davası ile ayıp sebebiyle sözleşmeden dönebilir, “*actio quanti minoris*” davası ile bedel indirimi talep edebilir, “*actio empti*” ile ayıplı ifa sebebiyle uğradığı zararların tazminini isteyebilirdi. (3.) *Justinianus* döneminde *aedilis*’lerin köle ve hayvan satışı için koyduğu kurallar bütün satış sözleşmeleri bakımından cari hale getirilmiştir. Böylece Roma Hukuku’nun klasik döneminde ayıplı bir malın ifası halinde alıcı, satıcının sorumluluğuna başvurabilme imkânı haiz olmuştur. Dolayısıyla ayıp sebebiyle alıcının garanti sorumluluğunun esas temellerinin bu dönemde atılmış olduğu söylenebilir. (Ayrıntılı bilgi için bkz. Türkan Rado, “Roma Hukukunda Maldaki Ayıptan Dolayı Satıcının Sorumluluğu”, **İÜHF**, C. 10, S. 3-4, 1945, s. 604-619; Cevdet Yavuz, **Satıcının Satılanın Ayıplarından Sorumluluğu**, İstanbul 1989 (bundan sonra “**Ayıp**” olarak anılacaktır.); Aybek, **a.g.e.**, s. 49 vd.; Belgin Erdoğan, **Roma Borçlar Hukuku Dersleri**, İstanbul, Der Yayınları, 2014). İsviçre-Türk kanun koyucuları da 2012 TBK değişikliğine kadar satıcının alıcıya karşı ayıp sebebiyle garanti yükümlülüğünün düzenlenmesini tıpkı Roma hukukunda yer aldığı şekliyle tanzim etmeyi uygun görmüştür.

hükümlerinin gözden geçirilmesi ihtiyacını beraberinde getirmiştir. Sanayi devrimi ve akabinde teknolojinin gelişmesi, üretim biçiminde ve sözleşme ilişkilerinde esaslı değişiklikler meydana getirmiştir. Günümüzde çoğu zaman satıcının satışını gerçekleştirdiği ürünü inceleme ve ürüne dair bilgi edinme fırsatı alıcıdan fazla değildir⁶⁹. Kendisine paketli halde gelen ürünleri tüketiciye ulaştıran satıcılardan, bilgisi ve malı kontrol imkanı daha geniş olan kişilerin de tüketici taleplerinin muhatabı kılınması bir ihtiyaç halini almıştır. Çünkü satış ilişkisinde tüketici lehine birtakım düzenlemelerin getirilmiş olması taraflar arasındaki dengeyi tesiste yetersiz kalmaya başlamıştır.

Bu dengenin tesisine yönelik birtakım düzenlemeler yapılmıştır. TKHK uyarınca garanti belgesi düzenlenmesi zorunluluğunun bulunması da bunlardan biridir. Satış ilişkilerinde tüketici işlemi teşkil etsin etmesin garanti belgelerinin ürünle birlikte alıcıya sunulması bu belgede yer alan taahhütlerin irdelenmesi ihtiyacını gündeme getirir. Zira gelinen noktada neredeyse her satış ilişkisinde satıcı ve satış ilişkisinin tarafı olmayan/olmadığı düşünülen kişiler (üretici/ithalatçı) garanti başlığı altında alıcıya bir takım taahhütlerde bulunur. Bu taahhütlerin hukuken ne şekilde nitelendirilmesinin icap ettiği takip eden iki bölümde ayrıntılı olarak izah edilecektir.

⁶⁹ Satıcının ayıptan sorumluluğuna ilişkin düzene eleştirel bir yaklaşım için bkz. Yeşim Atamer, “Haftung des gewerblichen Verkäufers für Schäden durch mangelhafte Ware: Ist das Verschuldenserfordernis sachgerecht?”, **Zeitschrift für Schweizerisches Recht**, Helbing Lichtenhahn Publishers, ZSR Vol. 130 (2011) I, issue 4, s. 449-478. (Bundan sonra “**Haftung**” olarak anılacaktır).

İKİNCİ BÖLÜM

KANUNİ GARANTİLER

I. Alıcının-Tüketicinin Güvende Hissetmesi: Ayıptan Doğan Sorumluluğun Düzenlenme İhtiyacı

Eskiden beri pozitif hukuk metinlerine konu olmasının da etkisiyle hemen her ülke hukukunda satıcının ayıptan sorumluluğu ilgili ülke mevzuatının (özellikle tüketici işlemleri açısından) bir parçasıdır¹. Hatta bu düzenlemelerde genel sorumluluk esaslarından ayrıldığı göze çarpar. Bir diğer ifadeyle ayıptan sorumluluk genel borca aykırılık rejimi karşısında özel hüküm niteliğindedir. Uluslararası Barolar Birliği (IBA) “*satış sözleşmelerinde garanti ve sorumsuzluk kayıtlarına*” dair 2000 yılında gerçekleştirdiği konferansta², Güney Afrika³ dışında tüm katılımcı ülkelerin hukuk sistemlerinde ayıba karşı tekeffülün (*Legal Warranty/Kanuni Garanti*) özel hükümlerle düzenlendiği belirlenmiştir⁴. Mezkur düzenlemelerde yasal sorumluluğun hemen her hukuk sisteminde aynı olduğu ve düzenlemelerin satıcı karşısında alıcıyı korumayı hedef tuttuğu tespit edilmiştir⁵. Yine AB içerisinde yer alan ülke hukuklarının birbiriyle uyumlu olmasını temin etmek

¹ Yavuz, **a.g.m.**, s. 505.

² Söz konusu seminere Kıta Avrupası ve Common Law hukuk sistemlerinden toplam 33 ülke katılmıştır. Ayrıntısı için bkz. Martin Kurer, *Warranties and Disclaimers*, Martin Kurer, vd., **Warranties and Disclaimers Limitation of Liability in Cosumer-Related Transactions**, London 2002, s. 1.

³ Güney Afrika’da ise satıcı ve sağlayıcının sorumluluğu mahkeme içtihatlarıyla tayin edilmiş, ayrıca yasal düzenlemelere konu edilmemiştir. Ayrıntısı için bkz. Forge Santiago Neves, “Legal and Contractual Warranties in Contracts for the Supply of Goods or Services”, Martin Kurer, Stefano Codoni, Klaus Günther, Forge Santiago Neves, **Warranties and Disclaimers Limitation of Liability in Cosumer-Related Transactions**, London 2002, s. 1.

⁴ Neves, **a.g.m.**, s. 12.

⁵ **A.y.**

adına gerçekleştirilen çalışmalar ve araştırmalar sonucu yayımlanmış *Green Paper*⁶’da tüketici satışlarında AB ülkelerinin tamamında ayıptan ileri gelen sorumluluğun özel olarak düzenlendiği ortaya konulmuştur. Bu rapor sonrasında AB’ ye üye devletlerin⁷ kendi iç hukuklarına iktibas etme yükümlülüğü altında olduğu 1999 tarihli “Tüketici Satışları ve Garantiler (*Consumer Sales and Guarantees*)⁸” Yönergesi yayımlanmıştır. Söz konusu düzenlemeyle AB genelinde tüketici satışlarında ayıptan sorumluluğun (kanuni garanti/*Legal Warranty*) bir standarda kavuşturulması hedeflenmiştir.

Gerek Kıta Avrupası Hukuk Sistemleri gerek Common Law çevresinde farklılıklar bulunmakla beraber, her iki hukuk sisteminin ayıptan sorumluluğa yaklaşımı benzer aşamalardan geçmiştir. 19. yy. sonu ve 20. yy.’ ın başına tekabül eden tarih itibariyle bu farklı hukuk sistemleri içerisinde yer alan ülkelerde, satıcının satılanın ayıplarından sorumluluğu hüküm altına alınmıştır⁹.

⁶ Garantiler ve satış sonrası hizmetler hakkında Yeşil Bildiri/Rapor Avrupa Birliği Komisyonu tarafından hazırlanmıştır. (1993-1995) Söz konusu raporun oluşturulma sebebi ise Avrupa Birliğinin tek pazar haline getirilmesi, sınır ötesi alışverişin güvenilir kılınması ve sınır ötesi alışverişlerde de tüketicinin ülkesindeki garantilerden/korumalardan ve satıcıdan nerede olursa olsun aynı/benzer satış sonrası hizmet koşullarından yararlanmasını temini için ön hazırlık yapılmasıdır. Bu raporlar zikredilen amaçlara ulaşılabilmesi için nelerin ortaklaştırılması, tekrar gözden geçirilmesi gerektiği ortaya konmuştur. (**Green Paper on Guarantees for Consumer Goods and After-Sales Services**, s. 5, çevrimiçi, <http://aei.pitt.edu/932/> -09.07.2018), (Bundan sonra “**Green Paper**” olarak anılacaktır).

⁷ Bu çalışma sonucunda üye devletleri bağlayıcı AB Yönergesi çıkarılmıştır. AB yönergeleri bir kurumun korunması sağlamasını temin etmek istediği kişi/şey/grubunu dikkate alarak farklı hukuk sistemlerine ayak uydurabilecek asgari şartları ve temel prensipleri tanzim eder. Bu kuralları kendi hukuk sistemine entegre yükü üye devletlere aittir. Her ülke kendi hukuk sistemi içerisinde bu esaslara yer bulmak zorundadır. Bu sebeple yapılacak nitelendirme de ilgili sistemin bütünü dikkate alınmak suretiyle o sistem içerisinde bir yere konumlandırılmaya çalışılmalıdır.

⁸ (çevrimiçi, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A31999L0044> -11.09.2018).

⁹ Bu aşamalar ile alakalı ayrıntılı bilgi için bkz.: I. Bölüm/dn. 68; George L. Priest, “A Theory of the Consumer Product Warranty”, **Yale Law School Faculty Scholarship- Faculty Scholarship Series**, Vol. 90, 1981, s. 1297 vd. (çevrimiçi, HEINONLINE-09.08.2018); Christian Twigg Flesner, “New Remedies for Consumer Sales Transactions: A Change for the Worse”, **Journal of Obligations & Remedies**, March, 2003, s. 6 vd. (çevrimiçi-HEINONLINE, 03.08.2018); Ahmet Alparslan Göçer, Garanti Belgeleri, Konya, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi SBE, 2013, s. 17 vd. (çevrimiçi,

Bir diğ er ifadeyle farklı hukuk sistemlerindeki kanun koyucuların ortak iradesi satıcının, satış konusu mala yönelik neleri kanunen taahhüt etmiş, **garanti etmiş** varsayılacağını düzenlemek yönündedir. Özellikle tüketicici satışları bakımından, tüketicinin satıcı karşısında korunması gerektiği inancıyla¹⁰ tüm hukuk sistemlerinde tüketicilerin taraf olduğu satış sözleşmeleri için ayıptan/maldaki eksikliklerden sorumluluk d zenlenmiřtir¹¹. Ayrıca tüketicici işlemi niteliği taşıyan satışlarda, diğ er satış ilişkilerine kıyasla alıcı-tüketicici için daha elverişli hükümlere yer verilmiřtir¹².

Türk kanun koyucusunun tüketicici satışlarına özel, tüketicici lehine tanzim ettiği en önemli hususlar: (1) ayıptan sorumlu addedilecek kişi çevresinin genişletilmesi (TKHK m. 11) ve (2)  r n satışında garanti belgesi verilmesi

<http://acikerisim.selcuk.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/5610/337689.pdf?sequence=1> -10.06.2018); Evren, **a.g.e.**, s. 35 vd.).

¹⁰ Tüketicici işlemlerinin farklı hükümlere tabi kılınması hakkında ayrıntılı bir değerlendirme için bkz. Yeşim Atamer, “Do We Really Need Special Provisions for Business-to-Consumer Sales”, **35 Years CISG and Beyond**, Ingeborg Schwenzer, Eleven Publishing, The Hague, 2015, s. 185-204.

¹¹  ağlar  zel, **Tüketicinin Korunması Hukuku**, İstanbul, Seçkin Yayıncılık, 4. Bası, 2018, s. 29.

¹²  rneğin Türk hukukunda TKHK m. 8 vd. hükümleri “tüketicici satışlarına” ilişkin esasları tanzim eder. Tüketicinin diğ er satış ilişkilerindeki alıcılardan farklı olarak sahip olduğu ek imkanlardan birkaçı aşağıdaki gibi özetlenebilir: **(1)** Tüketicici atış konusu malda “ayıp” teşkil ettiği kabul edilen eksikliklerin muayene edilip satıcıya ihbar külfeti bulunmamaktadır. **(2)** Tüketicici ayıbın varlık anını, ve bir eksikliğin ayıp teşkil edip etmediğini ispat yükü altında değildir. Bilakis satılanın t keticiciye tesliminden itibaren “*altı ay içinde ortaya çıkan ayıplar teslim tarihinde var olduğu kabul edilir*”. Yani TKHK m. 10/1 uyarınca kural olarak tüketicinin ayıbın varlığını ispat etmesi aranmaz. **(3)** Tüketicici TKHK madde 11/3 uyarınca: “ cretsiz onarım veya malın ayıpsız misli ile değiştirilmesi hakları üretici veya ithalatçıya karşı da kullanılabilir. Bu hakların yerine getirilmesi konusunda “*tüketicici kime karşı kullanmış bulunursa bulunsun satıcı, üretici ve ithalatçı müteselsilen sorumludur*”.

Keza İngiliz hukukunda 1979 yılında ilk defa kodifiye edilen ve birçok defa revize edilen satış sözleşmesine ilişkin düzenlemelerde (*Sale of Good Acts*) tüketicici satışlarında ayıp hali için alıcının sahip olduğu haklara ilişkin esaslardan ayrılmıştır. (*Sale and Supply of Goods to Consumers Regulations*) Tüketicici işlemlerinde satım konusu mal ayıplıysa tüketicici malın onarılması ve ayıpsız olan eşi/misli ile değiştirilmesini isteyebilir. Eğer bu taleplerin yerine getirilmesi imkan dahilinde değilse sözleşmeden dönme ve ayıp oranında bedel indirimi talep hakkına sahip olacaktır. (Ayrıntılı bilgi için bkz.: Sandra Silberstein, **Consumer Law in a Nutshell**, London, Sweet & Maxwell, 2007, s. 18 vd.;  evrimi i,

http://www.legislation.gov.uk/ukxi/2002/3045/pdfs/ukxi_20023045_en.pdf - 18.07.2018).

zorunluluğudur (TKHK m. 56). Bu bölümde tüketici satışlarında, sözleşme konusu maldaki hangi eksikliklerin kanuni garantinin kapsamında dahil edildiği, garanti belgesi düzenleme yükümlülüğünün ayıptan doğan sorumluluğun içeriğinde veya kapsamında bir değişiklik meydana getirip getirmediği ve hukuken ne şekilde nitelendirilmesi gerektiği irdelenecektir. Ayrıca tüketici satışları için öngörülen, kanuni garanti kapsamında tüketici karşısında kimlerin sorumlu addedildiği ve bu sorumluluğun hukuken ne şekilde nitelendirilmesinin uygun düşeceği de izah edilecektir.

II. Kanuni Garanti: Ayıptan Sorumluluk ve Garanti Belgesi Düzenleme Zorunluluğu

Türk ve İsviçre hukuk sistemlerinde borca aykırılığın ve özellikle satış sözleşmesine aykırılığın tabi olduğu hükümler incelendiğinde göze çarpan kanun koyucunun aykırılık sebebi odaklı yaklaşımıdır. Borca aykırılığın “*tek bir rejimi*” bulunmaz¹³. Bunu yerine temerrüt (BK m.117 vd., İBK m. 103 vd.), imkansızlık (BK m. 112 ve 136, İBK m. 97 ve 119), ayıp (BK m. 219 vd., İBK m. 197 vd.), zapt (BK m. 214 vd., İBK m. 192 vd.) gibi aykırılık türleri tasnif edilmiştir. Borca aykırılığa ilişkin hükümler hem bütün sözleşmeler bakımından geçerli olacak şekilde TBK genel hükümler içerisinde muhtelif yerlerde, hem de “*özel borç ilişkileri*” bölümünde ilgili sözleşmenin düzenlendiği yerde olmak üzere dağınık bir şekilde kanunlaştırılmıştır¹⁴. Bu sebeple aykırılık türüne ilişkin belirleme, farklı hükümlerin devreye girmesi

¹³ Borca aykırılığın sonuçlarını hüküm altına alan ve her borca aykırılık için kural olarak uygulanma imkanını haiz olan TBK m. 112, ve İBK m. 97 sadece gereği gibi ifa edilmemenin sonuçlarını bertaraf etmeye yönelik bir tazminat talebi imkanını alacaklıya bahşeder. Bunun dışında borca aykırılığın sebebine göre, aykırılık farklı şekillerde isimlendirilir ve alacaklı farklı talepler ileri sürme imkanını haiz olur.

¹⁴ Borca aykırılığa ilişkin bu düzenlemeyi sistematik bir sorun olduğu ve değiştirilmesinin icap ettiği yönünde bkz. Yeşim Atamer, “Satıcının Sözleşmeye Aykırı Davranışı Çerçevesinde CISG’ ın İfa Engelleri Sistemine Genel Bakış”, **Milletlerarası Satım Hukuku**, İstanbul, XII Levha Yayınları, 2008, s. 221. (bundan sonra “CISG” olarak anılacaktır).

anlamına geleceği gibi alacaklının sahip olduğu imkanlar üzerinde de etki meydana getirir¹⁵.

Ayıptan sorumluluk, satım konusu şeyde hasarın intikal ettiği anda var olan maddi, hukuki veya ekonomik bir nitelik eksiklik sebebiyle satıcının sorumluluğuna ilişkin özel ve kendine özgü bir sistemi ifade eder¹⁶. Bu sistem uyarınca ayıp nev'inden borca aykırılık halinde hem satıcının sorumluluk esasları, hem alıcının satıcıya yöneltebileceği talepler, diğer borca aykırılık hallerinden farklıdır¹⁷. Hem TBK (TBK m. 219 vd.) hem de TKHK'nda tüketicinin ifanın ayıplı olması halinde sahip olduğu imkanlar düzenlenmiştir¹⁸.

¹⁵ Örneğin *karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerde* temerrüt hükümleri uyarınca alacaklının TBK m. 125' te yer alan seçimlik hakları kullanabilmesi kural olarak TBK. 123 gereği borçluya "mehil" vermesine bağlıdır.

¹⁶ Andreas Von Tuhr, **Borçlar Hukukunun Umumi Kısım**, Cilt: 1-2, (Çeviren: Cevat Edege), Ankara, Yargıtay Yayınları, 1983, s. 295; Tandoğan, **Cilt I**, s. 163 vd.; Fahrettin Aral, **Türk Borçlar Hukukunda Kötü İfa**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2011, s. 112; Serozan, Baysal, Şanlı, **a.g.e.**, s. 189 vd.; Saibe Oktay Özdemir, "Yargıtay Kararları Işığında Ticari Satış Sözleşmesinde Ayıp Kavramı ve Ayıba Bağlı Hakları Gereken Külfetler", **Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan**, 2007, s. 39 vd.; Yavuz, **Borçlar Özel**, s. 121 vd.; **Mustafa Alper Gümüş, Borçlar Hukuku Özel Hükümler Kısa Ders Kitabı**, İstanbul, Filiz Kitapevi, 3. Bası, 2018, s. 63 vd.; Fikret Eren, **a.g.e.**, s. 100 vd.; **Aydın Zevkililer, Kadir Emre Gökyayla**, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Ankara, 18. Bası, Turhan Kitabevi, 2018, s. 113; Aral, Ayrancı, **a.g.e.**, s. 116; Emrah Kulaklı, **Ürün Sorumluluğu ve Ayıp Kavramı**, İstanbul, XII Levha Yayıncılık, 2009, s. 93; Julius von Staudinger, **Staudinger BGB §§ 433-480 Kaufrecht**, Sellier-de Gruyter, Auflage 15, 2014, § 433, N. 27 ve § 434, N. 6 vd.; Palandt, **a.g.e.**, § 433, N. 21 ve § 434, N. 8; Hans Prütting, Gerhard Wegen, Gerd Weinreich, **Bürgerliches Gesetzbuch**, München, Luchterhand Verlag, Auflage 13, 2018, § 434, N. 12.

¹⁷ Yavuz, **Ayıp**, s. 5.

¹⁸ Ayıptan sorumluluğun kanunda ayrıca hüküm altına alınması, bu sorumluluğun kaynağının ve hukuki niteliğinin ne olduğu konusunda sonu gelmeyen tartışmaları da beraberinde getirmiştir. (Ayıptan doğan sorumluluğun kaynağına ilişkin tartışmanın ayrıntısı için bkz.: Aral, **a.g.e.**, s. 112; Eren, **a.g.e.**, s. 138; Aybek, **a.g.e.**, s. 48 vd.; Serozan, **a.g.e.**, s. 67 vd.; Ayıptan doğan sorumluluğun hukuki niteliğine ilişkin tartışma ve görüşler için bkz.: Yavuz, **a.g.e.**, s. 19 vd.; Ayıptan doğan sorumluluğun Kıta Avrupası hukuklarında ayrıca düzenlenmesine ilişkin Common Law cephesinden değerlendirmeler için bkz. Kessler, **a.g.m.**, s. 260 vd.). Tez kapsamında bu tartışmalara girilmeyecektir. Sadece kanun koyucunun iradesiyle de uygun olarak ayıplı malın ifasının "sözleşmeye aykırılık teşkil ettiği" görüşünde bulunduğu beyan edilmekle yetinilecektir. Kocayusufpaşaoğlu' nun ifadesiyle: "...Bu açıdan şeyi kararlaştırılmış vasıfları ile (ayıpsız) ifa etmenin, (...) MK m. 2' de yer alan ve sözleşmenin yorumlanmasına esas olan dürüstlük kuralı (objektif iyiniyet) gereğince de, satıcının (ayıplı olup olmasına bakılmaksızın) satılan belirli bir şeyi teslim

(TKHK m. 8¹⁹ vd.). Ayıptan doğan sorumluluk²⁰ her iki kanunda da düzenlenmiş bulunsa da, TKHK uyarınca ayıptan sorumlu kişilerin sayısı

etmekle ifa mükellefiyetini yerine getirmiş olacağını söylemek, tamamen şekli bir ifa kavramı ile yetinmek olurdu. (...) Alıcının sözleşmeye bağlanmaya mezu olduğu güveni ihlal eden bir ifa (...), sözleşme anlamında tam bir ifa sayılamaz. Böylece, ayıp hükümlerinin kaynağını sözleşmede bulan, ayıplı ifayı sözleşmeden doğan bir borcun yerine getirilmemesinin (ademi ifasının) özel olarak düzenlenmiş bir çeşidi (kötü ifa) sayan görüşü benimsemiş oluyoruz.” (Necip Kocayusufpaşaoğlu, **Güven Nazariyesi Karşısında Borç Sözleşmelerinde Hata Kavramı**, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1968, s. 68).

¹⁹ Bu maddede ayıplı malın “**sözleşmeye aykırı olan mal**” olarak tanımlanması doktrinde “ayıptan doğan sorumluluğun temelinde sözleşmenin mi yoksa yasal bir garantinin mi yattığı tartışmasında” kanun koyucunun iradesinin sözleşmeye aykırılık yönünde olduğu maddeyle açıklığa kavuşturulmuştur. (Yeşim Atamer, Ece Baş, “Avrupa Birliği Hukuku ile Karşılaştırmalı Olarak 6502 Sayılı Yeni Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Uyarınca Ayıptan Doğan Sorumluluk”, **İstanbul Barosu Dergisi**, Cilt 88, Özel Sayı: 1, 2014, s. 22). Hükümün gerekçesi ise şu şekildedir. “Birinci fıkrada yer verilen tanım, 99/44/AT sayılı Yönergenin 2 nci maddesinin ikinci paragrafındaki tanıma uyum da gözönünde bulundurularak yeniden yapılmıştır. Tanımda öncelikle ayıplı ifanın, sözleşmeye aykırı ifa olduğu vurgulanmış; dolayısıyla malın teslim edildiği anda sözleşmede kararlaştırılmış olan özellikleri taşıması veya taraflarca kararlaştırılmış örnek veya modele uygun olmaması halinde, ayıplı bir ifanın var olacağı kabul edilmiştir. Bu açıdan sözleşme içeriğine hangi hususların dâhil olduğunun tespit edilmesi özel önem taşır. Tarafların mala ilişkin olarak **üzerinde açıkça anlaşmış oldukları hususların sözleşme içeriği** olacağı tartışmasızdır. Bunun yanı sıra, bir malın objektif olarak sahip olması gereken asgari özellikleri taşıması gerektiği de taraflar arasında **zımnen kararlaştırılmış sayılır.**” Gerekçede yer alan ifadelerin Anglo-Amerikan sisteminde ayıptan sorumluluğa ilişkin esaslara tekabül ettiği, bu esaslara yakınlığı görülür. Zira Anglo-Amerikan hukukunda satıcı beyanlarından (**express warranty**) ve bir beyanda bulunmasa da malın niteliği icabı taşıması icap eden özelliklerindeki eksikliklerden (**implied warranty**) sorumludur. (Ayrıntısı için bkz.: Sales of Goods Act, Art. 12 (çevrimiçi, <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1979/54> -11.08.2018); Prist, **a.g.m.**, s. 1297).

²⁰ Ayıptan sorumluluğun Roma Hukukundan bu yana düzenlenme ihtiyacı duyulan bir konu olması, Roma Hukukunda ilk başlarda ayıptan sorumluluğun olmamasından ileri gelir. Bir diğer ifadeyle malın ayıplı olması alıcıya sözleşme ilişkisine dayanan bir talebi/talepleri satıcıya yöneltme imkanını bahsetmemesi kuralını revize eder. Yavuz bu ihtiyacı şu şekilde izah eder: “...borçların gereği gibi ifade edilmemesinin ya da diğer bir deyimle borçların kötü ifasının teorik temellerinin yeterince gelişmediği hukuk dönemlerinde satıcının ayıbı karşı tekeffül borcunun bir hukuki anlamı vardı. Ancak günümüzde özellikle hukukumuz açısından borcun gereği gibi ifa edilmemesi ya da kötü ifa edilmesi, borçlar kanununda borcunu hiç ifa edilmemesi ile aynı hükümlere tabi kılınmıştır. Bu sebeple satıcının ayıba karşı tekeffül borcunu düzenleyen borçlar kanunu hükümlerini, eski hukukların bir kalıntısı olarak nitelendiren yazarların düşüncelerine aynen katılmaktayız.” (Yavuz, **Ayıp**, s. 16) Buna karşın günümüzde de kanuni garantinin bir parçası olan ayıp düzenlemelerinin varlığını koruması işlevsiz değildir, bir amaca hizmet eder. Ayıptan ileri gelen sorumluluğun TBK m. 112 anlamında bir “gereği gibi ifa etmeme” hali olduğu kabul edilmesine rağmen ayrıca hüküm altına alınması, ayıptan sorumluluğun alıcıya tanıdığı ek imkanlara duyulan ihtiyacının bir sonucu olduğu

irdelendiğinde TKHK’nda tüketici-alıcıya daha geniş imkanlar²¹ tanır. TKHK yer alan bu hükümlerden belki de en özgünü *zorunlu garanti belgesi* hükmüdür (TKHK m. 56-57). Söz konusu belgeyi tanzim yükümlülüğünün sorumlu

düşünülmektedir. Bunun yanında TKHK kapsamında ayıptan sorumluluğun ileri sürülebileceği çevrenin geniş tutulması, satış sözleşmesinin tek başına alıcıya temin edemediği imkanları, tüketiciye temin eder.

- ²¹ TKHK m. 8/3, ayıplı ifayı, temerrüdü de kapsayan bir aykırılık gibi tanımlar. Hüküm ayıplı mal başlığı altında: “Sözleşmeye konu olan malın, sözleşmede kararlaştırılan süre içinde teslim edilmemesi veya montajının satıcı tarafından veya onun sorumluluğu altında gerçekleştirildiği durumlarda gereği gibi monte edilmemesi sözleşmeye aykırı ifa”nın varlığından bahsedileceği düzenlemesini içerir. Madde doktrinde Türk borca aykırılık sistemine uygun olmadığı ve kavram kargaşasına sebep olduğu gerekçeleriyle eleştirilir. (Ayrıntısı için bkz. Çiğdem Kırca, “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanuna Göre Ayıplı Mal”, **Tüketici Hukuku Konferansları**, Ankara, Yetkin Yayınları, s. 172 vd.; Emre Gökyayla, “TKHK ve TBK Hükümleri Çerçevesinde Ayıptan Sorumluluk Hükümlerinin Değerlendirilmesi” **Tüketicinin Korunması Hakkında Kanuna Disiplinler Arası Yaklaşım**, İstanbul, Seçin Yayıncılık, 2016, s. 23). Bu konuda:

1. Hükümün “temerrüdü de” ayıplı ifa kabul ettiği ve bu yüzden tüketicinin ayıplı ifa halinde sahip olduğu imkanları bu aykırılık için de kullanabileceğini ayrıca bu imkanların borçlu temerrüdü hükümleriyle yarışacağını ifade eden bir görüş vardır. (Ayrıntısı için bkz.: Sezer Çabri, **Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2016, s. 181 vd.; Alper, Gümüş, **6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun Şerhi, Cilt 1 (Madde: 1-46)**, İstanbul, Seçkin Yayıncılık, 2014, s. 92); (Hüküm bu şekilde yorumlanırsa, tüketici işlemleri bakımından ifası kabil borcun yerine “başka bir edim (aliud)” teslimi söz konusu olduğunda aykırılığın bu türü de uygulanacak hükümlere etki etmez. (TKHK m. 8 uygulanabilir) Meğer ki, alıcı TBK uyarınca temerrüt hükümlerine dayanmayı tercih etmiş olsun);
2. Hükümün temerrüdü kapsamında almadığı, zira temerrüdün niteliği gereği ayıplı ifanın şart ve sonuçlarına uyamayacağı, ayıplı ifa halinde sahip olunan hiçbir ek imkanın temerrüt hali için tatbiki mümkün olmadığı ve maddenin “malın süresinde teslim edilmemesini” hüküm altına almasının bir sonucu olmadığı da savunulur. (Ayrıntısı için bkz.: Kırca, **a.g.m.**, s. 173.)

İsabetli olan mahiyetleri gereği aynı hükümlere tabi tutulmamaları icap eden mezkur aykırılık türlerine ilişkin TKHK’ nun bir istisna getirmediğini kabul etmektir. Zira temerrüt halinde tüketicinin ayıba karşı tekeffül hükümleri uyarınca sahip olduğu seçimlik haklardan genel hükümlere göre tazminat dışında ileri sürebilmesi imkan dahilinde olan bir talebi olamaz. Ayıplı ifa halinde tüketici onarım, bedel tenzili, ayıpsız misli ile değişim ve dönme seçimlik haklarını haizdir. Ancak ifa edilmeyen bir malın onarımı, yahut ayıp oranında ödenen bedelde değişiklik talep edilmesi yahut ayıpsız misliyle değiştirilmesi, imkan dahilinde değildir. Ayıplı mallar adına dönme hakkı da tüketicinin “satılanı geri vermeye hazır olduğunu” bildirmesi şartına bağlı kılındığından, hükümün “süresinde gerçekleştirilmeyen ifayı” düzenlendiği ifade edilemez. Bu sebeple her iki aykırılık da niteliği itibarıyla bir sözleşmeye aykırılık olsa da temerrüdün ayıp ile aynı hükümlere tabi olması alıcı-tüketicinin sahip olduğu haklarda bir değişiklik meydana getiremez.

sayısında bir değişiklik meydana getirip getirmediği aşağıda ayrıntısı ile irdelenecektir²². Bundan önce bu belgede yer alması kanunen zorunlu kılınan (*kanuni garanti*) taahhütlerin neyi ifade ettiği garanti belgesinin tanımı ve TKHK m. 56' nın gerekçesi de göz önüne alınarak belirlenmeye çalışılacaktır.

A. Garanti Belgesi Düzenleme Zorunluluğu (TKHK m. 56)

TKHK m. 56 uyarınca: “*Üretici ve ithalatçılar, tüketiciye yönelik üretilen veya ithal edilen mallar için içeriği yönetmelikle belirlenen bir garanti belgesi düzenlemek zorundadır.*”^{23, 24} Bu maddeye dayanılarak çıkartılan

²² Bkz.: II/B.

²³ Garanti belgesi düzenleme zorunluluğu, TKHK' nun kaleme alınması esnasında dikkate alınan 1999/44/AT sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Yönergesinde yer almaz. Mezkur yönerge garanti belgesinin tanzimi konusunu üretici ve ithalatçıların takdirine/ihtiyarına bırakmıştır. Bir diğer ifadeyle garanti belgesi, düzenlenmesi ihtiyari olan bir belgedir. (Yönerge m. 2/m. 6) Garanti Belgesi düzenleme zorunluluğu Yönerge' nin AB' ye üye devletlere getirdiği bir yükümlölük olmaması sebebiyle AB ülkelerinin hiçbirinin hukukunda böyle bir düzenlemeye rastlanmaz. (Ayrıntısı için bkz. Wiewiórowska Domagalska, **a.g.e.**, s. 117 vd.) Common Law sisteminde ise tespit edilebildiği kadarıyla Yeni Zelanda ve Avusturalya' da garanti belgesi düzenleme zorunluluğu bulunur. (Ayrıntısı için bkz.: Cynthia Hawes, “Consumer Law Reform: The Consumer Guarantees Bill”, **5 Canterbury Law Review**, S. 17, 1992, s. 17-40, çevrimiçi, HEINONLINE -27.07.2018; Jeannie Marie Paterson, “Critique and Comment the New Consumer Guarantee Law and the Reason for Replacing the Regime of Statutory Implied Terms in Consumer Transactions” **Melbourne University Law Review**, Volume: 35, 2011, s. 252-279; çevrimiçi, https://law.unimelb.edu.au/data/assets/pdf_file/0020/1703504/35_1_8.pdf - 27.07.2018).

²⁴ 1993 yılın hazırlanan **Green Paper** uyarınca tüketici hukukunda “kanuni garantiler” kapsamında tespit edilen en büyük eksiklik üreticinin ayıptan sorumluluğuna ilişkin bir düzenleme olmamasıdır. Çözüm olarak üreticinin de ürettiği maldaki eksikliklerden ve ürünün tüketiciye verdiği zararın gideriminden sorumlu olması öngörölmüştür. (“*It is also counter-intuitive that the producer should be held liable when the defective product causes injury to individuals or (in certain cases) to other goods disclaim liability when, quite simply, the product fails to work or when a manufacturing defect causes damage to the product itself. Moreover, extending liability to the manufacturer increases the likelihood that the consumer will be compensated for the damage, since the manufacturer's financial resources are often greater than the retailer's*” **Green Paper**, s. 86 vd.) Türk hukukunda ise üretici/ithalatçı için hem ayıp hükümleri uyarınca ihdas edilmiş bulunan sorumluluk hem de zorunlu garanti belgesi düzenlemesi bu eksikliği doldurur niteliktedir. Bu sebeple Türk hukukunda tüketicinin çoğu Avrupa ülkesinden daha etkin korunmaya çalışıldığı ifade edilebilir. Ancak ürün

Yönetmelik²⁵ uyarınca hangi malların garanti belgesi düzenlenmek suretiyle satılmak zorunda olduğu belirlenmiştir ²⁶ . İlgili yönetmelikle garanti belgelerinin tabi olduğu esaslar da ortaya konmuştur.

Yönetmelikte garanti belgesinin ne anlama geldiği TKHK ile uyumlu olarak tanımlanmıştır. Buna göre Yönetmelik kapsamından garanti belgesi: *“Üretici ve ithalatçılar tarafından, tüketiciye yönelik üretilen, ithal edilen veya satılan mallar için düzenlenen ve tüketicinin sahip olduğu hakları”* gösterir. Kanundaki ifadeler ile Yönetmelik uyarınca yapılmış bulunan tanımın göze çarpan ilk ortak yönü garanti belgesini düzenleme yükümlülüğü altında olan kişiye işaret etmeleridir. Ayrıca iki düzenleme de garanti belgesinin içerisinde yer alan taahhütlerin hukuki niteliğinin ne olduğu sorusuna doğrudan bir cevap vermez. İki düzenleme de tek başına garanti belgesi düzenleme zorunluluğunun hukuki sonuçlarının tespit edilmesi için yeterli değildir. Bu sebeple bir hukuki nitelendirme yapılabilmesi, (1) zorunlu garanti belgesinin içerisinde yer alması icap eden haklar/hususlar, (2) belgeye dayanan taleplerin muhataplarının (sorumlular) irdelenmesi; (3) zorunlu garanti belgesine ilişkin normatif düzenlemelerin gerekçesi ve amacının mercek altına alınmasını gerektirir.

B. TKHK m. 56’ nın Gerekçesi

TKHK m. 56’ nın gerekçesi²⁷, öncelikle 4077 sayılı eTKHK yer alan “Zorunlu Garanti Belgesi” düzenlemesiyle maddenin şimdiki hali arasındaki

sorumluluğu hususundaki karışıklık Türk hukukunda hali hazırda üreticinin sorumluluğu adına pozitif hukuktaki eksiklik olarak işaret edilebileceklerin en başındadır.

²⁵ Garanti Belgesi Yönetmeliği: RG T. 13.06.2014, S. 29029; (çevrimiçi, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/06/20140613-2.htm> -08.06.2018, bundan sonra “Yönetmelik” olarak anılacaktır).

²⁶ Yönetmeliğin eki listede (EK-1) zorunlu garanti belgesi düzenlemesi kapsamında yer alan ürünlerin/malların neler olduğu asgari garanti süreleri de belirtilmek suretiyle açıklığa kavuşturulmuştur.

²⁷ “25/5/1999 tarihli Tüketici Malları Satım Sözleşmeleri ve İlgili Garantilerin Bazı Yönleri Hakkında 1999/44/AT sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Yönergesinde ihtiyari garantiye ilişkin hükümler yer almakta olup, Yönergede yer

farkı izah eder. Ayrıca hükmün kanunda yer almasının sebebini açıklığa kavuşturmaya çalışır. Özellikle garanti belgesinin tüketiciye verilmesi ile **“Kanunun 11 inci maddesindeki haklarından haberdar olacaklar** (mezkur madde ayıptan doğan sorumluluk halinde tüketicinin sahip olduğu seçimlik hakları düzen altına alır), **iki yıldan az olmamak üzere üretici ve ithalatçının tanıdığı süre içinde haklarını**” arayabileceklerine ilişkin cümle zorunlu garanti belgesi düzenlemesinin amacının kavranmasını kolaylaştırır. Kanun koyucu gerekçede yer vermiş bulunduğu bu cümleyle kanuni garantilerin birbiriyle bağlantısını ve ilişkisini ortaya koyar. Böylece zorunlu garanti belgesi ve ayıp

alan bu hususlar bu madde ile düzenlenmiştir. (1) Birinci fıkrada, üretici ve ithalatçılara Bakanlıkça belirlenen mallar için garanti belgesi düzenleme zorunluluğu getirilmiştir. Ancak 4077 sayılı Kanunda yer alan garanti belgesinin Bakanlıkça onaylatılması şartı kaldırılmıştır. Bu fıkrada, garanti belgesinin tekemmül ettirilerek tüketiciye verilmesi sorumluluğunun satıcıya ait olduğu da hüküm altına alınmıştır. (2) İkinci fıkra ile garanti süresi iki yıl olarak belirlenmiştir. Bilindiği üzere Kanunun 12 nci maddesinde ayıplı mala karşı hak arama süresi iki yıl olarak belirlenmiştir. Buna göre, garanti belgesi ile satılan bir malın garanti süresi de iki yıldan az olamaz. Bir anlamda tüketiciler, satın aldıkları mallar ile birlikte kendilerine verilen garanti belgesi sayesinde **Kanunun 11 inci maddesindeki haklarından haberdar olacaklar**, iki yıldan az olmamak üzere üretici ve ithalatçının tanıdığı süre içinde haklarını arayabileceklerdir. Garantinin süre dışında başka bir ölçü birimi ile de belirlenmesi mümkündür. Örneğin, fotokopi makinelerinde çekim adedi, otomobillerde katedilen kilometre, otomobil lastiklerinde ise diş derinliği gibi. Bunlardan hangisi önce dolarsa garanti süresinin sona erdiği kabul edilmektedir. Diğer taraftan, bir garanti belgesinin verilmemesi, tüketicinin yasal haklarını kullanamayacağı anlamına gelmez. (3) Üçüncü fıkrada, ayıplı mallarda tüketicinin seçimlik haklarına ilişkin 11 inci maddedeki onarım hakkını seçmesi durumunda, tüketicinin hangi hallerde diğer seçimlik hakları kullanacağı belirlenmiştir. Tüketici onarım hakkını seçerek malın tamir edilmesi halinde malı kullanmaya devam edebileceğini beyan ederek söz konusu mala ikinci bir şans vermektedir. Ancak buna rağmen 58 inci maddede belirlenen azami tamir süresi içerisinde mal tamir edilmez ise veya tamir edilen mal garanti süresi içerisinde tekrar arızalanırsa veya garanti süresi içerisinde kullanıcı hataları kapsam dışı olmak üzere tamirinin mümkün bulunmadığı anlaşılırsa tüketici 11 inci maddede yer alan diğer seçimlik hakları kullanmakta serbest olacaktır. Satıcı tüketicinin seçtiği talebi yerine getirmek zorunda olup, tüketicinin seçtiği talep yerine getirilmez ise satıcı ile birlikte üretici veya ithalatçı da tüketiciye karşı müteselsil sorumlu olacaktır. Tüketici bu durumda seçtiği talebin yerine getirilmesi için üretici veya ithalatçıya da başvurabilecektir. (4) Dördüncü fıkrada, Bakanlığa hangi malların bu tür bir belge ile satıma sunulmak zorunda olduğu ve konuyla ilgili diğer usul ve esasları belirleme yetkisi verilmiştir.” (çevrimiçi, LEXPERA - 12.07.2018). Maddeye ilişkin gerekçede AB Yönergesine atıf yapılmasıyla beraber, maddenin tüketicinin sahip olduğu hakları Yönergeden bir adım ileri taşıdığı ifade edilebilir. Gerekçede Garanti Belgeleri için AB Yönergesi ile aynı esasların öngörüldüğü izlemine uyandıran ilk cümle maddenin amacının kavranmasına hizmet etmez. Ancak düzenlemenin esin kaynağını açıklığa kavuşturuyor olması yönüyle AB Yönergesine yapılan bu atıf önemlidir.

hükümlerinin (*TKHK m. 8 vd.*) birlikte ele alınması gerektiğine dikkat çeker. Zorunlu garanti belgelerinin ayıptan doğan sorumluluk hükümleri karşısında ne şekilde ele alınması icap ettiği, nereye konumlandırılması gerektiği ve hukuken nasıl nitelendirilmeleri gerektiği ise esas problemlili alandır.

Doktrinde zorunlu garanti belgelerinin ayıptan doğan sorumluluktan ayrı ele alınması gerektiği kabul edilir; bu sebeple ayıptan doğan sorumluluktan ayrıca tanımlanmaya ve nitelendirilmeye ihtiyaç duyduğu fikri hakimdir²⁸. Aşağıda bu yaklaşımın yerindeliği, daha önce zikredilen kriterler²⁹ ışığında değerlendirilecektir.

C. Zorunlu Garanti Belgesi Kapsamında Sorumlu Kişi/Kişiler

Özel hukukun görevi, hayatın olağan akışında meydana gelen olayların olumsuz sonuçlarına (çoğunlukla mali açıdan olumsuz sonuçlarına) kimin katlanacağını tayinidir. Bu sebeple rizikonun paylaştırılmasının özel hukukun görevi olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır³⁰. Tüketici satışlarında, satışa konu malın eksikliklerinden (ayıp rizikosu) ilk etapta satıcı sorumludur. Zira satış sözleşmesinin tarafı olan satıcı, satışa konu edilen malın her türlü noksanlıktan ari ifasını borçlanan kişi konumundadır. Sözleşme ilişkisi kural olarak sadece bu ilişkinin taraflarını ilgilendirir. Sözleşme, tarafları arasında bir bağımlılık ilişkisidir ve kural olarak ancak tarafları için hak ve borç doğurur. Buna “*sözleşmenin nisbîliği*” ilkesi adı verilir. Ancak tüketici işlemlerinde nitelikleri

²⁸ Kadir Berk Kapancı, **Satış Hukukunda Ayıptan Doğan Sorumluluk ve Sözleşmesel Garanti Taahhütleri**, İstanbul, XII Levha Yayıncılık, 2012, s. 213 vd.; Atamer, Baş, **a.g.m.**, s. 54 vd.; Ayşe Ünal, “Ayıplı Mal”, **Tüketicinin Korunması Semineri**, Editör: Ebru Ceylan, Ankara 2007, s. 44; Evren, **a.g.e.**, s. 171 vd.; Murat İnceoğlu, “Ayıba Karşı Tekeffül ve Garanti Sorumluluğu”, **Yeni Tüketici Hukuku Konferansı**, İstanbul, XII Levha Yayıncılık, 2015, s. 159 vd.

²⁹ bkz.: II/B./1.

³⁰ John Anthony Jolowicz, “The Protection of the Consumer and Purchaser of Goods under English Law” **The Modern Law Review**, Volume: 32, No: 1/January, 1969, s. 9.

gereği sözleşmenin nisbiliği ilkesinin tartışmaya açılması gerekir. Bunun iki temel sebebi vardır³¹:

- (*Tüketici tarafı*): Tüketici malı çoğu zaman (özellikle Yönetmelik uyarınca satışında garanti belgesinin tüketiciye sunulması zorunlu olan ürünleri) sadece kendi kullanımı için almaz³². Aksine “*bir ailenin veya başka bir sosyal grubun bir üyesi*”³³ olarak kendisi ve diğer üyeler tarafından kullanılmak üzere tüketim malı almasından daha yaygın bir şey yoktur. Gerçekten de çoğu zaman satım konusu mal/ürün, onu düzenli olarak kullanacak kişi tarafından değil; kullanacak kişiye yakınlığı sebebiyle başkası tarafından satın alınmaktadır.
- (*Satıcı tarafı*): Hali hazırda çok az sözleşme ilişkisi sadece satıcı ve tüketici ile alakalıdır. Zira birçok tüketici satışı esasında gerçek satıcı zannettiği üreticinin markası altında satış yapan bayi/distribütörle sözleşme ilişkisine girer. Satım konusu mal/ürünü üreten yahut ülke sınırlarında satışının yapılabilmesi için temin eden kişi sözleşmeyle (sözleşme uyarınca satıcının ifayı yükümlendiği edimle) irtibatı satıcıdan daha fazla olmasına karşın sözleşmenin tarafı olmadığı için sözleşmeye dayanan taleplerin kural olarak muhatabı olamaz^{34, 35}.

³¹ Jolowicz, **a.g.m.**, s. 8.

³² Bu başlık altında (1) sebep ayrıntısı ile inceleneyecektir. (2) numaralı hususun ayrıntısı için bkz. II/B./8.

³³ Jolowicz’ in kendi ifadesiyle: “*member of a family or other social group*” ve bu sosyal grup mensuplarından kimin sözleşmenin tarafı olacağı ise yazar tarafından safi şans (*pure chance*) meselesi olarak tanımlanır. (Jolowicz, **a.g.m.**, s. 8).

³⁴ Satış sözleşmesinin tarafının üretici olup olmadığı, bir diğer ifadeyle sözleşmenin tarafının gerçekte kim olduğu ile ilgili ayrıntılı değerlendirme için bkz.: II/B./9. Diğer ülke hukukları da Amerika’ da yaşanan bu gelişmeler ile benzer bir süreçten geçmiştir. Örneğin Kıta Avrupası hukuk sistemi içerisindeki ülkelerinden İsviçre ve Türkiye’de de üreticiler, satıcının ayıptan sorumluluğunu bertaraf eden “onarım garantileri” vermeye başlamıştır. (Konuyla ilgili ayrıntılı değerlendirme ve ayıptan doğan haklara bu garantilerin etkisini tartışan İsviçre Federal Mahkemesi Kararı incelemesi için bkz. Teoman Akünel, “Satıcının Onarım Garantisi” **İÜHFM**, 38 (1-4), 547-570, çevrimiçi, <http://dergipark.gov.tr/iuhfm/issue/9119/114153> -11.07.2018 -bundan sonra “**Onarım**” olarak anılacaktır.-; Teoman Akünel, İsviçre Federal Mahkemesinin Satıcının Ayıptan Doğan Sorumluluğu ve Onarım Garantisine İlişkin 25 Mayıs

Günümüzde satıcı, çoğunlukla başkasının ürettiği hatta yabancı menşeli ürünleri tüketiciye sunar³⁶. Bu sebeple satım konusu mal ayıplıysa satıcı maldaki bu eksikliği giderebilmek için gerekli donanıma çoğu zaman sahip değildir. Oysa malı piyasaya süren üreticinin/ithalatçının, malın gereği gibi olmaması rizikosunu taşıması veya en azından satıcıyla beraber taşıması daha isabetlidir. Türk hukukunda da bu durum dikkate alınmıştır. eTKHK ve TKHK uyarınca kanuni garantilerin (ayıp hükümleri ve garanti belgesine ilişkin hükümler) gereklerini yerine getirecek kişiler: satıcı, üretici ve ithalatçıdır³⁷.

1966 Tarihli Kararı”, **İÜMHAD**, 7 (10), s. 243-250 çevrimiçi, <http://dergipark.gov.tr/iuhad/issue/1275/14959> -11.07.2018 -bundan sonra “**Ayıp**” olarak anılacaktır.-). 20. yy’ in sonundan itibaren itibariyle Türkiye de (1996) dahil olmak üzere hukuk düzenlerinin çoğunda üretici ve ithalatçının sorumluluğuna ilişkin tüketici işlemleri özelinde yasal düzenlemeler getirilmiştir. AB’ nin bu konudaki Yönergeleri de üye ülke hukuklarında benzer esasların cari olmasına katkı sağlamıştır. (Ayrıntısı için bkz. Christian Twigg Flešner, “Standard Terms in Consumer Contracts: The Challenges of Law Reform in English Law”, **Comparative Contract Law**, Oxford University Press, 2016, s. 427-438; Hans Schulte Nölke, Christian Twigg Flešner, Martin Ebers, **EC Consumer Law Compendium-Comparative Analysis**, 2008, çevrimiçi, <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.183.3328&rep=rep1&type=pdf> -11.07.2018).

³⁵ Üreticinin satış sözleşmesine konu mal/üründeki eksikliklerden sorumluluğu gerek Anglo-Amerikan sisteminde gerekse Kıta Avrupası hukuk sistemlerinde içeriği ve sınırları 20. yy.’ dan beri tartışma konusudur. Zira gelişen teknolojinin sunduğu imkanlarla birlikte, ürünün/malın satıcısı ile ürünü piyasaya sürenler farklı kişiler olmaya başlamıştır. Ürünü piyasaya süren kişilerin, mala/ürüne ilişkin beyanları da satış sözleşmesi karşısında bir yere konumlandırılması icap eden yeni bir olgu olmuştur. Bu gelişmeler ışığında Amerikan hukukunda, ürüne ilişkin satıcı dışındaki kişilerin (üretici/ithalatçı) beyanların (ürün garantisi olarak tanzim edilen standart metinler) tüketici/alıcının kanunen sahip olduğu haklarının sınırlandırılması için var olduğuna; (bu belgeyle sözleşmeye aykırılık halinde satıcıya karşı aynen ifayı talep etme imkanı olmayan alıcı/tüketici, üreticinin malı onarması karşılığında tazminat talebinden de vazgeçmiş kabul ediliyordu. Kaldı ki bu tazminat imkanı bir diğer ifadeyle maldaki eksikliklerden satıcının sorumlu olması ve “caveat emptor” prensibinin Common Law ülkelerinde aşılması 19 yy.’ da ancak gerçekleşebilmiştir. Ayrıntısı için bkz. Kessler, **a.g.m.**, s. 266). (Exploitation Theory) sonrasında kanuni düzenlemeler ile (1975- Magnuson-Moss Warranty Act) bu beyanların tüketici/alıcıyı koruyucu bir hal alması temin edilmeye çalışıldığına dikkat çekilmelidir. (Ayrıntısı için bkz. Priest, **a.g.m.**, s. 1300 vd.; Doyal Jr. McLemore, “Consumer Warranty or Insurance Contract: A View Towards a Rational State Regulatory Policy”, **Indiana Law Journal**, Volume: 51: 1103, 1976, s. 1103-1128).

³⁶ Bu durum dikkate alındığında satış sözleşmelerinin artık bir “**tedarik sözleşmesi**” halini aldığı dahi savunulabilir. (Ayrıntısı için bkz. Eugen Bucher, Ein wenig zu Begriff und Geschichte der Gewährleistung in Österreich und anderswo, Bern, 2004, s. 13, çevrimiçi, http://www.eugenbucher.ch/pdf_files/87.pdf -12.07.2018).

³⁷ TKHK m. 8, 11, 56.

Satıcı, satım konusu maldaki ayıp teşkil eden eksikliklerden TKHK m. 11’ daki tüm seçimlik haklara dayanan taleplere muhatap kılınabilir. Ancak aynı hüküm uyarınca sadece “*ücretsiz onarım veya malın ayıpsız misli ile değiştirilmesi hakları*³⁸” üretici veya ithalatçıya karşı da kullanılabilir.

Yönetmelik (m. 4/c, m. 5/I) ve kanun maddesi (TKHK m. 56) kapsamında garanti belgesinin tanımı ve hükümleri incelendiğinde belgedeki taahhütlerin sahibi üretici ya da ithalatçıdır. Bu durumda kanuni garantiler (ayıptan sorumluluk ve zorunlu garanti belgesi) sorumlu kişiler üzerinden birbirinden ayrılamaz. Zira garanti belgesi uyarınca ayıptan sorumluluktan ayrıca (üretici-ithalatçı) sorumluluğuna işaret edilen kişi/kişiler bulunmamaktadır. İki düzenleme uyarınca da üretici ve ithalatçı kanunen sorumludur.

Doktrinde ise sorumlu kişiler aynı olmasına rağmen zorunlu garanti belgesinin üretici ve ithalatçı için kanundan doğan bir irade beyanında bulunma borcu teşkil ettiği ve ayıptan doğan sorumluluktan ayrı mütalaa edilmesi gerektiği savunulur³⁹. Bu nitelendirmenin hukuken isabetli olup olmadığı ise

³⁸ 4077 sayılı kanun döneminde ayıptan doğan tüm seçimlik haklar üretici ve ithalatçıya karşı da kullanılabilirdi. (eTKHK m. 4/2) Ancak doktrinin ekseriyeti ilgili hükmü “*sözleşmenin nisbiliği ilkesi ile*” bağdaşmadığı gerekçesine dayanarak eleştirmektedir. (Ayrıntısı için bkz.: Yeşim Atamer, “Tüketici Satım Sözleşmelerine İlişkin TKHK m. 4 – Eleştiriler ve Revizyon Teklifleri”, **BATİDER**, C. XXIV, S. 1, 2007, s. 96). Bu eleştirilen dikkate alınmak suretiyle hüküm revize edilmiş sadece onarım ve ayıpsız misli ile değiştirme haklarının üretici-ithalatçıya karşı da ileri sürülebileceği esası benimsenmiştir. (Hükmün bu halinin bir geriye giriş olduğu ve tüketiciyi daha az koruduğu yönündeki görüşün ayrıntısı için bkz.: Murat Aydoğdu, 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un Getirdiği Yeniliklere Genel Bakış, Sözleşmeye Aykırılık, Ayıplı İfa Kavramına Getirdiği Farklı Yaklaşım ve Bu Konudaki Önerilerimiz, **DEÜHFD**, C. 15, S. 2, 2013 s. 10, çevrimiçi, <http://hukuk.deu.edu.tr/dosyalar/dergiler/dergimiz-15-2/murataydogdu.pdf> - 12.07.2018).

³⁹ Hatta bu haliyle düzenlemenin sözleşme serbestisi ilkesini zedelediği savunulur. Ayrıntısı için bkz.: Yeşim Atamer, Murat İnceoğlu, “Satım Sözleşmesinde Tüketicinin Seçimlik Hakları ve Avrupa Birliği Hukuku ile Uyum Sorunu”, **Otomotiv Distribütörleri Derneği Yayını**, 2012, çevrimiçi, http://www.bilgi.edu.tr/site_media/uploads/files/2013/03/26/20.pdf 13.07.2018, s. 53; Kapancı, **a.g.e.**, s. 213; Mehmet Demir, “Tüketim Mallarının Satımındaki Garantilere İlişkin AB Yönergesi ve Ülkemizdeki Yasal Düzenleme”, **AÜHFD**, C. 54, S. 3, 2005, s. 37; Renan Baykan, “Tüketicinin Korunması Hakkında

zorunlu garanti belgesi içerisinde yer alması icap eden (asgari) hususların, ayıptan doğan sorumluluktan ne ölçüde ayrıldığının incelenmesini gerektirir. Bir diğer ifadeyle garanti belgesinin tanzim edilmesiyle üretici ve ithalatçının üstlendikleri riziko/rizikolarda ve dolayısıyla tüketiciye karşı sorumluluklarında bir değişiklik meydana gelip gelmediği sorusu cevaplanmalı; ayrıca zorunlu garanti belgesi düzenlenmesinin tüketicinin üretici ya da ithalatçıya yönelteceği taleplere bir etkisi olup olmadığı belirlenmelidir.

D. Zorunlu Garanti Belgesi ile Taahhüt Edilenler ve Ayıptan Sorumluluk

Yönetmelik, garanti belgesinin içerisinde yer alması zorunlu olan bilgileri açıklığa kavuşturmuştur. Buna göre:

- “a) Üretici veya ithalatçı firmanın unvanı, adresi, telefonu ve diğer iletişim bilgileri ile yetkilisinin imzası ve kaşesi⁴⁰,*
- b) Satıcının unvanı, adresi, telefonu ve diğer iletişim bilgileri ile yetkilisinin imzası ve kaşesi⁴¹,*
- c) Fatura tarih ve sayısı,*
- ç) Malın cinsi, markası, modeli ile varsa bandrol ve seri numarası,*
- d) Malın tüketiciye teslim tarihi ve yeri,*
- e) Garanti süresi,*
- f) Azami tamir süresi,*
- g) Bütün parçaları dahil olmak üzere malın tamamının garanti süresince garanti kapsamında olduğuna ilişkin bilgi,*

Kanunun Eksik ve Aksak Yönleri İle Tadiline İlişkin Çözüm Önerileri”, **İstanbul Ticaret Odası Yayınları**, 2008, s. 114.

⁴⁰ Satış sözleşmesinin “tarafı olmayan” ancak tüketicinin sorumluluğuna gidebildiği kişilere ulaşabilmesini temin etmek adına üretici veya ithalatçının iletişim bilgileri belgede yer almalıdır.

⁴¹ Garanti belgesinin tüketiciye ulaştırılmak zorunda olan kişi satıcıdır. Yönetmelik m. 7 ile bu görevin yerine getirildiğini ispat zorluğu yaşanmaması adına satıcının bilgileri de zorunlu içeriğe dahil edilmiştir.

ğ) Kanunun 11 inci maddesinde tüketicie sağlanan seçimlik haklara ilişkin bilgi,

h) Kullanım hatalarına ilişkin bilgi,

ı) Tüketicilerin şikayet ve itirazları konusundaki başvurularını tüketici mahkemelerine ve tüketici hakem heyetlerine yapabileceklerine ilişkin bilgi,

i) Varsa tüketiciye sağlanan diğer haklar.” tüketiciye verilen garanti belgesinde yer almak zorundadır⁴².

Garanti belgesinin zorunlu içeriği kapsamında yer alan her bilginin tüketicinin maldaki eksikliğin giderimi talebi bakımından bir anlamı vardır. Ancak garanti belgesinin zorunlu içeriği belgenin hukuki nitelendirmesinin yapılması için tek başına yeterli değildir⁴³. Bu sebeple belgede yer alan satış konusu mala ilişkin taahhüdün ne olduğu tespit edilmelidir. Garanti belgesi kapsamında:

“...satın alma tarihini takip eden 2 yıl (asgari garanti süresi daha fazla ise bu süre kadar) içerisinde **hatalı malzeme ve/veya işçilik nedeniyle bir arıza oluşursa bunun üretici/ithalatçı tarafından giderilmesi maksadıyla ürünün ücretsiz tamiri yahut değiştirilmesi**”⁴⁴ üstlenilir.

⁴² Şu husus atlanmamalıdır ki, Yönetmelik, satışında garanti belgesi verilmesi zorunlu malların belirlenmesi ve garanti belgesine ilişkin esasların ortaya konulması maksadıyla çıkarılmıştır. Bu sebeple garanti belgesi ister ihtiyari olarak tüketiciye verilmiş olsun, ister garanti belgesinin verilmesi zorunlu olsun; belgenin bu asgari içeriği taşıması gerekir. Zira garanti belgesi zorunlu da olsa ihtiyari de olsa bu yönetmeliğin kapsamındadır.

⁴³ Uygulamada tüketiciye sunulan garanti belgelerinin büyük bir çoğunluğunda da (örneğin, cep telefonu, harici disk, süpürge, kulaklık, gözlük için verilmiş bulunan garanti belgeleri) zorunlu içerik tekrar edilir ve tüketiciye bu belgenin tanzim edilmesi suretiyle ne taahhüt edildiği belgenin kendisinde yer almaz. Bu taahhütler üretici yahut ithalatçının internet sitesi ziyaret edildiğinde “garanti şartları” başlıklı bölümde yer alır. (Apple’ ın garanti taahhüdünün ayrıntısı için bkz.: çevrimiçi, <https://www.apple.com/legal/warranty/products/turkey-universal-warranty.html> -17.07.2018).

⁴⁴ Bosch ve Philips’ in sitesindeki “garanti şartları” başlıklı bölümden aynen alınmıştır. (çevrimiçi, https://www.bosch-professional.com/tr/media/country_content/service/after_sales_service/download/service_information/3yw_agb_tr_tr.pdf; https://www.philips.com.tr/c-dam/b2c/suj/tr/support-home/Garanti_Sartlari_TR.pdf -19.07.2018).

Bu takdirde garanti belgesiyle⁴⁵ üstlenilen (üstlenildiği kabul edilen) rizikonun ne olduğu⁴⁶ taahhüdün kendisi, kanun ve Yönetmelik hükümleri ışığında irdelenmelidir.

Satış konusu maldaki eksikliğin ayıp olarak nitelendirilmesi, eksikliği **hasarın⁴⁷ intikal ettiği anda** var olmasına bağlıdır. Satıcının ayıp hükümleri uyarınca taşınması icap eden risk, ilişkinin başlangıç anından beri satım konusunda var olan (sonradan ortaya çıksa da) eksikliklerdir⁴⁸. Eksikliğin sonradan ortaya çıkması ayıbın kapsamında yer almadığının söylenmesi adına yeterli değildir⁴⁹. Zira söz konusu eksiklik, satıcının hakimiyet alanında yer

⁴⁵ Belge düzenlenmiş olsun yahut olmasın üreticinin/ithalatçının sorumluluğu gündeme gelir. (bkz.: TKHK m. 56).

⁴⁶ Özellikle kanuni garantiler kapsamında yer alan diğer kurum ayıptan farklı olup olmadığı yönüyle incelenmelidir.

⁴⁷ Hasar, kelime manası itibarıyla deprem, sel gibi doğal ya da çarpışma, bombalanma gibi doğal olmayan bir olayın yol açtığı yıkılma, kırılma, dökülme, bozulma gibi zararı ifade eder. (Ayrıntısı için bkz.: çevrimiçi, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5af8889b1c9e13.57490780-17.04.2018). Satış sözleşmesinde hasarın geçiş anını tespitte taşınır satışları için zilyetliğin devri, taşınmazlar için de tescil anı esas alınır. Şüphesiz tarafların hasarın geçtiği ana ilişkin bir belirleme yapmaları mümkündür. Hasar problemine ilişkin ayrıntılı bilgi ve TBK m. 208' in eleştirisi için bkz. Nomer, Engin, **a.g.e.** s. 65 vd.; Bilgehan Çetiner, “Yeni Türk Borçlar Kanunu’nda Yarar ve Hasarın İntikali ile Satıcının Ayıptan Sorumluluğuna İlişkin Hükümlerin Değerlendirilmesi”, **İÜHFM**, Cilt LXVII, S. 1-2, 2009, s. 97-113; Murat Oruç, **Satış Sözleşmesinde Riskin Geçiş**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2015, s. 35 vd.

⁴⁸ Serozan, Baysal, Sanlı, **a.g.e.**, s. 208.

⁴⁹ Bir eksikliğin ne zaman ortaya çıktığı ayıp teşkil edip etmediğini kontrol etmek bakımından önem arz etse de bunun zorunlu garanti belgesi ile ayıptan sorumluluğun ayrılmasında tek kriter addedilmesi isabetli olmaz. Bu sebeple *İnceoğlu*’ nun: “...Ayıba karşı tekeffül sorumluluğu ile garanti sorumluluğu arasındaki temel farklılık, ayıba karşı tekeffül sorumluluğunun doğumu için bozukluğun teslim anında mevcut olmasının aranmasıdır. Diğer bir ifadeyle malın teslim anında **ayıplı olmamasına rağmen sonradan bozulması halinde** artık ayıba karşı tekeffül sorumluluğu değil, zorunlu garanti devreye girecektir. Zira garanti taahhüdü ile üretici, malın iki yıl boyunca bozulmayacağını garantisini vermiş olmaktadır. Ancak bu noktada gizli ayıplara dikkat çekmek gerekir. Gizli ayıp halinde, ayıp sonradan ortaya çıksa dahi, esasen söz konusu eksiklik veya bozukluk daha teslim anında mevcuttur. Bu nedenle de gizli ayıpların varlığı halinde dahi satıcının ayıba karşı tekeffül sorumluluğunun devam ettiğinde tereddüt etmemek gerekir.” görüşü bu haliyle ayırımın gerekçesi olamayacağı gibi, bu iki kavram arasında olduğu iddia edilen ayırımın kavranması adına yeterli değildir. (Ayrıntısı için bkz. *İnceoğlu*, **a.g.m.**, s. 169; Aynı yönde görüş için bkz.: Michael Lips, **Die kaufrechtliche Garantie**, Zürich, Schulthess, 2002, s.73; Çabri, **a.g.e.**, s. 908). Görüldüğü gibi garanti belgesi kapsamında da

alan ve satılanın niteliği ile alakalı bir eksiklikse, sonradan ortaya çıkması ayıptan sorumluluğa gidilmesine engel olmaz⁵⁰. Örneğin *satıcının* satım konusu malın (demirden yapılmış tost makinesi) 5 yıl paslanmayacağını⁵¹ vaad etmesi, ayıptan doğan sorumluluğu gündeme getiren bir vaattir. Satıcı, sattığı malın ne kadar sürede paslanacağını bilip buna göre taahhütte bulunmalıdır; ve bu taahhüdüne uygun bir ürünü alıcıya teslim etmelidir. Keza üretilen elektronik ürünün açma-kapama tuşunun en az 10.000 açma-kapamaya kadar dayanıklı olduğunun zikredilmesi satıcının sorumluluk/hakimiyet alanına dahil bir vaattir⁵². Bu andan önce vuku bulan bir bozulma ayıptır ve satıcının ayıp hükümleri uyarınca sorumluluğuna gidilebilir⁵³.

Kanun koyucu da bu durumu tasdik ederek satıcının ayıptan sorumluluğunun sınırlarını belirlerken, satış konusu maldan beklenen faydayı temin edip etmediğini kriter almıştır⁵⁴. Bu faydanın malın teslim edildiği tarihten itibaren en az 2 yıl (kanuni asgari süre) tüketicinin sebep olduğu yahut

üretici/ithalatçı ayıp teşkil eden bir eksikliğin sonradan ortaya çıkması, esasında sonradan fark edilmesi halinde kendisine başvurulabileceğini açıklığa kavuşturur. Bu sebeple tek başına bozulmanın ne zaman ortaya çıktığı değil; bu bozulmanın sebebi/kaynağı nitelendirme için hayati önem arz eder.

⁵⁰ Nihat Yavuz, **Ayıplı İfa**, İstanbul, Seçkin Yayıncılık, 2010, s. 267; Halil Akkanat, “Ayıba Karşı Tekeffül Sorumluluğu ile Sözleşmeye Aykırılık Arasındaki İlişki”, **Prof. Dr. Sacit Adalı’ya 65. Yaşgünü Armağanı**, İstanbul 2010, s. 61.

⁵¹ 5 yıllık bir paslanmazlık garantisi verilmesi halinde, zamanaşımı süresinin paslanma bakımından malın teslim edildiği tarihten itibaren 5 yıl mı; yoksa paslanma malın tesliminden itibaren 5 yıl içerisinde ortaya çıkmak kaydıyla, paslanmanın gerçekleştiği tarihten itibaren 2 yıl mı olacağı sorusu ortaya çıkacaktır. Bu sürenin 1 yıl olması halinde yahut 2 yıl olması halinde de aynı problem varlığını korumaya daha da hayati bir boyut kazanarak devam edecektir. İlgili ibarenin ne anlama geldiğinin ortaya konulması için taraf iradelerinin incelenmesi gerekir. Bu sebeple bu soru taahhüdün kaleme alınış şekli dikkate alınarak cevaplanmalıdır ki bu soru bir sonraki bölümün konusudur. (Ayrıntısı için bkz. III./1./a.).

⁵² Kapancı, **a.g.e.**, s. 110 vd.

⁵³ Şu husus da atlanmamalıdır ki tüketici işlemleri dışında, TBK’ya tabi satışlar bakımından alıcının bu gibi bozulmalar halinde sadece onarım talep edeceği kararlaştırılabilir. Yani satıcının ayıptan doğan sorumluluğu sınırlandırılabilir. Tüketici işlemlerinde ise ayıptan sorumluluğun sadece belli bir hak yahut birden fazla hak için daha uzun bir süreyle üstlenilmesi, esasında ayıptan doğan sorumluluğun genişletilmesi anlamına gelir (tüketici lehinedir) ve geçerlidir.

⁵⁴ TKHK m. 8.

satıcının hakimiyeti dışındaki⁵⁵ haller haricinde kesintisiz devam etmesi icap eder⁵⁶. Diğer bir ifadeyle satıcının satış konusu maldan beklenmesi makul faydayı (paslanmama, yamulmama, kırılmama, işlevsizleşmeme vb.) garanti ettiği esası benimsenmiştir. Bu sebeple ayıp teslim anında fiziken satış konusu malda teslim anında mevcut olduğu teşhis ve tespit edilebilen eksikliklerle sınırlı değildir⁵⁷; bilakis potansiyel olarak ortaya çıkabilecek⁵⁸ her türlü eksiklik ayıp teşkil edebilir⁵⁹. Ayıbın tespitiyle varlığı aynı zaman dilimine tekabül etmeyebilir. Ayıbın tespitinin teslimden sonraki bir ana tekabül etmesi eksikliğin ayıp olmadığı; bir diğer ifadeyle eksikliğin teslim anında var olmadığı anlamına gelmez⁶⁰. Mevcut bir ayıbın sonradan (malın tesliminden sonra) belirgin olması eksikliği ayıp olmaktan çıkarmaz.

Ayıp kavramı bu şekliyle ortaya konulduktan sonra garanti belgesinin ayıptan sorumlulukla ilişkisinin tespiti için belgede yer alan taahhütlere dikkatli bakılmalıdır. İthalatçı yahut üretici garanti belgesinde/internet sitesinde “***hatalı malzeme ve/veya işçilik nedeniyle bir arıza oluşursa***” bunu ücretsiz onarmayı yahut yenisi ile değiştirmeyi üstlenir. Ancak hali hazırda⁶¹ TKHK, tüketici lehine ayıba karşı tekeffül hükümlerini devreye sokabileceği kişi sayısını arttırır

⁵⁵ Örneğin, beklenmedik hal teşkil eden durumlar (yangın, deprem, sel, hırsızlık vs.).

⁵⁶ Bu sebeple malda teslim anından sonra tüketicinin kusuru olmaksızın ortaya çıkan bozukluklar/eksiklikler de *Çabri*’nin ifade ettiğinin aksine satıcının ve dolayısıyla üreticinin/ithalatçının ayıptan sorumluluğunu tartışma konusu etmek için kafidir. (Ayrıntısı için bkz.: *Çabri*, **a.g.e.**, s. 908, 913). Bu yüzden garanti belgesinden ileri gelen sorumluluk ile ayıptan sorumluluk birbirinden bağımsız değildir.

⁵⁷ Ayıbın teslim anında mevcut olması şartı, kaynağı satıcı/üretici/ithalatçı olan tüm eksiklikleri de kapsar. Zira örneğin bir üretim hatası sebebiyle aracın marş dinamosunun 3 kullanımdan sonra çalışmaması araçtaki teslim adında bulunan/mevcut olan bir eksikliktir. Sadece ortaya çıkması için aracın kullanımı gerekir. (*kullanımla ortaya çıkan ayıp-gizli ayıp*).

⁵⁸ Şüphesiz

⁵⁹ Çünkü teknolojinin de yardımıyla günümüzde ürünlerdeki aksaklığın kaynağı çoğu zaman kolaylıkla tespit edilebilir. Kaynağı üretici/ithalatçı/satıcı olan bir aksaklık da zikredilen kişilerin risk alanında gerçekleşmiş **varsayıldığından** hasarın intikali anında da mevcut kabul edilir.

⁶⁰ Staudinger, **a.g.e.**, § 434, N. 18.

⁶¹ Ayrıntısı için bkz. II. /B./9.

ve madde 11/2' de: “*Ücretsiz onarım veya malın ayıpsız misli ile değiştirilmesi hakları üretici veya ithalatçıya karşı da*” kullanılabileceğini hüküm altına alır. Şu halde tüketici işlemi niteliğindeki bir satış sözleşmesinde tüketici, aralarında herhangi bir sözleşmesel ilişki bulunmasa da ücretsiz onarım ve ayıpsız misliyle değiştirme haklarını üreticiye/ithalatçıya karşı da kullanabilir.

Kanun koyucunun zorunlu olarak tanzim edileceğini öngördüğü garanti belgesi de üreticinin-ithalatçının ayıptan doğan sorumluluğunun adeta altını çizer. Garanti Belgesi, tüketicinin TKHK hükümlerince üreticiye/ithalatçıya karşı sahip olduğu hakların işlevselleştirilmesi amacına hizmet eder⁶². TKHK m. 56 ve Yönetmelik uyarınca üreticinin ve ithalatçının garanti belgesi vermeye zorlanmasının sebebi⁶³ tüketicinin bu kişilere karşı sahip olduğu hakları (TKHK m. 11/2) bilgisine (*tüketicinin bilgisine*) sunmaktır.

Garanti belgesinin mahiyeti, garanti taahhütlerinden farklıdır. Bir diğer ifadeyle ayıptan doğan sorumluluk garanti sorumluluğu olarak adlandırılrsa da nasıl bir garanti taahhüdü değilse; garanti belgesi de niteliği gereği garanti taahhüdü olamaz. Zira garanti belgesiyle zararı tazmin borcu üstlenilmez; aksine kanuni bir yükümlülük tekrar edilir. Garanti belgesi üreticinin/ithalatçının kayıtsız şartsız üstlendiği zararı giderim borcu içeren bir belge/taahhüt değildir. Aksine belge kanundan doğan bir ifa yükümlülüğünün aynen yerine getirilmesine hizmet eder (aynen ifaya yöneliktir). İlgili belge satış sözleşmesinin tarafıymış gibi satıcının yanında üretici ve ithalatçının tüketicinin taleplerine muhatap kılınmasını kolaylaştırır. Garanti belgesi üreticinin ve ithalatçının, kaynağı kanun olan ayıptan sorumluluğunu somutlaştıran belgedir⁶⁴. Bu nitelendirme garanti belgesinin düzenleniş şekli

⁶² Aynı yönde: Ahmet Karakocalı, “Garanti Belgesi ve Satış Sonrası Hizmetlere İlişkin Uygulamadaki Sorunların Eski ve Yeni Yasal Düzenlemeler Kapsamında Değerlendirilmesi”, **Sektörel Bazda Tüketici Hukuku ve Uygulamaları**, Editör: Hakan Tokbaş, Fehmi Üçışık, Ankara, Bilge Yayınevi, 2015, s. 507.

⁶³ Kapancı, **a.g.e.**, s. 213.

⁶⁴ Hatta garanti belgesi uyarınca tüketicinin sadece onarım ve değişim hakkına yer verilmiş olması, uygulamada satıcıya karşı olan haklarının sınırlandırılması sonucunu doğurmaktadır. Örneğin telefon satın aldığı bayiye/satış noktasına

(TKHK hükümleri ve Yönetmelik) dikkate alındığında kanun koyucunun iradesine de uygundur.

Garanti belgesine ilişkin kanun ve yönetmelik hükümleri incelendiğinde göze çarpan ilk husus ayıptan doğan sorumluluğa yapılan atıflardır. TKHK m. 56/3: uyarınca

“Tüketici bu Kanunun 11 inci maddesinde belirtilen seçimlik haklarından onarım hakkını kullanmışsa, malın garanti süresi içinde tekrar arızalanması veya tamiri için gereken azami sürenin aşılması veya tamirinin mümkün bulunmadığının anlaşılması hâllerinde 11 inci maddede yer alan diğer seçimlik haklarını kullanabilir. Satıcı tüketicinin talebini reddedemez. Bu talebin yerine getirilmemesi durumunda satıcı, üretici ve ithalatçı müteselsilen sorumludur.”

Keza Yönetmelik’e göre garanti belgesinin içerisinde TKHK m. 11 uyarınca tüketicinin ayıp halinde sahip olduğu hakların neler olduğunun yer alması zorunludur⁶⁵. Yine Yönetmelik madde 8, garanti belgesi kapsamında yer alan ücretsiz onarım hakkının kullanımına ilişkin esasları şu şekilde belirlemiştir:

“Tüketicinin, Kanunun 11 inci maddesinde yer alan seçimlik haklarından ücretsiz onarım hakkını seçmesi durumunda satıcı; işçilik masrafı, değiştirilen parça bedeli ya da başka herhangi bir ad altında hiçbir ücret talep etmeksizin malın onarımını yapmak veya yaptırmakla yükümlüdür. Tüketici, ücretsiz onarım hakkını üretici veya ithalatçıya karşı da

giden tüketici sözleşmeden dönmeyi talep etmesine karşın, sadece onarım ve değişim imkanı olduğu ve değişimin de ancak onarım mümkün değilse yapılacağı beyanıyla sıklıkla karşılaşılır. Bu yönüyle uygulamada garanti belgesi ayıptan sorumluluğu işlevselleştirmek/kolaylaştırmak yerine tüketicinin kanuni haklarını sınırlandırmada bir araç olarak kullanılmaktadır.

⁶⁵ Yönetmelik m. 7.

kullanabilir. Satıcı, üretici ve ithalatçı, tüketicinin bu hakkını kullanmasından müteselsilen sorumludur.⁶⁶”

Bilindiği üzere TKHK m. 11 uyarınca ücretsiz onarım hakkının kullanılabilmesi, malın ayıplı olması şartına bağlıdır. Garanti belgesi kapsamında da ücretsiz onarım talep edilebilmesi satılan ayıplıysa mümkündür. Bir diğer ifadeyle garanti belgesi ile üstlenilen riziko malın ayıplı olmasıdır; belgede yer alan taahhütler ayıp dışındaki rizikoları dışlar.

Garanti belgesi kapsamında üreticinin/ithalatçının üstlendiği borç, ayıptan ileri gelen sorumluluklarından başka bir şey olmasa da doktrinde Yönetmelik’ in 8. maddesi esas alınarak garanti belgesi kapsamındaki haklar üzerinden ayıptan sorumluluk ve garanti belgesi birbirinden ayrılmaya çalışılır⁶⁷. Öncelikle şu husus ifade edilmelidir ki ayıp teşkil eden aykırılıklar için tüketiciye farklı imkanlar tanınması tek başına zorunlu garanti belgesiyle ayıp hükümlerini birbirinden ayrılmanın gerekçesi olamaz⁶⁸. Zira TKHK m.

⁶⁶ Söz konusu maddede yer alan esasların aynısı TKHK’ da da yer alır. TKHK m. 11, ayıptan doğan seçimlik hakları düzenler. Hükmün ilgili kısmı şu şekilde kaleme alınmıştır: “(2) Ücretsiz onarım veya malın ayıpsız misli ile değiştirilmesi hakları üretici veya ithalatçıya karşı da kullanılabilir. Bu fıkradaki hakların yerine getirilmesi konusunda satıcı, üretici ve ithalatçı müteselsilen sorumludur. Üretici veya ithalatçı, malın kendisi tarafından piyasaya sürülmesinden sonra ayıbın doğduğunu ispat ettiği takdirde sorumlu tutulmaz.”

⁶⁷ “...söz konusu iki sorumluluk arasındaki bir diğer farklılık tüketicinin sahip olduğu haklar açısından karşımıza çıkmaktadır. Ayıba karşı tekeffül sorumluluğunun söz konusu olması halinde, tüketici, ücretsiz onarım, yenisi ile değiştirme, dönme ve semenin indirilmesi haklarından dilediğini serbestçe seçme olanağına sahiptir. Buna karşılık garanti sorumluluğunun söz konusu olması halinde tüketici öncelikle ücretsiz onarımı talep etmek zorundadır. Ancak şartları gerçekleşirse tüketicinin diğer hakları canlanmaktadır.” (İnceoğlu, **a.g.m.**, s. 224; Aynı yönde, Kapancı, **a.g.e.**, s. 224; Çabri, **a.g.e.**, s. 913).

⁶⁸ Bilindiği üzere eBK döneminde adi satışlar bakımından alıcının satıcıdan “**onarım talep etme**” imkanı bulunmamaktaydı. Bununla beraber üreticiler ayıptan doğan haklarının yerine malın onarımını talep etme yetkisini bahşeden belgeler düzenleyip talep üzerine alıcıya bunu ulaştırmaktaydı. (Ayrıntısı için bkz.: Akünel, **Onarım**, s. 548). Bu durum ancak taraf iradesiyle ayıptan doğan sorumluluğun ortadan kaldırılması şeklinde (bir nevi sorumsuzluk anlaşması) isimlendirilebilir. (Akünel, **Onarım**, s. 553). Yoksa bu gibi hallerde sorumluluğun ayıptan doğduğu gerçeği değişmez. (Hatta günümüzde bu tür bir uygulama Genel İşlem Koşulları denetimine tabi olur. Zira bu uygulamayla birden çok ilişkide kullanılmak üzere önceden üretici tarafından belirlenmiş hükümler malı satın alan kişiye adeta dayatılır).

11/2’ de üretici veya ithalatçı sadece ücretsiz onarım ve ayıpsız misli ile değişim hakkı kullanıldığında satıcıyla birlikte müteselsilen sorumlu olacaktır. Satıcıyla üreticinin/ithalatçının sorumluluklarındaki bu farkın sebebi zikredildiği üzere⁶⁹ maddenin eski haline yönelik (eTKHK m. 4 için) sözleşmenin nisbiliği ilkesine aykırı olduğu eleştirisinin dikkate alınmasıdır. Bu fark üreticinin/ithalatçının madde uyarınca öngörülen sorumluluğunun ayıptan doğan sorumluluk olduğunu değiştirmez. Kaldı ki zorunlu garanti belgesi uyarınca tüketicinin sahip olduğu tek hak ücretsiz onarım hakkı değildir. Zira Yönetmelik m. 7’ ye göre belgede yer alması zorunlu olan bilgilerden biri de TKHK m. 11 uyarınca tüketicinin haklarıdır. Bu yönüyle belgenin tüketiciye yalnızca ücretsiz onarım hakkı temin ettiği⁷⁰ tespiti isabetli değildir.

Yönetmelik ücretsiz onarım hakkının tercih edilmesi ve bu talebin satıcıya yöneltilmesi halinde üreticinin/ithalatçının durumunu ayrıca düzenler (m. 8). Takip eden maddeyse “**Tüketicinin diğer hakları**” (m. 9⁷¹) başlığını

⁶⁹ Ayrıntısı için bkz.: dn. 38 ve 65.

⁷⁰ İnceoğlu, **a.g.m.**, s. 224; Kapancı, **a.g.m.**, s. 224; Çabri, **a.g.e.**, s. 914.

⁷¹ **Yönetmelik m. 9:**“(1) Tüketicinin, ücretsiz onarım hakkını kullanması halinde malın;

a) Garanti süresi içinde tekrar arızalanması,

b) Tamiri için gereken azami sürenin aşılması,

c) Tamirinin mümkün olmadığının, yetkili servis istasyonu, satıcı, üretici veya ithalatçı tarafından bir raporla belirlenmesi, durumlarında; tüketici malın bedel iadesini, ayıp oranında bedel indirimini veya imkan varsa malın ayıpsız misli ile değiştirilmesini satıcıdan talep edebilir. Satıcı, tüketicinin talebini reddedemez. Bu talebin yerine getirilmemesi durumunda satıcı, üretici ve ithalatçı müteselsilen sorumludur.

(2) Malın ayıpsız misli ile değiştirilmesinin satıcı için orantısız güçlükleri beraberinde getirecek olması halinde tüketici, sözleşmeden dönme veya ayıp oranında bedelden indirim haklarından birini kullanabilir. Orantısızlığın tayininde malın ayıpsız değeri, ayıbın önemi ve diğer seçimsel haklara başvurma hakkının tüketici açısından sorun teşkil edip etmeyeceği gibi hususlar dikkate alınır.

(3) Tüketicinin sözleşmeden dönme veya ayıp oranında bedelden indirim hakkını seçtiği durumlarda, satıcı, malın bedelinin tümünü veya bedelden yapılan indirim tutarını derhal tüketiciye iade etmek zorundadır.

(4) Tüketicinin, malın ayıpsız misli ile değiştirilmesi hakkını seçmesi durumunda satıcı, üretici veya ithalatçının, malın ayıpsız misli ile değiştirilmesi talebinin kendilerine bildirilmesinden itibaren azami otuz iş günü içerisinde, bu talebi yerine getirmesi zorunludur.”

taşıyıp maddede birden fazla husus beraber düzenlendiğinden maddenin lafzı yanlış anlaşılmalara sebep olabilir.

Yönetmelik maddesiyle (m. 9) ücretsiz onarım hakkının kullanılıp bir şekilde hakkın yerine getirilemediği ihtimalde tüketicinin durumu TKHK esaslarına uygun olarak⁷² düzenlenmiştir. Ayrıca maddede diğer seçimlik hakların TKHK uyarınca tabi olduğu sınırlar tekrar edilir. Hükmün fıkra sıralanışı sebebiyle sanki ilk fıkra da yer alan “Tüketicinin, ücretsiz onarım hakkını kullanması” ibaresi diğer seçimlik hakların kullanılabilmesi için bir ön şart gibi anlaşılır. Fakat maddeyle:

(1) ayıptan doğan seçimlik hakların yenilik doğuran hak⁷³ olmasının bir sonucu olarak hakkın kullanılmakla tükenmesi kuralının tüketicinin hak kaybı yaşamasına engel olmayacağını;

TKHK m. 11: “...(3) Ücretsiz onarım veya malın ayıpsız misli ile değiştirilmesinin satıcı için orantısız güçlükleri beraberinde getirecek olması hâlinde tüketici, sözleşmeden dönme veya ayıp oranında bedelden indirim haklarından birini kullanabilir. Orantısızlığın tayininde malın ayıpsız değeri, ayıbın önemi ve diğer seçimlik haklara başvurma tüketicisi açısından sorun teşkil edip etmeyeceği gibi hususlar dikkate alınır.

(4) Ücretsiz onarım veya malın ayıpsız misli ile değiştirilmesi haklarından birinin seçilmesi durumunda bu talebin satıcıya, üreticiye veya ithalatçıya yöneltilmesinden itibaren azami otuz iş günü, konut ve tatil amaçlı taşınmazlarda ise altmış iş günü içinde yerine getirilmesi zorunludur. Ancak, bu Kanunun 58 inci maddesi uyarınca çıkarılan yönetmelik eki listede yer alan mallara ilişkin, tüketicinin ücretsiz onarım talebi, yönetmelikte belirlenen azami tamir süresi içinde yerine getirilir. Aksi hâlde tüketici diğer seçimlik haklarını kullanmakta serbesttir.

(5) Tüketicinin sözleşmeden dönme veya ayıp oranında bedelden indirim hakkını seçtiği durumlarda, ödemiş olduğu bedelin tümü veya bedelden yapılan indirim tutarı derhâl tüketiciye iade edilir.”

⁷² Esasında Yönetmelik’ te TKHK maddelerinin tekrar edilerek garanti belgesinin içeriği taahhütler ve tüketicinin hakları noktasında kafa karışıklığına sebep olmuştur.

⁷³ Ayıptan doğan seçimlik hakların hukuki niteliğinin Yargıtay ve doktrinin bir kısmı tarafından yenilik doğuran hak olduğu kabul edilir. (Ayrıntısı için bkz.: Gümüş, **a.g.e.**, s. 135; Nihat Yavuz, **a.g.e.**, s. 56; Yavuz, “**Borçlar Özel**” s. 151, 152; Yarg. 13. HD., T. 28.04.2010, E. 2010/15622, K.2010/5824 (Nihat Yavuz, **a.g.e.**, s. 57; Yarg. 13. HD., T. 25.2.2009, E. 2008/11013, K. 2009/2410; Yarg. 13. HD., T. 26.3.2015, E. 2014/17458, K. 2015/9707; Yarg. 13. HD., T. 16.4.2018, E. 2015/40003, K. 2018/4557 çevrimiçi- Lexpera, 17.08.2018). Fakat bir grup yazar dönme ve semen tenzili/satış bedelinde ayıp oranında indirim dışında kalan hakların aynen ifade ısrar niteliğinde olduğunu savunur. Bu görüş

(2) maddede sayılan hallerde tüketicinin haklarının tekrar hiç kullanılmamış gibi devreye gireceğini, netleştirilmek istenir.

Bu tartışmada göz önünde bulundurulması gereken hususlardan biri de TKHK uyarınca getirilmiş bulunan düzenlemelerin ekseriyetinin “*nisbi emredici*”⁷⁴ nitelikte olduğudur. Söz konusu kurallar işlemin diğer tarafı karşısında daha zayıf durumda olan tüketiciyi korumayı amaçlar ve bu sebeple nisbî (tek taraflı) emredici kurallardır. Bu sebeptir ki TKHK uyarınca ihdas edilen düzenden tüketici aleyhine sapılamaz, tüketicinin bu yönde iradesi bulunsa dahi tüketici aleyhine bu düzenin aksi kararlaştırılamaz. Söz konusu hükümler tüketicinin lehine olmak kaydıyla değişikliğe açıktır.

Zorunlu garanti belgesinde sadece onarım hakkının yer alması, garanti belgesi ile üstlenilen sorumluluk “ayıptan doğan kanuni sorumluluk (TKHK m. 11/2)” olduğundan, belgenin tüketicinin “*ayıpsız misli ile değişim*” hakkını ortadan kaldırdığı savunulamaz. Aksi tüketici kanununda yer alan hükümlerin nisbi emredici niteliğiyle bağdaşmaz. Şu halde üreticinin/ithalatçının satıcı vasıtasıyla tüketiciye ulaştırdığı “garanti belgesi/şartları” başlığını taşıyan ve düzenlenmesi zorunlu olan belgenin tüketiciye ayıptan doğan sorumluluk uyarınca sahip olduğu haklardan daha azını temin ettiği savunulamaz.

uyarınca onarım yahut yenisi ile değiştirme hakkının kullanılması tüketicinin diğer bir seçimlik hakkını kullanmasına engel teşkil etmez. (Ayrıntısı için bkz. Vedat Buz, **Medeni Hukukta Yenilik Doğuran Haklar**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2005, s. 170 vd.; Atamer, Baş, **a.g.m.**, s. 35; İnceoğlu, **a.g.m.**, s. 191). Ancak kanun koyucunun, bu görüşü benimsemediği anlaşılmaktadır. (bkz.: TKHK m. 11/3, 56/3).

⁷⁴ “Tüketici Hukukunun en önemli özelliklerinden biri de, bu hukuk dalının tüketici sözleşmelerini düzenleyen özel hukuk nitelikli kurallarının dahi emredici kurallar olmasıdır. Bunun nedeni, pazarda güçsüz durumda olan tüketicileri toplum yararını da dikkate alarak sınırsız sözleşme özgürlüğünün yaratabileceği olumsuz sözleşme şartlarına karşı korumak suretiyle kamu düzenini sağlamaktır. Söz konusu kuralların büyük bir kısmı sosyal bakımdan zayıf durumda olan tüketiciyi korumayı amaçladığından nispi ya da tek taraflı emredici kurallardır.” (Lale Sirmen, “Tüketici Hukukunun Amacı ve Özellikleri” Yaşar Üniversitesi Dergisi, Özel Sayı, Prof. Dr. Aydın Zevkliler’e Armağan, Cilt III, 2013, s. 2468; Aynı yönde bkz.: M. Kemal Oğuzman, Turgut Öz, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, Cilt 1, 16. Bası, 2018, s. 97.

Zikredildiği üzere doktrinde zorunlu garanti belgesinin kanundan doğan bir irade beyanında bulunma borcu olduğu savunulur⁷⁵. Söz konusu görüşün tüketici aleyhine sonuçları⁷⁶ olduğu gibi, bu görüş kanun koyucunun iradesiyle de örtüşmez. Zira TKHK 56. maddenin gerekçesinde: “garanti belgesinin verilmemesi tüketicinin yasal haklarını kullanamayacağı anlamına gelmez.”⁷⁷ ifadesi yer alır. Bu takdirde garanti belgesinin tanzim edilmemesi tüketicinin sahip olduğu haklar üzerinde bir değişiklik meydana getirmez. Zorunlu garanti belgesi içeriği itibariyle tüketiciye üreticinin/ithalatçının ayıp hükümleri

⁷⁵ Bkz.: dn. 38; “...Bu sözleşme kendine özgü (sui generis) bir nitelik arz etmekte ve satıcının bağımsız bir garanti sözleşmesi çerçevesinde verdiği garanti taahhütleri ile benzerlik göstermektedir. Bu anlamda bu sözleşme de yöneltmeyi amaçlayan (saf) bir garanti sözleşmesidir. Ne var ki bu sözleşmenin satıcının verdiği garanti taahhüdünden farkı bunun bağlantılı olmayan bir garanti sözleşmesi olmasıdır. Bağlantılı olma kıstasının sadece garanti sözleşmesindeki garanti veren ile satış sözleşmesindeki satıcının aynı kişi olmasıyla ilgili olduğunu yukarıda belirtmiştik. Bu bağlamda garanti veren üreticinin alıcıyı kendisinden başka bir üçüncü kişi olan satıcı ile satış sözleşmesini yapmaya yönlendirmesi halinde, artık bu kez bağlantılı olmayan bir garantiden söz edilmesi gerekecektir. Üreticinin taraf olduğu garanti sözleşmesi, satış sözleşmesinden ayrı, tarafları farklı bir sözleşmedir. Bu sözleşmenin önemli bir özelliği kurulma aşamasında kendisini göstermektedir. Buna göre tarafların sözleşmeyi meydana getiren irade beyanları doğrudan birbirine ulaşmamaktadır. Bu durum, her iki beyan için de geçerlidir. Üretici malın üretim aşamasında garanti taahhüdüne ilişkin açıklamasını yazılı bir şekilde satış konusu malın paketinin içine koymakta, hatta bazı durumlarda söz konusu açıklamalar paketin üzerinde veya malın kullanma kılavuzunda yer almaktadır. Üretici malı bu aşamada yapacağı beyan ile birlikte satıcıya ulaştırmaktadır. Ancak onun garanti sözleşmesine ilişkin önerisi satıcıya değil, satış zincirindeki nihai alıcıya yöneltilmektedir. Bu anlamda üretici ilk aşamada önerisini yönelttiği kişiler çevresini bilmekle beraber, kime karşı yönelttiğini tam olarak bilmemektedir, dolayısıyla umuma bir öneride bulunulması söz konusudur.” (Kapancı a.g.e., s. 212).

⁷⁶ Bu görüş kabul edildiği takdirde TKHK uyarınca düzenlenen garanti belgesi yasal zorunluluk kapsamında tüketiciye yapılması zorunlu bir öneri/icap olacak ve tüketicinin kabul iradesiyle beraber taraflar arasında bir borç ilişkisi kurulmuş olur. Üretici/ithalatçı tarafından bu irade beyanında bulunma borcu yerine getirilmediği ihtimalde tüketicinin mahkemeye başvurmak suretiyle önce üretici/ithalatçının irade beyanında bulunması borcunu yerine getirmesini temin edecek, ardından içeriği kanun ve yönetmelik uyarınca hali hazırda belirlenmiş bulunan bu irade beyanına dayanarak bir başka dava açmak suretiyle üretici/ithalatçıya taleplerini yöneltecektir. (Yahut uygulamada TMK m. 716 uyarınca taşınmaz satış vaadine dayanan irade beyanında bulunma borcunun yerine getirilmemesinin iki davayı gerekli kılmasının usul ekonomisi ilkesiyle aşması gibi bu durum da hukuk tekniğinden uzak bir uygulama çözümü gerektirecektir. TMK m. 716’nın taşınmaz satış vaadi sözleşmeleri için de uygulanabileceği yönünde örnek Yargıtay kararları için bkz.: Yarg. HGK., T. 08.01.2004, E. 2004/14-610, K. 2004/656; Yarg. 3. HD., T. 05.02.2013, E. 2012/18832, K. 2013/1562, çevrimiçi, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, 13.07.2018).

⁷⁷ (Çevrimiçi, Lexpera -19.07.2018).

uyarınca sorumluluğundan farklı ya da fazla bir imkanı da vermez. Kanunda hali hazırda yer alan hakları kullanmak isteyen tüketicinin garanti belgesine sahip olmadığından bahisle engellenmesi TKHK' un temel amacıyla da bağdaşmaz.

Garanti belgesinin ayıptan doğan sorumluluktan başka/farklı bir sorumluluk ihdas ettiği ve ayrıca hukuki nitelendirmesinin yapılmasının icap ettiğini savunan görüşün dayanak noktalarından biri de ayıbın şekli (*muayene-ihbar külfeti*) ve maddi şartlarına (*hasarın intikal ettiği anda malın ayıplı olması ve bunun tüketici/iddia eden tarafından ispatı*) tabi olunmaksızın garanti belgesine dayanılarak belgede yer alan hakların kullanılabilmesidir⁷⁸. Ancak TKHK muayene-ihbar külfetini kaldırdığı gibi (ayıptan sorumluluk hükümleri uyarınca üreticiye başvuru halinde bu külfetin bulunmadığı eski kanun döneminde de istikrarla savunulmaktaydı⁷⁹. Ayıbın varlığını ispat noktasında m. 10 uyarınca tüketiciye büyük bir kolaylık getirmiştir. Maddeye göre: “*Teslim tarihinden itibaren altı ay içinde ortaya çıkan ayıpların, teslim tarihinde var olduğu karine kabul*” edilir. Bu takdirde satıcının kural olarak malın ayıplı olmadığını ispat etmesi gerekmez. Kaldı ki garanti belgelerinde üretici/ithalatçı tarafından TKHK önceki dönemde de malın ayıplı olduğu takdirde belgede yer alan hakların kullanılabilmesi öngörülmekteydi⁸⁰. Bu takdirde eTKHK uyarınca garanti belgesi ile ayıptan sorumluluğun ayrı bir nitelendirmeyi gerektirmese de, TKHK tüm bunları bir fark olmaktan çıkarmıştır.

⁷⁸ Ayrıntısı için bkz.: Kapancı, **a.g.e.**, s. 223.

⁷⁹ Ayrıntısı için bkz.: Akunal, **Onarım**, s. 554; İsviçre doktrininde aynı yönde görüşler için bkz.: Sibylle Früh, **Die Rechtliche Bedeutung des Garantiescheins beim Kauf von Konsumgütern**, Zürich, 1982, s. 127 vd.

⁸⁰ Örneğin Apple bir ürün için eTKHK ve eski Garanti Belgesi Yönetmeliği uyarınca tanzim edilmiş belgede: “Apple kullanım kılavuzları, teknik şartnameleri ve diğer yayınlanmış Apple Ürünü talimatları ile uyumlu bir şekilde kullanıldığında, paket içinde yer alan Apple markalı donanım ürünü ve aksesuarlarını (“Apple Ürünü”) malzeme ve işçilikten kaynaklanan kusurlara karşı nihai kullanıcı tarafından Türkiye’de perakende olarak satın alındığı asıl tarihten itibaren İKİ (2) YILLIK bir süre boyunca (“Garanti Süresi”) garanti” edeceği taahhüdü yer almaktadır. Ayrıntısı için bkz.: çevrimiçi, <https://www.apple.com/legal/warranty/products/mac-turkish.html> -01.08.2018.

“Garanti belgesi/şartları” başlığıyla tüketiciye verilen metinler, bu belge/şartlar kapsamında ne tür imkanlar tanındığını açıklığa kavuşturamaz. Daha ziyade üretici/ithalatçının internet sitesinde “Garanti Şartları⁸¹” başlıklı bölümlerin altında tüketicinin hangi şartlara tabi olacağı yer alır. O halde belge tüketiciye verilmiş bulunsu bile bu belgenin kendisi incelendiğinde üreticinin/ithalatçının ne taahhüt ettiği belgeden anlaşılmaz. Üreticinin/ithalatçının internet sitesinde bu başlıklı bölümde yer alan bilgilerinden tüketicinin çoğu zaman haberi dahi bulunmaz. Tüketicinin bilmediği, yahut en azından belirlenen esaslara karşı bir kabul beyanında bulunma imkanının dahi olmadığı⁸² açıktır. Şu halde tüketicinin bu şartları kabul ettiğinin varsayılabilmesi de mümkün değildir. Taraflar (üretici/ithalatçı ile tüketici) arasında “sözleşmesel bir ilişkinin” var olduğunun savunulabilmesi güçtür. Dolayısıyla üretici/ithalatçı ile tüketici arasındaki garanti belgesi kaynaklı ilişki doğrudan kanundan doğan bir ilişkidir.

E. Garanti Süresi ve Zamanaşımı Arasındaki İlişki

Kanuni garantilerin birbirinden ayrı esaslara tabi olduğunu ifade eden görüşün bir diğer gerekçe ise garanti süresi ile ayıptan doğan hakların tabi olduğu zamanaşımı süresinin farklılığıdır⁸³. Buna göre garanti süresi, kanun (TKHK m. 56) ve Yönetmelik uyarınca belirlenecektir ve zorunlu garanti belgesi kapsamında süre satılan malın tüketiciye tesliminden itibaren⁸⁴ asgari 2

⁸¹ Şu husus atlanmamalıdır ki üretici/ithalatçı tarafından tek taraflı kaleme alınmış bulunan bu şartlar tüketicinin kanuni haklarına halel getiremez. Tüketiciye kanunda yer alanlar dışında ek yükümlülükler yükleyemez. (TKHK m. 4)

⁸² Örneğin Apple’ in ABD için hazırlanmış resmi sitesi incelendiğinde tüketicinin garanti şartlarını kabul etmemesi halinde belirli bir süre içerisinde ürünü iade ederek satış ilişkisini sonlandırma imkanı vardır. (bkz.: çevrimiçi, <https://www.apple.com/legal/warranty/products/ios-warranty-document-us.html> - 13.07.2018).

⁸³ Kapancı, **a.g.e.**, s. 224; Inceoğlu, **a.g.m.**, s. ; Lips, **a.g.e.**, s. 73.

⁸⁴ Bununla birlikte garanti belgeleri incelendiğinde bu sürenin satış sözleşmesi tarihinden itibaren işlemeye başlayacağını belirtildiği görülmektedir. (Örnek olarak bkz.: çevrimiçi, https://www.bosch-do-it.de/media/diy/pdf/turkey_1/service_27/Download.pdf -19.07.2018; çevrimiçi, <https://www.mercedes-benz.com.tr/passengercars/being-an-owner/garanti-ve->

yıl veya “Garanti Yönetmeliği ekinde bulunan ölçü birimi ile tespit edilen değer”⁸⁵ “kadardır. Bunun dışında düzenlemelerde garanti belgesinde yer alan haklara zamanın geçmesinin başka ne suretle etkisi olacağı açıklığa kavuşturulmamıştır. Bir diğer ifadeyle garanti belgesi uyarınca tüketicinin sahip olduğu hakların zamanaşımına uğrayıp uğramayacağı mevzuatta doğrudan hüküm altına alınmış bir konu değildir. Garanti süresinin hak üzerinde zamanaşımından ayrı bir etki meydana getirip getirmediği de Mevzuatta yer almaz. Doktrinde ise garanti belgesinde yer alan hakların ayıptan doğan sorumluluk hükümleri uyarınca tüketiciye tanınan haklarla benzerliği gerekçe gösterilerek “ayıptan doğan sorumlulukta seçimlik hakların kullanılması bakımından söz konusu olduğu gibi garanti belgesinden doğan hakların kullanılmasının zamanaşımı süresinin garanti süresi ile aynı süre olduğunun”⁸⁶ kabul edilmesi gerektiği ifade edilir. Bu görüş benimsendiğinde garanti belgesinde yer alan hakların tabi olduğu zamanaşımı süresi malın tesliminden itibaren kural olarak en az 2 yıl olacaktır. Böylece garanti süresi ile zamanaşımının prensipte farklı hususlar olduğu kabul edilmiş olunur.

TKHK gereği 2 yıldan daha az bir garanti süresinin kararlaştırılabilmesi mümkün değildir^{87, 88}. Buna mukabil üretici/ithalatçının 2 yıldan daha uzun bir

[sigorta/stage.module.html](#) -19.07.2018). Zorunlu garanti düzenlemesine tabi ürün ise çoğu zaman satış sözleşmesinden sonra (özellikle beyaz eşyalar yahut motorlu taşıtlar) tüketiciye teslim edilir (çoğunlukla ev adreslerinde ürünün kurulumu yetkililerce gerçekleştirilir.). Bu takdirde belgede garanti süresinin başlangıç anı olarak “satış sözleşmesinin düzenlendiği tarih” ibaresine yer verilmiş olsa da süre malın tesliminden itibaren başlar.

⁸⁵ Yönetmelik uyarınca (m. 6/2): “Garanti süresinin başka bir ölçü birimi ile belirlenmiş olması halinde, malın üzerinde bu ölçü biriminin tespitine yönelik bir düzeneğin bulunması veya yapısının bu değer tespitine uygun olması gerekir. Aksi halde garanti süresinin asgari iki yıl olduğu kabul edilir.”

⁸⁶ Kapancı, **a.g.e.**, s. 225; Aydın Zevkliler, Murat Aydoğdu, **Tüketicinin Korunması Hukuku**, İstanbul, Seçkin Yayıncılık, 3. Bası, 2004, s. 341; Aydın Zevkliler, Özel, **Tüketicinin Korunması Hukuku**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2016, s. 392.

⁸⁷ Keza doktrinde adi yahut ticari satışlar bakımından da garanti süresinin zamanaşımından daha kısa belirlendiği hallerde bunun zamanaşımına etkisi hususunda açıklık bulunmuyorsa -şüphe halinde- bunun zamanaşımı süresinin kısaltılması anlamına gelmediği düşüncesi hakimdir. Ayrıntısı için bkz.: Tandoğan, **Cilt I**, s. 202; Edis, **a.g.e.**, s. 132; Yavuz, **Ayp**, s. 163; Yavuz, **Özel**

süre için garanti belgesindeki hakların kendisine ileri sürülmesine imkan tanıyabilir. Bu takdirde üreticinin aksine bir iradesi yoksa zamanaşımı süresini uzatmak istediğini kabul edenler vardır⁸⁹ Ayrıca garanti belgesinde yer alan hakların garanti süresi içerisinde kullanılması gerektiği, ve bu hakların tabi olacağı zaman sınırının (zamanaşımı) ayıptan sorumluluk esaslarından ayrı ve kendi hükümleri uyarınca değerlendirmeye tabi tutulması gerektiği de savunulur⁹⁰. Lakin garanti süresi ile zamanaşımının birbirinden farklı kavramlar olduğu kanaatinde olan yazarlar⁹¹ garanti süresinin belirlenmesiyle garanti belgesinde yer alan taahhütlere zamanın geçmesinin ne türlü bir etkisi olacağı sorusunu cevaplamamaktadır. Garanti süresinin hukuki niteliğinin ne olduğu sorusu açıkça cevaplandırılmamaktadır. Bunun yerine garanti süresinin ayıptan doğan sorumluluğun kanuni zamanaşımı düzenine etkisinin ne olacağı üzerinde durulmaktadır.

Hükümler, s. 137 vd.; Salih Şahin, **Tacirler Arası Ticari Satımlarda Satıcının Ayıplı İfadan Sorumluluğu**, İstanbul, Seçkin Yayıncılık, 2008, s. 129.

⁸⁸ Doktrinde garanti süresinin başka bir ölçü birimiyle belirlenmesinin mümkün olmasının da garanti belgesi ve ayıptan doğan sorumluluk arasındaki farklardan biri olduğu savunulur. (Çabri, **a.g.e.**, s. 908). Ancak garanti süresinin örneğin bir araç için kilometre olarak belirlenmesi esasında üreticinin/ithalatçının aracın bu kilometreye kadar sorunsuz çalışacağını taahhüt etmesidir. Bu da ayıptan doğan sorumluluğun ikrarından başka bir şey değildir. (Ayrıntısı için bkz.: II./B./4.).

⁸⁹ Tandoğan, **Cilt I**, s. 202; Edis, **a.g.e.**, s. 137; Yavuz, **Ayıp**, s. 165; Yavuz, **Özel Hükümler**, s. 137 vd.; Şahin, **a.g.e.**, s. 129 vd.

⁹⁰ Bu görüş garanti süresindeki değişikliğin ayıp hükümleri uyarınca ihdas edilmiş zamanaşımı süresini etkilemeyeceğini savunur. (Ayrıntısı için bkz.: Göçer, **a.g.e.**, s. 143: “İmal edilen maldaki ayıp gizli ayıp ise zamanaşımı süresi malın garanti süresine göre değil, eser sözleşmelerine uygulanan beş yıllık zamanaşımı süresine göre hesaplanmalıdır.... Dava konusu pimapen doğramaların 25.3.1997 tarihinde davacıya teslim edildiği ve montajının yapıldığı sevk irsaliyesinden anlaşılmaktadır. Mahkemece bir yıllık garanti süresinin dolmuş olması nedeniyle dava reddedilmiştir. Taraflar arasındaki ilişki eser sözleşmesi niteliğindedir. Uyuşmazlığın bu çerçevede çözümlenmesi gerekir. Borçlar Kanununun 126 ncı maddesinin dördüncü fıkrasına göre eser sözleşmesinden doğan uyuşmazlıklarda zamanaşımı süresi beş yıldır. Ayrıca davacının iddia ettiği ayıpların gizli ayıp olduğu, zamanla ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. Davacı davalı tarafla görüşmelerinden sonuç alamayınca Tüketici Sorunları İl Hakem Heyetine de başvuruda bulunmuştur. Bu durum gizli ayıbın ortaya çıkınca ihbar edildiğini göstermektedir. Mahkemece davanın bir yıllık garanti süresinin dolmasından sonra açılması nedeniyle reddi doğru olmamıştır. İşin esasının incelenerek, sonucuna göre karar verilmesi gerekir.” Yarg. 15. HD., T. 16.12.2002, E. 2002/5727, K. 2002/5783).

⁹¹ Tandoğan, **Cilt I**, s. 202; Edis, **a.g.e.**, s. 137; Yavuz, **Ayıp**, s. 165; Yavuz, **Özel Hükümler**, s. 137 vd.; Şahin, **a.g.e.**, s. 129 vd.; Göçer, **a.g.e.**, s. 143.

Garanti süresi, garanti belgeleriyle mevzuata dahil olmuş bir kavramdır. Dahil olduğu evrede garanti süresi hali hazırda kanuni sorumluluğu bulunmayan üreticiye/ithalatçıya müracaat edilebilecek zaman dilimini belirgin kılmak adına getirilmiştir ve hakkın kullanımına çizilmiş bir sınır mahiyetindedir. Garanti süresi ile zamanaşımı kavramı arasındaki ilişkinin ortaya konulması için öncelikle garanti belgelerinin tarihsel gelişimine bakılmalıdır.

Bilindiği üzere gerek Anglo-Amerikan hukukunda, gerekse Türk hukukunda (İsviçre ve Almaya da) garanti belgeleri ilk başta tüketiciye ayıp sebebiyle kanunen sahip olduğu imkanlara alternatif yahut bu haklara ikame başka imkanlar temin etmekteydi⁹². Bu imkanlara zamanın geçmesinin etkisi ise **garanti süresi** başlığı altında yer alan kayıtlarla belirginleştirilmekteydi⁹³. Garanti belgesinde üreticinin/ithalatçının ayıplı malı onarmayı taahhüt ettiği ihtimalde onarım, garanti süresi sona erene kadar talep edilebilirdi⁹⁴. Bu süre

⁹² Ayrıntısı için bkz.: dn. 38.

⁹³ İngiltere’de üreticilerin garanti süresini ürünün ekonomik ömründen daha kısa belirlediği, bu sürenin bu şekilde ve garanti şartlarının tüketicilerin gruplara ayrılmak suretiyle tayin edilmesinin yerindeliğiyle ilgili değerlendirmeler için bkz.: Winand Emons, “**On the Limitation of Warranty Duration**” The Journal of Industrial Economics, Vol. 37, No. 3, 1989, s. 287-301, çevrimiçi, <https://www.jstor.org/stable/2098616> -19.11.2018).

⁹⁴ Amerikan Hukukunda söz konusu sürenin hakka etkisi üreticinin sorumluluğunu sınırlamak için getirilmiş olduğu ifade edilir. Garanti süresinin geçmesinin tüketicinin/davacının garanti belgesine konu edilen üründeki eksikliklere dayanarak üreticiye yönelteceği taleplerin sona ermesi anlamına gelir. (“...*After this time period runs, the plaintiff is **barred from bringing a claim**, even if the damages occur later or the defect is detected at a later point of time.*” Ayrıntısı için bkz.: Lothar W. Baum, “Forum Shopping in Products Liability Actions: A Comparison Between the United States, France and Germany” **University of Georgia School of Law-LLM Theses and Essays** 117, 1988, s. 65, çevrimiçi, HEINONLINE, 24.11.2018; Barkley Clark, Christopher Smith, **The Law of Product Warranties**, Section 11:13, 2017, çevrimiçi, WESTLAW, 24.11.2018). Bu sebeple ayıptan sorumluluğa dayanan taleplerin zamanaşımına tabi olmasından ayrı olarak üreticinin sorumluluğunun hak düşürücü süreye tabi olduğu savunulabilir. (Ayrıntısı için bkz. Baum, **a.g.e.**, s. 66 vd. Nitekim Baum, farklı hukuk sistemlerinin üreticinin sorumluluğuna ilişkin –gerek ayıptan sorumluluk gerekse ürün sorumluluğu kapsamında- öngörülen esasları karşılaştırdığı eserinde Alman hukukunda satıcının ayıptan doğan sorumluluğunun ve üreticinin ürün sorumluluğunun zamanaşımına tabi olduğunu ortaya koymuştur. Akabinde iki sistemin zamanın bu konuda sahip olunan haklar üzerinde farklı esaslar benimsediğini tespit eder. bkz. Baum, **a.g.e.**, s. 67 vd.).

çoğu zaman kanunda ayıptan sorumluluk halinde tüketicinin sahip olacağı diğer hakların tabi olduğu zamanaşımı süresi ölçü alınarak (bu süreyle aynı) belirlenmekteydi⁹⁵. Garanti süresinin dolmasıyla birlikte garanti belgesi uyarınca sahip olunan hakkın taahhüt edene karşı ileri sürülebilmesi imkan dahilinde olmaktan çıkmaktaydı⁹⁶. Bu haliyle garanti belgesinde yer alan haklar garanti süresi içerisinde bir talebe konu edilmezse sona ermektedir. Onarımı talebinin yerine getirilmesi hem ürünlerdeki eksikliğin kararlaştırılan zaman dilimi içerisinde ortaya çıkmasına hem de yine bu süre zarfında üretici/ithalatçıya başvurulmasına bağlıydı⁹⁷. Bu haliyle zamanın belgede yer alan hak üzerindeki etkisinin hakkı sona erdirici nitelikte olduğu ifade edilmelidir⁹⁸. Garanti süresi niteliği itibariyle bir hak düşürücü süredir^{99, 100}.

⁹⁵ Örneğin Türk hukukunda eBK zamanında onarım garantileri bakımından garanti süresi taşınırlarda ayıptan sorumluluğun tabi olduğu 1 yıllık zamanaşımı süresi ile aynı belirlenip, bu hakkın (onarım talep etme) ayıptan doğan diğer hakların yerini alacağı öngörülmekteydi. (Ayrıntısı için bkz.: Akünal, **Onarım**, s. 550.)

⁹⁶ Akünal, **Onarım**, s. 556.

⁹⁷ Bu sebeple ilgili süre hem eksikliği tespitinin hem de muhataba bildiriminin yapılması gerektiği zaman dilimini ifade eder. (Bir diğer ifadeyle bu süre hem tespit hem de bildirim süresidir. Aynı yönde bkz.: Kapancı, **a.g.e.**, s. 178).

⁹⁸ Ahmet Türkmen, “Tüketici İşlemlerinde Ayıplı Mal ve Hizmetten Doğan Seçimlik Hakların Tabi Olduğu Zamanaşımı Süresi ve Bunun Garanti Taahhütleriyle İlişkisi” **DEÜHFD**, Prof. Dr. Hakan Pekcınitez’e Armağan, C. 16, Özel Sayı 2014, s. 3428; Atamer, Baş, **a.g.m.**, s. 60; Murat Aydoğdu, Nalan Kahveci, **Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, İstanbul, Adalet Yayınevi, 3. Bası, 2017, s. 179.

⁹⁹ “Esasen bazı hakların mevcudiyeti belirli bir süre ile sınırlıdır. Bunlara süreye bağlı hak denir. Söz gelimi, intifa hakkı kurulması sırasında öngörülen süre ile sınırlıdır.” *Hak düşürücü süre ise yalnızca sürenin geçmesi değil, bu süre içinde kanun tarafından öngörülen bir davranışta bulunulmaması hakkın sona ermesine yol açar.*” (Mustafa Dural, Suat Sarı, **Türk Özel Hukuku Cilt I Temel Kavramlar ve Medeni Kanunun Başlangıç Hükümleri**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 13. Baskı, 2018, s. 312).

¹⁰⁰ Ancak *Türkmen*, garanti süresinin bir bildirim süresi olmadığını bu sebeple garanti süresi içerisinde bildirimde bulunulmasa bile maldaki eksikliğin, varlığı tespit edildiyse tüketicinin haklarını kullanabileceğini kabul eder ve “...garanti verenin garantiden doğan borcu aksaklığın ortaya çıkıp tespit edilmesiyle birlikte muaccel olur ve genel hükümlere göre zamanaşımı alacağın muaccel olmasıyla başlar (TBK m. 149). Bu bakımdan tüketicinin garantiden doğan hakları da ilk olarak aksaklığın tespit edildiği andan itibaren başlar ve zamanaşımının aksaklığın tespit edildiği bu andan itibaren işlemesi gerekir.” (Türkmen, **a.g.m.**, s. 3430 vd.) Bu görüş kabul edilirse (garanti süresinin sadece bir tespit süresi olduğu) garanti belgesine dayanan hakların süreye bağlı hak olarak nitelendirilmesi icap eder. Ancak bu görüş hem hakkın niteliği hem de pozitif hukuk düzenlemeleriyle bağdaşmaz. Tüketicinin garanti süresi içerisinde üretici/ithalatçıya başvurmamasının sonucu garanti süresine tabi hakkın yerine

Üretici/ithalatçının ayıptan satıcı ile müteselsilen sorumlu olmadığı ve ayıp halinde onarım talebinin seçimlik haklar arasında yer almadığı dönemde garanti belgesinde yer alan taahhütler, kanunda yer alan imkanlardan bir başkasını tüketiciye bahşetmekteydi. Bu sebeple bu taahhütlere, zamanın etkisinin ayıba dayanan kanuni haklardan ayrı ele alınmasının bir anlamı ve karşılığı bulunmaktaydı¹⁰¹.

TKHK¹⁰² ise üretici/ithalatçıyı tüketiciye karşı satıcıyla müteselsil sorumlu kılmış ve ayıptan doğan sorumluluk zikredilen kişiler için de ayrıca hüküm altına alınmıştır (TKHK m. 11/2). Getirilen zorunlu garanti belgesi hükmü de tüketiciye ayıptan sorumluluk halinde üretici/ithalatçıya karşı sahip olduğu haklardan farklılığını tanımaz. Uygulamada tanzim edilen garanti belgeleri tüketicinin sahip olduğu hakları ve üreticinin/ithalatçının taahhütlerinin içermez. Bu belgeler kanundaki zorunlu içeriğin şablon olarak tüketiciye sunulmasından ibarettir. Üretici/ithalatçıların internet sitelerinde “garanti şartları” başlığı/bölümünde yer alan taahhütler ise kanuni

getirilmemesidir. (bkz.: Yarg. 13. HD., T. 7.4.2014, E. 2014/3460, K. 2014/10586 “...Ne var ki, araçta her arıza sonrası onarım hakkının kullanıldığı ve arızaların devam etmesi durumunda artık ayıbın gizli olmasından bahsedilemeyeceği dikkate alınmamıştır. Kaldı ki dava garanti süresi içerisinde açılmadığı gibi araç dava öncesi üç kez kaza geçirmiş ve karar sonrası da yine ağır hasarlı kaza geçirdiği dosya kapsamında anlaşılmıştır. Öyleyse mahkemece davanın reddine karar verilmesi gerekirken kabulüne dair yazılı şekilde hüküm tesisi usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirir.” çevrimiçi, Lexpera, 01.08.2018) Bunun yanında gerek TBK (m. 231) gerek TKHK (m. 12) aksine bir kararlaştırma söz konusu değilse ayıptan doğan hakların tabi olduğu zamanaşımı süresinin “malın tesliminden itibaren” işlemeye başlayacağını öngörmüştür. Ayıbın sonradan ortaya çıkması halinde de bu hükmün cari olacağının altı çizilmiştir. Garanti belgeleriyle de ayıptan doğan hakların işlevselleştirildiği dikkate alındığında (farklı bir hak imkan bahşedilmeyip/ayıptan sorumluluk tekrarlandığından) aynı hak için farklı zamanaşımı süresi işlemesi gibi bir sonuçla karşılaşılır. Bu sebeple eksikliğin garanti süresinde tespit edilmesinin yeterli olacağı ancak olması gereken hukuk bakımından savunulabilir. (Aynı yönde bkz.: Kapancı, **a.g.e.**, s. 175 vd.).

¹⁰¹ Keza bu taahhütler dayanak gösterilmek suretiyle **satıcının** ayıptan doğan sorumluluğunun bertaraf edilebilmesi ihtimali/imkanı da tartışma konusu edilmekte ve yargı kararlarına konu olmaktaydı. (Bir örnek karar incelemesi için bkz.: Akünal, **Ayıp**, s. 243-250).

¹⁰² Bkz.: eTKHK m. 4.

yükümlülüklerinin tekrarından ileri gitmez¹⁰³. Kanuni düzen gereği tüketicinin üreticiye/ithalatçıya karşı ayıba dayanan talepleri zamanaşımına tabi hale getirilmiştir. O halde üreticilerin/ithalatçıların bu belgelerde kanuni düzeni adeta tekrar ettiği dikkate alındığında garanti süresinin¹⁰⁴ ayrıca anlamlandırılması tüketici aleyhine sonuçlar meydana getirir. Belgede yer alan sürenin, ayıptan doğan hakların tabi olduğu zamanaşımı süresiyle eşit olduğu hallerde garanti belgesinde yer alan hakların hak düşürücü süreye tabi olduğunun kabul edilmesi tüketici aleyhinedir¹⁰⁵. Kanun koyucunun amacı dikkate alındığında bu yorumun TKHK ile bağdaşmayacağı da açıktır. Bu takdirde garanti süresiyle kural olarak üreticinin/ithalatçının kanunen sorumlu oldukları zamanaşımı süresine atıf yapıldığı kabul edilmelidir¹⁰⁶.

¹⁰³ Hatta üretici/ithalatçıların kanuni yükümlülüklerinin hukuki niteliğinin farkında olmaksızın garanti şartlarının üretici/ithalatçının ihtiyarında olduğu; bir diğer ifadeyle zorunlu garantiye tabi ürünler için tanzim edilen garantinin “ihtiyari” olduğu izlenimi oluşturacak ifadelerle de rastlanır. Örneğin Apple’ın Türkiye için hazırlanmış resmi internet sitesinde “Legal” başlıklı bölümde: “*Apple İki Yıllık Sınırlı Garantisi, isteğe bağlı üretici garantisidir.*” cümlesi yer alır. Cümlelerin bu haliyle sitede yer almasının tespit edilebilen sebebi, AB üyesi diğer ülkelerle Türkiye’ nin garanti şartlarının süre hariç aynı belirlenmesidir. (Örneğin Apple’ın Almanya için hazırlanmış resmi sitesinde aynı hüküm yer alır. Buna göre de: “*Apple Bir Yıllık Sınırlı Garantisi, isteğe bağlı üretici garantisidir. -Die auf ein Jahr beschränkte Apple-Garantie ist eine freiwillige Garantie des Herstellers.-*” Keza İsviçre için hazırlanan resmi sitede de aynı ifade yer almaktadır -*Die einjährige eingeschränkte Apple Garantie ist eine freiwillige Garantie des Herstellers-*; Türkiye sitesi: çevrimiçi, <https://www.apple.com/legal/warranty/products/turkey-universal-warranty.html> -19.07.2018; Almanya sitesi: çevrimiçi, <https://www.apple.com/legal/warranty/products/germany-universal-warranty.html> -19.07.2018; İsviçre Sitesi: çevrimiçi, <https://www.apple.com/legal/warranty/products/switzerland-universal-warranty-german.html> -19.07.2018).

¹⁰⁴ Üretici/ithalatçı yahut nadir de olsa satıcının kanuni düzen uyarınca öngörülen garanti süresini uzatan taahhütlerinin değerlendirilmesi “İRADİ GARANTİLER” bölümüne bırakılmıştır. (Ayrıntısı için bkz.: III/B./1./b.).

¹⁰⁵ Zamanaşımı zamanın haklar üzerindeki etkisinin görünümlerindenidir. Bu kurum uyarınca zamanın geçmesi hakkın sona ermesi etkisini meydana getirmemek ile beraber, hakka riayet ile yükümlü olan kişilere hakkın gereğini yerine getirmekten “kaçınma” imkanı bahşeder. Zamanaşımı defî olarak nitelendirilen bu imkan uyumsuzluk halinde ancak hakkı yerine getirmekle yükümlü kişi tarafından (*borçlu*) ileri sürülürse mahkemece dikkate alınır. Buna karşın hak düşürücü süre, sürenin geçmesiyle hakkın sona ereceği anlamına gelir. Bu yüzden mahkeme huzurunda bu nevi sürelerinin süreye tabi hakka etkisi resen dikkate alınır. (Ayrıntısı için bkz.: Dural, Sarı, **a.g.e.**, s. 312).

¹⁰⁶ Söz konusu değerlendirmenin sonuçlarından biri de TBK m. 231/2 hükmüdür. Buna göre: “*Satıcı, satılanı ayıplı olarak devretmekte ağır kusurlu ise, iki yıllık zamanaşımı süresinden yararlanamaz.*” Bu hüküm TKHK kapsamındaki satışlar

Ayıptan doğan sorumluluktaki hakların zamanaşımına tabi kılınmasına rağmen garanti süresinin ayrı bir süre olarak ele alınması büyük bir çelişki de meydana getirir. Zira garanti belgesindeki yahut üreticinin/ithalatçının internet sitesindeki garanti şartları ayıptan sorumluluğunun kendi beyanları ile tekrarından başkası değildir. Bu takdirde maddi içeriği ve koşulları aynı hak/haklar için garanti belgesindeki/Yönetmelikteki garanti süresinin, niteliği gereği hakkı sona erdirici etkisi olur. Ancak kanun koyucu tüketici aleyhine kısaltılamayacak şekilde bu hakların zamanaşımına tabi olduğunu hüküm altına almıştır. Şu halde zamanın geçmesinin garanti belgesine konu edilen hakka ne suretle etki edeceği belirsizleşecektir. Zira bir hakkın zamanaşımına tabi olmasının sonuçları ve hakka etkileriyle hak düşürücü süreye tabi olmasının sonuç ve etkileri oldukça farklıdır¹⁰⁷. Garanti süresinin uygulamanın pozitif hukuk düzenlenmelerine kattığı bir kavram olduğu da dikkate alındığında bu

için de uygulanır (TMK m. 5). Ancak üretici/ithalatçı tarafından hile ile gizlenmiş bir ayıbın varlığı halinde bunun garanti süresine etkisi sürenin niteliğine göre farklılık arz eder. Bilindiği üzere hak düşürücü süreler kural olarak durmaz ve ne zaman işlemeye başlayacağı öngörülüyse o zaman işlemeye başlar ve o sürenin geçmesiyle sona erer. Buna karşın zamanaşımı süresi kesilebilir, durabilir. Keza genel zamanaşımı hükümlerinden ayrılan düzenlemeler için bu nevi istisnalar getirilebilir. Zira talep dayanağı hakkın zamanaşımına uğraması o hakkı sona erdirmez. Garanti süresiyle zamanaşımı süresine atıf yapıldığı kabul edildiğinde üreticinin/ithalatçının hilesi ile gizlenmiş ayıba dayanan tüketici taleplerine uygulanacak zamanaşımı süresi TBK m. 231/2 hükmünce tayin edilecektir. Nitekim Yargıtay da hilenin varlığı halinde garanti süresi/ayıptan doğan hakların tabi olduğu olağan zamanaşımı süresinin uygulanmayacağını kabul etmektedir: “...ayıp daha sonra ortaya çıkmış olsa bile malın tüketiciye teslimi tarihinden itibaren iki yıllık zamanaşımına tabi olduğu, ayıbın tüketiciden sağlayıcının ağır kusuru veya hilesi ile gizlenmesi halinde zamanaşımı süresinin işlemeyeceği açıkça düzenlenmiştir. 1.6.2009 tarihinde satın alınan televizyonun tesliminden itibaren yaklaşık 3 yılın hitamında ve garanti süresi dolduktan sonra arızalanması ve ayıbın hile ile gizlendiği de ileri sürülüp ispatlanmamış olması karşısında davanın reddi gerekirken yazılı gerekçe ile kabulüne hükmedilmesi usul ve yasaya aykırı olup hükmün bozulmasını gerektirir.” (Yarg. 13. HD., T. 07.11.2013, E. 2013/15574, K. 2013/27664; Aynı yönde bkz.: HGK., T. 5.10.2005, E. 2005/4-487, K. 2005/553; HGK., T. 20.4.2016, E. 2014/1086, K. 2016/542, çevrimiçi, Lexpera, 13.07.2018).

¹⁰⁷ Hak düşürücü sürenin dolması bir itiraz teşkil ederken; zamanaşımının dolduğu savunması bir defî teşkil eder. Bu sebeple uyumsuzluk halinde hak düşürücü sürenin dolduğu mahkemece resen dikkate alınabilirken, zamanaşımı ileri sürülmedikçe dikkate alınamaz. Zamanaşımı süresi kesilebilir (TBK m. 154) yahut durabilir (TBK m. 153). Ancak hak düşürücü sürenin kural olarak durması yahut kesilmesi söz konusu olmaz. (Ayrıntısı için bkz.: Dural, Sarı, **a.g.e.**, s. 314).

süreyle prensipte üretici/ithalatçının kanunen sorumlu addedildikleri zamanaşımı süresine atıf yapıldığı kabul edilmelidir.

F. Yarışma Sorunu: Kanuni Garantiler Yarışabilir mi?

Zorunlu garanti belgesinin ayıptan ileri gelen sorumluluktan farklı imkanlar bahsettiğinin kabul edilmesi, bu hükümler arasındaki ilişkinin de ortaya konulmasını gerektirir. Doktrinde garanti belgesi düzenleme zorunluluğunun ayıba karşı tekeffül hükümlerine başvurmaya engel teşkil etmediği; her iki hüküm uyarınca sorumluluk şartlarının gerçekleştiği ihtimalde, bu iki talebin yarıştığı yani tüketicinin dilediği hükme dayanabileceği kabul edilir¹⁰⁸. Yarışma kavramının hukuki anlamı tartışmalı olsa da¹⁰⁹ bu kavramla ifade edilmek istenen birden çok dayanağı olan ve fakat tek bir talebin bulunmasıdır¹¹⁰. Bir yarışmadan bahsedilebilmesi için ilk başta talebin birden fazla ve birbirinden farklı dayanakları bulunmalıdır. Garanti belgesi tek başına tüketiciye ayıptan bağımsız ve farklı imkanlar bahşeden bir dayanak niteliğinde değildir. Bir diğer ifadeyle tüketicinin ayıbın varlığı halinde garanti belgesi uyarınca sahip olduğu hakların ayıptan doğan sorumluluk hükümlerinden ayrı ele alınabilmesi mümkün değildir. Zorunlu garanti belgesi mevzuatta düzenlenme biçimi ve uygulamadaki içeriği itibariyle ayıp hükümlerinden ayrı/bağımsız ele alınabilir veya bir talebe dayanak oluşturabilir nitelikte değildir. Sonuç itibariyle garanti belgesi tüketiciye ayrıca

¹⁰⁸ İncooğlu, **a.g.m.**, s. 223; Ayşe Ünal, “Ayıplı Mal”, **Tüketicinin Korunması Semineri**, Editör: Ebru Ceylan, Ankara, Türkiye Adalet Akademisi Yayınları, 2007, s. 44; Kapancı, **a.g.e.**, s.224; Aydoğdu, **a.g.m.**, s. 17; Özge Erbek Odabaşı, “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Hükümlerine Göre Garanti Belgesinin Hukuki Niteliği” **DEÜHFD**, Prof. Dr. Şeref Ertaş’a Armağan, Cilt: 19, Özel Sayı, 2017, s. 665; Ayşe Havutcu, **Türk Hukukunda Örtülü Boşluk Üreticinin Sorumluluğu**, Ankara, Seçkin Yayınları, s. 44; Nalan Kahveci, **Taşınır Satımında Ayıplı Mal Nedeniyle Tüketicinin Sözleşmeden Dönmesi**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2014, s. 153; Früh, **a.g.e.**, s. 131; Lips, **a.g.e.**, s. 53; Çabri, **a.g.e.**, s. 913.

¹⁰⁹ Ayrıntısı için bkz.: Sema Çağa, “Sözleşmeden ve Haksız Fiilden Doğan Sorumlulukların Birleşmesi”, **Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Seminer Yarışması**, Ankara, 1973, s. 17.

¹¹⁰ Çağa, **a.g.m.**, s. 29.

bir talep dayanağı sunmadığından zorunlu garanti belgesindeki taahhütler ayıp hükümleriyle yarışamaz¹¹¹. Esasında garanti belgesi ile üreticinin/ithalatçının ayıptan doğan sorumluluğu hakkında tüketicide bir farkındalık oluşması için geliştirilmiş bir sistemdir. Böylece tüketicinin haklarını daha etkin ve kolay yerine getirebilecek kişilere de başvurabilmesi hedeflenir. Bu sebeple söz konusu iki kavram birlikte ele alınmalıdır.

G. Garanti Belgesi Düzenlemesi ve İspat Yükü

1. Yönetmelik m. 11' in Anlamı

Garanti belgesinin ayıptan doğan sorumluluktan ayrı bir sorumluluk meydana getirdiğini savunan görüşün dayanaklarından biri de maldaki eksikliğin kaynağı ispatı gerekmeksizin garanti belgesine dayanılarak belgede yer alan hakların kullanılabilmesidir¹¹². Garanti belgesinin ispat yüküne yaptığı bu etki tek başına garanti belgesi için ayıptan doğan sorumluluktan ayrı bir sorumluluğun varlığına ihtiyaç duyulduğu anlamına gelmez. Ancak belgenin ispat yüküne etkisi ve belgenin mahkemeye sunulması halinde¹¹³ neyin ispat edilmiş sayılacağı konularına değinilmelidir.

¹¹¹ Garanti belgesiyle ayıptan doğan sorumluluktan farklı bir sorumluluk üstlenilmez. Ancak her garanti belgesinde yer alan “Kullanım Kılavuzu” başlığı taşıyan bölümle garanti şartları arasında bağ kurulur ve kullanım kılavuzundaki talimatlara aykırılık sonucu meydana gelen aksaklıkların garanti kapsamında olmayacağı (**kullanım hatası olarak nitelendirileceği**) zikredilir. Kullanım sırasında meydana gelen aksaklıklar ayıp teşkil etmediğinden ayıptan sorumluluk bu rizikoyu kapsamına almaz. Ancak bu kılavuzda malın olağan kullanıma ilişkin talimatlar dışında talimatlara yer verilerek ayıptan doğan sorumluluk bertaraf edilemeyecektir. Kaldı ki tanıtım/kullanım kılavuzunda yer alan bir hususa riayet edilmemesi tek başına kullanım hatasının oluştuğu ve bu sebeple ürünün garanti kapsamından çıktığı anlamına gelmez. Meydana gelen aksaklık ile kullanımdaki hata/eksiklik arasında bir nedensellik bağı olup olmadığı her zaman ayrıca irdelenmelidir/irdelenir.

¹¹² İnceoğlu, **a.g.e.**, s. 220; Kapancı, **a.g.e.**, s. 223; Göçer, **a.g.e.**, s. 166; Rona Serozan, “Tüketicuyu Koruma Yasasının Sözleşme Hukuku Alanındaki Düzenlemesinin Eleştirisi”, **Yasa Hukuk Dergisi**, Cilt 15, S. 173/4, 1996, s. 593.

¹¹³ Doktrinde garanti belgesinin kıymetli evrak ile benzerlikleri olduğunu savunan bir görüş vardır. (Bkz.: Lips, **a.g.e.**, s. 27 vd.; Früh, **a.g.e.**, s. 134) Bu görüşü savunanlarca garanti belgelerinin, serî halde çıkarıldığı vurgusuyla kıymetli evrak

Ayıplı bir malın/ürünün varlığı halinde maldaki eksikliğin ayıp teşkil ettiğini kimin ispat edeceği kural olarak genel ispat esasları uyarınca cevaplandırılır. Ayıplı bir mal/üründen dolayı sözleşmeye aykırılık iddiasına ilişkin ispat yükünü kimin taşıdığı HMK m. 190'na göre belirlenir. Bu anlamda ispat yükünü, bu aykırılığın ileri sürülmesinden kendisine hak çıkaran taraf taşır. Yönetmelik ise bu konuda özel bir düzenleme içerir ve genel esaslardan **garanti süresi** için ayrılır. Buna göre tüketici maldaki arıza/eksiklik/ayıp sebebiyle onarım yahut değişim talebiyle üretici/ithalatçıya başvurduğunda:

*“Arızalarda kullanım hatasının bulunup bulunmadığının, yetkili servis istasyonları, yetkili servis istasyonunun mevcut olmaması halinde sırasıyla; malın satıcısı, ithalatçısı veya üreticisinden birisi tarafından mala ilişkin **azami tamir süresi içerisinde düzenlenen raporla belirlenmesi ve bu raporun bir nüshasının tüketiciye verilmesi zorunludur.** (Yönetmelik, m. 11/2)”*

Hüküm bir rapor düzenleme yükümlülüğü içerir. Söz konusu yükümlülüğün ispat hukuku açısından da birtakım sonuçları olması kaçınılmazdır. Hükme göre tüketici, zorunlu garanti belgesi kapsamında yer alan bir ürün için üretici/ithalatçıya başvururken maldaki eksikliğin garanti belgesiyle üstlenilen bir eksiklik olduğunu (malın ayıplı olduğunu) ispat etmek

olarak kabul edilebileceği ifade edilir. Bilindiği üzere “kıymetli evrak öyle bir senettir ki, bu senede konu edilen hak senetten ayrı ileri sürülemez ve devredilemez”. (Ülgen vd., **a.g.e.**, s. 13; TTK m. 645). Bununla beraber garanti belgesi ile belge içerisinde yer alan haklar arasında böyle bir bağın bulunduğu söylenemez. Ayrıca görüş garanti belgesinin mevcut uygulamasıyla da bağdaşmaz. Günümüzde garanti belgesi kapsamında üreticiye/ithalatçıya yöneltilen taleplerin teknolojinin yardımıyla yerine getirilebilir olup olmadığına karar verilir. Satışı gerçekleştirilen ürünün seri numarası yardımıyla ne zaman, nereden alındığı tespit edilir; ürünü satın alan kişinin kim olduğu dahi araştırılmaksızın ürünü yetkili servise/satıcıya/bayiye getirilmesi halinde (yahut servisin ürünün bulunduğu yere gelip ürünü alması suretiyle) onarım yahut değişim talebinin kabul edilebilir olup olmadığı kontrol edilir. Kaldı ki belgenin içerisinde neyin taahhüt edildiği de yer almaz. Bunun yerine kanunda zorunlu içeriğe dahil bilgiler şablon belgeye yerleştirilir. Hatta bazı belgelerde bu bilgiler de eksiktir. Şu takdirde garanti belgesi başlığında matbu tüketiciye ulaştırılan belgenin bir hakkı konu edildiği, içeriği de savunulamaz. Bu sebeple bu nitelendirmenin en azından günümüz için kabul edilebilir değildir.

durumunda değildir. Malın ayıplı olmadığını bir diğer ifadeyle tüketicinin iddia ettiğinin aksini¹¹⁴ ispat yükü, maddede zikredilen kişiler üzerine bırakılmıştır. Bu düzenlemeyle tüketiciye sunulan üründe herhangi bir arıza/sorun olması halinde bu arızanın/eksikliğin üreticinin/ithalatçının/satıcının sorumluluğunu doğuracağı yönünde tüketici lehine bir karine getirildiği sonucuna ulaşılabılır. Eksikliğin/arızanın tüketici kaynaklı (kullanım hatası) olduğunu iddia eden üreticinin/ithalatçının bunu açıklığa kavuşturması gerekir. Zira hüküm, tüketicinin arızaya dayanan taleplerini geri çevirebilmesini üreticinin/ithalatçının (yahut zikredilen diğer kişilerin) eksikliğin kaynağını tespit eden bir rapor (örneği de tüketiciye verilecektir) düzenlemesini öngörür. Bu düzenleme vesilesiyle hakkında garanti belgesi düzenlenme zorunluluğu bulunan mallarda ayıp olduğu iddiası uyuşmazlık konusu edildiğinde bu iddiayı ispat yükü, tüketicinin üzerinden alınmış olmaktadır. Uyuşmazlık halinde tüketicinin malın ayıplı olduğunu ispat etmesi gerekmeyecek ve malın ayıplı olmadığının hakkı yerine getirmekle yükümlü kişi/kişiler tarafından ispat edilmesi gerekecektir. Söz konusu raporla ilgili düzenleme doğrudan bunu hedeflemese de aşağıdaki değerlendirmelerin yapılabilmesine imkan tanır.

Öncelikle şu husus ifade edilmelidir ki bu rapor, arızanın kaynağı hakkında kesin ve aksi iddia edilemez bir belge niteliğinde değildir. Yönetmelik'te de bu hususu netleştirmek ve tüketicinin raporun sıhhati ile ilgili tereddütlerini gidermek için:

“...rapora ilişkin bilirkişi tarafından tespit yapılması talebiyle uyuşmazlığın parasal değerini dikkate alarak tüketici hakem heyetine

¹¹⁴ “Aksini ispat, asıl ispat konusunu oluşturan vakıanın ispat edilmiş sayılmasından sonra karşı tarafın, o vakıanın aksini (gerçekleşmemiş olduğunu veya asıl ispatın konusu menfi vakıa ise gerçekleşmiş olduğunu) ispata çalışmasıdır”. (Pekcanitez vd., **a.g.e.**, çevrimiçi, Lexpera, 19.07.2018). Aksini ispat, kural olarak karinelerin yürütülmesine yöneliktir. Aksini ispat ile karşı ispat farklı kavramlar olmak beraber birbiriyle karıştırılmaya müsait kavramlardır. Karşı ispatın yapılabilmesi için bir asıl ispat faaliyetinin yürütülmesi icap eder. Ancak aksini ispatta asıl ispatın varlığı gerekmeden ispatlanmış sayılan veya ispatına ihtiyaç duyulmayan bir vakıanın aksi ortaya konulmaya çalışır.

veya tüketicî mahkemesine (m. 11/3)” başvurulabileceği açıklığa kavuşturulmuştur.

Bu hüküm¹¹⁵ olmasaydı dahi tüketiciler mahkemeye¹¹⁶ başvurarak maldaki eksikliğin sebebinin belirlenmesini talep edebilir. Zira Yönetmelik uyarınca bilirkişinin yapacağı öngörülen tespit esasında bir “delil tespiti” hükmündedir¹¹⁷. Zira delil tespiti, “açılmış yahut açılacak bir davada ispat faaliyetinin aracı olacak delillerin HMK esasları uyarınca zamanından önce toplanıp emniyet altına alınmasını temine” yönelik bir müessesedir^{118, 119}. Bu kurum vasıtasıyla tüketicî, ürünün ayıplı olduğu iddiasını ispat edebilmek için delil elde etme imkanını haiz olacaktır.

Bunun yanında şu husus da ifade edilmelidir ki tüketicî üretici/yetkili servis/satıcı/ithalatçı tarafından düzenlenen raporun maddi vakıya uygun olmadığını düşünmesine rağmen Yönetmelik m. 11/3 hükmüne dayanarak mahkemeye/hakem heyetine başvurmaya da bilir. Bu ihtimalde raporun varlığı tek başına tüketicinin herhangi bir hak kaybı yaşamasına sebep olmaz. Zira raporun tanzim edilmesi ve ilgililere tebliğinden/sunulmasından sonra herhangi

¹¹⁵ Kaldı ki hüküm belgeye karşı yapılacak başvuruları düzenliyor gibi durur. Ancak hükmün esasında rapora karşı değil de raporun içeriğinde reddedilmiş olan talebinin karşılanması için açılan davada raporun sıhhatinin tartışılmasını düzenlendiği de savunulabilir. Zira başvuruya konu raporun tanzim edilmesine maddi hukuk açısından bir sonuç bağlanmaz. Bu sebeple sadece rapora yapılan başvuru teknik anlamda yapılan bir itiraz değildir. Hatta söz konusu başvuru rapora karşı yapılan bir başvuru da değildir. İlgili başvuru HMK m. 400 uyarınca bir delil tespiti/ayıbın varlığı tartışması/maddi vakıanın tespiti maksadıyla yapılan bir başvurudur.

¹¹⁶ Tez boyunca tüketicinin taleplerini mahkemeye yönelteceği ifade edilmiş/edilecek olsa da dava konusunun değeri esas alındığında ilgili talebin hakem heyetine yöneltilmesi de icap edebilir.

¹¹⁷ **HMK m. 400 uyarınca:** “Taraflardan her biri, görülmekte olan bir davada henüz inceleme sırası gelmemiş yahut ileride açacağı davada ileri süreceği bir vakıanın tespiti amacıyla keşif yapılması, bilirkişi incelemesi yaptırılması ya da tanık ifadelerinin alınması gibi işlemlerin yapılmasını talep edebilir.”

¹¹⁸ Pekcanitez vd., a.g.e., (çevrimiçi, Lexpera, 19.11.2018).

¹¹⁹ “...Delil tespiti, tespit davası ile de karıştırılmamalıdır. Tespit davası, başlı başına bir dava iken; delil tespiti, bir dava içinde kullanılacak delillerin tespiti için başvurulmuş bir yoldur. Ayrıca, tespit davasının konusu, bir dava olarak hukukî ilişkilerdir. Oysa, delil tespiti dava içinde kullanılacak delillere ilişkindir.” Pekcanitez vd., a.g.e., (çevrimiçi, Lexpera, 19.11.2018).

bir başvuruya konu edilmemesine bir sonuç bağlanmamıştır¹²⁰. İlgili hüküm tüketicinin dava açmadan önce üreticiye/ithalatçıya/yetkili servise yahut satıcıya müracaat ederek sorunu çözmesi talebidir. Tüketicinin taleplerini yerine getirmeyen muhatap içinse tüketiciyi bilgilendirme zorunluluğu öngörülür (*talebi ret gerekçesini izah etme*). Bu yükümlülük maldaki eksikliğin kaynağını tespit eden raporun tüketicinin dikkatine sunmasıyla yerine getirilir. Raporun düzenlenmesi tüketicinin sahip olduğu haklarda/imkanlarda bir değişiklik meydana getirmez. İlgili rapor sadece tüketicinin taleplerini dava konusu yapması halinde davada kullanılabilecek bir ispat aracıdır. Bir diğer ifadeyle bu rapor uyuşmazlığın taraflarından birinin hazırladığı ve ancak takdiri delil olarak Mahkemece dikkate alınabilecek HMK m. 199 anlamında bir belgedir¹²¹.

2. Yönetmelik m. 11' in İspat Yüküne Etkisi

Tüketici söz konusu raporun varlığına rağmen (kendisi bir delil tespiti yaptırmış olsun yahut olmasın) ayıp teşkil ettiğini düşündüğü aykırılık için mahkemeye başvurabilir ve bu takdirde malın ayıplı olduğunu ispat etmek zorunda kalmaz. Aksine davalının (üretici/ithalatçı) söz konusu raporu ibraz etmesi gerekir. Ancak söz konusu rapor mahkemeyi bağlayıcı nitelikte değildir. Bu yüzden dava konusu edilen malda ayıp bulunmadığını ispat için söz konusu

¹²⁰ Örneğin adi/tacirler arası satışlarda ayıbın satıcıya ihbarı gerekir. Söz konusu ihbarın yapılması bir külfet teşkil eder. (Külfet kavramıyla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz.: Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 32 vd.; Nejat Aday, **Özel Hukukta Yüklenti Kavramı ve Sonuçları**, İstanbul, Beta Basım A.Ş., 2000, s. 150 vd.) İhbarın yapılmaması ayıba dayanılarak hak iddia edilmesi imkanını alıcının elinden alır. Keza İcra İflas Kanunu uyarınca (m. 68/b): “*Süresi içinde gönderilen hesap özetinin muhtevasına, alındığından itibaren bir ay içinde itiraz etmeyen krediyi kullanan taraf, hesap özetinin gerçeğe aykırılığını ancak borcunu ödedikten sonra dava edebilir.*” Bu takdirde hesap özetine itiraz edilmemesinin de maddi hukuk açısından bir sonucu vardır. Ancak üretici/ithalatçı tarafından yahut Yönetmelik’te ismi zikredilen diğer kişiler tarafından tüketici için düzenlenen rapor hakkında bir sonuç öngörülmemiştir.

¹²¹ HMK m. 199’ un kapsamında dahil olan yani “*uyuşmazlık konusu vakıayı/vakıaları ispata elverişli her türlü bilgi taşıyıcısı*” niteliğinde her türlü belge bir takdiri delildir. (Murat Atalı, İbrahim Ermenek, Ersin Erdoğan, **Medeni Usul Hukuku**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2018, s. 514).

raporun mahkemenin takdirine sunulması tek başına yeterli olmayabilir. Bu durumda maldaki eksikliğin ayıp niteliğinde olmadığı başka ispat araçlarıyla (davalı tarafça) ispat edilmelidir.

Garanti süresi içerisinde tüketici tarafından üreticiye/ithalatçıya¹²² yöneltilen taleplerin geri çevrilmesi, ancak eksikliğin ayıp teşkil etmediği ispat edildiği takdirde mümkün olacaktır. Böylece zorunlu garanti belgesinin üreticinin/ithalatçının sorumluluk esaslarında değil sorumluluk şartlarının ispatında bir farklılık öngördüğü sonucuna ulaşılabilir. Fakat bu sonuç, hakkında garanti belgesi düzenlenme zorunluluğu bulunan ürünler için belgenin tanzim edilmiş olmasından bağımsız bir sonuçtur. Zira garanti belgesi tanzim edilmiş olsun yahut olmasın tüketici bu nitelikte ürünler için (hakkında belge düzenlenme zorunluluğu bulunan) zikredilen esaslara tabi olacaktır. Bu sebeple belgenin düzenlenmesi değil, kanun koyucunun iradesi ispat yükündeki değişikliğin kaynağıdır. Kaldı ki TKHK m. 11/2 uyarınca “üreticinin/ithalatçının” tüketiciye karşı satıcıyla müteselsil sorumluluktan kurtulmak için ayıbın kaynağını ispat etmekle yükümlülüğü mevcuttur. Şayet söz konusu yük TKHK m. 10/1’ de hüküm altına alınan ayıp karinesinden ayrı bir hüküm olarak ele alınırsa, garanti belgesi düzenlenme zorunluluğu bulunmayan bir ürün için de ayıba dayanan taleplerde uyuşmazlık halinde zamanaşımı süresi boyunca üreticinin/ithalatçının ayıbın olmadığını ispat etmesi gerekir¹²³. Bu yorum benimsendiğinde ise garanti belgesinin üreticiye/ithalatçıya yöneltilen talepler için ispat yükü adına bir değişiklik meydana getirmediği sonucuna ulaşılır.

¹²² Yönetmelik üretici/ithalatçının sorumluluk esaslarına ilişkin olduğundan satıcıya yöneltilen talepler için ispat yükü taraflar tüketici lehine bir değişiklik öngörmediği sürece TKHK m. 10’ a göre belirlenir. (Ayrıntısı için bkz.: II/B./7./d.).

¹²³ Bu konuda ayrıntılı değerlendirme için bkz.: II/B./7./c.

3. Yönetmelik Madde 11' in Mevzuatta Yer Almadığı İhtimal

Yönetmelik m. 11' in tüketicinin ayıbı ispat yüküne etkisi, hükmün mevzuatta yer almadığı ihtimalde tüketicinin neyi, nasıl ispat etmesi gerektiği sorunun cevaplanmasıyla açıklığa kavuşur. Bu durumda anılması gereken ilk hüküm HMK m. 190' dır. Buna göre: “*ispat yükü*¹²⁴, *kanunda özel bir düzenleme bulunmadıkça, iddia edilen vakiya bağlanan hukuki sonuçtan kendi lehine hak çıkaran tarafa aittir.*” İspat faaliyeti, bir vakıanın doğru ve gerçek olup olmadığı konusunda hâkimi inandırma faaliyetidir ve ispatın konusu, ispat ânından önce vuku bulmuş ve tekrar etmeyen olaylardır¹²⁵. Kanun koyucu bu hükümle iddianın söz konusu iddiadan lehine hak çıkaran tarafça ispat edilmesi gerektiği esasını benimser. Hüküm uyarınca ispat yükü için benimsenen esas: (1) lehine hak çıkaranın ispat yükü altında olacağı ve fakat (2) ispat yükünün dağılımına ilişkin özel hükümler ve durumların da saklı olduğudur. Bu özellikli hallerden biri de kanunun iddiadan lehine hak çıkaran kişi için bir karine¹²⁶ getirmiş olmasıdır. HMK m. 190/2 de ispatın karineye dayanılarak

¹²⁴ Dava konusu edilen ve davanın tarafları arasında çekişmeli olan bir vakıayı taraflardan hangisinin ispat etmesi gerektiğinin belirlenmesi esasında ispat yükünün kimde olduğunu tespit etmektir. İspat yükü kuralları (*ispat yükünün paylaştırılması kuralları*) olarak ifade edilen bu husus aynı zamanda bu vakıanın iddia edildiği şekliyle vuku bulduğunu ispat etmek ile yükümlü olan tarafın bunu yerine getiremediği takdirde aleyhte bir kararıyla karşılaşmak tehlikesine de işaret eder. (Ayrıntısı için bkz.: Pekcanitez vd. **a.g.e.** çevrimiçi, Lexpera-12.07.2018; Timuçin Muşul, **Medeni Usul Hukuku**, Ankara, Adalet Yayınevi, 3. Bası, 2012, s. 321; Vildan Peksöz, **Hukuk Muhakemesi Kapsamında Karineler ve Faturanın Hukuki Niteliği**, İstanbul, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi SBE, 2013, s. 14, çevrimiçi, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> -12.07.2018).

¹²⁵ Pekcanitez vd. **a.g.e.** çevrimiçi, Lexpera- 12.07.2018.

¹²⁶ Temelinde bir olasılık barındıran karine, bilinen bir olayın varlığından bilinmeyen bir olayın varlığının “*kabulüne erişmeyi temin eden olağandışı bir düşünüş biçimidir*”. (bkz.: Bilge Umar, Ejder Yılmaz, **İsbat Yükü**, İstanbul 1980, 2. Bası, s. 169; Cengiz Koçhisarlıoğlu, “Karine ve Borçlar Kanununun 96. maddesindeki Kusur Karinesi”, **Yargıtay Dergisi**, Cilt:10, Sayı:4, Temmuz 1984, s. 272 vd.; Atalı, Ermenek, Erdoğan, **a.g.e.**, s. 472 vd.) Böylece karine yer aldığı hukuk kuralını oluşturan öğelerin ispat edilmesi gereken kısmın/öğelerin sayısını azalmakta ve iddia sahibine dayandığı hukuk kuralının koşullarının oluştuğu ortaya koymaktadır. Bir diğer ifadeyle iddia sahibinin ispat faaliyetine katkı sağlamaktadır. (Ayrıntısı için bkz.: Sema, Taşpınar, “Fiili Karinelerin İspat yükünün Dağılımındaki Rolü”, **AÜHFD**, 1996, C.45, S.1-4, s.533 vd.).

gerçekleştirileceği ihtimali düzenler: “*Kanuni bir karineye dayanan taraf, sadece karinenin temelini oluşturan vakıya ilişkin ispat yükü altındadır*”¹²⁷”.

Ayıbın varlığını ispat konusunda TBK’ da bir hüküm bulunmaz. Fakat TKHK m. 10/1 tüketicinin korunması amacına da uygun olarak tüketiciye bir ispat kolaylığı temin eder. Hükme göre:

“Teslim tarihinden itibaren altı ay içinde ortaya çıkan ayıpların, teslim tarihinde var olduğu kabul edilir. Bu durumda malın ayıplı olmadığının ispatı satıcıya aittir. Bu karine, malın veya ayıbın niteliği ile bağdaşmıyor ise uygulanmaz.”

Hüküm tüketicinin satıcıya başvurması ihtimalini düzenler. Tüketicinin ayıp teşkil ettiğini iddia ettiği bir eksiklik için satıcıya karşı ikame ettiği davada (1) malın teslim edildiği tarihi, (2) maldaki eksikliği ortaya koyması yeterlidir. Ayrıca eksikliğin kaynağını ispat etmek durumunda değildir. Tüketici tarafından bu karineye dayanıldığı takdirde satıcının malın ayıplı olmadığını ispat etmesi (karineye dayanan iddianın **aksini ispat etmesi**) gerekecektir. Zira karine sayesinde tüketici, malın ayıplı olduğunu ispat yükünden kurtulur.

Madde açık lafzı itibariyle **tüketici ile satıcı** arasındaki uyuşmazlıklar için tüketiciye bir ispat kolaylığı sunar ve fakat üreticiden/ithalatçıdan bahsetmez. Bu durum tüketicinin, TKHK m. 11/2 gereği sorumlu üreticiye/ithalatçıya yöneltilen talepler için de bu karineye dayanma imkanı olup olmadığı sorusunu akla getirir. Madde sadece satıcı demiş bulunsa da öngördüğü karine ayıbın varlığını ispata ilişkin bir kolaylık temin eder. Hükümle böyle bir karine getirilmesinin sebebiyse tüketiciye başvuracağı kişi esas alınmak suretiyle bir kolaylık temini değildir. Aksine hükmün

¹²⁷ Karine iddia sahibinin mutlak suretle iddiasında ve dolayısıyla davasında haklı olduğunu ortaya koymaz, sadece ona bir kolaylık sağlar. Karinenin aksini ispat ise her zaman mümkündür. Nitekim HMK m. 190/2, 2. cümle de bu konuya açıklık getirir: “Kanunda öngörülen istisnalar dışında, karşı taraf, kanuni karinenin aksini ispat edebilir.”

gerekçesinden¹²⁸ de anlaşılacağı üzere hükmün amacı, ispat faaliyetinin konusu gereği tüketici için arz ettiği zorluğun giderilmesidir. Bu sebeple hükümde tüketicinin ayıba dayanarak başvuracağı kişi esas alınıp sadece satıcıya başvurulmuş haller için bir kolaylık getirilmek istenmemiştir. Kaldı ki gerekçede¹²⁹ de yer bulduğu şekliyle hüküm AB 1999/44 sayılı Yönerge esas alınarak kaleme alınmıştır.

İlgili Yönerge ayıptan doğan sorumluluğu satıcıya ait bir sorumluluk¹³⁰ olarak düzenler ve üreticinin/ithalatçının “iradi garantiler” kapsamında sorumlu tutulabileceklerini öngörür¹³¹. Bir diğer ifadeyle Yönerge ile TKHK uyarınca “kanuni garantiler” uyarınca sorumlu tutulan kişi çevresi farklıdır. Zira TKHK üreticinin/ithalatçının da ayıptan sorumluluğu olacağını hüküm altına alır. Yönerge her halükarda ayıptan sorumlu kabul ettiği satıcı karşısında ayıbın varlığını ispatta tüketicinin zorluk yaşamaması¹³² için bu hükmü getirmiştir. Bu durumda Yönerge’ de de üreticinin/ithalatçının sorumluluğu TKHK olduğu şekliyle düzenlenmiş olsaydı ispat yüküne ilişkin maddeye sorumlu olacak bu kişi çevresi de dahil edilecekti. Böyle bir tercihte bulunulmadığından Yönerge

¹²⁸ “Bu maddede ispat yüküne ilişkin düzenlemeler yapılmıştır. Birinci fıkrada yapılan düzenleme ile, 1999/44 sayılı AB Yönergesinin 5 inci maddesinin üçüncü paragrafına uygun olarak, tüketici lehine getirilmiş olan bir ispat kolaylığı benimsenmiştir. Buna göre teslimden itibaren altı ay içinde ortaya çıkan ayıpların teslim anında var olduğu kabul edilir. Sözleşmeye aykırı bir malın ifa edilip edilmediği teslim anına göre saptandığından, tüketicinin ayıptan doğan haklarını kullanabilmesi, ayıbın o anda var olduğunu, malın açık veya gizli bir ayıbı o anda taşıdığını ispat etmesine bağlıdır. **Fakat özellikle malın bu ayıp nedeniyle telef olduğu hallerde, ispatın getirilmesi güçtür.** Dolayısıyla Kanun, ilk altı ay için ispat yüküne yer değiştirtmiştir.

Bir malın altı ay boyunca sorunsuz çalışması, hayatın olağan akışına uygun olarak kabul edilmiş ve bu süre içinde mal yine de bozulmuşsa, kaynağında yani teslim anında var olan bir ayıbın yattığı sonucuna varılmıştır...” (çevrimiçi, Lexpera, 13.07.2018).

¹²⁹ “...Birinci fıkrada yapılan düzenleme ile, 1999/44 sayılı AB Yönergesinin 5 inci maddesinin üçüncü paragrafına uygun olarak, tüketici lehine getirilmiş olan bir ispat kolaylığı benimsenmiştir...” (çevrimiçi, Lexpera, 13.07.2018). “”

¹³⁰ 1999/44/AT m. 2.

¹³¹ 1999/44/AT m. 6.

¹³² Zira ispat yükünün yerine getirilmemesinin sonucu iddia edilen vakıanın gerçekleşmediği sonucuna ulaşılacak olmasıdır. Bu takdirde ispat yükünü yerine getiremeyen taraf davasının reddi tehlikesiyle karşı karşıyadır.

kapsamında sadece satıcı aleyhine bu karinenin getirildiği ifade edilebilir. Fakat TKHK hükümleri ışığında aynı sonuca ulaşılabilmesi mümkün değildir.

Yönerge’ deki ayıbın varlığını ispat adına tüketici lehine getirilmiş bulunan karinenin yer aldığı hükümde malın ayıplı olmadığını kimin ispat edeceği düzenlenmemiştir¹³³. Yönerge’ ye göre kural olarak ayıptan tek sorumlu satıcı olduğundan Türk kanun koyucusu da ispat kolaylığı temin eden bu hükmü sadece satıcıyla tüketici arasındaki uyuşmazlıklar için getirilmiş bir hüküm gibi Türk mevzuatına dahil etmiştir. Ancak böyle bir kabul hükmün ne varlık amacıyla ne de gerekçesiyle bağdaşır.

TKHK m. 10, ayıbın varlığını ispat için tüketicinin dayanabileceği bir karine öngörür. Ayıbın varlığını ispat tüketici adına zor olduğundan bu karinenin getirilmesi uygun bulunmuştur. Bu takdirde tüketici, tek başına veya birlikte üreticiye/ithalatçıya da başvuruyor olsa TKHK m. 10 dikkate alınır. Tüketici TKHK m. 10 uyarınca lehine öngörölmüş karineye dayanabilir. Aksi bir kabul, sorumluluğu aynı hükümlere dayanan ve tüketiciye karşı müteselsilen sorumlu olan kişiler için farklı ispat esaslarının cari olacağı anlamına gelir. Aynı hükümler uyarınca aynı derece ve aynı şartlara tabi olarak sorumlu addedilenler arasında ispat yükü bakımından farklı esaslar benimsenmesinin haklı bir gerekçesi de yoktur¹³⁴.

Nitekim TKHK m. 11/2’ nin 2. cümlesinde: “*Üretici veya ithalatçı, malın kendisi tarafından piyasaya sürülmesinden sonra ayıbın doğduğunu ispat ettiği takdirde sorumlu tutulma*”yacağı ifadesine yer verilir. TKHK m. 10 ile bu hüküm birlikte ele alındığında karinenin sadece satıcı aleyhine getirilmediği

¹³³ **AB 1999/44 m. 5/3:** “...Unless proved otherwise, any lack of conformity which becomes apparent within six months of delivery of the goods shall be presumed to have existed at the time of delivery unless this presumption is incompatible with the nature of the goods or the nature of the lack of conformity.” (Aksi ispat edilmedikçe, malın tesliminden sonraki altı ay içerisinde ortaya çıkan sözleşmeye aykırılığın, teslim anında bulunduğu/var olduğu kabul edilir. Meğerki bu varsayım malın ya da sözleşmeye aykırılığın niteliğine uygun düşmüyor olsun).

¹³⁴ Aksine satıcının sorumluluk şartlarının hafifletilmesi icap ettiği dahi savunulmaktadır. (bkz.: Atamer, **Haftung**, s. 449 vd.).

anlaşılır. Zira bu hüküm uyarınca tüketiciye sunulan ürünlerdeki eksikliğin ilk varlık kazandığı anı ispat yükü üreticiye/ithalatçıya yüklenmiştir. Üretici/İthalatçı eksikliğin ortaya çıktığı anın ürün kendisinin kontrolünden çıktıktan sonraya tekabül ettiğini ve dolayısıyla eksikliğin kaynağının kendine dayanmadığını ispat etmek durumundadır. Bu hüküm, üretici/ithalatçı adına bir kurtuluş imkanı (kurtuluş kanıtı/beyyinesi) sunar. Kurtuluş kanıtı, kendisi adına sorumluluk şartlarının teşekkül ettiği karine kabul edilen kişinin bu şartların mevcut olmadığını ispat etme imkanıdır¹³⁵.

Üreticinin/ithalatçının maldaki ayıp sebebiyle muhatap kılındığı taleplerden kurutulabilmek için malın ayıplı olmadığını yahut eksikliğin kendisi adına ayıp teşkil edebilecek nitelikte olmadığını ispat etmesi gerekir. İki hüküm birlikte değerlendirildiğinde tüketici Yönetmelik m. 11' den ari olarak TKHK m. 10 uyarınca teslimden itibaren 6 aylık zaman zarfında üründe ortaya çıkan eksikliklerin ayıp teşkil ettiğini ispat yükü altında değildir. Ayıptan doğan talebin yöneltildiği kişiden bağımsız, tüketici TKHK m. 10 hükmüne dayanabilecektir. Hatta bir adım daha ileri gidilerek ilgili kurtuluş kanıtı getirme imkanının süreye bağlanmadığı da savunulabilir. Bir diğer ifadeyle tüketici, üreticiye/ithalatçıya TKHK m. 11 uyarınca yönelttiği talepler (zamanaşımı süresi içerisinde) teslimden itibaren 6 ay geçtikten sonraya tekabül etse de üreticinin/ithalatçının talebi yerine getirmekten imtina edilebilmesi ancak aynı maddenin 2. Fıkrasında yer alan hususu ispat etmesiyle mümkün olduğu da kabul edilebilir. Bu durumda üreticinin/ithalatçının sorumluluktan kurtulması ayıbın kaynağının ispat edilmesini gerektirir. Tüketicinin ise üründeki eksikliğin ayıp teşkil ettiğini ispat etmesi gerekmez¹³⁶.

¹³⁵ Kurtuluş kanıtı/beyyinesi (*sorumluluk karinesinin çürütülmesi*) ile ilgili bkz.: Umar, Yılmaz, **a.g.e.**, s. 49; Haluk Tandoğan, **Kusura Dayanmayan Sözleşme Dışı Sorumluluk**, Ankara, Turhan Kitapevi Yayınları, 1981, s. 66; Karl Oftinger, **Schweizerisches Haftpflichtrecht**, Bd. I, Allgemeiner Teil, Zürich, Schulthess, 1995, s. 150 vd. (çevrimiçi, Swisslex, 18.07.2018).

¹³⁶ Tüketicinin korunması adına satışa konu mal ile ilgili daha çok bilgiye sahip olan (satış konusu mal üzerinde etkisi daha çok olan) kişiler (üretici/ithalatçı) adına ispat yükü açısından da daha ağır bir esas kabul ettiğini savunmak kanun koyucunun amacı dikkate alındığında daha isabetlidir.

4. TKHK m. 10 Kapsamında Girmeyen Hallerde Tüketicinin Durumu

Ayıbın malın tesliminden 6 ay sonra ortaya çıkması zamanaşımı süresi içerisinde kaldığı ve yine bu süre içerisinde muhatabına yöneltildiği müddetçe tüketicinin ayıba dayanan haklarına halel getirmez. Bu ihtimalde tüketici ayıbın varlığını ispat yükü altındadır. Bir diğer ifadeyle lehine öngörülen karineden istifade edemez. Malın ayıplı olduğu iddiası bir maddi vakıa teşkil eder ve ancak malın incelenmesi suretiyle ortaya konulabilir. Söz konusu incelemenin özel ve teknik bilgi gerektirdiği aşıkardır. Bu takdirde malın ayıplı olduğu iddiasını ispat etmek maksadıyla sunulacak delil/deliller tüketici tarafından dava ikame edilmeden önce HMK m. 400 uyarınca delil tespiti¹³⁷ yahut dava açıldıysa (malın niteliğine göre) keşif/bilirkişi incelemesi talebine konu edilebilir. Böylece tüketici, ayıbın var olup olmadığını mahkemenin takdirine sunacaktır. Ayıp bir hukuki işlem olmadığından¹³⁸ tüketici, senetle ispat zorunluluğu altında değildir. Tanık ile bu vakıanın ispatını gerçekleştirebilir¹³⁹.

¹³⁷ Delil tespiti, keşif ve bilirkişi yoluyla yapılmışsa bu takdiri delil teşkil eder ve taraflar asıl davada bu tespiti her zaman tartışma konusu yapabilir. “*Tespit edilen delilin ispat kuvvetini taraflar, asıl davadaki tahkikat aşamasında inceleme sırasında tartışma konusu yapabilir ve bu konuda haklı itirazlarını veya karşı delillerini ileri sürebilirler. Örneğin, delil tespiti yolu ile bilirkişi incelemesi yaptırılmış, rapordaki eksiklik veya belirsizlikler ek raporda da karşılanmamışsa davaya bakan hâkim yeni bilirkişi incelemesi yaptırabilir.*” (Pekcanitez vd. **a.g.e.**, çevrimiçi, Lexpera- 12.07.2018).

¹³⁸ Delil ikame yükü, ispat yükü ile karıştırılmaması icap eden ve tarafın aralarında çekişmeli belli bir vakıa hakkında kendi iddiasının doğruluğu veya hasmın iddiasının asılsızlığı yönünde karar verilmesi için, delil sunarak gerçekleştirdiği usuli bir faaliyettir. İspat yükü ise hakimın aleyhte kararıyla karşılaşma tehlikesinin kimin üzerinde olduğuna dair kurallar bütünüdür. Delil ikame yükü kuralları ispatın şekli yahut yöntemini tanzim eder. (Ayrıntısı için bkz.: Peksöz, **a.g.e.**, s. 24).

¹³⁹ Ayıbın varlığını ispatın davacı tarafından yerine getirilmesi gerektiğine yönelik kararlar için bkz.: HGK., T. 5.10.2005, E. 2005/4-487, K. 2005/553, Yarg. 19. HD., T. 13.11.2007, E. 2007/6360, K. 2007/9987; Yarg. 13. HD., T. 07.11.2013, E. 2013/15574, K. 2013/27664, (çevrimiçi, Lexpera -21.07.2018).

5. Garanti Belgesinin Delil Niteliği

Düzenlenmesi zorunlu garanti belgesinin içerisinde çoğu zaman 'Yönetmelik' teki maddenin aynısına yer verilir. Üreticiler/ithalatçılar şablon halinde tüketiciye verdikleri garanti belgelerinde madde uyarınca yer alması gereken bilgilerin kendisine değil ne olduğuna yer verir¹⁴⁰. Her halükarda garanti belgesinin (*içerisindeki bilgiler eksik yahut tamam olan*) düzenlemiş olması halinde belgenin bir ispat¹⁴¹ aracı olup olmayacağı; olabildiği takdirde neyi ispat noktasında bir araç/vasıta olacağı irdelenmelidir. O halde:

1. Tüketici ile satıcı arasındaki satış ilişkisinin çekişmeli olduğu ihtimalde belge satış sözleşmesinin varlığını ispat için (sözleşme tarihi yer alsın veya almasın¹⁴²) kullanılabilir¹⁴³.
2. Garanti belgesinin kendisi üreticinin/ithalatçının tüketiciye tanıdığı hakların¹⁴⁴ dayanağı olan vakıaları ispata yaramaz. Bir diğer ifadeyle taahhüdün içeriğinin ne olduğu tartışma konusu olduğunda belge bu taahhüt içeriğini ispat için bir araç değildir. Zira zorunlu garanti belgesi

¹⁴⁰ Örneğin Yönetmelik m. 7 uyarınca, sözleşme tarihi yahut satıcının bilgileri belgede yer almak zorundadır. Ancak çoğu zaman (özellikle internetten yapılan alışverişlerde) garanti belgelerinde satıcıya ait bilgiler boş olduğu gibi, üretici/ithalatçı firmanın imzası yahut sözleşme tarihi gibi bilgiler de eksiktir.

¹⁴¹ **HMK m. 187' in açık lafzı uyarınca:** "İspatın konusunu tarafların üzerinde anlaşılmadıkları ve uyuşmazlığın çözümünde etkili olabilecek çekişmeli vakıalar oluşturur ve bu vakıaların ispatı için delil gösterilir." Bu sebeple garanti belgesinin ispat faaliyetine katkısı taraflar arasında hangi vakıanın çekişmeli olduğuna göre değişiklik gösterecektir.

¹⁴² Belgede tarih yer almıyorsa, tüketicinin sözleşmenin kurulduğunu iddia ettiği tarih esas alınmak suretiyle değerlendirme yapılması icap eder. Zira belgeyi esaslarına uygun düzenlemeyen kişi bunun kendi aleyhine olan sonuçlarına katlanmalıdır.

¹⁴³ Belgenin satıcının adını, unvanı, satış sözleşmesi tarihini, satış konusu malın ne olduğunu, satış sözleşmesinin bedeliyle satıcının imzasını içermesi halinde bir senet niteliğinde olduğu kabul edilmelidir. Bu bilgilerden biri eksik ise belgenin en azından yazılı delil başlangıcı olduğu kabul edilmelidir.

¹⁴⁴ Şu husus belirtilmelidir ki ispatın konusunu çekişmeli vakıalar oluşturur. Bu sebeple belgenin konu edildiği hakkın ne olduğu somut olayda tartışmalı ise hakkın ne olduğu çekişmeli hale gelecek ve ispata konu teşkil edebilecektir.

tüketicinin kanunen sahip olduğu hakların tekrarından ibarettir¹⁴⁵. Kaldı ki bu haklar da (üretici/ithalatçı firmaya ileri sürebileceği) belgede değil, üreticinin/ithalatçının internet sitesinde yer alır. Bu yönüyle belgeden/belgenin içeriğinden ari olarak kanuni sınırlara halel getirmemek kaydıyla sitedeki şartların taraflar arasında geçerli olduğu ifade edilmelidir.

3. Garanti belgesinin hak sahibini teşhis fonksiyonu bulunmaz¹⁴⁶. Garanti belgesinin hak sahibini belirleyici bir işlevi yoktur. Bahsedildiği üzere belge kanunda yer alan hakların (TKHK m. 11) tekrarından ibarettir. Bu hakkın sahibi de kanundaki esaslar dikkate alınarak belirlenir. Ancak bir kişinin hem ürünü hem de ürünün kodu/barkodu ile uyumlu garanti

¹⁴⁵ “...Davalı Nokia Komünikasyon A.Ş., davaya konu telefonun üretimini, ithalini ve satışını firmalarının yapmadığını, Nokia tarafından ithal edilerek Türkiye’ye getirilen telefonların **Garanti Belgelerinde Nokia Komünikasyon A.Ş. kaşesi ve yetkili imzasının yer aldığını, şirket tarafından ithal edilmediğinden garanti belgesi sunamadıklarını**, husumetin firmalarına yöneltilemeyeceğini belirterek itirazda bulunmuş olup, davalının bu savunması üzerinde durulup, gerekli araştırma ve inceleme yapılmamıştır.

Telekomünikasyon Kurumu’nun 26.1.2005 tarih ve 2005/37 sayılı kararı doğrultusunda hazırlanan ve 28 Nisan 2005 tarihi itibarıyla yürürlüğe giren Teknik Düzenlemelere göre; piyasaya arz edilecek GSM telefon cihazlarının ambalajları içerisinde ithalatçısı tarafından düzenlenmiş Garanti Belgesinin yanı sıra, cihaz üreticisi tarafından düzenlenmiş Uluslararası veya bölgesel Garanti Belgesi de yer alacaktır. Öte yandan Yurtdışından ithal edilen cep telefonlarına ait ithalatçı bilgileri Telekomünikasyon Kurumu tarafından kayıt altına alınmaktadır. Kanunen Telekomünikasyon Kurumu tarafından tutulan bu kayıtlardan, dava konusu telefonun ithalat bilgilerinin, **telefonun Garanti Belgelerinde Nokia Komünikasyon A.Ş. kaşesi ve yetkili imzası yer alan ilgili kayıtların istendiğine dair dosyada bir bilgi ve belge olmadığı anlaşılmıştır.** Öyle olunca, az yukarıda açıklanan yasa maddeleri ve Teknik Düzenlemeler de birlikte değerlendirildiğinde mahkemece, iş bu talep ve savunma yönünden taraf delilleri toplanıp, incelenmek ve **davalıların sorumluluk yüklenmesine sebep olan sıfatlarının herhangi bir şüpheye yer vermeyecek şekilde verilen kararda açıkça gösterilmek suretiyle, sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde eksik inceleme ile hüküm tesis etmiş olması, usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirir.** (Yarg. 13. HD., T. 17.12.2008, E. 2008/13999, K. 2008/14939; Aynı yönde bkz.: Yarg. 19. HD., T. 31.01.2012, E. 2011/6981, K. 2012/1175; Yarg. 13. HD., T. 19.4.2016, E. 2015/6745, K. 2016/10948, çevrimiçi, Lexpera -12.07.2018).

¹⁴⁶ Bir takım garanti belgelerinde satıcı, üretici yahut ithalatçıya karşı hak ileri sürülebilmesinin belgenin ibrazı şartına bağlanır. Buna karşın kanundan doğan hakkın kullanımı tüketicinin hak kaybına yol açacak şekilde şarta bağlanmaz. Bu sebeple hakkın varlığı yahut yokluğu bu belgenin ibraz edilip edilmemesi üzerinden yapılabilecek bir değerlendirme değildir. (Aynı yönde bkz.: Yarg. 19. HD., T. 31.01.2012, E. 2011/6981, K. 2012/1175).

belgesini bulunduruyor olması¹⁴⁷ üründeki hak sahipliğine bir fiili karine teşkil edebilir¹⁴⁸. Üreticiye/ithalatçıya karşı yöneltilen taleplerin hak sahibi olmayan kişi/kişilerce ileri sürüldüğü iddiası ise üreticinin/ithalatçının ispat etmesi gereken bir savunmadır. Şu da atlanmamalıdır ki tüketici işlemleri bakımından özellikle zorunlu garanti belgesi düzenlemesi kapsamında yer alan ürünler için hak sahibinin tespiti özellikli ve zor bir meseledir.

¹⁴⁷ Barkod, “*genelde dikdörtgen biçiminde olan, birbirine paralel çizilmiş inceli kalınlı çizgilerden ve bu çizgilerin arasındaki boşluklardan meydana gelen, siyah çubukların oluşturduğu bir sembol*” dır. (çevrimiçi, http://www.ktu.edu.tr/dosyalar/bmyo_528df.pdf -27.07.2018). Barkodun bu çizgileri bilgisayar tarafından kolay algılanabilmesi içindir. Şayet algılamada bir sorun yaşanırsa, çizgilerin altında yer alan “**referans numarası**” girilmek suretiyle ürün bilgisayara adeta tanıtılır. Hali hazırda bu referans numarasına tanımlı bilgiler bilgisayarda/sistemde yer aldığından, ürünün fiyatı, özellikleri, stok adedi barkodun algılanmasıyla ekranda kendisini gösterir. Malın fiyatında yahut özelliklerinde değişiklik olduğunda, ilgili mal bilgisayarda kayıtlı olduğundan bilgisayardaki fiyatı değiştirmek yeterlidir. Keza, stok verisi de sistemde ürün satıldıkça kendiliğinden güncellenir. Karekod ise Data Matrix isimli kare yahut dikdörtgen olarak basılabilen iki (2) boyutlu barkodun Türkiye’de kullanılan karşılığıdır. (QR Code) Bu sebeple bir nevi barkoddur. Söz konusu barkod/karekod ve seri numarası (ürünün adeta kimliği) ile ürünlerin isimlendirilmesinin bir amacı vardır. (Endüstri 4.0) Bu da: “*Cihaz Tabanlı İnternet (İng. Internet of Things), yeryüzündeki tüm cihazların birbiriyle bilgi ve veri alışverişi için kullanıldığı, her türlü araç gerece entegre edilmiş, sensör ve işleticilerle donanmış, İnternet bağlantılı akıllı elektronik sistemler kısaca Siber-Fiziksel Sistemler*” oluşturmaktır. (çevrimiçi, bortecin.com/4_Endüstri_Devrimi.pdf -27.07.2018) Bununla farklı cihazların birbiriyle bilgi akışının kolaylaştırılması ve cihaz verimliliğinin artırılması hedeflenir. Söz konusu yaklaşım her alana olduğu gibi tüketici işlemlerine de sirayet etmiştir.

¹⁴⁸ Kanuni karine, belli bir olaydan belli olmayan olay için kanun koyucunun çıkardığı sonuçtur. Kanuni karineler çeşitli kıstaslar esas alınarak doktrinde sınıflandırılır. (bkz.: Taşpınar, **a.g.m.**, s. 534). Fiili karineler ise bilinen vakıa/vakıalardan kanunun değil hakim (tecrübelerine dayanarak) çıkardığı sonuçları ifade eder. (“... *tarafların olay iddialarının doğruluğu veya bir delilin güvenilebilirlik derecesi hakkında hakim kanaat edinmesine yarayan, yaşam tecrübelerinin ortaya koyduğu, hukukla ilgili bulunmayan değer hükümleridir şeklinde tanımlayabiliriz.*” Taşpınar, **a.g.m.**, s. 537). Buna karşın fiili karinelerin varlığı bu tür karineler bir hukuk kuralına dayanmadığından doktrinde bazı yazarlar tarafından kabul edilmez. (Kabul etmeyen yazarlar için bkz.: Taşpınar, **a.g.m.**, s. 536, dn. 13).

H. Hak Sahibi

Günümüzde satış ilişkilerinin etkisi/etkinliği sadece işlem taraflarıyla sınırlı değildir. Garanti belgesi uygulaması da geçmişten bugüne bu sınırların olumsuzluklarını aşmak adına geliştirilmiştir. Üreticiler/ithalatçılar mala ilişkin bu belgedeki şartları tespit ederken münferit olarak alıcıları düşünmeden, bu kişilerin kimliklerine bir önem atfetmeden hareket ederler¹⁴⁹. Ürünü kendi kullanımı için alan tüketicinin üründe yaşadığı aksaklıkların giderilmesine yönelik talepleri bir engelle karşılaşmaz. Zira satış sözleşmesine ticari veya mesleki olmayan amaçlarla taraf olan kişi tüketici (TKHK m. 3/k.) olacağı ve gerçekleştirdiği işlem de tüketici işlemi (TKHK m. 3/l.) teşkil edeceğinden TKHK ve sair mevzuat devreye girer. Buna karşın malın bir üçüncü kişi¹⁵⁰ için alınması yahut sonradan üçüncü kişiye tüketici tarafından satılması (ikinci el satışlar) halinde tüketici işlemine dayanıp lehine hak iddia edebilecek kişi/kişilerin kim olduğu ortaya konulmalıdır.

Hak sahibinin tespitinde şüphesiz ilk aşamada garanti belgesini tanzim eden kişinin/kişilerin iradesi esas alınır. Örneğin garanti şartlarında açıkça sadece ürünü satın alan kişinin garanti belgesine dayanabileceği yer alabilir¹⁵¹. Hak sahibinin kim olduğu doğrudan ifade edilmese de hakkın kullanımı için satış sözleşmesi/satış belgesinin (fatura, fiş vs.) ibraz edilmesinin aranacağı

¹⁴⁹ Hatta bir adım ileri gidilerek üretici/ithalatçı kişiler, ürettikleri (ithal ettikleri) ürünün niteliklerinden arı bir firma satış politikası olarak bu şartları düzenler.

¹⁵⁰ Üçüncü kişi kavramı bir hukukî işlemin kurulması esnasında, bu hukukî işlemin kurulmasına katılmayan kişiyi/kişileri ifade eder. İşlemi kuranlar “taraf”; işlemin kurulmasına dahil olmayanlar ise “üçüncü şahıs” olarak adlandırılır. (Ayrıntısı için bkz.: Şener Akyol, Tam Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2008, s. 11).

¹⁵¹ Örneğin Apple markasının Birleşik Krallık için hazırladığı resmi sitede: “*Apple markalı veya Apple markalı olmayan ürünleri bir Apple Perakende Mağazası veya Apple Online Mağazasından satın alan tüketiciler, Apple' a karşı hak iddia edebilirler.*” Denmek suretiyle hakkın ileri sürülebilmesini sözleşmenin tarafı olma şartına bağlı kılmıştır. (Orijinal metin: “*Consumers who purchased Apple-branded or non-Apple-branded products at an Apple Retail Store or the Apple Online Store may be able to claim against Apple.*”, Ayrıntısı için bkz.: çevrimiçi, <https://www.apple.com/uk/legal/statutory-warranty/> -30.07.2018).

şartına da yer verilebilir¹⁵². Böylelikle hak sahibinin satış sözleşmesine taraf tüketici olduğuna işaret edilebilir. Bu takdirde üçüncü kişinin garanti belgesi ve kanun uyarınca hak sahibi olup olmadığı tartışması gündeme gelir¹⁵³. Buna ek olarak uygulamada belgelerde/garanti şartlarının yer aldığı internet sitesi bölümlerinde, çoğunlukla hak sahibinin kim olduğuna değinilmez. Bu takdirde zikredildiği gibi hak sahibinin kim olduğu (gerek üçüncü kişi için alınan ürünler için gerek malın başkasına devri hali için) tespit edilmelidir.

1. Tüketicinin Satış Sözleşmesine Konu Ürünü Başkası İçin Alması

TKHK' un hazırlanması aşamasında her yönüyle dikkatte alınan 1999/44 sayılı direktifteki düzenlemeler, tüketiciyi yalnız satış sözleşmesine taraf olan kişi/kişiler olarak tanımlar. Bir diğer ifadeyle “tüketici” lik vasfının işleme taraf olmaya bağlandığı¹⁵⁴ görülür. Şu halde direktif uyarınca hak sahibi konumunda olan kişi/kişiler kural olarak işleme taraf olandır/olanlardır. Buna karşın TKHK m. 3/k tüketiciyi “*ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden gerçek veya tüzel kişi*”¹⁵⁵ olarak tanımlar ve tüketici vasfı

¹⁵² Yine Apple' in Türkiye için hazırladığı resmi sitesinde “*Garanti hizmeti almadan önce, Apple veya temsilcileri satın alma belgesi sağlamanızı, olası sorunları tanımlamaya yardımcı olmak için hazırlanmış soruları yanıtlamanızı ve aşağıda açıklandığı üzere Posta gönderisi ile servis alırken Apple Ürünlerinin paketlenmesi ve gönderimi için talimatlara uyulması gibi Apple'in garanti hizmeti prosedürlerini uygulamanızı isteyebilir.*” denilmek suretiyle hak sahibinin sözleşmeye taraf tüketici olduğu ortaya konulmuştur. (Ayrıntısı için bkz.: çevrimiçi, <https://www.apple.com/legal/warranty/products/turkey-universal-warranty.html> - 30.07.2018).

¹⁵³ Söz konusu sınırlamadan haberi dahi olmayan satın alan tüketicinin oğluna aldığı telefonun garanti şartlarına oğlunun dayanıp dayanamayacağı sorusu gündeme gelir. Sözleşmeye taraf tüketicinin haberdar edilmesi halinde dahi bu sınırlamanın geçerli olup olmadığı pek tabi TKHK çerçevesinde tartışmaya açılabilir.

¹⁵⁴ Direktifte tüketici aşağıdaki gibi tanımlanmıştır (m. 1/a): “*consumer: shall mean any natural person who, in the contracts covered by this Directive, is acting for purposes which are not related to his trade, business or profession*”. İlgili tanım uyarınca tüketici herhangi bir ticari yahut mesleki amacı olmaksızın bu direktif kapsamında düzenlenen sözleşmelere taraf olan gerçek kişileri ifade eder.

¹⁵⁵ TKHK kapsamında direktiften farklı olarak tüzel kişilerin de tüketici olabileceği kabul edilmiştir. Buna karşın tüzel kişilerin kapsamında tüzel kişi tacirlerin dahil olup olmadığı tartışmalıdır. (Ayrıntısı için bkz.: İpek Yücer Aktürk, “Tüzelkişi

sözleşmeye/işleme taraf olması şartına bağlı kılınmaz. Böylelikle işlemin tarafı olmayan ve fakat işleme konu edilen ürün kendisi için alınmış bulunan kişinin TKHK ve Yönetmelik uyarınca üreticiye/ithalatçıya hatta satıcıya başvurma imkanı bulunup bulunmadığı sorusu gündeme gelir¹⁵⁶. Bu sorun konu özelinde esasında garanti belgesi düzenlemesi uyarınca tüketiciye tanınan hakların garanti süresi boyunca ürünü takip edip etmeyeceği noktasında belirir¹⁵⁷. Bu tartışmaya dair çeşitli yaklaşım ve görüşler bulunsun da Türk hukukunda tespit edilebildiği kadarıyla 2 farklı görüş vardır. Buna göre:

- Belgede (garanti belgesi) aksi yer almadıkça garanti belgeli ürünlerin ikinci el durumuna düşmeleri veya bağışlanmaları durumunda dahi ürünü elinde bulunduran kişinin belgeye dayanarak hak iddia edebilir¹⁵⁸.
- Garanti belgesinin içeriğinin irdelenmesi (Satış konusu mal için garanti belgesi düzenlenmesi zorunlu ise garanti süresi içerisinde malın sahibi kim ise bu belgede yer alan haklardan istifade

Tacirin Tüketici Sıfatı”, **GÜHFD**, C. XX, S. 2, 2016, s. 103 vd.; Yarg. 11. HD, T. 29.12.1997, E. 1997/8979, K. 1997/9841).

¹⁵⁶ Bu kişilerin de korunmasının bir ihtiyaç olduğu yönünde bkz.: Jolowicz, **a.g.m.**, s. 9; Hasan S. Ozanoğlu, “Mukayeseli Hukuk ve Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Açısından Tüketiciyi Koruyan Düzenlemelerin Kişi Bakımından Uygulanma Alanı (Tüketici Kavramına Mukayeseli Bir Yaklaşım)”, **Prof. Dr. Kemal Oğuzman’ın Anısına Armağan**, İstanbul, Beta Basım A.Ş., 2000, s. 688 dn. 67; Metin İkizler, “Tüketici İle İşlem Yapan (Sonraki) Tüketicinin Korunmasına İlişkin Görüş ve Öneriler”, Prof. Dr. Cevdet Yavuz’ a Armağan, **MÜHF-HAD**, S. 3, Cilt: 22, 2016, s. 1337.

¹⁵⁷ İngiliz hukukunda, üçüncü kişiler için alınan (hediye olarak yahut başka bir sebeple) ürünlerde meydana gelen aksaklıkların garanti belgesi kapsamında giderilmesi için garanti kartında/belgesinde hak sahibi olarak söz konusu üçüncü kişinin adının yer alması gerekir. (Community Legal Advice Information Leaflet, **Problems with Goods and Services**, 2013, s. 9, çevrimiçi, www.communitylegaladvice.org.uk -12.07.2018). Buna karşın Magnuson Moss Garanti Kanunu (ABD) uyarınca bir garantinin tam (full warranty) olarak adlandırılabilmesi, ürünün sonraki alıcılarını da kapsamına bağlıdır. (Kanun metni için bkz.: <https://www.ecfr.gov/cgi-bin/retrieveECFR?gp=1&SID=80e6fdcbdc5239a06ce86a15fd34cf9&ty=HTML&h=L&r=PART&n=pt16.1.700> -13.07.2018). Yeni Zelanda ve Avustralya hukuk sistemlerinde üreticiye başvurmak için satış sözleşmesine taraf olma şartı bulunmaz. Hatta ilk tüketiciden sonra malı elinde bulunduran kişinin tüketici olması dahi aranmaz. (Ayrıntısı için bkz.: Hawes, **a.g.m.**, s. 37). Hollanda hukukunda garanti belgelerinde belgeyi tanzim eden aksini belirtmedikçe hakların ürünü takip edeceği kabul edilir. (Ayrıntısı için ve AB’ ye üye diğer ülkelerdeki durum için bkz.: Wiewiórowska, **a.g.e.**, s. 149).

¹⁵⁸ Ayrıntısı için bkz.: Havutcu, **a.g.e.**, s. 42.

edebilecek; buna karşın garanti belgesinin ihtiyari olarak düzenlenmesi halinde tek bir hususun kontrol edilmesi gerekecek ki o da belgenin satış sözleşmesinin tarafı kişi için özel olarak hazırlanıp hazırlanmadığıdır. Eğer belge satış sözleşmesine taraf olan tüketiciye özgü ise sözleşmenin nisbiliği ilkesi devreye girecektir. Eğer metnin içeriğinden böyle bir sonuç çıkarılamıyorsa ürünü elinde bulunduran herkes garanti süresi içerisinde belgede yer alan haklardan yararlanabilir¹⁵⁹.

Yargıtay ise garantinin (garanti belgesi uyarınca tüketicinin/kişinin sahip olduğu hakların) ürünü takip edeceğinden bahisle ürünü elinde bulunduran herkesin söz konusu haklardan istifade edebileceği yönünde hüküm tesis etmektedir¹⁶⁰.

Bu soruya verilecek cevap garanti belgesinde yer alan hakların garantiye konu ürünün satış sözleşmesiyle ilişkisine/bağına yönelik yapılan tercihi de ortaya koyar. Örneğin tüketiciye satış sözleşmesi esnasında verilen garanti belgesinin satış sözleşmesinin eki¹⁶¹ olduğu kabulü, tüketicinin ancak

¹⁵⁹ Ayrıntısı için bkz.: Göçer, **a.g.e.**, s. 36 vd.

¹⁶⁰ eTKHK döneminde verilmiş kararlar için bkz.: Yarg. 4. HD., T. 14.05.2009, E. 2009/4845, K. 2009/6847; Yarg. 4. HD., T. 18.01.2011, E. 2010/13266, K. 2011/267, çevrimiçi, Lexpera, 13.07.2018.

¹⁶¹ Yargıtay garanti belgelerini satış sözleşmenin eki olarak nitelendirirken (Yarg. 15. HD., T. 02.04.2001 2001, E. 2001/790, K. 2001/1628, çevrimiçi Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, 13.07.2018), garanti belgesinin ürünü takip edeceğini ifade eder. (Yarg. 4. HD., T. 14.05.2009; Yarg. 4. HD., T. 18.01.2011, E. 2010/13266, K. 2011/267, çevrimiçi, Lexpera, 13.07.2018). Doktrinde Göçer de Yargıtay' ın bu görüşünden yanadır: *"...satıcı garanti belgesinin sözleşmenin bir parçası haline gelmesi sebebiyle garanti belgesinde yer alanlardan sorumlu tutulabilir. Garanti sözleşmesinin bir eki olması doğal olarak ürünün daha sonraki el değiştirmelerinde garanti belgesinin de ürünü takip edeceği görüşünü destekleyecektir. ... Nitekim bu görüşü destekleyen İsviçre Federal Mahkemesinin bir kararında da, garanti kaydının satım sözleşmesinin bir yan kaydı olduğu, bu garanti ile satıcının kural olarak, her türlü bozukluğun onarılmasını veya vaat edilen taahhütlerin sağlanmasına yönelik taleplerin aynen ifası ile yükümlü olduğu belirtilmiştir."* (Ahmet Alpaslan Göçer, "Karşılaştırmalı Hukukta ve Türk Hukukunda Garanti Belgesinin Transferi", **Zirve Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Editör: Recep Gülşen, Sayı: 2, 2013, s. 138 vd.). Bilindiği üzere bir belgenin/protokolün, sözleşmenin eki niteliğinde olması o sözleşme ilişkisinin bir parçası olması anlamına gelir. Bu takdirde ilgili ek hukuk dünyasında tek başına

satış sözleşmesine taraf olması halinde bu taahhütlere dayanarak hak iddia edebileceği anlamına gelir. Aynı zamanda belgedeki taahhütlerden satıcının da sorumlu olmasını temin eder. Belgenin bizatihi bir borç ilişkisi doğurduğu (bağımsız bir sözleşme olduğu) ve fakat garanti belgesinden doğan borcun, asıl sözleşme olan satış sözleşmesine bağlı, fer'i bir borç olduğu¹⁶² kabulü; belgede yer alan hakların üçüncü kişilerce kullanılabilmesini kural olarak¹⁶³ yine sözleşmenin devrine bağlı hale getirir.

değil ancak o sözleşmeyle birlikte anlam ifade eder. Garanti belgesinin sözleşmesinin eki niteliğinde olduğunu kabul etmek sözleşme ilişkisinin devri olmaksızın belgede yer alan hakların (belgenin var olması zorunluluğunun) sözleşmenin tarafı tüketici dışındaki kişiler için dayanak noktası olabilmesi imkanını ortadan kaldırır. Bu takdirde aynı konuya ilişkin bu iki görüş birbiriyle örtüşmez, çelişir. Bu yönüyle *Göçer*' in Yargıtay' ın bu tutumunu caiz gören yaklaşımına katılmak mümkün değildir. Kaldı ki garanti belgesinin asıl sözleşmenin eki olduğunun kabulü tüketicinin sahip olduğu haklar üzerinde bir etki de meydana getirmemektedir. Zira satıcı hali hazırda satış sözleşmesinin tarafı bulunduğundan sorumluluğu (seçimlik haklar dikkate alındığında) üreticiye/ithalatçıya kıyasla daha geniş tayin edilmiştir. İsviçre Federal Mahkemesinin bu kararında (BGE 91 II 344) satıcının garanti belgesinde yer alan taahhütlerden sorumlu tutulmasının sebebi, olayın vuku bulduğu tarihte satıcıdan onarım talep edilebilmesinin mümkün olmamasıdır. Bu yönde karar vermek suretiyle Mahkeme garanti belgesi tanzim edilerek sorumluluğu tamamen kaldırılan satıcının da alıcıya karşı belgede yer alan taahhüdü yerine getirmekten mesul olmasını temin etmeye çalışmıştır. Ancak günümüzde gerek tüketici kanunu kapsamında gerek TBK kapsamında ayıp halinde satıcıya karşı alıcının/tüketicinin sahip olduğu haklardan biri de ücretsiz onarımdır. Tüketici aleyhine bu hakkın sınırlandırılabilmesi ise imkan dahilinde değildir. Bu yönüyle garanti belgesinin satış sözleşmesinin eki olduğunu kabul etme ihtiyacı da bulunmamaktadır.

¹⁶² “Garanti belgesiyle taraflar, satım sözleşmesi ile üstlendikleri asli edim yükümlülükleri yanında bazı fer'i yükümlülükler altına girer. ...Garanti belgesi, satış sözleşmesinin bir şartıdır. Taraflar, satış sözleşmesi ile üstlendikleri asli edimler yanında, garanti belgesi ile fer'i bazı yükümlülükler altına girmektedirler. Bu itibarla garanti belgesi geçersiz olsa bile satış sözleşmesi geçerli olmaya devam eder. Oysa ki, satış sözleşmesi geçersiz ise, garanti belgesinden doğan haklar da ileri sürülemez. Yani, garanti belgesi ile taraflar bağımsız bir borç altına girmiş olmazlar.” (Tuba Birinci Uzun, “Garanti Belgesi Uygulaması, Bu Uygulama İle Tüketicilere Sağlanan Koruma ve Karşılaşılan Sorunlar”, **Terazi Hukuk Dergisi**, Editör: Mutlu Dinç, Sayı:46, 2010, s. 98; Aynı yönde bkz.: Mehmet Demir, “Tüketim Mallarının Satımındaki Garantilere İlişkin AB Yönergesi ve Ülkemizdeki Yasal Düzenleme”, **AÜHFD**, S. 3, Cilt: 54, 2005, s. 36). Bu görüş özellikle zorunlu garanti belgesine ilişkin izahta bunun kullanılması isabetsizdir. Zira garanti veren satıcı değildir/üretici yahut ithalatçıdır. Üretici ve ithalatçının satış sözleşmesi uyarınca bir asli edim yükümlülüğü yoktur, zira satış sözleşmesine taraf değildirler. Meğerki ürün doğrudan üreticisinden yahut ithalatçısından alınmış olsun).

¹⁶³ Garanti belgesinde üretici/ithalatçı belgede yer alan hakların ürünün satış sözleşmesine taraf olması şartından bağımsız ileri sürülebileceği esasını benimseyebilir. Yahut satış sözleşmesi akdedilirken tam üçüncü şahıs yararına

Doktrinde garanti belgesinin satış sözleşmesiyle ilişkisi bağlamında yapılan açıklamalarda¹⁶⁴ göze çarpan, zorunlu garanti belgesini düzenleme yükümlülüğünün kime ait olduğuna dikkat edilmeksizin yapılmış olmalarıdır. Zorunlu garanti belgesi üreticinin/ithalatçının düzenlemekle yükümlü olduğu bir belgedir. Şu takdirde satıcı bir garanti belgesi düzenlemekle yükümlü değildir. Üretici/ithalatçı satış sözleşmesinin aynı zamanda tarafı ise (tüketici işlemindeki vasfı satıcı ise) ancak bu tartışmalar bir anlam ifade eder¹⁶⁵. Bunun dışında garanti belgesinde satıcının imzası/adı zaten belgenin zorunlu içeriğine dahil bilgilerdir. Bilgilerin burada yer alıyor olması da TKHK m. 56 uyarınca belgeyi tüketiciye ulaştırma yükümlülüğünün yerine getirilip getirilmediğinin (satıcı tarafından) kontrolünü kolaylaştırmaktır. Kaldı ki garanti belgesinde TKHK ve sair mevzuat uyarınca satıcıya yöneltilen taleplerden başkasını düzenlemez. Hatta üreticinin/ithalatçının ayıptan sorumluluğundan başkasını/fazlasını da içermez. Bu sebeple belgede yer alan taahhütlerin¹⁶⁶ ayrıca isimlendirilmesi de bir anlam ifade etmez. Şüphesiz satıcı da mala ilişkin üreticiden bağımsız bir garanti belgesi tanzim edebilir. Tanzim ettiği bu belgede ayıp hükümlerinden (kanuni garanti) fazlası/başkası¹⁶⁷ yer almadığı takdirde, belge sorumluluğun ikrarından ileri gitmez. Bu sebeple söz konusu nitelendirmeler ancak üreticinin/ithalatçının ayıptan sorumluluktan daha fazlasını/başkasını taahhüt etmesi halinde anlam ifade eder.

Düzenlenmesi zorunlu garanti belgesi üreticinin/ithalatçının kanundan doğan sorumluluğuna işaret eder. Buna göre tüketici işlemi niteliğinde bir satış sözleşmesinin varlığı üretici ve ithalatçının sorumluluğu için yeterlidir. Bu belge (internet sitesinde yer alan şartlar) ise muhatabı önceden belirli olmayan

sözleşme olarak akdedilebilir. Bu takdirde sözleşmenin bu niteliğinin garanti belgesiyle kurulan ilişki adına da cari olacağı iddia edilebilir.

¹⁶⁴ Bkz. dn. 146, 148.

¹⁶⁵ Zira bilindiği üzere tüketici doğrudan üreticiden yahut ithalatçı ile de satış akdi kurabilir.

¹⁶⁶ İşaret edildiği üzere çoğu zaman taahhütler ve taahhütlerin kapsamı belgede yer almaz.

¹⁶⁷ Satıcının ayıptan sorumluluktan fazlasını üstlenmesi “İRADİ GARANTİLER/ III.” bölümünde ele alınacaktır.

ve olması da gerekmeyen bir kesime (tüketici kitlesine) yönelik açıklamalar niteliğindedir. Şartların tek taraflı belirlenmesi esnasında üreticilerin/ithalatçıların göz önünde bulundurdıkları ürünün kendisidir. Kural olarak ürün tedarik etmeyi hedefledikleri piyasada yer alan herkes bu şartlara tabidir yahut kimse bu şartların muhatabı değildir. Türk mevzuatı bakımından tüketici olmak doğrudan tüketici işlemine taraf olmayı da gerektirmediğinden, tüketicinin malın kullanımını üçüncü kişiye bırakması halinde (hediye alması¹⁶⁸ yahut sonradan bağışlaması) bu kişilerin de tüketici sıfatıyla üreticinin/ithalatçının sorumluluğuna gidebiliyor olması icap eder¹⁶⁹. Zira üretici yahut ithalatçı için aksi belirtilmedikçe tüketicinin kimliği bir önem arz etmez. Önemli olan satış sözleşmesinin bir tüketici işlemi olması ve bu işleme konu ürünü elinde bulunduran/kullanan kişi kendisi işleme tarafı olsun veya olmasın yine bir tüketici olmasıdır. Keza uygulamada üreticinin/ithalatçının sorumluluğuna başvurabilme hakkı adeta eşyaya bağlı bir hak¹⁷⁰ niteliğine bürünmüştür. Zira üründeki aksaklığın giderilmesi maksadıyla yetkili kişilere başvurulduğunda kontrol edilen tek husus¹⁷¹ başvurunun süresi içerisinde gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğidir. Ürünün satış sözleşmesinin kiminle yapıldığı, hakkın kullanımı için kural olarak önem arz etmez. Yargıtay kararlarında da kabul edilen¹⁷² ve hukuki bir gerekçeye oturtulmaya çalışılan hak sahipliği sorunu uygulamada teknoloji yardımıyla çözüme kavuşturulmuş görünmektedir.

¹⁶⁸ Şu husus atlanmamalıdır ki şayet işlem ***tam üçüncü kişi yararına sözleşme*** niteliğinde ise sözleşmenin tarafı olmayan kişinin satış ilişkisine dayanarak talepte bulunabileceği tereddütsüzdür.

¹⁶⁹ İkizler, **a.g.m.**, s. 1340.

¹⁷⁰ Eşyaya bağlı hak, hak sahipliğinin bir eşya üzerindeki mülkiyet hakkı sahibinin kim olduğu esas alınmak suretiyle belirlendiği hallerde ilgili hakkın mülkiyet hakkı ile olan ilişkisini (bağlılık) ifade etmek için kullanılır. Örneğin taşınmaz lehine tesis edilen bir geçit hakkı, paylı mülkiyette her malikin kanunen sahip olduğu önalım hakkı eşyaya bağlı bir haktır. (Ayrıntısı için bkz.: Dural, Sarı, **a.g.e.**, s. 176).

¹⁷¹ Bu kontrol ürün barkodu/seri numarası bilgisayara okutulmak suretiyle üreticinin/ithalatçının kendisine özgü sisteminden temin edilir.

¹⁷² Bkz.: Yarg. 4. HD., T. 18.01.2011, E. 2010/13266, K. 2011/267; Yarg. 4. HD., T. 14.05.2009, E. 2009/4845, K. 2009/6847 (çevrimiçi, Lexpera -12.07.2017).

Üreticinin/ithalatçının garanti şartlarını belirlerken sadece satış sözleşmesine taraf olan tüketicilerin hak sahibi olduğunu ifade etmesinin de Yargıtay içtihatları dikkate alındığında geçerli bir sınırlama teşkil etmediği söylenebilir. Şüphesiz bu geçerli olmama durumunun bir hukuki dayanağı da bulunmalıdır. Kanunun tüketici olmayı satış sözleşmesi tarafı olma şartına bağlamamış olmasına karşın üreticinin/ithalatçının bu kaydı ihdas etmesi esasında kendi sorumluluğuna getirdiği bir sınırlamadır. Tüketici ile üretici/ithalatçı arasında bir sözleşme ilişkisi bulunmadığı ve bu garanti belgesiyle kural olarak bir sözleşme ilişkisi kurulmadığından¹⁷³ kanunen sorumlu addedilen bu kişilerin tüketici aleyhine sonuç doğuracak şekilde sorumluluklarını sınırlandırmasının imkan dahilinde değildir. Zira kanun koyucu üreticiyi/ithalatçıyı ayıptan sorumlu tutar. Söz konusu sorumluluğun tabi olacağı hükümler nisbi emredicidir ve tüketici aleyhine değiştirilemez. TKHK’ da tüketici sıfatı satış sözleşmesine taraf olma vasfına sahip olmak ve bu kanun hükümlerine dayanmak için bir şart değildir. Şu takdirde üreticinin/ithalatçının tüketici aleyhine getirdiği bu tarz hükümler tüketicinin hakları veya tüketicilik vasfı üzerinde etkili olmamalıdır.

2. Tüketicinin Ürünü Bir Başkasına Devretmesi

1993 tarihli *Green Paper*’ da çok az sayıda garanti belgesinde garantinin ürünün ilk alıcısından sonraki alıcıları kapsayıp kapsamadığının konusunun düzenlendiği¹⁷⁴ tespitine yer verilmiştir. Şayet böyle bir düzenleme yer almıyorsa da garanti belgesine dayanan hak sahipliğinin ilk alıcıya özgü olmadığının kabul edilmesi gerektiği ifade edilir¹⁷⁵. Bu takdirde bir üst başlık

¹⁷³ Sözleşme ilişkisi kurulduğu ihtimalde bu kayıt hem TBK m. 20-25 uyarınca (Genel İşlem Koşulları) hem de TKHK m. 5 uyarınca (haksız şart) öngörülen sınırlamalara tabi olur. Tüketici aleyhine olan söz konusu hüküm hakkında tüketici bilgilendirilmediği takdirde bu hüküm yazılmamış sayılacağı gibi; bilgilendirilmiş olması ihtimalinde de geçerliliği menfaat dengesi esas alınmak suretiyle değerlendirilir.

¹⁷⁴ Green Paper, s. 73.

¹⁷⁵ A. y.

altında yaptığımız açıklamalar dikkate alındığında Yargıtayın görüşüne¹⁷⁶ de uygun olarak tüketicinin ürünü üçüncü kişiye bir bedel karşılığı devretmesi halinde; üreticinin/ithalatçının, devralan bu kişinin tüketici olması kaydıyla, bu kişiye karşı da sorumlu olduğu kabul edilmelidir¹⁷⁷.

I. Tüketici Satışlarında Satıcının Tespiti Sorunu

Tüketici üreticinin/ithalatçının ürünlerini tüketiciye sunmak için ürünlerini teslim ettiği kişilerden alışveriş yapar. Bir diğer ifadeyle üretici/ithalatçı ile tüketici arasında doğrudan bir sözleşme kurulmaz. Satıcı bu zikredilenlerden başka bir üçüncü kişidir (bayi/distribütör/satıcı). Ancak bir takım tüketici işlemlerinde satıcı, esasında üreticinin/ithalatçının temsilcisi sıfatıyla hareket eder. Bu takdirde üretici/ithalatçı tüketici işleminin tarafı haline gelir. Sözleşmenin tarafı olan üretici/ithalatçı garanti şartları olarak (belgede ya da sitesinde) saydıkları dışında ve bu belge uyarınca öngörülen hususlardan ari olarak tüketici ile arasındaki sözleşme ilişkisi uyarınca tüketiciye karşı sorumlu olur. Üreticinin/ithalatçının bir tüketici işleminde aynı

¹⁷⁶ Nitekim Yargıtay 4. Hukuk Dairesi, 18.01.2011 tarihli (E. 2010/13266, K. 2011/267) kararında malı satın alan kişinin kimliğine önem atfetmeksizin garanti belgesine dayanarak hak iddia edebileceğini kabul etmiştir: “...Önemle belirtilmelidir ki; anılan hükmün, bir gerçek veya tüzel kişinin tüketici olarak kabul edilebilmesi için aradığı tek koşul, onun bir mal veya hizmeti ticari veya mesleki olmayan amaçlarla edinmiş, kullanmış veya yararlanmış olmasıdır. Somut olaydaki gibi, bir malın satın alınmasının söz konusu olduğu hallerde, malın alıcı tarafından daha sonra başkasına ve hatta onun tarafından da başkalarına satılmış olması, dahası son satıcının metni yukarıda bulunan (f) bendi anlamında satıcı niteliğini taşıması, garanti süresi dolmuş olmadıkça, son alıcı sıfatıyla o malın maliki olan gerçek veya tüzel kişinin tüketici sıfatı taşımasına engel değildir. Başka bir ifadeyle; Kanun’un aradığı anlamda ‘tüketici’ niteliğinde bulunan bir kişi, malı ticari veya mesleki faaliyetleri kapsamında tüketiciye mal sunan gerçek veya tüzel kişi niteliği taşımayan, dolayısıyla Kanun anlamında ‘satıcı’ olarak kabul edilemeyecek durumda bulunan bir kişiden satın almış dahi olsa, malın garanti süresi içerisinde üreticiye karşı Kanundan kaynaklanan haklarını ileri sürme ve kullanma olanağına sahiptir...” Aynı yönde bkz.: HGK., T: 25.11.2009, E: 2009/13-542, K. 2009/551, çevrimiçi, Lexpera, 13.07.2017.

¹⁷⁷ Yeni Zelanda kanun koyucusu bir adım daha ileri giderek malı tüketiciden satın alan kişinin kimliği önem arz etmeksizin üreticinin sorumluluğuna başvurabileceğini hüküm altına almıştır. (Ayrıntısı için bkz.: Hawes, **a.g.m.**, s. 37).

zamanda satıcı sıfatını haiz olması, tüketicinin ayıp halinde kendisine karşı ileri süreceği taleplerde farklılık meydana getirir¹⁷⁸. Bunun yanında fiilen sözleşme işlemlerini gerçekleştiren kişi TKHK kapsamında tüketiciye karşı sorumlu kişiler arasında çıkar.

Sözleşmenin tarafının kim olduğunun tespiti somut olayın irdelenmesi gerektirir. Örneğin sözleşme uyarınca tüketici satın aldığı arabanın bedelini üreticinin/ithalatçının hesap numarasına yatırmayı üstlenmişse sözleşme ilişkisi, kural olarak bayi aracılığıyla tüketici ve üretici/ithalatçı arasında kurulur¹⁷⁹. Buna ek olarak Yargıtay satış sözleşmesinin tarafı olmayan ve satış sözleşmesinin taraflarından birine (tüketiciye) bir taahhütte de bulunmamış **üçüncü bir kişinin**¹⁸⁰ satıcının borcunu ifa etmemesinden sorumlu olduğu yönünde hüküm tesis etmiştir¹⁸¹. Bu hükmün gerekçesi ise üçüncü kişinin yapmış olduğu açıklamaların (afişler/internet ilanları/reklamlar vs.) tüketicide bir güven oluşturduğu ve bunun sonuçlarına da (güven sorumluluğu¹⁸²) üçüncü kişinin katlanması gerektiğidir. Bu kararla ilgili dikkat edilmesi icap eden nokta güven sorumluluğunun bir sorumluluk borç ilişkisi meydana getirdiği ve bir

¹⁷⁸ Bu durumda ayıptan doğan tüm seçimlik haklar üreticiye/ithalatçıya karşı ileri sürülebilir.

¹⁷⁹ Şüphesiz somut olayda üçüncü kişi yararına sözleşme niteliğinde bir hukuki ilişki bulunup bulunmadığı da irdelenmelidir.

¹⁸⁰ **A.b.ç.**

¹⁸¹ “Ayrıca, davalı TOKİ’ nin davalı ile yapılan sözleşmenin tarafı olmadığı gerekçesi ile bu davalı yönünden davanın husumet nedeniyle reddine karar verilmiş ise de; “Ispartakule” adlı proje kapsamında yapılacak konut ve işyeri satışına ilişkin internet ilanlarında, reklam ve tanıtım broşürlerinde, “Ispartakule” projesinin TOKİ Başkanlığı güvencesi ve sorumluluğu altında başlatıldığı, yürütüldüğü ve sonuçlandırılacağı hususunda tüketicide kanı oluşturulduğu anlaşılmaktadır. Mahkemece, bu davalılar yönünden de uyumsuzluğun esasının çözülmesi gerekirken, yanlış gerekçeyle davanın husumet yönünden reddine karar verilmiş olması, usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirir.” (Kararın tam metni için bkz.: Yarg. 13. HD., T. 27.3.2014, E. 2013/30089, K. 2014/9011, çevrimiçi, Lexpera, 12.11.2018).

¹⁸² Güven sorumluluğu bir üçüncü kişinin sebep olduğu, meydana getirdiği hukuki görünüme güvenilmesinin üçüncü kişi adına meydana getireceği giderim yükümlülüğünü ifade eden Alman hukuku kaynaklı bir kavramdır. (Ayrıntısı için bkz.: Burcu Kalkan Oğuztürk, **Güven Sorumluluğu**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2008, s. 302).

giderim yükümlülüğü ihdas ettiğidir¹⁸³. Bu sebeple karara benzer bir olayın meydana gelmesi ihtimalinde üreticinin/ithalatçının sorumluluğu ayıptan yahut garanti belgesinden ileri gelen bir ifa yükümlülüğü değil bir giderim yükümlülüğüdür.

Satış sözleşmesinin ve kanuni garanti esasları dışında üretici/ithalatçı yahut satıcı tüketici ile başka hukuki işlemler gerçekleştirebilir. Özellikle garanti belgesi düzenlenmesi zorunlu olmayan ürünler için üretici/ithalatçı yahut satıcının tüketiciye garanti belgesi vermesi halinde sorumluluk esaslarında bir değişiklik meydana gelip gelmeyeceği irdelenmelidir ki bu konu bir sonraki bölümde tartışılacaktır.

¹⁸³ Kalkan Oğuztürk, **a.g.e.**, s. 295.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İRADİ GARANTİLER

I. Tüketiciyi “Daha Çok” Korumak

Üretici, ithalatçı yahut satıcının, tüketiciye karşı ürüne ilgili olarak yasada öngörülmeven veya yasanın öngördüğünden daha geniş (kanuni garantilerin kapsamını aşan) bir sorumluluk üstlenmesi mümkündür. Garanti belgeleri de tüketicileri belirli bir ürün almaya sevk etmek amacıyla mala dair tüketiciye güvence vermesidir. Bu kapsamda hali hazırda zorunlu garanti belgesi düzenlemesi kapsamında bulunmayan mallar için belli bir süre içerisinde arızalanmaları halinde ürünün tamirinin, bakımının ücretsiz yapılacağı veya ürünün ücretsiz yenisiyle değiştirileceği taahhüt edilir. Bunun yanında kanuni garantilerin üretici/ithalatçı yahut satıcı adına öngördüğü sorumluluk esaslarının genişletilmesi (özellikle süre bakımından) söz konusu olur¹.

Tüketici satışlarında tüketici lehine üreticinin, ithalatçının yahut satıcının tanzim ettiği kanundaki adıyla “ihtiyari garanti belgeleri (TKHK m. 57)” bir önceki bölümdeki tespitlere de atıf yapılmak suretiyle mercek altına alınacaktır. Garanti belgesinin iradi/ihtiyari olarak düzenlenmesinin tüketicinin haklarında ne tür bir değişiklik meydana getirdiği ve hukuken ne şekilde nitelendirilmesinin icap ettiği izah edilmeye gayret edilecektir. Bu

¹ Bu bölüm kapsamında tez başlığı ile de uygun olarak garanti belgeleri/garanti şartları içerisinde kendisine yer bulan ve kanuni garantileri aşan beyanların hukuki niteliği ve sonuçları değerlendirilmeye çalışılacaktır. Bunun dışında özellikle internet satışlarında yahut reklamlar vasıtasıyla son yıllarda tüketiciyi etkilemek amacıyla üreticinin/ithalatçının ve bazen satıcının tüketiciye “en düşük fiyat garantisi yahut memnuniyet garantisi” verdiği görülür. Söz konusu taahhütler bu tez kapsamında incelenmeyecektir.

değerlendirmede tekrara mahal vermemek adına sadece kanuni garantilerden farklılık arz eden noktalara ayrıntısıyla yer verilecektir².

A. Satıcının Beyanlarından Üretici/İthalatçının Kanuni Sorumluluğuna

Roma hukukundan beri³ satıcı satış konusu ürüne/mala ilişkin beyanlarda bulunur⁴. Bu nevi beyanlarda bulunulmasının sebebi Roma hukukunda Klasik döneme kadar satıcının ayıptan sorumluluğunun kabul edilmemesidir⁵. Böylece şunu ifade etmek yanlış olmaz ki, kanuni garantilerin çıkış noktası satış sözleşmesi taraflarının yahut taraf olmayanların iradi olarak verdikleri güvencelerdir.

Günümüzde beyanda bulunan kişi/kişiler değişse de satış konusu maldaki aksaklık ihtimaline binaen alıcı-tüketiciye ek taahhütte/taahhütlerde bulunulur. Bu tür beyanların en sık rastlanana ise genelde üreticiler/ithalatçılar tarafından (bazen satıcılar tarafından) tüketicilere verilen garanti belgeleridir. Hakkında garanti belgesi zorunlu olan mallar bakımından kanuni çerçeveden ayrılmayan belgeler/taahhütler bir önceki bölümde irdelenmiştir⁶. Üreticiler/ithalatçılar yahut satıcılar zorunlu garanti belgesi düzenlemesine tabi

² Kanuni garantiler kapsamında yapılmış bulunan ispat yüküne ilişkin tartışma ve varılan sonuçlar, hak sahipliğinin tespiti sorunu ve satış sözleşmesinde satıcının kim olduğu sorusuna verilen cevaplar bu bölüm için de gündeme gelecek sorunlardır. Ancak II. Bölümde mezkur hususlar İradi Garantiler de dikkate alınarak cevaplandırıldığından bu konulara III. Bölüm kapsamında ayrıca yer verilmemiştir.

³ Ayrıntısı için bkz.: I. Bölüm, dn. 69.

⁴ Ayıptan sorumluluğun kabul edilmediği dönemde söz konusu beyanların başında maddi ayıp için yapılan stipulatio'lar gelmektedir. Bu stipulatio'lar (yani tarafların sözlü şekilde yüz yüze yaptıkları her türlü borcu kararlaştırabildikleri bir sözleşme) yoluyla malın maddi olarak ayıplı olmayacağına dair beyanı içermektedir. (Ayrıntısı için bkz.: I. Bölüm, dn. 69).

⁵ “Caveat emptor” şeklinde anılan ilke gereği alıcının satış konusu mala ilişkin uyanık olması icap etmekteydi. (Ayrıntısı için bkz.: Rado, **a.g.m.**, s. 604 vd.).

⁶ Bkz.: II. Bölüm.

mallar için kanuni garantilerin sınırını aşan taahhütlerde bulunabilir. Aşağıda garanti belgeleri/garanti şartları vesilesiyle tüketiciye kanuni garantilerden farklı ve fazla taahhüt edilenlere değinilecektir.

B. Kanuni Garantinin Sınırlarını Aşmak

Yönetmelik hakkında garanti belgesi tanzim edilmesi zorunlu olan ürünlerin her biri için asgari garanti süresini de açıklığa kavuşturur. Ancak çoğu zaman satıcılar⁷ yahut üreticiler/ithalatçılar bu süreden fazlası için mala yönelik beyanlarda bulunur. Bu nevi taahhütlerin kanuni garantilere etkisi ve hukuki niteliği üretici/ithalatçı ve satıcı için ayrı ayrı ele alınmalıdır.

1. Satıcının Beyanları

Satıcının satım konusu mala yönelik beyanları en çok satış konusu maldaki bir özelliğin süresine ilişkindir. Bir diğer ifadeyle satıcı belirli bir süre maldaki herhangi bir özellik ile ilgili tüketicinin sorun yaşamayacağı taahhüdü içeren belgeleri/beyanları mal ile birlikte tüketiciye sunar. Örneğin satıcının satış konusu malın (aracın demir aksamı) 3-4-5 yıl süreyle paslanmayacağını, yahut belirli bir km' ye kadar araçta herhangi bir arıza yaşanmayacağını, vaad eder⁸. Bu tür vaatler satıcının ayıptan doğan sorumluluğu genişletmesi anlamına gelir. Zira satıcı, sattığı malın ne kadar sürede paslanacağını yahut ne kadar süreyle arıza yapmaması gerektiğini bilip buna uygun bir ürünü tüketiciye teslim etmekle yükümlüdür. Satıcının zikrettiği bu zaman diliminden

⁷ Satıcıların bu nevi taahhütlerine daha çok ikinci el araç satışlarında rastlanır.

⁸ Şayet satıcı beyanda bulunurken söz konusu eksikliklerin üretici/ithalatçı garantisini ile güvence altında alındığını ifade ederse, bu takdirde eksiklik üreticinin/ithalatçının sorumluluğunu gündeme getirir. Şüphesiz bu taahhüt üreticinin/ithalatçının bilgisi dahilinde olmalıdır.

önce meydana gelen bozulmalar, paslanmalar satıcının ayıp hükümleri uyarınca sorumluluğuna gidilmesine imkan verecektir^{9, 10}.

Bu tür taahhütler en çok ayıptan doğan sorumluluğun tabi olduğu zamanaşımı üzerindeki etkilerinin ne olduğu yönüyle tartışmaya konu edilir. Örneğin bir ürüne ilişkin satıcısının 5 yıl paslanmazlık garantisi verilmesi ihtimalinde: paslanmanın gündeme getireceği ayıptan doğan sorumluluğun tabi olduğu zamanaşımı süresinin:

- a) malın teslim edildiği tarihten itibaren 2 değil artık 5 yıl mı olacağı yoksa; (*zamanaşımının taraf iradesiyle uzatılması*)
- b) paslanma malın tesliminden itibaren 5 yıl içerisinde ortaya çıkmak kaydıyla, zamanaşımının başlangıç anı paslanmanın gerçekleştiği tarihten itibaren mi 2 yıl olacağı (*zamanaşımının işlemeye başladığı tarihin taraf iradesiyle değiştirilmesi*)

sorusu gündeme gelir¹¹.

Anılan ifadenin ne anlama geldiğinin ortaya konulması tarafların iradesinin yorumlanmasını gerektirir. Bu sebeple taahhüdün kaleme alınış şekli

⁹ Şu husus da atlanmamalıdır ki, tüketici işlemleri dışında, TBK' ya tabi satışlar bakımından alıcının bu gibi bozulmalar halinde sadece onarım talep edeceği kararlaştırılabilir (ayıptan doğan sorumluluk sınırlandırılabilir). Tüketici işlemleri bakımından ise, ayıpta sorumluluğun zamansal sınırlarını aşan taahhütler için haklarda sınırlandırma yapılması esasında ayıptan doğan sorumluluğun genişletilmesi anlamına geleceğinden imkan dahilinde olacaktır.

¹⁰ Bu gibi hallerde esasında söz konusu vaadin tüketiciye bir ispat kolaylığı sağladığı kabul edilmelidir. Çünkü bu vaadin yer aldığı bir satış sözleşmesinde tüketici sadece paslanmanın bu 5 yıllık süreçte meydana geldiğini ortaya koyacaktır. Buna mukabil satıcı, paslanmanın kendi hakimiyet alanını aşar bir sebepten (kullanıcı hatası-onarım/bakım faaliyetlerinin uygun yapılmaması gibi) ileri geldiğini ispat ile yükümlü olacaktır. Böylece taahhüt zikredilen süreçte (2 yıl-5 yıl-10.000 açma/kapama vs.) paslanan/bozulan/aksayan mal bakımından ayıbın teslim anında olduğunu ispat etmekten tüketiciyi kurtaracaktır. Bu durumda vaadin TKHK m. 10 uyarınca satıcı aleyhine getirilmiş bulunan ve malın tesliminden itibaren 6 ay için cari olan karinenin geçerlilik süresini uzatır.

¹¹ Belirtilmelidir ki, tüketici kanunundaki hükümler tüketici aleyhine değiştirilemez. Örneğin malın paslanmayacağı/arızalanmayacağı süre 1 yıl olarak belirlendiğinde (söz konusu belirleme kim tarafından yapılmış olursa olsun/üretici-ithalatçı-satıcı) halinde zamanaşımı süresi 1 yıla düşmez. Bu yüzden eğer tarafların ayıbın ortaya çıktığı tarihten itibaren zamanaşımının işleyeceği esasını (teslimden itibaren değil) benimsedikleri de kabul edilemiyorsa, 2 yıllık zamanaşımı süresi geçerliliğini korur.

ve satıcının beyanıyla muradı dikkate alınarak tarafların/beyanda bulunan tarafın neyi değiştirmek istediği belirlenmelidir. Eğer taraf beyanından doğrudan bir sonuca ulaşılamıyorsa “5 yıl garanti verildiğine” yönelik beyan satıcının 2 yıllık süreden daha uzun bir zaman diliminde sorumlu olmayı üstlenmesi olarak yorumlanmalıdır. Eğer satıcı zamanaşımının işlemeye başlayacağı anda bir değişiklik yapmak niyetindeyse bu hususu açıkça belirtilmelidir. Aksi halde sadece sürenin 2 yıldan uzun zikredilmesi aybın daha uzun süreyle üstlenilmesi şeklinde yorumlanmalıdır.

Satış konusu mala ilişkin vaad edilen husus satış konusuyla bağlantılı da olsa, malın ekonomik ömrünü aşar nitelikte ise¹², artık malın özelliklerine dayalı bir sorumluluk üstlenilmesi değil, dış etkenlerin meydana getirebileceği tehlikelere yönelik bir **güvence/teminat** verildiği kabul edilmelidir. Satıcının zarar tehlikesi (riziko) niteliği önem arz etmeksizin gidermeyi üstlenmiş bulunacaktır ki bu bir saf garanti taahhüdü teşkil eder. Bu taahhüt satış sözleşmesinin yanında tüketici ile satıcı arasında ayrı bir sözleşme ilişkisinin varlığına işaret eder^{13, 14}.

Satıcı satış sözleşmesinin içerisinde yahut ayrı bir metinde satış sözleşmesindeki edimi dışında ve bu edimine yabancı birtakım taahhütlerde bulunabilir¹⁵. Bu vaatlerin incelenmesi tezin konu sınırları ve maksadını aşmakla beraber taahhütlerin hukuki niteliğinin garanti sözleşmesi olduğu da ifade edilmelidir.

¹² Öreğin, ömür boyu pil değişim garantisi, ömür boyu paslanmazlık garantisi, ömür boyu çizilmezlik taahhüdü vs.

¹³ Kapancı, **a.g.e.**, s. 111.

¹⁴ Bu nitelendirmenin dayanağı kurumun tanımı ve sonuçları için bkz.: III/B./2.

¹⁵ Memnuniyet garantisi yahut en iyi fiyat garantisi gibi. (Memnun kalmazsanız paranızın iki katı hediye yahut bu ürünü bu mağazada satılan fiyatından daha ucuza bulursanız paranız iade).

2. Üreticinin Beyanları

Satıcının edimine yönelik satıcı dışında üçüncü kişiler de bir takım beyanlarda bulunabilir. Bu taahhüt kural olarak bir garanti sözleşmesi/taahhüdüdür ve söz konusu ilişki ayıptan doğan sorumluluk esaslarına değil, taahhütte bulunan kişi ile tüketici arasında kararlaştırılmış esaslara tabi olacaktır. Taraflar, sözleşme serbestisi ilkesine de uygun olarak taahhütte bulunanın da satıcının ayıba karşı tekeffülü hükümlerine tabi olacağını kararlaştırabilir. Ancak şu husus atlanmamalıdır ki bu gibi hallerde taahhütte bulunan ve satış sözleşmesine taraf olmayan bu üçüncü kişi, tüketiciyle kurduğu sözleşme ilişkisi gereği sorumlu olmaya devam eder. Zira sorumluluğun kaynağı burada kanun değil, kanuni düzenlemeye gönderme yapan sözleşmedir.

Üreticinin/ithalatçının taahhütlerindeki durum ise biraz farklıdır. Zira bu kişiler satış sözleşmesinde satıcının edimine yakınlıkları dikkate alınarak bu edimde ayıp teşkil eden eksikler için kanunen sorumlu tutulmuşlardır. Bu sebeple söz konusu kişilerin kanuni sorumluluklarının sınırlarını genişleten beyanları herhangi bir üçüncü kişininkinden farklıdır. İşlem hayatında satıcıdan çok¹⁶ üretici/ithalatçı satış konusu malın özelliklerine hakimdir. Bu sebeple satış konusu malın¹⁷ paslanmayacağı yahut malda belirli bir km' ye kadar herhangi bir arıza meydana gelmeyeceği, satıcıdan çok bu kişilerce vaad edilir. Bu vaatler üreticinin/ithalatçının tıpkı satıcıda izah edildiği gibi kanuni sorumluluğunun genişletilmesinden ibarettir. Bu yönüyle garanti belgesinde sorumluluğun asgari süreden daha uzun üstlenilmesi ve sonuçları satıcı için izah edilenlerden farklılık arz etmez¹⁸.

¹⁶ Unutulmamalıdır garanti belgeleri üreticilerin/ithalatçıların hukuk dünyasında kazandırdığı bir kavramdır/kurumdur. (Ayrıntısı için bkz. I. Bölüm)

¹⁷ Karışıklık olmaması ve farkın daha iyi/net ortaya konabilmesi amaca hizmet etmek üzere satıcı ve üretici/ithalatçı için aynı örnek tercih edilmiştir.

¹⁸ Bkz.: III/A./2./a.

II. Üreticinin/İthalatçının İhtiyari Garanti Belgesi Düzenlemesi: İhtiyari Garanti Belgesi

Üreticiler/ithalatçılar satış konusu mal zorunlu garanti belgesi düzenlemesi kapsamında bulunmasa da, malı tüketiciye garanti belgesiyle birlikte satışa sunar¹⁹. Uygulamada satım konusu malı üretenlerin ya da ithal edenlerin, satış sözleşmesine taraf olmamalarına karşın neredeyse her ürün için tüketiciye birtakım vaatlerde bulunduğu görülür²⁰. Bu vaatler, satış ilişkisini kuran satıcılar vasıtasıyla alıcıya iletir ve satıcılar alıcılara malı, üretici/ithalatçı kişinin düzenlemiş bulunduğu garanti taahhütleriyle sunar²¹. Doktrinde ihtiyari olarak verilen garanti belgesinin üreticiyle/ithalatçıyla tüketici arasında satış sözleşmesinden ayrı bir sözleşme ilişkisi, bir saf garanti ilişkisi (sözleşmesi) kurduğu kabul edilir²². Aşağıda bu nitelendirmenin yerindeliği tartışılacaktır.

¹⁹ Bu belgeler de Yönetmelik hükümlerine tabidir. Zira Yönetmeliğin adı Garanti Belgesi Yönetmeliği’ dir. Amacı ise: “... *garanti belgesi ile satılmak zorunda olan malları belirlemek ve garanti belgesine ilişkin usul ve esasları*” düzenlemektir. Bir diğer ifadeyle Yönetmelik sadece garanti belgesi ile satılması zorunlu ürünleri değil, aynı zamanda garanti belgesi ile satılan tüm ürünler için garanti belgesinin ne suretle düzenlenmesi gerektiğini hüküm altına alır. Bu sebeple garanti belgeleri adına getirilen tüm esaslar garanti belgesinin zorunlu yahut ihtiyari olmasından bağımsız olarak her biri için caridir. İhtiyari garanti belgeleri için de bu Yönetmelik hükümleri dikkate alınmak durumundadır.

²⁰ Kapancı, **a.g.e.**, s. 138 vd.

²¹ **A. e.**, s. 139.

²² Serozan, Baysal, Sanlı, **a.g.e.**, s. 144; Atamer, İncoğlu, **a.g.m.**, s. 70; Atamer, Baş, **a.g.m.**, s. 57; Kapancı, **a.g.e.**, s. 140; İncoğlu, **a.g.m.**, s. 234; Ahmet Karakocalı, **6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun Şerhi**, İstanbul, Aristo Hukuk Yayınevi, 2016, s. 930; Baykan, **a.g.e.**, s. 114; Erbek Odabaşı, **a.g.m.**, s. 654; Türkmen, **a.g.m.**, s. 3421.

İsviçre doktrininde de iradi garantiler için aynı hukuki nitelendirme yapılmaktadır. Ayrıntısı için bkz.: Früh, **a.g.e.**, s. 46; Konstantinos Androulakis, **Der Herstellergarantie**, Tübingen, 1998, s. 28; Christina Malsch, **Die Herstellergarantie im Schuld-, Kartell- und Wettbewerbsrecht**, Mannheim, 2005, s. 45, çevrimiçi, https://ub-madoc.bib.uni-mannheim.de/873/1/Malsch_Dissertation.pdf -14.07.2017; Angelo Schwizer, **Herstellergarantien in Konsumentenverhältnissen**, Zürich, Dike Verlag AG., 2016, s. 28.

Alman doktrini de iradi garanti belgelerini aynı hukuki nitelendirme kapsamında ele almaktadır. Ayrıntısı için bkz.: Marina Tamm, Klaus Tonner, **Verbraucherrecht**, Düsseldorf, Nomos, 2. Auflage 2016, s. 1252; Jessica Hanke, **Die Garantie in der kaufrechtlichen Mängelhaftung**, Düsseldorf, Nomos, 2008, s. 51; Palandt, **a.g.e.**, § 443, N. 4; Florian Jacoby, Micheal von Hinden, **Bürgerliches Gesetzbuch**, München, C.H. Beck Verlag, Auflage 16,

Sözleşme serbestisi kişilere hukuki işlemlerinin içeriklerini belirleme imkanı da bahşeder. Sözleşme akdetmek için bir araya gelen taraflar *sözleşmenin konusunu, içeriğini ve tipini* kanunun emredici hükümlerine aykırı olmamak koşuluyla diledikleri gibi şekillendirebilir. Kanun koyucu işlem hayatındaki önemi ve toplumun ihtiyaçlarını dikkate alarak birtakım sözleşmeleri Borçlar Kanunu²³ yahut özel kanunlarla²⁴ düzenlemeyi tercih etmiştir. Bunun yanında kanun koyucu hukukun zamana ve tarafların ihtiyaçlarına cevap olabilmesini için sözleşme taraflarına sözleşmenin tabi olacağı hükümleri/sözleşmenin içeriğini belirleme yetkisini de vermiştir. Böylece taraflar kanunda düzenlenmemiş sözleşme tipleri yaratabilmektedir. Kanun koyucu tarafından doğrudan düzenlenmeyip, tarafların iradeleri ile muhteviyatı şekillenen sözleşmelere “*isimsiz sözleşmeler*” adı verilmektedir²⁵. Bu noktada şu hususa dikkat çekmek icap eder ki bir sözleşmenin isimli olarak nitelendirilebilmesi için kanunda doğrudan veya dolaylı adlandırılması ya da anılması yeterli değildir. Aksine söz konusu sözleşmenin “*düzenlenmiş*”²⁶ olması gerekir.

2018, § 443, N. 1; Harm Peter Westerman, Barbara Grunewald, Georg Maier-Reimer, **Erman Bürgerliches Gesetzbuch**, Köln, Dr. Otto Schmidt Verlag, Auflage 15, 2017, § 443, N. 7; Prütting, Wegen, Weinreich, **a.g.e.**, § 443, N. 14; Tobias Wirtz, Schuldrecht BT 1 Kaufrecht/Werkvertragsrecht, Münster, Alpmann Schmidt Verlag, Auflage 20, 2018, s. 105; Nomos Kommentar, BGB Schuldrecht Band 2/1: §§ 241-610, Düsseldorf, Auflage 3, 2016, § 443, N. 5; Wolfgang Krüger, Harm Peter Westermann, Münchener Kommentar zum Bürgerliches Gesetzbuch Band 3 Schuldrecht-Besonderer Teil §§ 433-610, München, C.H. Beck Verlag, Auflage 6, § 443, N. 19; Staudinger, **a.g.e.**, § 443, N. 6.

²³ Örneğin işbu çalışmanın konusunu teşkil etmeyen kefalet sözleşmesi TBK’ nın 581 ila 603. Maddeleri arasında esaslı unsurları, içeriği, şekli, hüküm ve sonuçları düzen altına alınmış *isimli* bir sözleşmedir.

²⁴ Örneğin Finansal Kiralama sözleşmesi hakkında özel kanun çıkarılma ihtiyacı hasıl olmuştur. (R.G.,T. 13.12.2012, S. 28496, 6361 sayılı kanun)

²⁵ Oktay, **a.g.m.**, s. 263.

²⁶ “Burada ayırımın yapılması için, yani diğer bir ifade ile bir sözleşme ilişkisinin kanun tarafından düzenlenmiş bir ilişki olarak tanımlanabilmesi için ilgili sözleşme ilişkisinin ‘essentialia negotii’ sinin kanun tarafından düzenlenmiş olması aranmaktadır.” (Oktay, **a.g.m.**, s. 264) Essentialia negotii bir sözleşmenin esaslı unsurudur/unsurlarıdır. Esaslı unsurları kanun koyucu tarafından belirlenmiş sözleşmeler isimli, esaslı unsurları taraflarca belirlenmiş olanlar ise isimsiz sözleşmedir. (Ayrıntısı için bkz. Oktay, **a.g.m.**, s. 265 vd.). Bu şekilde kanunda sadece varlıklarına işaret edilen sözleşmelere “*mırıldanılan sözleşmeler*” adı da verilir. (bkz. Tercier, Pichonnaz, Develioğlu, **a.g.e.**, s. 173).

Garanti sözleşmesi de esaslı unsurları taraflarca oluşturulmuş bir isimli sözleşmedir^{27, 28}. Tanımdan da anlaşılacağı üzere garanti sözleşmesi iki ayrı grupta incelenmektedir^{29, 30}. Konu bakımından önem arz eden türü ise saf garanti/yönlendirme amaçlı garantidir. Saf garanti taahhüdü, kişinin yönlendirildiği iş/işlem sonucu gerçekleşmesi muhtemel bir zararın gideriminin bağımsız ve ivazsız olarak³¹ kayıtsız şartsız üstlenilmesidir³². Tanımında da anlaşıldığı şekliyle bir saf garanti taahhüdünün varlığından bahsedilebilmesi için: (1) taahhüdün muhatabının bir iş/işlemi yapmaya yönlendirilmesi; (2) bu yönlendirme sonucu ortaya çıkması muhtemel rizikonun (zarar tehlikesinin);

²⁷ Tandoğan, **a.g.e.**, s. 890.

²⁸ Garanti sözleşmesiyle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz.: I./C./2.

²⁹ TBK md. 128'daki düzenlemeye dâhil bulunan garanti sözleşmesi başlıca *iki şekilde* yapılmaktadır. Bunlardan *ilki*, saf garanti şeklinde olup, bununla garanti veren garanti alana belirli bir borç ilişkisinden bağımsız olarak bir sonucu garanti etmektedir. *İkincisi ise*, garanti taahhüdünün kendisine taahhütte bulunulana, yani garanti alana üçüncü şahsın edimini talep hakkı veren herhangi bir borç ilişkisine ilişkindir. Bununla birlikte söz konusu edim, fiilen borçlanılmış olup olmadığına bakılmaksızın garanti edilmektedir. Bu garanti üçüncü şahsın edimi doğmasa, sona ermiş olsa veya dava edilebilir olmasa dahi geçerliliğini korumaktadır. Uygulamada sıklıkla rastlanılan bu tip bir garanti ilişkisine, garanti verenin tazmin borcunun, temel ilişkide garanti alanın borçlusu olan üçüncü şahsın davranışına bağlı olması dolayısıyla, kefalet benzeri garanti adı verilmektedir. Tıpkı kefalette olduğu gibi burada da üçlü bir ilişki bulunmakta, garanti alanla üçüncü şahıs arasındaki temel ilişkiyi teminat altına almak amacıyla garanti sözleşmesi akdedilmektedir. Garanti sözleşmesi bağlamında genel bilgi için bkz. Yavuz, **Borçlar Özel**, s. 795 vd., özellikle s. 797-798; Gümüş, **a.g.e.**, s. 513 vd.; Develioğlu, **a.g.e.**, s. 11 vd.

³⁰ Garanti sözleşmesinin zikredilen bu iki türünün de TBK 128 kapsamında yer alıp almadığı doktrinde tartışmalıdır. Tartışmaya ilişkin ayrıntılı değerlendirme için bkz. Kayak, **a.g.m.**, s. 15 vd.

³¹ Garanti sözleşmesinden doğan yükümlülük başka bir borcun varlığına, geçerliliğine yahut devamına bağlı değildir. (Ayrıntısı için bkz.: Reisoğlu, **a.g.e.**, s. 19; Kahraman, **a.g.e.**, s. 37; Yavuz, **Borçlar Özel**, s. 1480). Saf garanti taahhüdünün tek tarafa borç yükleyen bir sözleşme olduğu kabul edilmektedir. (Ayrıntısı için bkz.: Kahraman, **a.g.e.**, s. 41; Develioğlu, **a.g.e.**, s. 92). Buna karşın *Reisoğlu*, taahhüt karşılığında bir edim kararlaştırılmış olmasının doğrudan ilgili ilişkiyi saf garanti taahhüdü olmaktan çıkarmayacağını ifade etmektedir. Yazara göre garanti veren, verdiği taahhüdü garanti alandan ivaz elde etmek amacıyla yaptığında (*sigorta sözleşmelerinde olduğu gibi*) ortada bir garanti sözleşmesi olmayacaktır. Bununla birlikte garanti veren, garanti alanı belirli bir hareket tarzına yöneltmek amacıyla taahhütte bulunmakla birlikte arızı olarak ivaz kararlaştırılmış ise, buradaki ilişki garanti sözleşmesi olarak kalmaya devam edecektir. (Ayrıntısı için bkz.: Reisoğlu, **a.g.e.**, s. 22).

³² Reisoğlu, **a.g.e.**, s. 13; Develioğlu, **a.g.e.**, s. 85; Kahraman, **a.g.e.**, s. 21.

(3) bağımsız olarak; (4) kusur şartından ari (5) bir sözleşmeyle üstlenilmesi³³ gerekir. Garanti veren, kararlaştırılan riziko gerçekleştiğinde rizikonun gerçekleşme sebebi ne olursa olsun (kayıtsız şartsız) meydana gelen zararı gidermek zorundadır.

Üreticinin/ithalatçının garanti belgesiyle satılması zorunlu olmayan mallar için vermiş olduğu belge incelendiğinde, zorunlu garantiye tabi malların garanti belgesinde yer taahhütleri içerdikleri görülür³⁴. Zikredilen taahhütler uyarınca üstlenilen riziko, “*kusurlu malzeme ve/veya işçilikten kaynaklanan bir arıza olması*”³⁵’dır. Bu riziko gerçekleştiğinde ise üretici/ithalatçı onarım masrafları kendisine ait olmak üzere maldaki arızanın giderileceğini yahut “*ürünün tamiri mümkün değil veya ekonomik değilse*”³⁶ ürünün değiştirileceğini beyan eder. Öncelikle söz konusu taahhüt bir satış sözleşmesinin (ürünün satın alınması) kurulması adına tüketiciyi yönlendirme amacı taşımaktadır. Ancak taahhüt satış ilişkisinin varlığından, geçerlilik şartlarından bağımsız değildir. Zira garanti belgesine dayanılabilmesi en

³³ Söz konusu üstlenme bir giderim borcu teşkil eder. Giderim ise belirli bir tutarın ödenmesi veya taahhüt ettiği bir edimi yerine getirilmesi şeklinde tezahür edebilir.

³⁴ Örneğin baskül garanti belgesiyle satılması zorunlu tutulmuş bir ürün değildir. Buna karşın Arzum marka basküller bu belgeyle satılır. Garanti şartları her arzum marka ev eşyası için aynı şekilde belirlenmiştir. (Ayrıntısı için bkz.: çevrimiçi, <https://www.arzum.com.tr/garanti-kosullari> -23.07.2018). Keza Bosch, Philips, Arçelik, Vestel’ in resmi sitelerinde garanti şartları başlığı altında bir bölüm bulunur. İlgili bölümde verilmiş bulunan taahhütler sadece garanti süresi adına bir değişiklik öngörür. Bunun dışında zorunlu garantiye tabi olsun olmasın bu markaların tüm ürünlerinin aynı garanti şartlarına tabi olduğu anlaşılmaktadır. (Bosch’ u şartları için bkz.: çevrimiçi, https://www.bosch-do-it.de/media/diy/pdf/turkey_1/service_27/Download.pdf -23.07.2018; Arçelik’ in şartları için bkz.: çevrimiçi, <https://www.arcelik.com.tr/urun-garantisi>, 23.07.2018; Philips’ in garanti şartları için bkz.: https://www.philips.com.tr/c-dam/b2c/suj/tr/support-home/Garanti_Sartlari_TR.pdf -23.07.2018; Vestel’ in şartları için bkz.: çevrimiçi, <https://www.vestel.com.tr/garanti-montaj-bilgileri> -23.07.2018).

³⁵ bkz. dn. 37.

³⁶ Bu ifade aynen Philips’ in garanti şartları arasında alınmıştır. Ayrıntısı için bkz.: çevrimiçi, https://www.philips.com.tr/c-dam/b2c/suj/tr/support-home/Garanti_Sartlari_TR.pdf -23.07.2018. Ancak bazı garanti belgelerinde seçimlik olarak onarım ve değişim hakkının tüketiciye sunulduğu görülür. (bkz.: Bosch’ u şartları: çevrimiçi, https://www.bosch-do-it.de/media/diy/pdf/turkey_1/service_27/Download.pdf -23.07.2018).

azından bir tüketici işleminin varlığını gerekli kılar. Ürün geçerli bir tüketici satışıyla tüketicinin elinde bulunduğu sürece üreticinin/ithalatçının sorumluluğuna gidilebilir³⁷. Bu taahhüdün tüketici ile üretici/ithalatçı arasında bir sözleşme ilişkisi meydana getirdiğini savunabilmek de oldukça güçtür. Tüketicinin kendisine verilen taahhüdün içeriği bir yana bu taahhüdün varlığından dahi çoğu zaman habersizdir. İlgili şartları kabul edip etmeme (*garanti şartlarının tartışılması bir yana*) yönünde bir beyanda bulunma fırsatı (*beyanda bulunduğu varsayılmasına yönelik bir fiilde bulunma da dahil olmak üzere*) dahi yoktur³⁸.

³⁷ Söz konusu bağımlılık ilişkisi *Kapancı* tarafından satış ilişkisi ortadan kalktığında yahut geçersiz olduğunda garanti sözleşmesindeki taahhüt edilen rizikonun gerçekleşmesinin imkansızlaşacağı (zira rizikonun gerçekleşmesi malın kullanımına bağlı olduğu ve sözleşme ortadan kalktığında artık mal kullanılamayacağı için) ve bu sebeple bu taahhüde dayanılamayacağı görüşüyle aşılmaya çalışılmaktadır. (Ayrıntısı için bkz.: Kadir Berk Kapancı, “Satıcının Satış Konusuyla İlgili Olarak Verdiği (Saf) Garanti Taahhütleri”, **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, S. 2, Cilt :6, 2015, s. 336). Ancak bu görüş sadece iki ilişkinin birbirine bağımlı olduğunu farklı şekilde ifade etmekten ileri gitmez. Zira tüketicinin bir ürünü/malı kullanabilmesi ürünün satıcısıyla arasında kurulmuş bir sözleşmenin varlığına, geçerliliğine bağlıdır. Ürünün kullanımı sırasında üründe ayıp teşkil eden eksiklerin ürünün üreticisi/ithalatçısı tarafından bir edime konu edilmesi bu iki ilişkiyi birbirine bağlı kılar. Ayıp satış konusu malda hasarın intikali anında var olan tüm eksikliklerse, mal kullanılsın yahut kullanılsın, sözleşme var olsun yahut olmasın ayıplı olarak nitelendirilmesi bu durumda bağımsız olarak varlığını korur. Satış sözleşmesi ortadan kalksa da mal ayıplı olduğu sürece riziko gerçekleşir. Bu sebeple rizikonun imkansızlaştığını ifade etmek mümkün değildir. Şu husus da atlanmamalıdır ki taraflar saf garanti sözleşmesini akıbetini bir başka sözleşmenin akıbetine bağlı kılabilir. Bu durumda bileşik iki sözleşmeden bahsedilir. Ayıp üreticinin kendi kontrol alanında gerçekleşen, bir diğer ifadeyle üreticinin kontrol edebileceği risklerin üretici üzerine bırakılmasıdır. Buna karşın üreticinin kontrol edemediği risklerin üstlenilmesi (kullanıcı hatası gibi) halinde bunun bir saf garanti taahhüdü olduğu kabul edilecektir. Ancak söz konusu taahhüt satış sözleşmesinin varlığına (ister üretici ile yapılmış olsun ister üçüncü kişi satıcıyla) bağlıdır. Bu takdirde saf garanti taahhüdünün bağımsızlık niteliğine halel gelmeyecek, bilakis tarafların iradesi sebebiyle iki ilişki arasında bir bağımlılık olduğu kabul edilir.

³⁸ Örneğin ABD Apple garanti şartlarının en başında, garanti şartlarının uygun bulunmaması halinde 14 içerisinde ürünün iade edilip satış sözleşmesinden dönülebileceği hükmü yer alır. (Hüküm aynen şu şekildedir: “*IF YOU DO NOT AGREE TO THE TERMS OF THE WARRANTY, DO NOT USE THE PRODUCT AND RETURN IT WITHIN THE RETURN PERIOD STATED IN APPLE’S RETURN POLICY (FOUND AT www.apple.com/legal/sales_policies/) TO THE APPLE OWNED RETAIL STORE OR THE AUTHORIZED DISTRIBUTOR WHERE YOU PURCHASED IT FOR A REFUND.*” Ayrıntısı için bkz.: çevrimiçi, <https://www.apple.com/legal/warranty/products/ios-warranty-document-us.html> -24.02.2018).

Bir an için tüketici ile üretici/ithalatçı arasında sadece bu belgenin verilmesiyle bir sözleşme ilişkisi kurulduğu kabul edilebilecek olsa bile, garanti belgesiyle üstlenilen riziko tek başına bu ilişkinin saf garanti taahhüdü olarak nitelendirilmesini engeller. Üretici/ithalatçı bu belgede hali hazırda TKHK uyarınca (m. 11/2) sorumlu olduğu malın ayıplı olması rizikosundan başkasını üstlenmez. O halde üstlenilen üreticinin/ithalatçının ayıptan doğan kanuni sorumluluğunun (kanuni garantilerin) tekrarından ibarettir. Zira TKHK m. 11/2 malın ayıplı olması halinde (zorunlu garanti düzenlemesine tabi olsun olması) üreticinin/ithalatçının satıcıyla müteselsilen sorumlu olacağını öngörür. Hakkında garanti belgesi düzenlenen ürün için bu belge iradi olarak tanzim edilse de belge, kanunun tüketiciye sağladığı korumadan başkasını sağlamaz³⁹. Bu taahhütler ayıptan sorumluluğun tekrarından ileri gitmediğinden bir saf garanti taahhüdü olarak da nitelendirilemez.

TKHK m. 11/2 olmasaydı⁴⁰ dahi bu taahhütler bu haliyle saf garanti taahhüdü olarak nitelendirilemezdi⁴¹. Garanti sözleşmesinin her iki türü (*gerek*

³⁹ Bu belgede garanti süresinin zamanaşımı süresinden kısa kararlaştırılması bir hüküm ifade etmeyeceği gibi Philips örneğinde olduğu gibi seçimlik hakları üreticinin/ithalatçının iradesine bırakan kayıtlar da geçersizdir.

⁴⁰ Nitekim AB2 ye üye devletlerin hiçbirinde üreticinin/ithalatçının garanti belgesi düzenleme zorunluluğu bulunmamaktadır. (Wiewiórowska Domagalska, **a.g.e.**, s. 55 vd.). Keza İsviçre hukukunda yahut ABD’ de böyle bir belge düzenleme zorunluluğu bulunmaz. (Atamer, İnceoğlu, **a.g.m.**, s. 38 vd.). Bu sebeple söz konusu ülkelerin garanti belgelerine ilişkin açıklamaları ancak TKHK m. 11/2’ nin Türk mevzuatında yer almadığı ihtimal için dikkate alınabilecek niteliktedir.

⁴¹ Sadece bu takdirde üretici/ithalatçı sorumluluk sınırlarını adi/ticari satışlarda olduğu gibi daha serbest tayin edebilir. Bu durumda TKHK kapsamında olmayan tüm satış ilişkileri için (adi/ticari) garanti belgesinin anlamlandırılması da gerekir. Zira üretici/ithalatçı maldaki ayıplardan sorumlu değildir. Buna rağmen uygulamada birçok satış sözleşmesiyle beraber garanti belgesinin de alıcıya sunulduğu görülür. Bu belgede onarım yahut ayıpsız misli ile değişim hakkının garantiyi verene karşı ileri sürülebileceği yer alır ve çoğunlukla bu hakların ileri sürülmesinde kanunun aradığı şartlardan daha farklı esaslar benimsenir. Bu takdirde garanti belgenin ne ifade ettiği belirlenmelidir. Yargıtay bu türlü ilişkileri (garanti belgesi verilmesini) üretici ile alıcı arasında kurulan ayrı bir ilişki olarak değerlendirir ve bu ilişki için doğrudan bir nitelendirme yapmaz. Garantinin kapsamının da garanti belgesindeki hükümler dikkate alınarak belirlenmesi gerektiği yönünde hüküm tesis eder. Örneğin: “*Mahkemece toplanan delillere ve benimsenen bilirkişi raporuna göre, davaya konu branda kumaşlarının üzerinde üretici firmaya ait herhangi bir tanıtıcı yazı, işaret ya da amblemin bulunmadığı, branda kumaşlarının kullanım şartları ve garanti sürelerine dair bir şartname olmadığı...*” (Yarg. 19. HD., T.

28.4.2016, E. 2016/162, K. 2016/7700); "...Otomotiv A.Ş.'nin **düzenlediği garanti belgesindeki garanti taahhüdü sebebiyle** davacıya karşı sorumlu olduğu..." (Yarg. 19. HD., T. 20.12.2017, E. 2016/14877, K. 2017/8114); "Davacının davaya konu aracı 14.03.2011 tarihli fatura ile davalı ... San. A.Ş.'den satın aldığı, diğer davalının ise garanti belgesinde ithalatçı firma olduğu, davanın garanti süresi olan 2 yıllık süre içerisinde açıldığı dosya içeriğiyle sabittir. Davacı yanın iddiasına dayanak yaptığı davaya konu aracın garanti belgesindeki garanti şartları 5. maddesi "Malın; teslim tarihinden itibaren garanti süresi içinde kalmak kaydıyla bir yıl içerisinde, aynı arızayı ikiden fazla tekrarlaması veya farklı arızaların dörtten fazla ortaya çıkması sonucu, maldan yararlanamamanın süreklilik kazanması; tamiri için gereken azami sürenin aşılması; servis istasyonunun mevcut olmaması halinde sırasıyla satıcısı, bayii, acentası, temsilciliği, ithalatçısı veya imalatçısından birisinin düzenleyeceği raporla, arızanın tamirinin mümkün bulunmadığının belirlenmesi durumlarında, ücretsiz olarak değiştirme işlemi yapılacaktır." hükmünü içermektedir. Somut olayda davacı yan davaya konu araçtaki şanzıman şikayeti sebebiyle 3. kez tamir hakkını kullanmıştır. Mahkemece hükme esas alındığı belirtilen 18.09.2013 tarihli bilirkişi raporunda davacının iddia ettiği arızanın 3. kez de giderildiği, aracın keşif sırasında çalışır ve ayıpsız olduğu tespit edilmiştir. **Hal böyle olunca mahkemece garanti belgesi 5. Maddesindeki şartların gerçekleşmediği...**" (Yarg. 19. HD., T. 28.1.2016, E. 2015/6369, K. 2016/1090; çevrimiçi, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası -14.08.2018).

Yargıtay, kararlarında da işaret ettiği şekliyle, tüketiciyle üretici/ithalatçı arasında ilgili ilişkinin kurulması/var kabul edilmesi için belgede üreticinin/ithalatçının iradesini ortaya koyan bir işaretin/imzanın yer almasını yeterli bulur. Şu halde bu nevi ilişkilerin "*ilgisine vaat-öneri/umuma yönelmiş vaat-öneri*" olarak kabul edilmesi mümkündür. Belgenin alıcı eline ulaşması ve alıcının bu vaade uygun üreticiye/ithalatçıya başvurduğu an taraflar arasında bir sözleşmenin kurulduğu savunulur. (Ayrıntısı için bkz.: Schwizer, **a.g.e.**, s. 31 vd.) Böylece garanti belgesi de ilgili sözleşme ilişkisinin varlığını ortaya koyan belge olacaktır. Ancak şu husus atlanmamalıdır ki tüketici işlemi olmayan, tüketici işlemi olsa da zorunlu garanti kapsamında olmayan ürünlerin satışında verilen garanti belgesinde çoğu zaman alıcının haklarının ne olduğu yer almaz. Üreticiler/ithalatçılar, internet sitelerinde ticari/adi satışlar için ayrı garanti şartları belirler ve bunu ilan eder. (Örneğin: çevrimiçi, <https://www.mercedes-benz.com.tr/passengercars/being-an-owner/garanti-ve-sigorta.html> -14.08.2018). Alıcı, bu vaatlerin içeriğinden değil; sadece varlığından haberdardır. Bu sebeple alıcının üreticiye/ithalatçıya başvurusunun bir kabul beyanı olarak değerlendirilmesi oldukça zordur. Kaldı ki üreticiye/ithalatçıya başvurmaksızın hakkını elde etmek için doğrudan dava yolunun tercih edilmesi halinde sözleşme ilişkisi kurulmamış olacaktır. Bu yönüyle ilgili görüş (*umuma yönelik öneri*) eksik kalır. Garanti belgesi uygulamasının sadece tüketici işlemlerine özgü olmadığı günümüz için bu konuda özel düzenlemelere ihtiyaç duyulduğu ifade edilmelidir. Ancak bu gibi vaatlere, uygulamanın (içtihatların) bir sonuç bağladığı da aşıkardır. Bu sonuç ise (uygulamada) tüketicinin taleplerini üreticiye/ithalatçıya yöneltebilmesi için tek başına üreticinin/ithalatçının iradesinin yeterli olduğudur. Bir diğer ifadeyle uygulamada garanti belgesinin düzenlenmesiyle adeta tek taraflı bir hukuki işlemle üreticinin/ithalatçının borç altında girdiği kabul edilmektedir.

Söz konusu ilişki için de ne şekilde nitelendirilirse nitelendirilsin Borçlar Kanununun genel hükümleri uygulanacaktır. Şüphesiz bu hükümlerin en başında TBK m. 20-25 hükümleri (Genel İşlem Koşulu Düzenlemeleri) gelecektir. Zira uygulamada garanti şartları üretici/ithalatçının önceden tek taraflı olarak hazırladığı hükümlerdir.

saf garanti taahhüdü gerek kefalet benzeri taahhüdü) de bir kişinin girişeceği hukuki ilişkinin riskini bertaraf etmek adına başkasının ayrı bir taahhütte bulunulması esasına dayanır. Bu taahhüt ise bir giderim borcu meydana getirir⁴². Bir diğer ifadeyle taraflar arasında bir sorumluluk borç ilişkisi (zararı tazmin ilişkisi) kurulmuş olur. Buna mukabil garanti belgesiyle verilen taahhütler satıcının malı ayıpsız ifa etme borcuna (ifa yükümlülüğü⁴³) bir üçüncü kişinin dahil olması niteliğindedir. Üretici/ithalatçı bu beyanıyla (belge kapsamında) tüketiciyi kurmaya yönelttiği satış sözleşmesinde gündeme gelmesi muhtemel aksaklıkları değil, malın ayıplı olması rizikosunu üstlenir. Taahhüt (belge) tüketiciye malın ayıplı olması halinde bu ayıbın onarımla giderilmesini ya da malın değişimini talep imkanını sunar. Bu takdirde ilgili beyan esasında üreticinin/ithalatçının satıcının edimini ayıpsız ifa etme (*satış sözleşmesi uyarınca asli edim yükümlülüğü*) **borcuna katılmasıdır**⁴⁴.

Mevcut bir borç ilişkisine “*borçlunun yanında yer almak üzere*” dahil olmak maksadıyla alacaklı ile katılanın anlaşmasına borca katılma adı verilir⁴⁵. (TBK m. 201) Söz konusu işlemin akabinde borçlu ile katılan, alacaklıya karşı müteselsilen sorumlu hale gelir. Borca katılan böylece alacaklının ilk borç ilişkisinden elde edeceği hukuki yararı güvence altına almış olur ve alacaklı, ilk borçlunun borca aykırı davranma ihtimaline karşı korunur. Borca katılma yoluyla katılan asıl borcu ifa etmeyi (*ifa yükümlülüğü*) üstlenir. Bu yükümlülük için tarafların (tüketici ile üreticinin/ithalatçının) kanun gereği bir sözleşme yapması/anlaşması gerekir. Zira madde de açıkça ortaya konulduğu şekliyle “*alacaklı ile üstlenenin anlaşması*” gerekir. Fakat tüketicinin çoğu zaman bu belgenin varlığından haberi olmaz. Belgenin varlığından haberi olsa da yine

⁴² Ayrıntısı için bkz.: I/A.

⁴³ Zira satış sözleşmesinde alıcının amacı, “*istediği maksat için kullanabileceği faydalı bir şeyin*” mülkiyetine sahip olmaktır. Satıcı şeyin değerini veya faydasını azaltan noksanlıklar bulunmayacağını ayrıca taahhüt etmese dahi, bu borç mevcuttur. (Ayrıntısı için bkz.: Tandoğan, *Cilt 1*, s. 128).

⁴⁴ **A.b.ç.**

⁴⁵ Borca katılma işlemiyle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Seda, Yıldız Portakal, **6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Borca Katılma**, İstanbul, XII Levha Yayınları, 2016.

satış sözleşmesi sırasında tüketiciye verilen neredeyse hiçbir belgede üretici/ithalatçının taahhütleri yer almaz. Tüketicinin (alacaklı) bilgisi dahilinde olmayan bir borca katılmanın varlığından bahsedilemez. Ancak TKHK m. 57 söz konusu taahhüdün varlığını tüketicinin hak iddiaları adına yeterli görür. Bu sebeple üreticinin/ithalatçının tüketiciyle arasında bir sözleşmenin bulunup bulunmadığı tartışmasından bağımsız olarak ürettiği/ithal ettiği ürüne yönelik taahhütte bulunması (belge vermese bile) yeterlidir. TKHK m. 57/4⁴⁶ gereği söz konusu taahhütler kendisini bağlayacaktır; üretici/ithalatçı, tüketicinin belgede yer alan/internet sitesinde yer alan esaslara uygun taleplerini yerine getirmekle yükümlü olacaktır.

III. İvazlı Onarım Garantisi

Üreticilerin/ithalatçıların özellikle otomotiv sektöründe araç için garanti belgesindeki onarım hakkının (yahut değişim) garanti süresinden sonra da devam etmesi için tüketicilerden bedel talep ettikleri görülür⁴⁷. Bu tür tekliflerin bedel unsuru barındırması onları diğer garanti belgelerinden ayırır. Bu yüzden tüketiciye sunulan bu tekliflerin hukukî niteliği ayrıca değerlendirilmelidir. Gerçekten üretici yahut ithalatçı tarafından verilen ivazlı bir onarım vaadinin tüketici tarafından kabul edilmesi halinde artık taraflar arasında bir sözleşme ilişkisi kurulduğu kabul edilmelidir. Buna karşın bu sözleşmenin niteliğinin ne olduğu ortaya konulmalıdır. Nitelendirme yapılırken:

⁴⁶ TKHK m. 57/4: “İhtiyari garanti taahhüdü, bu maddede öngörülen özellikleri taşımasa bile taahhütte bulunana bağlar.”

⁴⁷ Örneğin Mercedes’ in resmi sitesinde aracın “teknik arızalarının” yasal garanti süresinden sonrası için de ücretsiz giderilmesi için aracın özellikleri ve yaşını dikkate alan bir fiyat listesi yer alır. (Ayrıntısı için bkz.: çevrimiçi, https://www.mercedes-benz.com.tr/passengercars/being-an-owner/garanti-ve-sigorta/uzatilmis-garanti/_jcr_content/par/interactions.attachments.0.SPAPbrosur_.pdf 20.10.2018).

1. Tüketicinin onarım için bedel ödeyecek olması, ilişkinin tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olarak değerlendirilmesini mi gerektirdiği; (*yoksa eksik iki tarafa yahut tek tarafa borç yükleyen bir sözleşme mi olduğu*)
2. Bu hukuki ilişkinin bir sigorta sözleşmesi⁴⁸ olarak nitelendirilip nitelendirilemeyeceği; (*Zira ürünün arızalanması ihtimali tüketici için riziko teşkil etmekte ve bu riziko ivaz/bedel karşılığında belirli bir süreliğine üretici/ithalatçı tarafından üstlenilmektedir.*) noktaları üzerinde durulmalıdır.

A. İvazlı Onarım Garantisi ve Sigorta Sözleşmeleri

Bir hukuki işlem nitelendirilirken tarafların hukuki ilişkideki asli edimleri ortaya konulmalıdır. Otomotiv sektörü özelinde verilen örnek üzerinden mesele incelendiğinde üretici/ithalatçı söz konusu sözleşmeyle araçta ortaya çıkabilecek teknik arızaları⁴⁹ 1 yıl süreyle daha üstlenir. Bu üstlenmenin karşılığı olarak tüketici de bir bedel ödemeyi taahhüt eder. Arızanın kaynağı ise üreticinin/ithalatçının tüketicinin arızaya dayanan talebini yerine getirmesi adına önemlidir. 1 yıllık süreçte araçta ortaya çıkan teknik arıza kullanım hatasından veya bir üçüncü kişinin araca verdiği zarardan ileri gelmemelidir. Arıza aracın üretimi aşamasındaki işçilik, montaj yahut malzeme hatası sebebiyle ortaya çıkmış olmalıdır. Sözleşmeyle üretici/ithalatçı araçta meydana gelebilecek, kaynağı önem arz etmeksizin her türlü teknik arızayı onarmayı

⁴⁸ Sigorta sözleşmesi, sigorta ettirenin asli edim olarak prim ödemeyi; sigortacının ise asli edim olarak himaye-teminat sağlamayı üstlendiği iki tarafa borç yükleyen bir sözleşmedir. (Konuyla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Rayegan Kender, **Türkiye’ de Hususi Sigorta Hukuku**, İstanbul, XII Levha Yayıncılık, 2017, s. 389; Doyal Jr. McLemore, “Consumer Warranty or Insurance Contract-- A View Towards a Rational State Regulatory Policy”, **Indiana Law Journal**, Volume: 51: 1103, s. 1104).

⁴⁹ Araçtaki arızanın ücretsiz onarım hakkının kullanımına sebep/dayanak teşkil edebilmesi “*malzeme ve/veya montaj kaynaklı*” bir arızanın varlığı şartına bağlıdır. (çevrimiçi, <https://www.mercedes-benz.com.tr/passengercars/being-an-owner/garanti-ve-sigorta/uzatilmis-garanti.module.html> -20.10.2018).

taahhüt etmez. Fakat sigorta sözleşmesi⁵⁰ uyarınca üstlenilen (1) bir üçüncü kişinin ya da (2) bir dış etkenin (beklenmedik hal gibi) ve (3) kasten gerçekleşmediği sürece TTK m. 1428/1 gereği “*sigorta ettirenin, sigortalının, lehtarın ve bunların hukuken fiillerinden sorumlu bulundukları kişilerin*” eylemlerinin olumsuz etkilerinin giderilmesidir. Şüphesiz sigorta sözleşmesi uyarınca sigortacı bir giderim yükümlülüğü üstlenir.

Üreticinin/ithalatçının üstlendiği riziko malda ortaya çıkabilecek ayıptır. Kural olarak yasal garanti süresi/zamanaşımı süresi içerisinde bu tür eksiklikleri gidermekle yükümlü olan üretici/ithalatçı daha uzun bir süre için bu eksikliği sadece **onarmayı taahhüt** eder. Üretici/ithalatçı TKHK ve ilgili mevzuat uyarınca sorumlu olmadığı bir dönem için ayıptan sorumlu olmayı sözleşmeye konu edebilir. Bu tip sözleşmeler sigorta sözleşmesi olarak adlandırılmaz. Zira bu sözleşme ilişkisiyle sigortacının himaye borcundan çok daha sınırlı bir himaye üstlenilir ve bir giderim borcu değil, ifa borcu doğar. Bilindiği üzere ayıptan üretici ve ithalatçı satıcıyla beraber müteselsilen sorumludur ve ayıptan sorumluluk aynen ifaya hizmet eden bir ifa yükümlülüğü teşkil eder⁵¹. Bu sebeple üreticinin/ithalatçının onarımı bir ivaz karşılığında üstlenmesi, tüketici ile üretici/ithalatçı arasında sigorta sözleşmesi ilişkisi meydana getirmez.

Şu husus atlanmamalıdır ki üretici/ithalatçı yahut satıcı ücret karşılığında malda meydana gelecek her türlü hasarı onarmayı, malın çalınması halinde bir yenisinin verilmesini yahut parasının iade edilmesini üstlenebilir⁵². Bu takdirde

⁵⁰ Araç için verilen onarım taahhüdü sigorta sözleşmelerinin sınıflandırılması için doktrinin getirdiği kriterler dikkate alındığında: (1) rizikonun konusuna göre yapılan ayırmda malvarlığı sigortaları içerisinde yer alıp alamayacağı tartışılabilir. (2) ihtiyacın karşılanması prensibi uyarınca zarar sigortalarının aktif zarar sigortası kapsamında mütalaa edilebilir. (Zira aktif zarar sigortalarının konusu menfaattir. Menfaat bir kişinin bir malvarlığına sahip olması onu kullanması yahut işletmesi dolayısıyla ortaya çıkan değer ilişkisine denir. Ayrıntısı için bkz.: Kender, **a.g.e.**, s. 387).

⁵¹ Ayrıntısı için bkz.: I/C/1.

⁵² (Örneğin Mediamarkt, “**Garantiötesi**” başlıklı hizmetinde çalınma, yanma, kaybolma, kullanıcı hatası sebebiyle bozulma gibi rizikoların tamamı için ücret karşılığı paketleri tüketiciye sunar. Ayrıntısı için bkz. çevrimiçi,

taraflar arasında bir sigorta sözleşmesi bulunup bulunmadığı ortaya konulmalıdır. Türkiye’de sigortacılık faaliyetleri izin sistemine tabi ve Anonim Şirket şeklinde örgütlenmiş tüzel kişilerce yürütülebilen sıkı denetimlere tabi faaliyetlerdendir. Satıcıların, üreticilerin yahut ithalatçıların bu gibi tekliflerinin geçerliliğini koruyabilmesi ise bu düzenlemeler karşısında mümkün değildir. Fakat satıcı/ithalatçı/üretici tüketiciyle anlaştıkları paket içeriğine göre/uygun bir sigorta sözleşmesi kurulmasına (*tüketici ile sigorta şirketi arasında*) aracılık (*yahut doğrudan tüketici lehine ilgili sözleşmeye taraf olur*) eder⁵³. Tüketici sigorta sözleşmesi bedelini ürün bedeli ile birlikte kural olarak satıcıya öder. Satıcı da söz konusu bedeli işbirliği içerisinde olduğu şirkete aktarır. Bu durumda sigorta ilişkisi esasında satıcı ile sigorta şirketi arasında yahut sigorta şirketi ile tüketici arasında kurulur.

B. İvazlı Onarım Garantisi ve Saf Garanti Taahhütleri

Saf garanti taahhütleri tanımlanırken, ilgili hukuki ilişkinin tek tarafa borç yükleyen bir sözleşme olduğu ifade edilmiştir⁵⁴. Üreticinin/ithalatçının onarımı ivazlı olarak yapmayı üstlenmesi ilgili hukuki ilişkiyi saf garanti taahhüdü olarak adlandırmanın önünde doğrudan bir engel teşkil etmeyecektir⁵⁵. Ancak zikredildiği üzere üretici/ithalatçı bu sözleşme ile ayıptan doğan sorumluluğunun zamansal sınırını genişletmeyi üstlenir. İlgili sözleşme bir giderim yükümlülüğü meydana getirmez, ifa yükümlülüğünün devamını hüküm altına alır. Tüketici ile kurulan bu ilişki **(1)** ayıptan doğan sorumluluğun

http://www.mediamarkt.com.tr/static/pdf/Folder_Plus_Garantie_ges-01.pdf - 21.10.2010).

⁵³ (Mediamarkt söz konusu hizmeti “**Mondial Assistance (Alliance Sigorta)**” ile işbirliği çerçevesinde tüketiciye sunar. Ayrıntısı için bkz.: çevrimiçi, http://www.mediamarkt.com.tr/static/pdf/Folder_Plus_Garantie_ges-01.pdf - 21.10.2010).

⁵⁴ Ayrıntısı için bkz.: III./B./2.

⁵⁵ Aynı yönde bkz.: Reisoğlu, **a.g.e.**, s. 21. Bu takdirde “atipik” bir garanti sözleşmesinin varlığından bahsedilebilir.

tanzimini hedef tutan, (2) ivazlı olması sebebiyle iki tarafa borç yükleyen⁵⁶ bir *sui generis* sözleşme olarak adlandırılmalıdır. Sözleşmenin bu niteliği gereği, sözleşmeye uygulanacak hükümlerin ne olduğu tartışması gündeme gelecektir. Bu tartışma tezin kapsamını aşmakla beraber en azından ilgili sözleşmenin TBK genel hükümlere tabi olacağı ifade edilmelidir. Bu kapsamda sözleşme şartlarının tek taraflı ve birden çok ilişkide kullanılmak üzere hazırlandığı dikkate alındığında TBK m. 20-25 arasındaki genel işlem koşulu esaslarına tabidir⁵⁷. Bu sözleşme tüketici işlemi niteliğinde de olacağından TKHK m. 5 uyarınca haksız şart denetimine de tabi tutulacaktır.

⁵⁶ Tüketicinin her halükarda bedeli ödemekle yükümlü olmasına karşın üreticinin/ithalatçının ayıbın ortaya çıkması halinde borçlu hale gelecek olması söz konusu ilişkinin eksik iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olarak adlandırılmasını gerektirmez. Zira üretici/ithalatçı, sözleşme süresi boyunca borç altındadır sadece borcu rizikonun (ayıbın) sözleşme süresi içerisinde ortaya çıkması şartına bağlıdır. Tıpkı garanti verenin borcunun sözleşmeyle üstlendiği rizikonun ortaya çıkmasına bağlı olduğu gibi.

⁵⁷ Örneğin 5 yıllık onarım garantisi sunan bir teklifin ücret karşılığı süre uzatımı kaydı içerdiği tüketicinin dikkatine sunulmalı bu husus kendisine izah edilmelidir. (TBK m. 21) Şayet tüketici bu konuda bilgilendirilmemişse bu hüküm (ücret) yazılmamış sayılır. Bu durumda tüketici 5 yıl içerisinde ilk 2 yıl TKHK uyarınca onarım ve değişim hakkına sahip olur, sonraki üç yıl zarfında ise ayıbın ortaya çıktığı durumda üreticiden/ithalatçıdan onarım talep edebilir.

SONUÇ

Bu çalışma kapsamında ulaşılan sonuçlar aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır:

1. Garanti belgesi/garanti belgesi uygulaması uluslararası ticaretin ve satış ilişkilerinin karmaşıklaşmasının hukuk sistemlerine armağanıdır. Zira satış sözleşmesi etkilerinin sadece tüketici-alıcı ile satıcı arasında gösteren bir hukuki işlem olmaktan çıkmıştır.
2. Garanti belgesi uygulaması ilk kez ABD’ de başlamış ve satıcının maldaki eksikliklerden sorumluluğunu sınırlandırmak için tüketicinin satış konusu mala olan ihtiyacı adeta kullanılmıştır. Zira garanti belgesiyle malın üreticisi üründe meydana gelen bir aksaklığın giderilmesini üstlenilir. Ancak bunun karşılığında tüketicinin/alıcının, satıcının ayıptan sorumluluğuna başvurma (tazminat talebi) imkanı elinden alınır.
3. Sözleşmeye aykırı davranan borçluya karşı kural olarak aynen ifa talebinin yöneltilemediği bu sistemlerde (Anglo-Amerikan Sistemi) aynen ifaya yönelmiş (ifa yükümlülüğü) bu teklif tüketiciler/alıcılar için ilk bakışta cazip görünmüştür.
4. Keza Türk hukukunda da ayıp halinde tüketicinin onarım talep edemiyor oluşu dikkate alınarak “onarım garantileri” başlığı altında satıcıya karşı sahip olunan imkanların tüketicinin/alıcının elinden alındığı belgeler işlem hayatına dahil olmuştur.
5. Uygulamada ayıptan sorumluluğu tüketici aleyhine daraltmak maksadıyla geliştirilen bu çözümün olumsuz sonuçları önce yargı kararları akabinde kanun, düzenlemelerle aşılmaya çalışılmış ve garanti belgeleri, neredeyse tüm dünyada tüketicinin korunması maksadıyla pozitif hukuk metinlerinin konusu halinde gelmiştir.
6. Garanti belgeleri tespit edilebildiği kadarıyla Yeni Zelanda ve Avustralya haricinde üretici/ithalatçı için tanzim zorunluluğu öngörülmeven iradi metinler/garantiler olarak adlandırılır. Ancak

Türkiye’de eTKHK zamanından bu yana üreticinin/ithalatçının, ayrıntısı Yönetmelik’ le belirlenen mallar/ürünler için garanti belgesi düzenlemesi zorunludur. Bu düzenleme dışında kalan ürünler içinse garanti belgesi düzenlemek üreticinin/ithalatçının iradesine bağlıdır.

7. Çoğu zaman satış sözleşmesine konu malın kutusu içerisinde tüketiciye sunulan ve üründe gündeme gelebilecek aksaklıklara yönelik bir çözüm önerdiği iddia edilen bu belgenin hukuken ne şekilde isimlendirileceğiye belgede yer alan taahhütlerin irdelenmesini gerektir.
8. Bir borç ilişkisinin ifa, giderim yahut iade yükümlülüğü doğurabileceği dikkate alındığında belgedeki taahhütlerin bu yükümlülüklerden hangisine karşılık geldiği de tayin edilmelidir.
9. Satış sözleşmesine konu “şeydeki eksikliklerin” satıcının ayıptan sorumluluğunu gündeme getirdiği de dikkate alınır. Üretici/ithalatçı tarafından düzenlenen garanti belgelerinin bu sorumlulukla ilişkisinin de ortaya konulması gerekir.
10. Satış sözleşmenin tarafı ve tüketiciyle muhatap olan satıcı, kendi üretmediği ürünleri/malları tüketiciye sunmaktadır. Malın “ayıplı” olması halinde muhatap kalacağı tüketici taleplerinden kusursuz olarak sorumlu olmasının tüketiciyi yeterli ve etkili korumadığı gerekçesiyle Türk kanun koyucusu üreticinin/ithalatçının da ayıptan müteselsilen sorumlu olacağını öngörmüştür. Kaynağı kanun olan bu sorumluluğun zorunlu olan garanti belgesi ve ihtiyari olarak düzenlenen garanti belgesi uyarınca gündeme gelecek sorumluluğa etkisi de dikkate alınmalıdır.
11. Garanti belgeleriyle (ister ihtiyari ister zorunlu olsun) çoğunlukla üreticilerin “üretim/montaj/işçilik” hatalarının sebep olduğu eksiklikleri gidermeyi yahut ürünü bu eksikliği içermeyen benzeriyle değiştirmeyi üstlendikleri görülür. Bu eksikliklerin tamamı hali hazırda ayıptan sorumluluğa tekabül eder. Bu yönüyle garanti belgesinde zikredilen dışında bir taahhüt bulunmuyorsa belgenin üreticinin/ithalatçının ayıptan sorumluluğunu ayrıca ikrar etmesinden başka bir işlevi yoktur.

12. Garanti belgeleri belirli bir süre için (garanti süresi) üreticinin/ithalatçının maldaki eksikliği ortadan kaldırmayı üstlendiği belgelerdir. Kanunen bu süre ayıptan sorumluluğun tabi olduğu zamanaşımıyla paralel olarak (eşit olarak) yahut belirli ürünler için daha uzun tayin edilmiştir. Garanti süresinin sona ermesinin sonuçlarını da zamanaşımı ile paralel/uyumlu tanımlamak yerinde olacaktır. Bu sebeple garanti süresi başlığı altında yapılan belirlemeler, ayıptan sorumluluğun tabi olduğu zamanaşımının tayin edilmesi olarak ele alınmalıdır.
13. Üreticinin/ithalatçının mevzuatın ilgili mal için öngördüğü garanti süresinden daha uzun bir süre/bir zaman dilimi için sorumluluk üstlenmesi de mümkündür. Bu takdirde kural olarak bu belgeyle kanuni zamanaşımı süresinin uzatıldığı kabul edilmelidir. Ancak eğer ilgili süre malın ekonomik ömrünü aşan bir süre ise (ömür boyu, 35 yıl gibi) bu takdirde üreticinin/ithalatçının ayıp dışındaki rizikoları da üstlenmek istediği kabul edilmelidir. Bu üstlenme de TKHK m. 57 uyarınca geçerlidir.
14. Hakkında garanti belgesi düzenlenmesi zorunluluğu bulunmayan mallar için de garanti belgesi düzenlenebilir. Ancak ilgili belgenin tüketiciyle üretici/ithalatçı arasında bir saf garanti sözleşmesi teşkil ettiğini savunmak güçtür. Zira olarak iradi tanzim edilen garanti belgeleriyle zorunlu olan garanti belgelerinin içeriği aynıdır. Bu belgelerde üstlenilen de ayıptan sorumluluktur. Üretici/ithalatçı malın niteliği önem arz etmeksizin TKHK m. 11/2 uyarınca hali hazırda kanunen ayıptan sorumlu olduğu için bu belge tüketiciye başka bir imkan bahsetmez. Kaldı ki üretici/ithalatçı ayıptan müteselsilen sorumlu olmasaydı da bu belgenin bir kayıtsız şartsız zarar giderimi içerdiği savunulamaz. Bu durumda ilgili belgenin bir giderim borcu meydana getirdiği ifade edilemez. İlgili belgeyle ancak satıcının ayıptan doğan sorumluluğuna dahil olduğu (borca katılma) savunulabilir.
15. Bu durum Üretici/ithalatçı ile tüketici arasında hiçbir suretle saf garanti taahhüdü bulunmayacağı anlamına gelmez. Ancak garanti belgeleri

uygulanması ve içeriği dikkate alındığında Türk hukuku uyarınca saf garanti taahhüdü olarak nitelendirilmeye elverişli değildir.

16. İvaz karşılığı verilen onarım garantilerinde ise taraflar arasında bir sözleşme ilişkisi kurulur. Ancak bu sözleşme de bir saf garanti sözleşmesi olarak nitelendirilemez. Zira üretici/ithalatçı ayıptan sorumluluğun süre sınırını uzatırken farklı rizikoları da (kullanıcı hatası yahut hırsızlık vs.) sorumluluğu kapsamına dahil etmez. Bu durumda bedel karşılığı kurulan bu sözleşme *sui generis* bir sözleşmedir. Sözleşmenin konusu ise maldaki eksikliklerin (ayıp teşkil eden) bedel karşılığı üstlenilmesidir.
17. Garanti belgeleri tüketici sıfatını taşıyan kişiler için tanzim edilir. Tüketicinin bu belgeye dayanarak hak iddia edebilmesi için mutlaka sözleşmenin tarafı olan satıcıyla ilişki kuran tüketici olması aranmamalıdır. Zira TKHK, tüketiciyi bir işleme taraf olmaktan bağımsız tanımlamıştır. Ayrıca uygulamada da tüketicinin talepleri talebi ileri sürenin kim olduğuna bakılmaksızın garanti süresi içerisinde olduğu müddetçe yerine getirilir.
18. Garanti belgesinin ispat faaliyetinde takdiri delil olmaktan (yahut yazılı delil başlangıcı) başkaca bir fonksiyonu yoktur. Buna ek olarak belgenin tanzim edilmiş olmasıyla Yönetmelik (m. 11) uyarınca tüketici talebinin geri çevrilebilmesi için malın ayıplı olmadığını üretici/ithalatçı ispat etmelidir. Bu hüküm de şayet TKHK m. 11/2 uyarınca getirilen kurtuluş beyyinesinin 6 aylık süre sınırından ari ele alınırsa belgenin bizatihi üreticinin/ithalatçının sorumluluk esaslarında ispat hukuku yönüyle de bir değişiklik meydana getirmediğinin kabulü gerekir.
19. Garanti belgeleri ayıptan sorumluluk esaslarını tüketici aleyhine değiştirmek için ortaya çıkmıştır. Akabinde yapılan kanuni düzenlemelerle bu sonucun önüne geçilmeye çalışılmış ve ayıptan sorumluluktan fazlasını tüketiciye temin etmek hedefiyle hareket edilmiştir. Buna karşın uygulamada üretici/ithalatçıya karşı ileri sürülemeyen talepler satıcı adına da ileri sürülemezmiş gibi hareket edilmekte, yahut tüketicinin öncelikle onarım hakkını kullanması gibi

bir zorunluluğun bulunduğu kendisine söylenmekte böylece tüketicinin diğeri talepleri geri çevrilmektedir. Bu yönüyle günümüzde garanti belgesinin çıkış amacına uygun (tüketicinin haklarını sınırlamak) fonksiyon icra ettiğı söylenebilir.

KAYNAKÇA

- Aday, Nejat: **Özel Hukukta Yüklenti Kavramı ve Sonuçları**, İstanbul, Beta Basım A.Ş., 2000.
- Akkanat, Halil: “Ayıba Karşı Tekeffül Sorumluluğu ile Sözleşmeye Aykırılık Arasındaki İlişki”, **Prof. Dr. Sacit Adalı’ya 65. Yaşgünü Armağanı**, İstanbul 2010, s. 60-69.
- Akünel, Teoman: “Satıcının Onarım Garantisi” **İÜHFM**, 38 (1-4), 547-570.
- Akünel, Teoman: “İsviçre Federal Mahkemesinin Satıcının Ayıptan Doğan Sorumluluğu ve Onarım Garantisine İlişkin 25 Mayıs 1966 Tarihli Kararı”, **İÜMHAD**, 7 (10), s. 243-250.
- Akyol, Şener: **Tam Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2008.
- Androulakis, Konstantinos: **Der Herstellergarantie**, Tübingen, 1998.
- Aral, Fahrettin: **Türk Borçlar Hukukunda Kötü İfa**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2011.
- Aral, Fahrettin, Ayrancı, Hasan: **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, Ankara, 11. Bası, Yetkin Yayınları, 2018.
- Arbek, Ömer: **Satım Konusu Ayıplı Malın Tamir Edilmesi**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2005.
- Atalı, Murat, Ermenek, İbrahim, **Medeni Usul Hukuku**, Ankara,

Erdoğan, Ersin:

Yetkin Yayınları, 2018.

Atamer, Yeşim:

“Satıcının Sözleşmeye Aykırı Davranışı Çerçevesinde CISG’ ın İfa Engelleri Sistemine Genel Bakış”, **Milletlerarası Satım Hukuku**, İstanbul, XII Levha Yayınları, 2008.

Atamer, Yeşim:

“İfa Engelleri Hukukunu Yeniden Sistematize Etmeyi Düşünmek: Borca Aykırılık Türleri Yerine Yaptırımları Esas Alan Bir Sistematiği”, **Prof. Dr. Rona Serozan’a Armağan**, İstanbul, Seçkin Yayıncılık, 2010, s. 217-260 (“İfa Engelleri”).

Atamer, Yeşim:

“Haftung des gewerblichen Verkäufers für Schäden durch mangelhafte Ware: Ist das Verschuldenserfordernis sachgerecht?”, **Zeitschrift für Schweizerisches Recht**, Helbing Lichtenhahn Publishers, ZSR Vol. 130 (2011) I, issue 4, s. 449-478. (“Haftung”).

Atamer, Yeşim:

“Do We Really Need Special Provisions for Business-to-Consumer Sales”, **35 Years CISG and Beyond**, Ingeborg Schwenzer, Eleven Publishing, The Hague, 2015, s. 185-204.

Atamer, Yeşim:

“Tüketici Satım Sözleşmelerine İlişkin TKHK m. 4 – Eleştiriler ve Revizyon Teklifleri”, **BATİDER**, C. XXIV, S. 1, 2007, s. 81-108.

- Atamer, Yeşim: “Üçüncü Kişinin Uğradığı Zararın Sözleşmesel Sorumluluk Kurallarına Göre Tazmini”, **Yargıtay Dergisi**, Cilt: 22, S. 1-2, Ocak, 1996, s. 99-132, (“Üçüncü Kişi”).
- Atamer, Yeşim, Baş, Ece: “Avrupa Birliği Hukuku ile Karşılaştırmalı Olarak 6502 Sayılı Yeni Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Uyarınca Ayıptan Doğan Sorumluluk”, **İstanbul Barosu Dergisi**, Cilt 88, Özel Sayı: 1, 2014, s. 19-60.
- Atamer, Yeşim, İnceoğlu, Murat: “Satım Sözleşmesinde Tüketicinin Seçimlik Hakları ve Avrupa Birliği Hukuku ile Uyumu Sorunu”, **Otomotiv Distribütörleri Derneği Yayını**, İstanbul 2012, s. 1-75.
- Aydoğdu, Murat: 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un Getirdiği Yeniliklere Genel Bakış, Sözleşmeye Aykırılık, Ayıplı İfa Kavramına Getirdiği Farklı Yaklaşım ve Bu Konudaki Önerilerimiz, **DEÜHFD**, C. 15, S. 2, 2013, s. 1-62.
- Aydoğdu, Murat: **Tüketicinin Korunması Hukuku**, İstanbul, Seçkin Yayıncılık, 3. Bası, 2004.
- Aydoğdu, Murat/ Kahveci, Nalan: **Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, İstanbul, Adalet Yayınevi, 3. Bası, 2017.
- Baum, Lothar W.: “Forum Shopping in Products Liability

- Actions: A Comparison Between the United States, France and Germany”
University of Georgia School of Law-LLM Theses and Essays 117, 1988.
- Baykan, Renan: “Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun Eksik ve Aksak Yönleri İle Tadiline İlişkin Çözüm Önerileri”,
İstanbul Ticaret Odası Yayınları, 2008.
- Birinci Uzun, Tuba: “Garanti Belgesi Uygulaması, Bu Uygulama İle Tüketicie Sağlanan Koruma ve Karşılaşılan Sorunlar”,
Editör: Mutlu Dinç, **Terazi Hukuk Dergisi**, Sayı:46, 2010, s. 95-103.
- Bucher, Eugen: **Ein weniges zu Begriff und Geschichte der Gewährleistung in Österreich und anderswo**, Bern, 2004.
- Buz, Vedat: **Medeni Hukukta Yenilik Doğuran Haklar**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2005.
- Clark, Barkley, Smith, Christopher: The Law of Product Warranties, Section 11:13, 2017.
- Çabri, Sezer: **Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2016.
- Çağa, Sema: **Sözleşmeden ve Haksız Fiilden Doğan Sorumlulukların Birleşmesi**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Seminer Yarışması, Ankara, 1973.

- Çetiner, Bilgehan: **Taşınmaz Teminatı**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2015.
- Çetiner, Bilgehan: “Yeni Türk Borçlar Kanunu’nda Yarar ve Hasarın İntikali ile Satıcının Ayıptan Sorumluluğuna İlişkin Hükümlerin Değerlendirilmesi”, **İÜHFM**, Cilt LXVII, S. 1-2, 2009, s. 97-113.
- Demir, Mehmet: “Tüketim Mallarının Satımındaki Garantilere İlişkin AB Yönergesi ve Ülkemizdeki Yasal Düzenleme”, **AÜHFD**, C. 54, S. 3, 2005, s. 23-51.
- Develioğlu, Hüseyin Murat: **Kefalet Sözleşmesini Düzenleyen Hükümler Işığında Bağımsız Garanti Sözleşmeleri**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2009.
- Domagalska, Aneta Wiewiórowska: **Consumer Sales Guarantees in the European Union**, Sellier European Law Publisher, 2013.
- Dural, Mustafa, Sarı, Suat: **Türk Özel Hukuku Cilt I Temel Kavramlar ve Medeni Kanunun Başlangıç Hükümleri**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 13. Baskı, 2018.
- Edis, Seyfullah: **Türk Borçlar Hukukuna Göre Satıcının Ayıba Karşı Tekeffül Borcu**, Ankara, 1963.
- Eisenberg, Theodore, Miller, P. Geoffrey: “Damages Versus Specific Performance: Lessons from Commercial Contracts”, **Journal of Empirical Legal Studies**, Volume 12, March 2015, Issue 1, 29–69.

- Eisenberg, Theodore, P Miller, Geoffrey: “Damages Versus Specific Performance: Lessons from Commercial Contracts”, *Journal of Empirical Legal Studies*, Volume 12, Issue 1, March 2015, s. 697-720.
- Emons, Winand: “On the Limitation of Warranty Duration” **The Journal of Industrial Economics**, Vol. 37, No. 3, 1989, s. 287-301.
- Engin, Baki İlkey: **Alacağı Temlik Edenin Garanti Sorumluluğu**, İstanbul, Seçkin Yayıncılık, 2002.
- Erdoğan, Belgin: **Roma Borçlar Hukuku Dersleri**, İstanbul, Der Yayınları, 2014.
- Eren, Fikret: **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, Ankara, Yetkin Yayınları, 6. Bası, 2018.
- Evren, İlker: **Türk Satım Hukukunda Onarım Garantisi**, Ankara, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010.
- Fırıncıoğulları, Feray: **Tüketici İşlemlerinde Şahsi Teminatlar**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2018.
- Flesner Twigg, Christian: “New Remedies for Consumer Sales Transactions: A Change for the Worse”, **Journal of Obligations & Remedies**, March, 2003.
- Fried, Charles: **Contract as Promise: A Theory of Contractual Obligation**, Massachusetts, Harvard University

Früh, Sibylle:

Press, 1981.

**Die Rechtliche Bedeutung des
Garantiescheins beim Kauf von
Konsumgütern**, Zürich, 1982.

Gotanda, John Y.:

“Damages In Lieu of Performance
Because of Breach of Contract”,
**Villanova University School of Law:
School of Law Working Paper
Series**, Paper 53, 2006.

Göçer, Ahmet Alparslan:

Garanti Belgeleri, Konya,
Yayımlanmamış Doktora Tezi, Selçuk
Üniversitesi SBE, 2013.

Göçer, Ahmet Alparslan:

“Karşılaştırmalı Hukukta ve Türk
Hukukunda Garanti Belgesinin
Transferi”, **Zirve Üniversitesi Hukuk
Fakültesi Dergisi**, Editör: Recep
Gülşen, Sayı: 2, 2013, s. 129-144.

Göktürk, Hüseyin Avni:

“Türk Hususi Hukukunda Mücbir
Kuvvet ve Fevkalade Haller”, **Adliye
Ceridesi**, 1936, Sayı:17, s. 1162-1191.

Gökyayla, Emre:

“TKHK ve TBK Hükümleri
Çerçevesinde Ayıptan Sorumluluk
Hükümlerinin Değerlendirilmesi”
**Tüketicinin Korunması Hakkında
Kanuna Disiplinler Arası Yaklaşım**,
İstanbul, Seçin Yayıncılık, 2016, s. 21-
28.

Gümüş, Mustafa Alper:

**Borçlar Hukuku Özel Hükümler
Ders Kitabı**, 3. Bası, İstanbul, Vedat
Kitapçılık, 2015.

Gümüş, Mustafa Alper:

Borçlar Hukuku Özel Hükümler

- Gümüş, Mustafa Alper: **Kısa Ders Kitabı**, İstanbul, Filiz Kitapevi, 3. Bası, 2018.
- Gümüş, Mustafa Alper: **6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun Şerhi, Cilt 1 (Madde: 1-46)**, İstanbul, Seçkin Yayıncılık, 2014.
- Gündoğdu, Fatih: **Borca Aykırılık Hallerinden Kusurlu İfa İmkansızlığı ve Hukuki Sonuçları**, İstanbul, XII Levha Yayıncılık, 2014.
- Hanke, Jessica: **Die Garantie in der kaufrechtlichen Mängelhaftung**, Düsseldorf, Nomos, 2008.
- Hatemi, Hüseyin: **Sözleşme-Dışı Sorumluluk Hukuku**, İstanbul, Filiz Kitapevi, 2. Cilt, 2. Bası, 1994.
- Hatemi, Hüseyin/Gökyayla, Emre: **Borçlar Hukuku Genel Bölüm**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 4. Bası, 2017.
- Havutcu, Ayşe: **Türk Hukukunda Örtülü Boşluk Üreticinin Sorumluluğu**, Ankara, Seçkin Yayınları, 2005.
- Hawes, Cynthia: “Consumer Law Reform: The Consumer Guarantees Bill”, **5 Canterbury Law Review**, S. 17, 1992, s. 17-40.
- Hay, Peter: **Law of United States**, München Verlag C.H. Beck, oHG, 2. Edition, 2005.
- İkizler, Metin: “Tüketici İle İşlem Yapan (Sonraki) Tüketicinin Korunmasına İlişkin Görüş

- ve Öneriler”, Prof. Dr. Cevdet Yavuz’ a Armağan, **MÜHF-HAD**, S. 3, Cilt: 22, 2016, s. 1333-1349.
- İnceoğlu, Murat: “Ayıba Karşı Tekeffül ve Garanti Sorumluluğu”, **Yeni Tüketici Hukuku Konferansı**, İstanbul, XII Levha Yayıncılık, 2015, s. 153-240.
- Jacoby, Florian, von Hinden, Micheal: **Bürgerliches Gesetzbuch**, München, C.H. Beck Verlag, Auflage 16, 2018.
- Jolowicz, John Anthony: “The Protection of the Consumer and Purchaser of Goods under English Law” **The Modern Law Review**, Volume: 32, No: 1/January, 1969, s. 1-18.
- Kahraman, Zafer: **Saf Garanti Taahhütleri**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2017.
- Kahveci, Nalan: **Taşınır Satımında Ayıplı Mal Nedeniyle Tüketicinin Sözleşmeden Dönmesi**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2014.
- Kalkan Oğuztürk, Burcu: **Güven Sorumluluğu**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2008.
- Kapancı, Kadir Berk: **Satış Hukukunda Ayıptan Doğan Sorumluluk ve Sözleşmesel Garanti Taahhütleri**, İstanbul, XII Levha Yayıncılık, 2012.
- Kapancı, Kadir Berk: “Satıcının Satış Konusuyla İlgili Olarak Verdiği (Saf) Garanti Taahhütleri”, **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, S. 2, Cilt :6, 2015.

Karakocalı, Ahmet:

“Garanti Belgesi ve Satış Sonrası Hizmetlere İlişkin Uygulamadaki Sorunların Eksi ve Yeni Yasal Düzenlemeler Kapsamında Değerlendirilmesi”, Editör: Hakan Tokbaş, Fehmi Üçışık, **Sektörel Bazda Tüketici Hukuku ve Uygulamaları**, Ankara, Bilge Yayınevi, 2015, s. 504-514.

Karakocalı, Ahmet:

6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun Şerhi, İstanbul, Aristo Hukuk Yayınevi, 2016.

Kayak, Sevgi:

Üçüncü Kişinin Fiilini Taahhüt, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2010.

Kayak, Sevgi:

“6098 Sayılı Kanunun Üçüncü Kişinin Fiilini Taahhüt ve Kefalet Sözleşmesine İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, **BATİDER**, Cilt XXXI, S. 4, 2015, s. 15-71.

Kender, Rayegan:

Türkiye’ de Hususi Sigorta Hukuku, İstanbul, XII Levha Yayıncılık, 2017.

Kessler, Friedrich:

“The Protection of the Consumer Under Modern Sales Law” **Yale Law School Faculty Scholarship- Faculty Scholarship Series**, 1-1-1964, s. 262-285.

Kırca, Çiğdem:

“Kaldırılması Gereken Bir Ayrım: Satım Sözleşmesinde Satılanın Zaptı ve Satılan Malın Ayıplı Olması Sebebiyle İstenebilecek Tazminat Açısından Yapılan Doğrudan Zarar-

- Dolaylı Zarar Ayrımı”, **Prof. Dr. Ali Naim İnan’a Armağan**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2009, s. 433-458.
- Kırca, Çiğdem: **Ürün Sorumluluğu**, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitü, 2007.
- Kırca, Çiğdem: “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanuna Göre Ayıplı Mal”, **Tüketici Hukuku Konferansları**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2015, s. 149-175.
- Kirwan, Jason S.: “Appraising a Presumption: A Modern Look at the Doctrine of Specific Performance in Real Estate Contracts”, **47 Wm. & Mary Law Review**, 2005.
- Kocayusufpaşaoğlu, Necip: **Borçlar Hukuku Genel Bölüm Birinci Cilt Borçlar Hukukuna Giriş Hukuki İşlem Sözleşme**, İstanbul, Filiz Kitapevi, 4. Basıdan Tıpkı 7. Bası, 2017. (“**Borçlar Genel**”).
- Kocayusufpaşaoğlu, Necip: **Güven Nazariyesi Karşısında Borç Sözleşmelerinde Hata Kavramı**, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1968.
- Koçhisarlıoğlu, Cengiz: “Karine ve Borçlar Kanununun 96. maddesindeki Kusur Karinesi”, **Yargıtay Dergisi**, Cilt:10, Sayı:4, Temmuz 1984.
- Krüger, Wolfgang, Westermann, Harm Peter: **Münchener Kommentar zum Bürgerliches Gesetzbuch Band 3**

	Schuldrecht-Besonderer Teil §§ 433-610, München, C.H. Beck Verlag, Auflage 6, 2015.
Kulaklı, Emrah:	Ürün Sorumluluğu ve Ayıp Kavramı, İstanbul, XII Levha Yayıncılık, 2009.
Kuntalp, Erden:	Teminat Kavramı, Teminat Türleri ve Bunlardan Doğan Sorumluluk, Prof. Dr. Reha Poroy'a Armağan, İstanbul, İÜHFD, 1995, s. 263-299.
Kurer, Martin:	Warranties and Disclaimers Limitation of Liability in Cosumer-Related Transactions, London 2002.
Lips, Michael:	Die kaufrechtliche Garantie, Zürich, Schulthess, 2002.
Louis, Romero:	“Specific Performance of Contracts in Comparative Law: Some Preliminary Observations”, 27 C. de D., 1986.
Malsch, Christina:	Die Herstellergarantie im Schuld-, Kartell- und Wettbewerbsrecht, Mannheim, 2005.
McLemore, Doyal Jr.:	“Consumer Warranty or Insurance Contract: A View Towards a Rational State Regulatory Policy”, Indiana Law Journal, Volume: 51: 1103, 1976, s. 1103-1128.
McLemore, Doyal Jr.:	“Consumer Warranty or Insurance Contract--A View Towards a Rational State Regulatory Policy”, Indiana Law Journal, Volume: 51: 1103, s. 1103-1124.
Memiş, Tekin:	Yangın Sigortasında Riziko, Ankara,

Muşul, Timuçin:

Seçkin Yayıncılık, 2001.

Medeni Usul Hukuku, Ankara, Adalet Yayınevi, 3. Bası, 2012.

Neves, Forge Santiago:

“Legal and Contractual Warranties in Contracts for the Supply of Goods or Services”, Editor: Martin Kurer, Stefano Codoni, Klaus Günther, Forge Santiago Neves, **Warranties and Disclaimers Limitation of Liability in Cosumer-Related Transactions**, London 2002.

Nomer, Haluk Nami:

Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul, Beta Basım A.Ş., 16. Bası, 2018.

Nomer, Haluk Nami, Ergüne, Serkan:

Eşya Hukuku, 5. Bası, İstanbul, XII Levha Yayınları, 2017.

Nomos Kommentar:

BGB Schuldrecht Band 2/1: §§ 241-610, Düsseldorf, Auflage 3, 2016.

Nölke, Hans Schulte, Twigg-Flesner, Christian, Ebers, Martin:

EC Consumer Law Compendium-Comparative Analysis, 2008.

Odabaşı, Özge Erbek:

“6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Hükümlerine Göre Garanti Belgesinin Hukuki Niteliği” **DEÜHFD**, Prof. Dr. Şeref Ertaş’a Armağan, Cilt: 19, Özel Sayı, 2017, s. 611-677.

Oftinger, Karl:

Schweizerisches Haftpflichtrecht, Bd. I, Allgemeiner Teil, Zürich, Schultess, 1995.

Oğuzman, M. Kemal, Öz, Turgut:

Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul, Vedat Kitapçılık, Cilt 1, 16.

- Bası, 2018.
- Okday, Saibe: “İsimsiz Sözleşmelerin Geçerliliği, Yorumu ve Boşlukların Tamamlanması”, **İÜHFM**, C. LV, 1996, s. 263-296.
- Okday Özdemir, Saibe: “Yargıtay Kararları Işığında Ticari Satış Sözleşmesinde Ayıp Kavramı ve Ayıba Bağlı Hakları Gereken Külfetler", Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan, 2007, s. 39-58.
- Oruç, Murat: **Satış Sözleşmesinde Riskin Geçiş**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2015.
- Oser, Hugo, Schönenberger, Wilhelm: **Zürcher Kommentar, Bd. V, Obligationenrecht, Teil 1-3**, Zürich, Schultheß, 1946.
- Ozanoğlu, Hasan S.: “Mukayeseli Hukuk ve Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Açısından Tüketiciyi Koruyan Düzenlemelerin Kişi Bakımından Uygulanma Alanı (Tüketici Kavramına Mukayeseli Bir Yaklaşım)”, **Prof. Dr. Kemal Oğuzman'ın Anısına Armağan**, İstanbul, Beta Basım A.Ş., 2000, s. 663-691.
- Özel, Çağlar: **Tüketicinin Korunması Hukuku**, İstanbul, Seçkin Yayıncılık, 4. Bası, 2018.
- Palandt, Otto: **Bürgerliches Gesetzbuch**, München, C.H. Beck Verlag, 77. Auflage, 2018, N. 437.

- Paterson, Jeannie Marie: “Critique and Comment the New Consumer Guarantee Law and the Reason for Replacing the Regime of Statutory Implied Terms in Consumer Transactions” **Melbourne University Law Review**, Volume: 35, 2011, s. 252-279.
- Pekcanitez, Hakan, Taş Korkmaz, Hülya Akkan, Mine, Özekes, Muhammet: **Medeni Usul Hukuku**, İstanbul, XII Levha Yayıncılık, Dinamik Kitap, 2. Sürüm. 2017.
- Peksöz, Vildan: **Hukuk Muhakemesi Kapsamında Karineler ve Faturanın Hukuki Niteliği**, İstanbul, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi SBE, 2013.
- Posner, A. Richard: “Let Us Never Blame a Contract Breaker” Fault In American Contract Law, Cambridge, **Cambridge University Press**, 2010.
- Priest, George L.: “A Theory of the Consumer Product Warranty”, **Yale Law School Faculty Scholarship- Faculty Scholarship Series**, Vol. 90, 1981, s. 1297-1352.
- Prütting, Hans, Wegen, Gerhard, Weinreich, Gerd: **Bürgerliches Gesetzbuch**, München, Luchterhand Verlag, Auflage 13, 2018.
- Rado, Türkan: “Roma Hukukunda Maldaki Ayıptan Dolayı Satıcının Sorumluluğu”, **İÜHF**, C. 10, S. 3-4, 1945, s. 604-619.
- Reisoğlu, Seza: **Türk Kefalet Hukuku**, Ankara, 2013.
- Reisoğlu, Seza: **Garanti Mukavelesi**, Ankara, Ajans-

- Ritzer, Georg: **The McDonaldization of Society: An Investigation Into the Changing Character of Contemporary Social Life**, Pine Forge Press, 1993.
- Sağlam, Fazıl: Temel Hakların Sınırlandırılması ve Özü, Ankara, **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları**, 1982.
- Saymen, Ferit Hakkı, Elbir, Halit Kemal: **Türk Borçlar Hukuku I: Umumi Hükümler**, İstanbul, Hak Kitabevi, 1958.
- Schwizer, Angelo: **Herstellergarantien in Konsumentenverhältnissen**, Zürich, Dike Verlag AG., 2016.
- Serozan, Rona: **Sözleşmeden Dönme**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2. Bası, 2007.
- Serozan, Rona: “Tüketiciyi Koruma Yasasının Sözleşme Hukuku Alanındaki Düzenlemesinin Eleştirisi”, **Yasa Hukuk Dergisi**, Cilt 15, S. 173/4, 1996, s. 577-598.
- Serozan, Rona, Baysal, Başak, Sanlı, Kerem Cem: **Borçlar Hukuku Özel Bölüm**, İstanbul, XII Levha Yayıncılık, 2018.
- Silberstein, Sandra: **Consumer Law in a Nutshell**, London, Sweet & Maxwell, 2007.
- Sirmen, Lale: “Tüketici Hukukunun Amacı ve Özellikleri” **Yaşar Üniversitesi Dergisi, Özel Sayı**, Prof. Dr. Aydın Zevkliler’e Armağan, Cilt III, 2013, s. 2465-2475.
- Spyke, Nancy Perkins: “What's Land Got to Do with It:

- Rhetoric and Indeterminacy in Land's Favoured Legal Status”, **52 Buffalo Law Review.**, 2004.
- Şahiniz, Salih: **Tacirler Arası Ticari Satımlarda Satıcının Ayıplı İfadan Sorumluluğu**, İstanbul, Seçkin Yayıncılık, 2008.
- Tamm, Marina, Tonner, Klaus: **Verbraucherrecht**, Düsseldorf, Nomos, 2. Auflage 2016.
- Tandoğan, Haluk: **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Cilt: II**, 3. Bası, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1987. (“Cilt II”).
- Tandoğan, Haluk: **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Cilt: I**, 3. Bası, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1987. (“Cilt I”).
- Tandoğan, Haluk: **Kusura Dayanmayan Sözleşme Dışı Sorumluluk**, Ankara, Turhan Kitapevi Yayınları, 1981.
- Taşpınar, Sema: “Fiili Karinelerin İspat Yükünün Dağılımasındaki Rolü”, **AÜHFD**, 1996, C.45, S.1-4, s. 533-572.
- Tercier, Pierre, Pichonnaz, Pascal, Develioğlu, Murat: **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, İstanbul, XII Levha Yayıncılık, 2015.
- Türkmen, Ahmet: “Tüketici İşlemlerinde Ayıplı Mal ve Hizmetten Doğan Seçimlik Hakların Tabi Olduğu Zamanaşımı Süresi ve Bunun Garanti Taahhütleriyle İlişkisi” **DEÜHFD**, Prof. Dr. Hakan Pekcitez’e Armağan, C. 16, Özel Sayı

- 2014, s. 3389-3448.
- Twigg Flesner, Christian / Bradgate, Robert: “The E.C. Directive On Certain Aspects of the Sale of Consumer Goods and Associated Guarantees - All Talk and No Do?” **Web Journal of Current Legal Issues**, Issue 2, 2000, s. 1-25.
- Twigg Flesner, Christian: “Standard Terms in Consumer Contracts: The Challenges of Law Reform in English Law”, **Comparative Contract Law**, Oxford University Press, 2016, s. 427-438.
- Twigg-Flesner, Christian, Micklitz, Hans: “Think Global: Towards International Consumer Law”, *Journal of Consumer Policy*, Springer Science, Business Media, LLC., 2010, s. 1 201-207.
- Ulusu, Ayşe Elif: **Milletlerarası Mal Satımına İlişkin BM Anlaşmasında ve Avrupa Borçlar Hukuku Prensiplerinde Tazminat Sorumluluğunun Sınırlandırılmasında Öngörülebilirlik İlkesi**, İstanbul, Beta Basım A. Ş., 2011.
- Umar, Bilge, Yılmaz, Ejder: *İsbat Yüğü*, İstanbul, 1980.
- Ülgen, Hüseyin, Helvacı, Mehmet, Kendigelen, Abuzer, Kaya, Arslan/Nomer Ertan, Füsün: *Kıymetli Evrak Hukuku*, İstanbul, XII Levha Yayıncılık, 10. Bası, 2017.
- Ünalın, Ayşe: “Ayıplı Mal”, Editör: Ebru Ceylan, **Tüketicinin Korunması Semineri**, Ankara 2007.
- Ünalın, Ayşe: “Ayıplı Mal”, *Tüketicinin Korunması*

- Semineri, Editör: Ebru Ceylan, Ankara,
Türkiye Adalet Akademisi
Yayınları, 2007, s. 39-61.
- von Staudinger, Julius:
Staudinger BGB §§ 433-480
Kaufrecht, Sellier-de Gruyter, Auflage
15, 2014.
- von Tuhr, Andreas:
Borçlar Hukukunun Umumi Kısım,
Cilt: 1-2, (Çeviren: Cevat Edege),
Ankara, Yargıtay Yayınları, 1983.
- Westerman, Harm Peter, Grunewald,
Barbara, Maier-Reimer, Georg:
Erman Bürgerliches Gesetzbuch,
Köln, Dr. Otto Schmidt Verlag,
Auflage 15, 2017.
- Wirtz, Tobias:
Schuldrecht BT 1
Kaufrecht/Werkvertragsrecht,
Münster, Alpmann Schmidt Verlag,
Auflage 20, 2018.
- Yavuz, Cevdet:
“Satıcının Ayıba Karşı Tekeffül
Borcunun Tanımı, Hukuki Niteliği,
Özellikleri ve Bu Borcu Düzenleyen
Kanun Hükümlerinin Uygulama Alanı”
Yaşar Karayalçın’ a 65. Yaş
Armağanı, İstanbul, Türkiye İş
Bankası Kültür Yayınları, 2005, s. 503-
547.
- Yavuz, Cevdet:
Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 10.
Bası, İstanbul, Beta Basım A.Ş., 2014.
- Yavuz, Cevdet:
Satıcının Satılanın Ayıplarından
Sorumluluğu, İstanbul 1989 (“Ayıp”).
- Yavuz, Nihat:
Ayıplı İfa, İstanbul, Seçkin Yayıncılık,
2010.
- Yıldız Portakal, Seda:
6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na

- Göre Borca Katılma**, İstanbul, XII Levha Yayınları, 2016.
- Yücer Aktürk, İpek: “Tüzelkişi Tacirin Tüketici Sıfatı”, **GÜHFD**, C. XX, S. 2, 2016, s. 103-128.
- Zevkliler, Aydın, Gökyayla, Kadir Emre: **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, Ankara, 18. Bası, Turhan Kitabevi, 2018.
- Zevkliler, Aydın, Çağlar, Özel: **Tüketicinin Korunması Hukuku**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2016.